అంకితము

భావౌన్నత్యముఁ గాంచి సత్కవులు నం ♦ భావింపగా మున్ను, 'వాఁ
డే వీఁ' డన్న వలన్ రచించి కృతిగా ♦ నే నిచ్చితిన్ దండ్రి, కా
స్పై, వాక్యార్థ రసప్రసిద్ధికి బుధ ♦ వ్రాతంబు మెప్పొంద 'నే
నే' వ్రాసింగను గ్రంథమొండు గృతిగా నే ♦ నిచ్చితిన్ దల్లి, కా
శీవిన్ చిత్రవిచిత్ర కావ్యరసపుష్టిన్ ♦ మీరాటె సంచెల్లఁగా
లోవహ్వా! యనినన్ను మెచ్చుకొనఁ 'గా ♦ లూరాయి' భాషాసతీ
గ్రీవాలంకృతిగా రచించి, సుజనుల్ ♦ ప్రీతిన్ విలోకించి, సం
భావింపన్ గృతిగా నొసంగఁదగదే ♦ మాయత్తకున్ మామకున్.

చ. కరమనురక్తి మీ యనుఁగు ♦ గన్నియ నే నుభరించినాఁడ; నా
కరణిని నేఁడు నాదుకృతి ♦ కన్యక మీరు భరింపఁబోలు; మీ
కరుణ వహించి నాదుకృతి ♦ కన్యక మీవరకీర్తి కన్యతో
వఱలుచు, మీనవాయము న ♦ వర్ధిలుఁగాక జగత్ప్రసిద్ధిగన్.

దేవరాజు వేంకట కృష్ణారావు

కాలూరాయి

సూచన

'అన్నా! ఆరంభం అయినదే!'

'ఓహో! ఎంతగుండె నిబ్బరము!'

'సంతకము కూడా చేసినాడే!'

"జుమీలియా ఫూల్‌సాహేబులు ఏలాగో గతించినారుకదా! ఇక దొంగ నాణెములు తయారు చేయుచున్న ఒక్క కాలూరాయి మాత్రమే మిగిలి యున్నాడు. వీనిని పట్టెడు పని నానెత్తిమీద నొక భారమై యున్న దనుకుంటే పీడ పోయెకదా? ఇప్పటికి ఉన్న వాళ్లు చాలకనా? అంతా దోపిడి గాండ్ర మయమైన ట్లున్నదే!" అని అరీందమ్ సాశ్చర్యముగా బలికెను.

ఆనాటి సాయంకాల మైదుగంటలకు పోలీసు స్టేషనులో తన యభిమాన పత్రికయగు కేసరి చదువుకొనుచు నిష్టాగోష్ఠిగా నరీందమ్ సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరుతో మాట్లాడుచుండగా ఇన్‌స్పెక్టరుగారి పేర విలాసము వేయబడి యుండిన యొక కవరు ఉత్తరము దీసికొని యొక పోష్టు బంట్రోతు వచ్చి సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరు గారి కీయ వారది చదువుకొని అరీందమ్ కాబున కీయ నాయనయు నద్దానిని చదువుకొని "* * *

వంతకము కూడా చేసినాడే—ఇది యింగ్లీషు దెబ్బలాగుందే ఈ మాటలు రనజ్ఞులతో గాబోలు వరనము! ఐనా యిది దొంగవేశేమో” యని సాశ్చర్యముగ బలికెను.

“కావచ్చును. అదేదో నేను కనుక్కోగలను. ప్రస్తుతం మీారు చెయ్యవలసిన పనులు రెండు—అందు మొదటిది; యిప్పుడు మన యెదుట నిలచియున్న ఈ ప్రయాణీకుల దోపిడి కేసు; రెండవది; దొంగనాణెములు తయారు చేయుచున్న కాలూరాయిని పట్టుట; ఇవి ముఖ్యమైన పనులు” అని సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరుగా రనిరి.

“మీారు చెప్పినది సరిగానే ఉన్నది; కాని చాలదు. ప్రస్తుతము మీాపేర వచ్చిన యీా జాబునుగూర్చి మీారు ఆలోచిస్తూ మీానమేషాలు లెక్కిస్తూ కూర్చుంటే కాదు. చూచారా, ఉత్తరంలో ఏమి వ్రాసినాడో చూచినారా? ఈ రాత్రేనట.”

“ఔనండీ అయితే యిందును గూర్చి మీా సలహా యేమిటి?”

“ముందుగా యిప్పుడీవు త్తరం ప్రకారం చోరీ కాబోయే లాల్ చంద్ గారి యిల్లు కాపలాకి తెలివైన ఘాటు వుంచి, మంగళ్సేనునూ, మరొక సబ్ యిన్‌స్పెక్టరునూ ఉంచేం. నేనునూ సుమారు 12 గంటలకు అక్కడికి వెళ్ళి సబ్ యిన్

స్పెక్టర్లను రిలీవు చేస్తాను. ఈప్రకారం అరేంజి చేయుండి. ప్రస్తుతం చేయువలసిన పని యింతే."

ఆ సమీపమున నున్న 778 నెంబరు కానిస్టేబిల్ వీరరు ఫ్రరి వద్దనున్నా శెలవుగై కొని పోబోవుచుండ 'నీవు మాత్రము వేగం భోజనం చేసుకుని త్వరగా రావాలి సుమా' అని సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరుగారు చెప్పిరి.

'చిత్తం—తమరు కటాక్షించి ఈరాత్రికి మాత్రము నాకు శెలవు యిప్పించమని నా ప్రార్థన. నా భార్యకు ఒంట్లో బాగులేదు. కొంచెం మందూ మాకూ చూడాలి. ఇంతకీ నా కీరాత్రి బీటుకూడా లేదు. నా కీరాత్రి ఆఫ్ డ్యూటీ కూడాను' అని 778 వినయముగ బలికెను.

'సరే' యని ఇన్‌స్పెక్టరుగారు పలుక, 778 శెలవుగై కొని యచటనుండి వెడలిపోయెను.

కొలూరాయి

ప్రథమ ఖండము

మొదటి ప్రకరణము

తప్పులతమాషా

లాల్‌చంద్‌గారింట 10-30 అయినది. వ్యవహార సంబంధమయిన ఖజానాధికారియు తన కార్యాలయము మూసివేసి 10 గంటలకే తన బసకు పోవునపుడు తన మామూలు ప్రకారము, ఆఫీసు కావలి వారికిని, ఖజానా కావలి వారికిని, పెట్టెలు, తాళములువేసినకప్పలు, శీళ్ళు మొదలగునవి యన్ని తనిఖీయిచ్చి మరీ వెడలి పోయెను. లాల్‌చంద్ గారును 10-30 తరువాత బయటకు వచ్చి కావలి వారికి హుషారు చెప్పి, 'మీరు నేటిరాత్రి మిక్కిలి జాగ్రత్తగా నుండవలె' నని తానును లోనికి వరుండబోయెను. ఎలెక్ట్రిక్ దీపము లార్పి వేయబడినవి. ఎలెక్ట్రిక్ ఫాన్సు (విద్యుద్వీవనలు) మాత్రము ఎంతయో యోపికగల నౌఖరుల కన్న నేను మదుంగు లధిక భయభక్తులతో విసుగులేక విసరుచున్నవి. లాల్‌చంద్‌గారు

గాఢనిద్రలో నున్నారు. గడియారము 11 గం॥ 30 ని॥కు మొంతో మీటరును తెలియజేయుచున్నది.

సబ్ యిన్‌స్పెక్టరు మంగళ్సేనున్నూ, బ్రాకేట్ దొర గారున్నూ, మిక్కిలి యప్రమత్తులై వీధిపై కావలియున్నారు.

బాం——బాం——యని యరచుచు నొక టూ సీటర్ మిక్కిలి వేగముతో, మంగళ్సేన్‌బ్రాకేటులు నిలచియున్న తావు నకువచ్చి నిలువ, నాపమీపముననే యుండిన పదునార్గురు రక్షకభటులును సెల్యూట్ (వందనాచరణము) చేసిరి. వీరి వందనాచరణము గమనించియు నిర్లక్ష్యముననో, గమనించకనో, గాని వారి వందనాచరణ మందుకొనకయే ఆ టూసీటరు నుండి ఆజాను బాహుడగు నొక వ్యక్తి దిగిరా బ్రాకేట్ మంగళ్సేను లెదురుగా బోయి, 'గుడ్ నైట్ బాబూ' యని యన, నాయనయును వీరి నమస్కార మందుకొని, 'ఇదుగో, ఇప్పుడు 12 గంటలు సమీపించుచున్నది. ఇక మీరు భద్రముగా నుండవలసిన దిప్పటినుండియే. నేనీభవనపు దక్షిణ ద్వారముపై కావలియుందును. మీరీదిక్కున నప్రమత్తులై యుండవలెను' అని వారికి హెచ్చరిక గొలిపి, మరల తన కార్ నధిరోహించి, శరవేగమున నా కార్‌ను పోనిచ్చి, ఆ భవనపు దక్షిణ ద్వారముదెస బోయెను.

రెండవ ప్రకరణము

'ఏ దేలాగుననున్నను లాల్‌చంద్‌గారి యింటివద్దతగిన బందోబస్తు చేసుకున్నామని కనుకనన్నా, మన మిప్పుడు వీరిని గూర్చి తగినంత భోగట్టా తీసుకున్నామని గనుకనన్నా, వీరిని ఇప్పటిమట్టుకు పంపివేసి, మనము కేసరీ లాల్‌రోడ్డు విచిత్రము లను గూర్చి ఆలోచించడము చాలా జరూరని తలంచు చున్నాను' అనుచు సర్కిల్ యిన్‌స్పెక్టరుగారు ఆ ప్రముఖుణ స్థుల నంపివేసిరి.

'ఔను. సరే గాని, కేసరీలాల్ రోడ్డుమీద యెండలో నడిచేవాళ్లు చాలామంది ఒక మేడ సమీపానికి వచ్చేసరికి. వాళ్ళ శరీరం యావత్తున్నూ కాలిపోయిన ట్టుంటుం దని చాలా మంది అనుకుంటున్నారు. ఆసంగతి విన్నారా ?'

'ఔను. విన్నాను గాని; అన్నీ చిత్రాలే. ఏదిచూచినా తలా తోకా అందకుండానే వుందిగాని, సామాన్యంగా ఏదీ కనపడదు. కారణం ఆలోచించినారా ?'

'ఆలోచించడమా: వెళ్ళిచూచి, పరీక్షించి, -పోల్చి, సంశయనివారణ చేసుకున్నాను. ఏస్థలంలో అలాంటి మంటలు పుడుతున్నాయో, ఆస్థలము, ఆప్రాంతము, ఆచుట్టుప్రక్కల, అంతా చూచి, రోడ్డుమీద సరిగా యెంతమేల యీమంటలు కలుగుచున్నవో ఆమండల మంతా పరీక్షించి, ఆమండలాంత

ర్మధ్య రేఖస్థిత కోణీకృత ప్రాంతమున, బింబానులోమవిలోమ ములననుసరించి Lenses arranged in an angular direction] యుంచిన యేర్పాటులవలన కలుగుచున్న దీఘాత యని పోల్చినాను. ఆ మండలాంతి ర్మధ్యరేఖను చిరకాలము నుండి నివాసా నర్హమైన కేసరీలాల్ భవన మంతయు పరీక్షించి చూచితిని. ఆయింట నెవరును లేరు. ఆ యిల్లు చాలకాలము నుండియు పాడుపడి యుండుటచేతను, జనసంచారము లేక యుండుట చేతను, ద్రోహాజనమునకు పర్యాయమున తావై యున్నది. సరిగా ఆ మంటలు పుట్టినవేళకే ఆ భవనము ప్రవే శించి అన్ని దెసలును, స్వసకళ్యగా పరీక్షించితిని. ప్రయోజ నము లేకపోయెను. విషయము, కారణము, స్థలము, పోల్చి ద్రోహియొక్క బుద్ధికుశలతకు మెచ్చుకున్నాను; కాని ఇందులో వానియొక్క అభిప్రాయమును, ఈప్సితమును తెలుసుకొనలేక పోయినాను. అదియును కొలదిలోనే నిర్ణయించగల ననుకుం టూయున్నాను.'

'చాలాదుర్నయములు చేస్తూవున్న ఈద్రోహి మిక్కిలి చతురుడయి యుండవలెను.'

'ద్రోహియో, ద్రోహులో అది మన మిపు డేలాగు నిర్ణయించగలము?' అని అరిందమ్ పలుకుచు తన పోచీ వాచీ చూచుకుని 'అబ్బా! చాలా వేళ్లయినది. నేను లాల్‌చంద్ గారి యింటికి వెళ్ళవలెను.' అని యనెను.

'ఉండండి తొందరేమిటి? అక్కడ బ్రాకేట్ మంగళ్సే నులు వున్నారుగదా ఒక చీటీవ్రాసి పంపండి. ఇదేదో ఆలోచించి మరీవెళ్ళవచ్చును.' అని సర్కిల్ యిన్స్పెక్టరనెను.

పెద్దవాడుగదా యనియో, ఇప్పుడు మాట్లాడవలసిన విషయపు ప్రాముఖ్యత నెరింగియుండుటచేతనోగాని, అరిందమ్ యొక చీటివ్రాసి షెల్లాక్ ద్వారా పంపివేసి, మరల, 'మీ రెరుగరుగాని, ఈరకం ద్రోహులతో నాకు బాగా పరిచయంవుంది. వీళ్ళతో చాలాపాట్లు పడ్డాను' అని యనుచు వీరిరువురును స్టేషనులో నొక గదిలోనికిబోయి యేమేమో రహస్యములు గాబోలు మాట్లాడుకొను చుండిరి.

చదువరులారా, వారు మాట్లాడుకొన బోవుచున్నది, రహస్యవిషయ మేదోయయి యుండవచ్చును కానిచో నెవరిని గూడ రానీయవలదని చెప్పి, తామేల ప్రత్యేకముగ నొక గది లోనికి బోవలెను? ఎవరినిగూడ రావల దనినప్పుడు మనము మాత్రమెటుల నచటికి పోగలము? పోనిచో వారివారి ప్రసంగవిషయముల దెలిసికొనుటెటుల? కావున వారి నిట విడచి, వారి ప్రసంగానంతరమున నైనను, మనకు దెలియరాకుండ నేమియు జేయజాలరు కావున, నావిషయము వారివారి చేతలవలన నైన దెలిసికొనగలము గనుక ఇప్పటికి వీరి నిటవీడి మనము లాల్ చంద్ గారి యింటికి పోవుదమా?

మూడవ ప్రకరణము

ఇప్పటికి రాత్రి సుమారు గం॥ 1 ని॥ 30 అయియుండును. పట్టణ మంతయు మాటుమణగి నిశ్శబ్దముగా నున్నది; కాని ప్రాణావసర కారణములు గల కార్యములపట్ల దిరుగు నార్త జనములును, విషయవ్యాసనలోలు రగు మహానీయులును, దిండికి లేకనో, పరధనాపేక్షయే వృత్తి గాగలుగుటనో, చరించు చోరజనములును, దప్ప తదితరుల కంతరాత్రి యవు డెటకు బోవుటకును సర్వసామాన్యముగ నవసర ముండదు గదా! ఇంతకును నెంతేని పనిబూని పోవువారు దక్క తదితరులు సంచరించరుగదా!

అప్పట్టున నొక పోలీసు యుద్యోగస్థుడు బైసికిలుపై నెక్కి వచ్చి లాల్‌చంద్‌గారి యింటి వీధిదెస పహారా యిచ్చుచున్న బ్రాకేట్ దొరగారిపేర విలాసము వేయబడిన యుత్తర మొకదానిని గొనివచ్చి, యాయనకిచ్చెను. ఆయనయు నా యుత్తరము జదువుకొని, నివ్వెరజెంది, రెండుమూడు నిముషములవరకును మాటాడజాలక యిన్న కుండి తుదకు, 'ఏమిదీ, వింత! మంగళ్సేన్, ఇప్పుడు మనవద్దకు వచ్చి, మాటలాడి, దక్షిణ ద్వారము యొద్ద కాచియుండు నని చెప్పిపోయిన అరిందమ్‌బాబుగా రిప్పుడు అనగా షుమారు ఒక గంట విరామ

కాలములోనే యీలాగున నీయుత్తరము వ్రాయుట కేమికారణము ? చూడుము, మంగళ్సేన్—ఇది చూడుము' అని యాయుత్తర మాతనికి జదువ నిచ్చెను.

(నోటు) రుక్కా—

" డియర్ మిస్టర్ బ్రాకేట్,

అనుకున్న సమయముకి నేను మీవద్దకువచ్చి మిమ్మల్ని కలియ చేయలేకపోయినాను. ఇక్కడతాణాలో సర్కిల్ యిన్స్పెక్టరు గారితో అత్యంత అగత్యమగు విషయములను గూర్చి చర్చించుచున్నాను. ఇంకొక గంటలోగా రాగలను. కనుక ఈ షెల్లాక్ గారిని మీవద్దనుండుమని చెప్పి, మీలో నొక్కొక్కరే విశ్రాంతి పొందవచ్చును. మీరు మిక్కిలి జాగరూకులై యుండవలెను.

కలంతాజా:—ఇతంలో నేనును రాగలను.

ఇట్లు,
విశ్వసనీయుడు,
అరిందమ్ "

మంగళ్సేన్ ఆ యుత్తరముచదువుకొని 'మిస్టర్ షెల్లాక్, చాలా వింతగా నేయున్నది. అరిందమ్ బాబుగారు సుమారు 12 గంటలకు యిక్కడికి వచ్చి, తాము దక్షిణ ద్వారమువద్ద కాచియుండుమనిన్నీ, మమ్ములను యిక్కడే జాగ్రత్తగానుండు

మనిన్నీ చెప్పి, ఆయన దక్షిణ ద్వారముదెస పోయియుంటిరి గదా! ఇప్పుడు మరల నీయుత్తర మేమిటి? ' అని యనెను.

'ఇప్పుడు అరిందమ్‌బాబుగా రెక్కడ నున్నారు?' అని బ్రాకేట్, షెల్లాక్‌గారిని ప్రశ్నించెను.

'స్టేషనులోనే ఉన్నారు సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరుగారును అరిందమ్‌బాబుగారు మాట్లాడుచున్నారు. కొందరు ప్రయాణికులు ఒక దోపిడికేసు రిపోర్టుచేసినారు. అందును గూర్చియే వా రాలోచించుచున్నారు.' అని షెల్లాక్ భోగట్టా యిచ్చెను.

'ఏమిటోగాని యిదంతా యేదో గోల్మాల్‌గావుంది మీరూ మేమూ కూడా కలిసి, దక్షిణద్వారమువద్దకు వెళ్ళి చూచివద్దాము. ఇక్కడ ఘాట్ వుండనేవుంటుంది గదా. నాకేమో చాలా సంశయంగానే ఉన్నది' అని చెప్పి మంగళ్సేను నచ్చుటనే యుండు మని యని, బ్రాకేట్ దొరగారును షెల్లాక్ గారును దక్షిణద్వారపు దెస బోయి అక్కడ కార్‌నుగాని, అరిందమ్ బాబుగారిని గాని, గానక,

బ్రా—అలో!

షె—ఏమి వింత!

బ్రా—మేము పెద్దఫూల్సుమే!

షె—కాలిక్రింద కన్నం అంటే ఇదే.

బ్రా—అవును గాని మోటారు ఆగినచోట చూడాం. మోటారు. అక్కడ నాగినట్లులనునన్నా, కొంత దెర్న

నాయిలు అక్కడ పడియున్న జాడలున్నూ వారు చూచిరి. ఎందుకైనను మంచిదని, లాల్ చంద్ గారిని లేపుటకు సింహద్వారముకడకు మరల వీరిరువురును పోవుసరికి, అదివరకే లాల్ చంద్ గారు నిదురలేచి, తలుపులు తెరచికొని సింహద్వారము కడనున్న పోలీసువారితో మాట్లాడుచుండ, నింతలో షెల్లాక్ బ్రాకెట్లు పెరటిత్రోవను రాజూచి, లాల్ చందు 'ఏమండో! కొంపముంచారు! అనుకున్నంతా అయిపోయింది. మీరింత మంది వుండిన్నీ ఏమీ కార్యం లేకపోయింది. ఇందుకోసం ఇవాళ సాయంత్రంనుండిన్నీ పెనుప్రళయమునంత ప్రయత్నం చేసిన్నీ, తోసకి తొమ్మిందుగురూకూడి డోలు చిరగ్గొట్టినట్లుయుంది. ఇహమీ రెందుకు?—'అనుచు నింకేమో చెప్పబోవుచుండగా బ్రాకెట్ ఆయనమాటల కడ్డువచ్చి 'చెప్పండి ఏందేమో మాకుకొంచెం బోధపడనివ్వండి.' అని యనెను.

'ఇంకా యేం కావాలి? కొంపే మునిగింది. నేను మామూలుగా యింతవేళకు లేవడం నాకు అలవాటు అదే ప్రకారంగా నేను లేచి పెరట్లోకి వెళ్ళేటప్పటికి పెరటితలుపులు యూవత్తున్నా తీసేవున్నాయి ఇదేమిరా అని నేను అన్ని తలుపులూ చూసేసరికీ అన్ని తలుపులూ పెరటిద్వారందాకా తీసేవున్నాయి. ఖజానాకొట్టుతాళంకూడా తీసేవుంది. అదిచూచి, ఏమీతోచక, కాళ్ళూచేతులూ ఆడక, మీరందరూ యేంచేస్తున్నారో చూదామని యిటొచ్చేవరికీ మీరిద్దరూ ఆత్రోవనే వస్తూవుండడం కూడా చూచినాను.'

బ్రా—నరే—లోపలికిపదండి చూదాము.

పెల్లాక్ బ్రాకేట్లను మరికొంతమంది రక్షకభటులను, దీసికొని, లాలుచంద్ లోపలికి వెళ్ళెను. దక్షిణద్వారము కడ గూడ, నెందుకైనను మంచిదని గాబోలు, కొంతమందిజవానుల నుంచిరి. భవనాంతరము ప్రవేశించినది. మొదలు బ్రాకేట్ ప్రతిస్థలమును స్థనశిల్పపరీక్షగా జూచుచుండెను లాలుచంద్ వీరిని ధనాగారమునకు దోడ్కొనిపోయి చూడ, నాగదితలు పులు దెరచియేయున్నవి అది చూచి అందరకును ననుమాన మినుమడించెను. లాలుచంద్ తన ఐరన్ సేఫ్ సేఫ్‌గానున్నదో లేదో చూచెదనని, దాని హాండీలు (పిడి) లాగిచూడ నది సులభముగా తెరువబడెను అది డబుల్ లాక్ ఐరన్ సేఫ్. ఒక తాళము తనమొలలోనున్నది రెండవది తన ఖజానాగుమాస్తా వద్ద నున్నది. వీ రిరువురును కలిసి యేకకాలమందు దానితాళ ము తీయవలెను; వేయవలెను అట్టిది యిపు డెవరి యవసర మును లేకుండగనే తలుపులు తెరువబడియున్నవి. తలుపులు తెరువబడిన తోడనే చంద్ ఆ యినుపమందసములో నేమియు లేకుండుట చూచి, తెలివితప్పి మూర్ఛిల్లెను.

అయ్యో! లాల్ చంద్, నీవు మూర్ఛిల్లుట న్యాయమే; నీవెంత శ్రమపడి యార్జించితివో! ఈ యార్జనయంతయు నీదియేగాని, నీతండ్రిదిగాదు. ఏమందువో, నీతండ్రి మేమెరు గనివాడుగాడు. స్వల్ప వేతనమునందుండి, జీవించుచు, దన

యవసానకాలమున, నీకొరకు మూడువేలు నిలువజేసి యీ యిలాతలమ్మున జీవనమ్మౌ పావభూయిష్టమ్మని యెంచి గాబోలన శాశ్వతనిర్వాణము బొందినాడు గదా! కావున నింతవిత్తమింత స్వల్పకాలములో న్యాయమార్గమున కష్టపడి, చెమ్మటలూర్చి, గడించుట యసమంజసము. కోగాక గాని నీయార్జన, నీయాస్తియు నెట్టిదైన మాకేమి; ఏదియెట్లు లున్నను, పాపము నీవిపుడు దైవోపహతుండవు గదా! నీకొకింత నేదదేర్చ వలసినదే.

షైల్లాక్ బ్రాకేట్టు కొంత శైత్యోపచారములుసేయు, వాతంకును తెలివిదెచ్చుకొననే గాని పిచ్చియెత్తినవానివలె వాపోవుచుండ, బ్రాకేట్ ఆ యినుపమండసములోనుండి ఒక కాగితము దీయుచుండగా చంద్ ఆకాగితము నందుకొని, 'అయ్యా, ఇదేమిటో చూడండి; ఇదికూడా దొంగచేసిన పనే గాబోలు!' నని యనుచు నాకాగితమును మరల బ్రాకేట్ దొరగారి కీయ నాయనయు నం దిట్లుండుట చూచెను:—
రూ 89,865—4—0 లకు రశీదు.

రాల్‌చంద్‌గారి వద్దనుండి నాకురావలసిన రు 50,000 ల మింజుమలె, యీరోజున చంద్‌గారి ఇనుప మందసము ద్వారా నాకు ముట్టిన మొత్తము ముప్పది తొమ్మిదివేల ఎనిమిది వందల అరువదియైదు రూపాయల పదునాల్గణాల ఆరు పైసలు మాత్రమే; గాక బాకీ రూ 10,134—1—6 పది

వేల నూటాముప్పదినాల్గు రూపాయల ఒక అణా ఆరు పైస లును, రేపటిదినం వేగంగా పోలీసు సబ్ఇన్స్పెక్టరు షెల్లాక్ ద్వారా పంపినయెడల నాకు క్షేమంగా అందిపోతుంది. ఇందులో నేమాత్రము అసడ్డజరిగినా, ప్రమాదం ప్రత్యక్షము.

మకాం : ఇక్కడ ఇట్లు
తేదీ—నేడు జి గో మూ ర్

ఈచీటినిజూచి, బ్రాకేట్ షెల్లాకులు అపరిమిత మగు నాశ్చర్యమును, భయమును పొందిరి. చంద్గారును సంశయా న్వితమనస్కులై, స్థంభించి నిలువబడిపోయిరి. షెల్లాక్గారి మోమున నెత్తురు లేదు. రక్షకభటులుగదా యని, బ్రాకేట్ షెల్లాక్ గార్లతో నిస్సంశయముగా, సహోదరునిగోరు నభిమత ముతో, చంద్గారును మాటాడ లే కుండిరి. బ్రాకేట్గారి కిదియంతయును మాయవలె గాన్పించుచుండ, షెల్లాక్తోగాని చంద్తోగాని నిరాఘాటముగా మాటలాడలేక యుండెను. కొంతతడ వటుల వీరు ముప్వురును తమతమ మనముల వితర్కించుచు తుదకు చోరీవిషయము అరిందమ్ బాబుగారికిని పర్కిలు ఇన్స్పెక్టరుగారికిని తెలియజేయుటయే కర్తవ్యమని వీరి ముప్వురకును దోచినందున పోలీసు స్టేషనునకు చంద్గారు బయలుదేరుచుండ, "అయ్యా, ఈగదికి తాళము వేయవలసిన" దని బ్రాకేట్గారు సలహా నీయ, "బాక్సిగదికి యింకా తాళమెందుకు? ఇకముందుకు పోలీసువారు జాగ్రత్తచేస్తారు

గాబోలు!" అని గొణుగుకొనుచు తనకుగా నిష్టములేకున్నను, ఎట్టెటులనో తాళమువేసి వీరు ముగ్గురును స్టేషనునకు బోయిరి.

పోలీసుస్టేషనులో కొందరు ప్రయాణస్థులు సర్కిలు ఇన్స్పెక్టరుగారితో తమకు త్రోవలో సంఘటించిన చోరీ విషయమయి చేసిన ఫిర్యాదునుగూర్చి యాలోచించుచుండగా చంద్ నేరుగా సర్కిలు ఇన్స్పెక్టరుగారిని సమీపించి తనయింట జరిగిన చోరీసంగతి చెప్పి, తనతో వచ్చిన బ్రాకేట్ షెల్లాక్ గార్లుకూడ తన ఖజానాగది చూచిరనిచెప్పి బ్రాకేట్ చేతిలో నున్న ఆ రసీదుచీటిని దీసికొని ఇన్స్పెక్టరుగారి కొసంగెను. ఇన్స్పెక్టరుగా రది చూచి నవ్వి, అరిందమ్ బాబుగారి కొసంగ నాయనయును దానిసిచూచి, ఆశ్చర్యము నొంది—
"మన మొకసారి చంద్‌గారి యింటికి పోవలె" నని యన, వీరందరును చంద్‌గారి యింటిలోనికి పోయిరి. దాదాపు మూడుగంటల సమయ మైనది పాపము పోలీసువా రింకను బహు జాగరూకులై పహరా యిచ్చుచునే యున్నారు!

లాలుచంద్ వీరందరిని లోనికి దీసుకొనిపోయి, తన ఖజానాగది తాళముదీసి తలుపు దెరచి, ఇనుపమందసము దెరచి చూపించెను. ఉత్తరదయుగు నా యినుపమందసమున నిపుడు వీ రేమి చూడగలరు!

పోలీసు ముఖ్యులు తమలో తాము వితర్కించుచుండ, లాలుచంద్, తత్తరపాటుతో, "ఆఁ—జ్ఞాపకము వచ్చినది;

అయ్యా, ఆ యినుపసందుకము తలుపు ప్రక్కమీట నొక్కి చూడండి—" అన, నామీట నరీందంబాబు నొక్కగా అందిమిడియున్న ఫోటోగ్రాఫ్ కెమేరాలో నున్న చిన్నఫోటోగ్రాఫును దీసి, చందు విద్యుద్దీపకాంతిలో పరీక్షించిచూచి, గుండెలు బాదుకొనుచు—"అబ్బా! ఇదంతా పోలీసు పితలాటకమే—ఇదంతా పోలీసుకుట్రే—మరేమీ సందేహం లేదు—అయ్యా, ఇది మీరుచూడండి!" అని ఫోటోగ్రాఫ్ సర్కిలిన్స్పెక్టరుగారి చేతికిచ్చి, అరీందమ్ షెల్లాకులవైపు క్రోధైక దృష్టులతో లాలు చూచుచుండెను ఇన్స్పెక్టరుగారును ఆ ఫోటోగ్రాఫును పరీక్షించి, మిక్కిలి ఆశ్చర్యమును సూచించు నవ్వు నవ్వెను.

చందు—అయ్యా, చెప్పకేమి; మీరొక్కరుమాత్రము యిందులో లేరని అనుకుంటున్నాను—మీరిందులో తగినపని చెయ్యకుంటే ఇక న్యాయం యిచ్చేవాళ్ళెవరు—?

ఇన్స్పె—సరే బాగుంది. మీరు తొందరపడకండి. ఇందులో యింకా చాలాతమాషాలు వుంటాయిలెండి. మిస్టర్ బ్రాకేట్, ముందుగా సుమారు నం 13 కు అరీందమ్ బాబుగారు వచ్చి రన్నావుగదా! ఎవ రెవరు వచ్చారు? ఎలాగు వచ్చారు?

బ్రా—టూసీటర్ కార్; అందులో ఈయన, డ్రైవరు మాత్రమే యుండిరి.

ఇ—మీతో యేమైనా మాట్లాడినారా?

బ్రా—మాటలకేమున్నది? మమ్మల్ని సింహద్వారం దగ్గిరజాగ్రత్తగావుండుమని చెప్పి, తాను దక్షిణద్వారం దగ్గిర కాపు వుంటానని చెప్పి, కారుతో వెళ్ళినారు

ఇ—కార్ దక్షిణద్వారమునకు వెళ్ళిన యెంతసేపటికి మీరు వెళ్ళియుంటిరి—అక్కడికి?

బ్రా—మీవద్దనుంచి షెల్లాకువచ్చి నాకు చీటి చూపించగనే సంశయం కలిగి, దక్షిణద్వారమునకు వెళ్ళిచూచినాము.

లా—ఇంకా యెందుకండీ ఈ సంశయాలు? కారులో అరిందమ్‌బాబు వచ్చారని యీాయన చెప్పుచునే యున్నారు. ఆయన దక్షిణద్వారమునకు కావలా వుంటానని వెళ్ళినట్టు కూడా చెప్పుచున్నారు. చోరీకూడా పెరట్లోవనే జరిగింది. నేనులేచి వీధిపైపు వచ్చేసరికి వీరిద్దరూ పెరట్లోవ నుంచే వస్తూయుండిరి. అన్నిటికీన్నీ మించిన సోదాగా యీ ఇనుప మందసంలో అమర్చబడియున్న ఫొటోగ్రాఫ్ కెమేరావల్ల చోరీచేసిన మన అరిందమ్‌బాబుగారి ఫొటోగ్రాఫే ఇందులో తయారై యుందిగదా! ఇంకా యింతకన్న యెక్కువ నిదర్శనాలు ఏమికావలెనండీ? సొమ్మంతా దోచుకొని ఆమందసంలో దొంగవుంచిన రసీదువల్ల, దొంగకు బాగా పరిచయస్తుడున్నూ, స్నేహితుడున్నూ, అయిన షెల్లాకుగారికి కూడా యిందులో కొంతవొంతు వుండనేవుంది. ఇంత అన్యాయమా!

ఇంతఘోరమా! ఎక్కడా చూడలేదండీ— పోలీసువాళ్ళే యింతంతపనులు చెయ్యడము!

కాని నేను ఇనపమందసములో ఆ కెమేరా అమర్చి యుండకపోతే, యీ కేసులో నాకేమున్నీ భోగట్టాయే దొరకక నానాఅవస్థలూ పడిపోయివుండును గదా పాపం—కళ్ళుమూసు కొని పాలుతాగి తన నెవరున్నూ చూడలేదుగదాయని యను కొనుచున్న పిల్లివలె రామ—రామ—అరిందమ్ ఎంతపని చేసి నాడు! ఇంత ఘోరమైన కార్యంచేస్తాడని అరిందంగూర్చి ఒక్కనాడైనా అనుకోలేదు రక్షింపవలసిన మనిషే భక్షిస్తే ఇక మావంటివాళ్ళుం బ్రతకడం యెలాగు?

ఇ—సరే లెండి ఇప్పుడీమాటలతో నేమికార్యం? ఇంకా మనకు కావలసినభోగట్టా చాలావుంది. తొందరపడ కండి. ఫొటోగ్రాఫు, రసీదు మాత్రం జాగ్రత్తగావుంచండి. మిస్టర్ బ్రాకెట్, మీరు దక్షిణద్వారానికి వెళ్ళితి మంటిరే! అక్కడ మోటారు లేకుంటే పోనీగాని, మోటారు జాడలే మైనా మీరు చూచినారా?

బ్రా—ఏదీ, ఏది చూదామన్నా, తొందరేగదూ— మీరువచ్చి యిదంతా చూచేవరకున్నూ మాకు తహతహ తప్ప మరేమీలేదు ఇప్పుడు చూదాము పదండి.

బ్రాకెట్, షెర్లాక్, అరిందమ్, లాలుచంద్, సర్కిలు ఇన్స్పెక్టరు, కొందరు పోలీసుజవానులును కలిసి చంద్ గారి భవ

నవు దక్షిణద్వారముపైపు పోయి, యాప్రాంతమంతయు కల యజూచుచుండ, అరిందమ్ బాబుగారు ద్వారసమీపమున నేల బాగుగా పరీక్షించి చూడ, అచ్చటచ్చట కెరసనాయిలు డాగులును, స్వచ్ఛముగా మోటారుజాడలును, కానవచ్చెను. ఆయన వాళ్ళుజూచి, యిన్స్పెక్టరుగారు తృపినొంది, 'లాలుచంద్, యీాగురుతులు యెక్కడిదాకా వున్నవో చూదాము రా గలరా?' అని యన, నాతడును వల్లెయని వీరందరును చేతి లాంతర్ల వెలుగున నా మోటారుజాడల ననుసరించి, ఎన్నెన్నో సందులు, గొందులు, రాచబాటలు దాటిదాటి తుద కెక్కడికి తీసుకపోయినవి? అయ్యో! ఏమని వ్రాయను' ఏమి వ్రాయుటకును చేతు లాడవే! కలము నడువదే! సరే—ఏమైతేనేమి? తుదకు అరిందంబాబుగారి యింటికే!

లాలు—అయ్యో! చూచారా, ఇన్స్పెక్టరుగారూ!

సర్కిలిన్స్పెక్టరుగారు మాత్రము చిరునగవుతో, 'ఏమండీ చంద్ గారూ, ఏమలా ఆశ్చర్యపడుతున్నారు?' అని ప్రశ్నించెను.

'ఏమిటీ! ఆశ్చర్యాని కేముంది? అంతా జరిగింది జరిగినట్టు, పట్టిచ్చినట్టు, ఎంతవద్దన్నా తనకు దానుగా అనాహూయంగా, వస్తూవున్న భోగట్టాయావత్తున్నా చూచి, విని, తెలుసుకునిన్నీ, నేరస్తులను నిర్ణయించి, నిరూపించి, పట్టుకోకుండా మీారింకా యిలాగ ఆలోచిస్తూ వూరుకోవడం

అంతాచూస్తే, చెప్పకేంమీరు నాకు న్యాయం ఇస్తారా, యివ్వరా, అని అనుమానం కలుగుతూవున్నది. మీరు నిజమైన రక్షకభటశాఖవార మనిపించుకొని, మావంటి కుటుంబములను రక్షించి, పేరుప్రఖ్యాతులు పొంది, మావల్ల తగిన యినాములు పుచ్చుకోవాలిగాని, మీవాళ్ళని, ఇదివర కెప్పుడో, యెక్కడో, యేలాగో, పేరుపొందినవాళ్ళని, ఆలోచిస్తూ, కాలహరణం చేస్తే యేమీ న్యాయంకాదు. అది మీవంటి అధికార్లకు తగదు. ఇంతంత ఘోరాలు చెప్పిచెప్పి, చేస్తూ, అన్ని దాఖలాలూ కనపడుతూవుంటే యింకా మీరు వెనుకముందులు ఆలోచిస్తూ వుండడం చూస్తే, తుదకు మీరు పెద్దపేరు పొందేటట్టే కానవస్తూవుంది. ఆపైని మీయిష్టంగాని—'

'చందుగారూ, మీరేమిటి భ్రమపడుతున్నారు! ఇందులో చిక్కులు చాలా వున్నవి. అరిందమ్ షెల్లాకులు ఇందులో ద్రోహులని మీరు నిర్ధారణ పరుస్తున్నారు. ఇదంతా తప్పు అభిప్రాయం. దొంగ చేసిన తమాషా చూచి మీరు భ్రమపడుతున్నారు. కాస్త సూక్ష్మదృష్టితో మీరు ఆలోచించండి. కంటి కేది కనబడితే అదల్లా నిజమని నమ్మి దురభిప్రాయం పడడం సర్వసామాన్యంగా పామరజన లక్షణంకదా! ఇప్పుడు ఇందులో మనం చూడవలసినది దొంగయొక్క తెలివితేటలున్నూ — దిట్టరితనమున్నూ. అంతేకాని మీ యినపమందసము ఫొటోగ్రాఫునుబట్టి అరిందమ్‌బాబు దొంగకాదు;

రసీదునుపట్టి షెల్లాక్ సహాయకుడున్నూ కాదు. రామ! రామ! సాయంత్రం 7 గంటలు మొదలు యిప్పటిదాకా అరిందమ్‌బాబుని నేను విడిచి పెట్టనేలేదు. బాటసారులకు జరిగిన చోరీనేరమును గూర్చి మే మిద్దరమున్నూ ఆలోచిస్తూ వున్నాము. అరిందమ్ బాబుగారు మీ యింటిదగ్గర కాపలాకి వచ్చేసరికి యింకా మరోగంట ఆలస్యం వౌతుందని బ్రాకేట్‌తో చెప్పవలసిందని చీటియిచ్చి షెల్లాక్‌ని అంతా ఒక గంట క్రిందటనే నేను వింటూవుండగా నే అరిందమ్‌బాబు పంపించినారు. ఇదంతా ఒక గంట క్రిందటే సంగతు లన్నీ యిలా వుంటూ వుంటే మీ రేమో భ్రమపడి అరిందమ్ షెల్లాకుల మీద చాలా అపోహం పడుతున్నారు!'

'ఓహో, మీరైతే చదరంగపెత్తులు వేస్తున్నారుగాని, నేనుమాత్రం యిందులో పూరుకోవలసినవాడను కాను మీ రేమో పెద్దమనుష్యు లనిన్నీ, దైవభీతి కలవారనిన్నీ, పిల్లల వాళ్ళుగదా, అని అనుకుంటున్నానుగాని, మీవాసుమారీ లేకుండా యీపని జరిగివుండదని నేనిక నూహించవలసి వస్తుంది. వీరిందులో తగినంతదఖలు పుచ్చుకోకున్నా, నేరస్థులైన అరిందం షెల్లాక్‌లను కాపాడవలెనని ప్రయత్నంచేసినా, నేను నాస్వంత పూచీమీద నూపరెంటుగారికి టెలిగ్రాం యివ్వక మానను.'

'సరే, మీ యిష్టంవచ్చినట్టు మీరు చేసుకోవచ్చును కాని మా యెంక్వైరీ మేము చెయ్యక తప్పదుకదా! అయితే

మీరుమాత్రం యీతప్పుల తమాషాల్లోపడి గాభరాఐపోయి, ఊరికేనే నిరపరాధులను అపరాధులుగా భావించి, నిందించు చున్నారు.”

“ఔనౌను. పోలీసువారే—అందులో పెద్ద ఉద్యోగస్తులే యిలాంటిపనులు చెయ్యడం తప్పులుకావా? ఇదంతా మీకు తమాషాకాదా?—ఊ—మీతో అట్టే వాగ్వాదం యెందు కూ! మీకూ మాకూ కూడా న్యాయం యిచ్చేవారు సూపరింటెండెంటుగారుగదా! ఇదిగో; నేను టెలిగ్రాం పంపిస్తాను ఇప్పుడప్పుడే తెల్లవారుతూనేవుంది. 4 గంటలు కావచ్చినది” అనుచు క్రోధోద్రేకముతో తొందరగా టెలిగ్రాఫు ఆఫీసుకు పోయెను.

778 తన మామూలువేళకు డ్యూటీనిమిత్తము లేచి ఠాణాకు పో బయలుదేర, తంతిఆఫీసుకు పోవుచున్న లాలు చందుతో నాతని కోర్కెప్రకారము సహాయముగా పోయెను.

నా ల్గ వ ప్ర క ర ణ ము

గుడ్ మార్నింగ్, మిస్టర్ అరిందమ్—అండ్ సర్కిల్ ఇన్స్పెక్టర్—, వాట్సదిమేటర్? లాల్‌చంద్ వైర్—అర్జెంట్‌వైర్ పంపినాడు—?

'లాల్ చంద్ గారి యింట్లో సుమారు నలభై వేలదాకా చోరీజరిగినది. డిపార్టిమెంటల్ గా మేము 6-30 గంటలకు తమకు టెలిగ్రాం యిచ్చియున్నాము. ఆయన తొందరపడి 4 గంటల చిల్లరకు తమకు టెలిగ్రాం వేసియున్నారు'

'సరే, మీరేమైనా ఎంక్వైరీ చేశారా? ఏదైనా ఒక కంక్లూజనుకు వచ్చినారా?'

'ఇంకా ఎంక్వైరీ, కంక్లూజన్, యిన్ని కావాలా? తమ కెవ్వరికీ యెట్టియిబ్బ దిన్నీ, యెట్టిశ్రమయున్నూ అక్కర లేకుండానే అరటిపండు విప్పిపెట్టినట్టు భోగట్టా యావత్తున్నూ, తనంతట తానే, మన కళ్ళయెదుటకు వచ్చినది ఇంకా తమ కెవ్వరికిన్ని యెట్టి సంశయమున్నూ అక్కరలేదు. శలవైతే మనవిచేస్తాను.'

'జరిగినచరిత్ర యావతున్నూ ఉన్నదివున్నట్లు నాకు బోధపడేటట్టు చెప్పండీ—లాల్ చంద్ గారూ?'

'ముందుగా ఈ వుత్తరం యావత్తున్నూ తమరు చిత్తగించాలి' అని సర్కిల్ యిన్స్పెక్టరు నిన్నసాయంత్రము తనపేర విలాసము వేయబడి వచ్చిన 'జిగోమార్' వుత్తరము యిచ్చెను. అది చూచుకుని పోలీసు సూపరింటెండెంటుగారు, లాలు చంద్ గారివైపు తిరిగి, '—ఆఁ—ఏమి జరిగింది?' అని యడిగెను.

'చిత్తం—నిన్న సాయంత్రం యేమో ఆవుత్తరం అందిందట! అందుపైని వీరు మాయింటివద్ద పోలీసుఘాటు

పుంచినారు. మేమున్నూ మామూలుగా 10 గంటల తరువాత ఆఫీసు మూసుకుని పడుకున్నాము. మంచిరా త్రప్పుడు నిద్రలేవడం నాకు అలవాటు. ఆ అలవాటు ప్రకారం నేను లేచే సరికి పెరటితలుపులు తీసివున్నవి. ఇదేమిరా అనుకుని నేను నాలుగుతలుపులు చూచేసరికీ అన్నితలుపులూ తీసే ఉన్నవి. ఏదో అపాయం జరిగేవుంటుం దని భయపడి వీధి తలుపులు తెరచి పోలీసువారితో చెప్పవలె నని వచ్చేసరికి, పెరట్లోత్రోవ వైపు నుండి, ఇదుగో యీ యిద్దరున్నూ (పెల్లాకు గారనిన్నీ, బ్రాకెట్ గారినిన్నీ తన వ్రేలితో చూపుచు) అప్పుడే వచ్చు చుండుట చూచితిని. వారితో జరిగిన సంగతి చెప్పగా, నాతో యింట్లోకివచ్చి అన్నిభాగములున్నూ చూచినారు. తరువాత మరికొన్ని సోదాలు చూచికుని, స్టేషనుకు వచ్చి, రిపోర్టుచేసి, సర్కిలు యిన్స్పెక్టరుగారితో చెప్పి, వారి నిన్నీ అరిందమ్ బాబుగారినిన్నీ తోడ్కొని వెళ్ళినాము. చూచే సరికీ, నా ఐరన్ సేఫ్‌లో చిరకాలమునుండి అమర్పబడియున్న ఇన్స్టాంటేనియస్ కెమేరాలో యీ అరిందమ్‌గారి ఫోటోవుంది; ఇంతేగాక ఆ ఐరన్ సేఫులో నుండిన రసీదు యిదుగో—ఇది చిత్తగించండి—' అని ఆజిగోమార్ దొరగారి రసీదు నిచ్చెను.

'ఔను—చూచినాను. చాలా వింతగా నేవుంది!'

'చిత్తం—ఇదిగో ఫోటోగ్రాఫ్!'

'ఆఁ—అయ్యో! అరిందమ్‌బాబే! అబ్బా! ఎంత పని!!'

'చిత్రం. మొదట కొంతరాత్రప్పుడు అరిందమ్‌బాబు గారు కారులోవచ్చి, మాయింటికొద్దనున్న ఘాటుతో జాగ్రత్త యని చెప్పి, తాను పెరటివైపు వెళ్ళివుంటానని చెప్పినాడట! ఆయన మరి తిరిగి రాలేదట! మే మందరమున్నూ చోరీ జరిగినతర్వాత వెళ్ళి కారుజాడలు చూచాము. ఆ జాడలు మా పెరటివైపునుండి నమంగా అరిందమ్‌బాబు గారి గాడీఖానా లోనికే ఉన్నవి. అక్కడే కారువుంది. దాని జాడలున్నూ, దీని జాడలున్నూ ఒకేరీతిగావున్నవి. ఇంతకన్న యేమిమావంటి కుటుంబస్తులున్నూ, వ్యవహారస్తులున్నూ చెప్పుకోగలము! న్యాయమూర్తులున్నూ, దీనజనరక్షణ దీక్షాదక్షులున్నూ, అయిన తమరు యీకేసులో తగినంత దఖలు పుచ్చుకోకపోతే యీపోలీసువారి ఘోరాలకు ఆగలేము. మిక్కిలి ఆతురతతో తమపేర టెల్రిగ్రాం యిచ్చుకున్నాను. ఆపైని తమధర్మము; నాకర్మము.'

'మీరు చెప్పినదంతా సరిగా వున్నదా?'

'ఔను'___'

'సరే, వెనుకనుండి తగినచర్య చేసుకోవచ్చును; గాని ప్రస్తుతం అరిందమ్ పెల్లాకులను రిమాండులోనుంచవలసినది.' అని సర్కిలు ఇన్స్పెక్టరుగారితో దృఢముగా చెప్పి, తాను తన కారులో కూరుచుండి, 'లాల్, మనమిద్దరమున్నూ మీయింటికి వెళ్ళి నేరము జరిగినచోటు చూడవలెను గనుక నాతో వస్తారా?' అని యడిగెను.

లాలుగారు. 'ముఖ్యముగా చూడవలసినదే—' అని కారులో నెక్కిరి.

అంతట సర్కిలు యిన్స్పెక్టరుగారి నుద్దేశించి, 'డిపార్టు మెంటలుగా నాకు వైరిచ్చినారుకదా?' అని సూపరింటెం డెంటుగారు అడుగగా, 'చిత్తం—ఒక గంటక్రింద అనగా లాలుచంద్ గారి టెలిగ్రాం తరువాత ఒక గంటకు మీకు తంతి నంపినాను' అని సర్కిలు యిన్స్పెక్టరుగారు చెప్పిరి.

'సరే, నాకది అందలేదు కాని, ఈపాటికి ఆఫీసుకు అందేవుంటుంది.'

'చిత్తం, ఇప్పుడు వీరి రిమాండుయెన్నును గూర్చి, తమ రిటెన్ ఆర్డర్సు (వ్రాత మూలమగు ఆజ్ఞ) కావలెను.'

'ఐ నో యిట్. తరువాత యిస్తాను.' అని యనుచు త్వరగమనుడై తన కారును వేగముగా పోనిచ్చెను.

అయిదవ ప్రకరణము

కారులో మాత్రము లాలు స్థిమితమనస్కుడై యుండ గలడా? పోలీసు సూపరింటెండెంటుగారు తనయింటికి వచ్చి జరిగిన నేరమును గూర్చి తగినచర్చచేసి, చర్యనడిపిస్తారనే ధైర్య మైతే కలదుగాని, ద్రోహులను గూర్చి తన అభిప్రాయము

లతో దొంగా రేకీభవించితురో, లేదో, యను తహతహ తన మనమున ముమ్మరిగా నున్నందున దొరగారి నిట్లు కదిపి చూచెను—

'చిత్తం. అయితే ఈ కేసులో ద్రోహులను గూర్చి తమ అభిప్రాయ మేమిటి?'

'ఏమిటో—ఏదీ సిద్ధారణ పర్చలేము. అంతా అనుమానంమీద పనిజరిపించి చూడాలి; అరీందమ్ మిక్కిలి సత్ప్రవర్తకుడు! మాలైన్‌లో యింత సమర్థుడు మరొకడు లేడని పించుకున్నాడు! పరస్త్రీ, పరధనాపేక్షలు లేనివాడు ఇతనుతప్ప మరిలే డనిపించుకున్నాడు. షెల్లాక్ మాత్రం యేం తక్కువవాడా! కాని సొమ్ముఅంటే ఎవడి కక్కర్లేదు! మనిషియొక్క గుణము మేనిముషానికి యేలాగువుంటుందో యెవరు చెప్పగలరు? ఇంతకీ మీ ఐరన్ సేఫులో వుంచిన కెమెరావల్ల మా పని చాలా సులభమై పోయింది—' అని యింకేమో చెప్పబోవుచుండగనే లాలుచంద్‌యిల్లు సమీపించిరి. వారు కారునుండి దిగి చందుగారి యింటిలోనికి బోయి, లాలు తన భవనమంతయును దొరగారికి చూపుచుండ, అయనయును అన్ని భాగములును మిక్కిలి పరీక్షాదృష్టులతో జూచుచు, నేరము జరిగిన గదికూడా పరీక్షించి, దొరగారు, 'లాలు, ఈగదికి తాళం వేస్తున్నాను. నేరము స్థిరపడేవరకున్నూ, ముద్దాయి దొరికేవరకున్నూ, ఈ తలుపులు యెవరున్నూ తెరవకూడదు. ఇప్పుడు 10 గంటల

15 నిమిషములు అయినది. నేను పోతాను. అవసరము ననుసరించి మళ్ళీవస్తాను. స్టేషనుకు వెళ్ళి సర్కిలు యిన్స్పెక్టరుతో మాట్లాడి, నేను వెళ్లాను' అని చెప్పుచు ఆ గదికి తాళము వేసి, చివచివ తన కారు నెక్కి చందు గారు తనను వీడ్కొలుప దొరగారు వెడలిరి.

ఆరవ ప్రకరణము

అయ్యో! జగద్విఖ్యాతయశోభరితుండగు అరిందమ్ యును, సాత్వికుండును సత్ప్రవర్తకుండునునగు షెల్లాక్ గారును, కారులో వచ్చిన సూపరింటెండెంటుగారివలన అరెస్టు కాబడిరి కదా! పాపము! సర్కిలు యిన్స్పెక్టరుగారు మాత్రము యేమి చేయగలరు? అరిందమ్ మిక్కిలి సమర్థుడు కావచ్చును. అప్రతీపప్రతాపవంతుడు కావచ్చును తనకు ప్రాణస్నేహితుడు కావచ్చును కాని సర్కిలు యిన్స్పెక్టరు యేమిచేయగలడు? దొరగారి ఆర్డరు నుల్లఘించగలడా? షెల్లాక్ మాత్రము సామాన్యుడా? తనకు చిరకాల పరిచితుడు. ఎన్నెన్నో దుర్గమములగు స్థలములలో తిరిగి, దుర్భేద్యములగు కేసులలో పనిచేసి, జయమొందిన ఘనుడు. ఐననేమి? దొరగారియాజ్ఞల నుల్లంఘనీయములుగదా! తన మనస్సున కిష్టములేకున్నను, సూపరింటెం

డెంటుగారు తగినంత ఆలోచన చేయకనే, అరీందమ్ పెల్లాకుల కురిమాండు ఆర్డరుచేసిరేయని తా దనమానసమున నూహించు చున్నను, తాబేవా రగు తా నానమయమున నే మనగలడు?

అయ్యయ్యో; సేవకావృత్తి; తానెంత న్యాయైక వర్తనుడై నను, దైవభీతిగలవాడై నను, తనమనస్సున కిష్టములేకున్న ను, న్యాయ్యేతరమైనను, ప్రజలకపాయ కరమైన దైనను, తన కపాయకరమైనదైనను, ప్రజావిప్లవ కారణమగున దైనను, దా సేవకుండగుట, తనయజమాని చిత్తము ననుసరించి, యాతని యాజ్ఞలెట్టివైనను, నాచరింప వలసినదే గదా; ఇదియే గదా సేవకునికిని, స్వచ్ఛంద వృత్తి నిర్వహించు వ్యవహారస్తునకును గల భేదము. కాకుండినచో, లాల్‌చంద్ మాటలు, ఫొటో గ్రాఫు, రశీదు చూచిన మాత్రమున తగిన చర్చజేయకనే అరీం దమ్ పెల్లాకులకు రిమాండు ఆర్డరు చేసెనే సూపరింటెండెంటు అని గాబోలు, పాపమా సర్కిల్ యిన్‌స్పెక్టరుగారు వెనుక ముందుల జూచుచు నేమియు చేయజాలక, సూపరింటెండెంటు గారి ఆజ్ఞలకు మారాడలేక, వారిని రిమాండుననుంచి తాను ముందుకు చేయగల కార్యముం గూర్చి ఆలోచించుచు స్టేషను లోనే సర్కిలు యిన్స్పెక్టరుగారు కూరుచుండిరి.

'దొరగారు లాలుతో వెళ్లి అరగంటయైన అయియుం డదా? ఇదొక తమాషా!' అని సర్కిలు యిన్స్పెక్టరు నుద్దే శించి, అరీందమ్ పెల్లాకతోననెను.

'అయితే, ఈ సూపరింటెండెంటుగారున్నూ డ్రోహ జనవిరచిత నాటకములో నొక పాత్రయే యనెదరా యేమి?' అని ఇన్‌స్పెక్టరుగారు అరీందమ్‌ను ప్రశ్నించెను.

'కావచ్చును. ఇప్పటికి జరిగిన దాని ననుసరించి చూడగా అంతా అలాగేవుంది. కాని మరికొంతసేపు చూడ వలసినదే. మీ టెలిగ్రాం కూడా వెళ్ళిందికదా?'

అని అరీందమ్ పలుకుచుండగనే, తంతివార్తావహు డొక డొక తంతివార్తను గొనితెచ్చి, సర్కిలు యిన్‌స్పెక్టరుకు యిచ్చెను. అది విప్పి చూచుకొనిన పిమ్మట ఆయనకు ఆశ్చర్య మును, అనుమానమును, సిగ్గును, భయమును ఒక్కసారే దొంతర దొంతరలుగా కలిగెను. తక్షణమే కుర్చీనుండిలేచి, ఇన్‌స్పెక్టరుగారు అరీందమునకు ఆ తంతివార్త నందిచ్చెను. ఆయనయును షెల్లాకుయును, ఆ సమాచారము చూచుకొని, ఆశ్చర్యమును, ఆనందమును దృప్తియు బొందిరి.

'ఇప్పుడు తెలిసినదా!'

'ఔనండీ—ఇదేచిత్రము. ఇప్పు డిప్పుడేకదా మీరు ధ్వన్యర్థముగా మాట్లాడినారు. అదే నిజమయినది.'

'సరేలెండి. ఇక చెయ్యవలసిన పనేమిటి?'

'మఱి పనికేముంది. మనం తొందరగా లాలుచంద్ గా రింటికి ఈతంతి పట్టుకొని మరీవెళ్ళవలెను. మరిన్ని రెండుజతలు బేడీలు కూడా తీసుకొనిపోదాము.'

'మీ కేం వెర్రా—పిచ్చా—మీ బేడీలు బరువుకిచేటు గాని మరేమీకాదు. ఇంకా చంపుయింట్లో ఉంటాడనే అనుకోవడము ఒక పెద్దతప్పు—అక్కడేమేమి తమాషాలు చేసి పోయాడో? మీరింకా యీజిల్లాకి కొత్త. నేను ఈచిక్కులు చాలా పడేఉన్నాను. జమీందారీగా ఫూల్‌సాహేబులకాలము తిరిగి జ్ఞాపకము దెచ్చి, వాళ్ళనే మంచియనిపించి, వాళ్ళ గురువులాగ వున్నాడుగాని సామాన్యుడుగా లేడు. మీ రేమో వీడు అలపాలదొరికే బాపతుగా ఆలోచిస్తున్నారుగాబోలు! అదంతా వట్టి భ్రమ. ఐతే నేం—పదండి. ఆ తమాషా వేమిటో చూడదగినదే—చూదురుగాని—' అని యనుచు ఇన్‌స్పెక్టరుగారును, అరీందమ్ బాబును, పోల్లాక దొరగారును మోటారు నెక్కి లాలుయింటికి బోవుచుండిరి. కారులో మాత్రము వీరు ప్రసంగ మాపివేయుదురా?

ఏడవ ప్రకరణము

"అయితే ప్రొద్దున్నే దొరగారువచ్చి మాయిద్దరికీన్ని రిమాండు ఆర్డరుయిచ్చి, లాలుచంద్‌తో అతని యింటికి వెళ్ళి, యిప్పుడు యీలాగు తెల్లిగాం యిస్తున్నా రేమిటి? దొరగారి స్వాంతనంతకం వేరేగాని వేరేకాదే. అక్కడేవో అర్జంటుపను లున్నాయనీన్ని. రేవు సాయంకాలంగాని యీలోగా రా జాల

వారిని టెలిగ్రాం యిస్తున్నారు గదా! ఇది కూడా ద్రోహుల మాయయేనా? ” అని షెర్లాక్ దొరగారు అరిందమ్‌ను ప్రశ్నించుచుండ శార్ చందుగారి యిల్లు సమీపింప వచ్చుట వందరును అతురముతో దిగి చందుకు కబురంపిరి.

అపుడే 10-30 గంటలకు చాలాపైగా అయినందున స్నానమునకు బోవుచు నాతండును సర్కిల్ ఇన్స్పెక్టరుగారి కబురందు వారినిసందర్శింప హాలులోనికి వచ్చి, ఇన్స్పెక్టరుతో పాటు అరిందమ్ షెర్లాకులను గూడ చూచి కోపోద్రేకమున మండిపడి ఇన్స్పెక్టరు నేమియు ననలేక,

‘ ఏమండీ మళ్ళీ వచ్చినా రేమి బాబూ త్రిమూర్తులు నూన్నా—ఇక్కడికి సృష్టి అంతా పూర్తి అయినట్టుంది—” అని వ్యంగ్యముగా బలికెను.

‘ ఏమీా లేదు-దొరగారు వచ్చినారుగదా; మళ్ళీ స్టేషనుకు రాలేదే; ఎక్కడున్నారో. ఇక్కడికి వచ్చి ఏమి చేసినారో; మరేమైనా భోగట్టాలు దొరికిన వేమో కనుగొందమను నూహతో వచ్చినాము” అని సర్కిల్ యిన్స్పెక్టరు జవాబు చెప్పెను.

‘ ఏం—స్టేషనుకు రాలేదా? స్టేషనుకు వెళ్ళి మరీ వారి హెడ్‌క్వార్టర్సుకు పోదుమని నాతో చెప్పి ఈ గదికి తాళంవేసి ‘నేరం స్థిరపడి దొంగ దొరికేవరకూ యీ తాళం మరెవరూ తియ్యకూడ’ దని కూడా చెప్పివెళ్ళినారు. ’

'అన్నా! ఎంత పనైంది!' అని అరిందం అనెను.

'ఏదీ ఆ తాళం చూదాము—' అనుచు నర్కిలిన్స్పెక్టరుగారు ఆ గదివైపు పోబోవుచుండ చంద్ అడ్డువచ్చి 'ఎందుకండీ మరక్కడికీ—వారొచ్చినదాకా ఆతాళం వ్రూసే మనకు వద్దు. ఆపని యిక వారిదే; ఇందులో మరి మీరేమీ శ్రమ పడనక్కర్లేదు. ఐందేదో ఐంది. ఇక మీరు చెయ్యవలసిన పనేమియున్నది? ఇంతకీ దొరగారు వచ్చే యీలోగా ఆతాళంతో మీకేం పని' అని యనెను.

అరిందం నర్కిలిన్స్పెక్టరు పక్కన నవ్వెరి. పెల్లాకు నిర్ఘాంతపోవుచుండెను. వీరిని చూచుచున్న కొలదిని చందుగారి మానస సముద్రము బడబాగ్నిచే వలె మండిపోవు చుండెను. కాని ఏమనగలడు!

స ఇ:—ఔనండీ! గదికప్పతాళంచూచిన తప్పేమి? మీ దొరగారు చెప్పినట్టు మేము తాళము తియ్యము ఊరికే ఎట్టి తాళము వేసినారో చూదామని అడుగుచున్నాము గాని మ రేమీ కాదు.

అరిందముయొక్క చిన్నగవ్వుగల మోము చూచి లాలుచందు రుద్రుడగుచుండుట సహజముకాదా!

'ఔనుగాని వీరిని ఎరెస్టులో నుండనివ్వకుండా మీరెందు కిక్కడికి తీసుకవచ్చారు? ఇది మీరాకుధర్మమేనా?'

'లేదండీ. వీరింకా అరెస్టులో లేరు. రిమాండులో నున్నారు. నేనునూ వీరితో వచ్చినాను. అయితే మీదొరగా

రిక్కడనే వుంటారు! వారిని కలిసి మాట్లాడవలెనని నేనువచ్చా నేమో చెప్పుకోవలసియున్న దన్నందున వీరువచ్చా, కలిసివచ్చి నాము ఇందులో తప్పేమి?'

'మీ దొరగారు—మీదొరగారు, అని రెండు మార్లు వక్కాణించినారె! ఏమీ; మాదొరగారేగాని మీ దొరగారు కారాయేమి?'

'ఆహాహా—అది కా దది కాదు—ఇందాకా వచ్చి మీ అనుమానం ప్రకారం అరిందం షెల్లాకులను రిమాండుఆర్డరు చేసి మీతో మీయింటికివచ్చి, మీతో మాట్లాడి, మీ ఖజా నాగదికి తాళం, వేసి, పోలీసు స్టేషనుకు వెళ్ళెదనని మీతో చెప్పినిన్ని స్టేషనుకు రాకుండానే, అలాగే, పరస్పరంగా వెళ్ళిపో యినవారు మీదొరగారు, ఇదుగో ఇప్పుడిప్పుడే మాకీ టెలి గ్రాం యిచ్చినవారు మాదొరగారు,' అనుచు సర్కిలిన్స్పెక్టరు తనచేతిలోనున్న ఆటెలిగ్రాముని లాలుచందుగారి చేతికిచ్చెను.' ఆయనయును ఆవార్తను చూచుకొని వారివలన నర్థము గ్రహిం చినంతనే తన మొకశల్యములన మోముకెల్ల నల్మెను.

'ఏమండీ! ఇప్పుడు తెలిసిందా, మీ దొరగారంటే యెవరో, మా దొరగారంటే యెవరో! ఇదీ భేదం.'

లాలుచందుగారు స్తంభీభూతులై రాతిప్రతిమవలె నిలచిరి.

'ఏ మాలాగున నాలోచిస్తున్నారు?' అని అరిందంబాబు ప్రశ్నించెను.

లాలాచందు మారుపలుక లేదు. ష్లెల్లాకును కేమీ యీను నిద మిద్ధమ్మని దెలియుకున్నది.

మఱికొంత సేపటికి ఇన్స్పెక్టరు నుద్దేశించి 'అయితే యిప్పుడీ శెల్బ్రిగాం చూచిన తర్వాత మీరేమంటారు?' అని లాలుచందు అనెను.

'ఏమన్నా' మీరే అనాలి; మే మనవలసిన దిప్పటికి కేమీ లేదు.'

'ఏమో—ఇదంతా చూస్తే అదు గడుక్కీ పోలీసు నాటకం—పోలీసు పితలాటకం—పోలీసు దగా—యేంగదా ఇహా మా ప టీవాళ్ళు బ్రతకడానికి మరేమీ మార్గం కానరా కుండా వుంద.'

'మీ కేమీ బోధపడక, అంతా పోలీసు పోలీసు అంటూ మాట్లాడేస్తున్నారు. మీరు మిక్కిలి తప్పభిప్రాయం పడుతున్నారు. నేనే బోధపర్చుకోలేక చాలా మోసపోయినాను గదా మీరు మోసపోతే ఆశ్చర్య మేమున్నది?'

'ఔనుగాని, ఆగదికి తాళం యెందుకు వేశివుంటారు?'

'అన్నట్టు, ఆగదికి మీ దొరగారు వేసిన తాళం చూడాలని వున్నది గనుక చూడాలని నేను వెళుతూవుంటే మీరు మర్యాదగా వొద్దన్న భావం కనపర్చారు. ఏం చెయ్యను.'

'ఆఁ- అయ్యో, మీరుచూస్తే తప్పేమిటండీ? మా వంటి వ్యవహారస్థులకు ఏదియెలాగ కనపడితే, అదే నిజం అను

కుంటాము. అదు గదుక్కీ మోసమే ఐతే ఏలాగ బ్రతకడం? నాకు కళ్ళకు కట్టినట్టు కనపడుతూ వున్న పన్నీ కూడ సన్నా లని మీరు అభిప్రాయపడి మాట్లాడుతున్నారు. అందుకు తోడు ఇప్పుడీ టెలిగ్రాం కూడా వచ్చినది. పోనీ యే దెలాగున్నా దొంగ దొరక్కుంటే మానిపోయెను గాని, మా సొమ్ము మాకు దొరికితే అంతేచాలు.'

అయ్యో, లాల్‌చంద్, ఎంత చేలవు; నీ కంటికి కాన వచ్చిన దంతయు, నిజమని ఎంత భ్రమపడుచున్నావు! నీవు అనుకున్నట్లు, అరీందమ్ షెల్లాకులతో పాటు సర్కిలు ఇన్ స్పెక్టరుకూడా, యీ నేరములో నున్నారని ఊహించితివా, పాపమాతడు, గది కేల దొరగారు తాళము వేసిరో, మెట్ల తాళము వేసిరో చూడబోవుచుండ తొందరగా వ్రాసివేసి, యిపు డాతడు దొరగారి టెలిగ్రాము జూపి, నా దొరగారి వ్యక్తిని గూర్చియే నీ కనుమానము గలుగుట చేతనమా, సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరుగారు కోరినటుల నాగిరిచుచును, ఆతను వైచిన తాళమును జూడనీయ ననుమతించి, 'ఔను గాని, ఆ గదికి తాళం యెందుకు వేసియుంటారు?' అని కూడ నడుగుచున్నావు? నీ అనుమానము ప్రకారము అరీందమ్ షెల్లాకుల నరెస్టు చేయవలెనా? ఇప్పుడు నీకు గానవచ్చుచున్న విషయములననుసరించి, వారల వారిని గూర్చి యనుమానము తొలగించుకొనుచుండ నీతో పాటు మేమును గూడ ననుమాన

ముల బోదోలుకొని పూర్వోత్తర సందర్భముల నాలోచించ వలెనా? నీ తొందరపాటుతో పాటు మమ్ములను గూడ సపార్థము జేసికొనునటుల నిర్బంధించినావు. జరుగుచున్న వహ్నియును దప్పులనియే మాకు గోచరమగుచుండ, ధనము గోలుపోయిన నీకుగల తత్తరపాటు, బుద్ధి మాంద్యములచే, మమ్ముల మాట్రోవ నూహింప నీయక, 'కానని వాని నూతగొని కానని వాడు విశిష్టవస్తువుల్ గానని భంగి......' అనునటుల నీయొంటి ద్యక్పథమున మమ్మీడ్చుకొని పోయి, పోయి యిపుడు దెలియుచున్న నూతన విషయములంబట్టి, నీ మనసు ద్రిప్పుకొని, నీయభిప్రాయముల మార్చుకొనుచు, మమ్ముంగూడ మార్చుకొను మనుచున్నావా? ఏమో పాపము, ధనమును గోల్పోయిన వాడవు; మా కథకు మూల కారణుని వలె నున్నావు; దేవోపహతుండవుగదాయని నీ మనోవ్యథ జూడజాలక, ఏమో సమంజసములు గాబోలు నీ యూహలు, నీ తర్కములు, నీ యభిప్రాయములు, అని యనుకొని నిన్ననుసరించి చరించుచున్న మాతప్పు నిపుడు దిద్దుకొనుచున్నాము. ఇక నిన్ననుసరింప జాలము.

'సరేలెండి. అవన్నీ వెనుకనుండి చూడవచ్చును. ముందుగా యిప్పుడు జరుగుచున్న వన్నియు మనము చక్కగా బోధపర్చుకుంటూ వుండవలెను——ఏదీ, పదండీ; చూదాము.'

చందు ముందు నడువ, తక్కినవా రందరును వెను నడచుచు అగదిని సమీపింప బోవుచుండిరి.

అరీందమ్ చందురయొక్క ఆందోళనము వలన నాయనకు గలిగిన పరి పరి విధములగు ననుమానములచే నాతని మాటలకు జాలినందియో, ఇన్స్పెక్టరుగారి యసమాయికత్వమునకు 'అయ్యో! పాపము' మని దోచిరియో, ఆతరు నలిగాని చేతలకు విస్మయ మందిరియో, జరిగిన తారు మారు తమాషాలకు తన మానసమున గలిగిన వేషి తత్తరపాటువనో గాక యింకే కారణమునవో గాని, అరీందం నోట మాటాడకయే, నాగది నీతండును నమీపించెను. అందరును ఆగదితాళము చూచిరి. ఎవ రెవ రేమేమి తమ తమ మనముల దలంచిరో, మనకు దెలియదు గాని అరీందం మాత్రము ఇన్స్పెక్టరుగారితో 'అయ్యా! ఈ కప్పను తాళముతో దెరచినవానికి 1116 లు బహుమాన మిచ్చుటకు చందుగారు ఒప్పుకుందు రేమో వారినడిగి తెలుసుకొనుడు' అని చిరునగవుతో బలికెను.

ఆహా! అరీందమ్, నీవువేయు ప్రతిమెత్తును, కాళిదాసు కవిత్వమునకు 'అక్షరలక్ష' యుంబోలెయును, భర్తృహరి కవిత్వమున 'ప్రతిశ్లోక శిరఃకంప' నమన్విత మనునటుల నీప్రతిమెత్తును మాకు రోమాంకురములు నగుర్పొడుచజేయుచున్నవి. నిన్ననునరించుటే మాకుప్లాన దాయకమగు చున్నది.

'ఓహో! ఇదొకటెకూడానా? పోయిన సొమ్మున కిది వడ్డీగా బోలు! ఎందుకండీ అక్కర్లేని ఆలోచనలు—ఈ తాళం వేసినవారిని పోలీసునూప రెంటుగారనే నేను అనుకుంటున్నాను.

కాని ఈ టెలిగ్రాం వల్ల నాకున్నూ అనుమానంగానే వుంది. ఇంటాకా వచ్చి ఈ గదికి తాళం వేసినవాడు నూపరెంటు కాడని మీరాకున్నూ ముప్పాతికమువ్వీసాలా తోచినట్టయితే ఈ తాళం విరగగొట్టించెయ్యండి...ఎందుకండీ...అక్కర్లేనిఖర్చు! ఇప్పటికి పోయినసొమ్ము చాలకనా? ఇంతపాపం యెక్కడైనా వుందండీ! ఇంతఘోరం యెక్కడైనా, యెప్పుడైనా విన్నారండీ! కనపడ్డ రుజువులన్నీ సంశయాలైపోయెనా? వచ్చిన నూపరెంటు దగాకోరైపోయెనా? పోయినసొమ్ము పోగా, పైగా 116 లు జుల్మానా ఖర్చా?—పోనిస్తురూ. నాస్వామ్మైతే దొరకనే దొరుకుతుంది. నాది కాకపోతే మరి దొరకనే దొరకదు. ఈ మాత్రానికి మరెందుకండీ? ఈ తాళంవల్ల ప్రయోజనం లేదని మీరాకున్నూ తోస్తే తాళం బద్దలకొట్టించెయ్యండీ—మరెందుకండీ వెయ్యాలోచనలు?—'

'అయ్యో! ప్రయోజనం లేకపోవడ మేమిటి? దొరికితే ఈ కప్పతాళం మిమమీాదనే దొంగ దొరకాలి...' అని అరీందం అనుచు ఇన్స్పెక్టరుగారి నుద్దేశించి,

'అయ్యా, పోలీసు రివార్డు రు 1000 లు అని అడ్వర్టయిజ్ చేయించండి. ఇలాగ మనం ఆలోచిస్తూవుంటే యెప్పటికైనా తేల్తుందా?' అని సలహాగా పలికెను.

'అయితే పోనీగాని, ఈ ప్రచురణము వల్లమనకేం ప్రయోజనం? ఎవడో ఒకడు వొస్తాడు; కప్పతాళం తీస్తాడు.

అయితే వాడికి రూ. 1000 లో 1116 లో యిచ్చుకోవడమే మనకిదక్కుట అంతేగాని ఇందువల్ల యీ కేసులో మనకు వుండే ప్రయోజనం చెప్పగలరా?'

అయ్యో! లాల్, ఎంతబేలవు!

నీకు డబ్బున్నదన్న మాటేగాని, యింగిత మెక్కడ నుండి వచ్చును? బజారున కొనదగినది కాదుగాని, కానిచో నెన్నిమణుగులైనను నిర్లక్ష్యముగ కొనితేమ యుందువుగదా!

'అరిందంగారి అభిప్రాయ మేమిటో మీకు తెలిసింది కాదుగదా! లావుగా సొమ్ము యిస్తామంటే అసలు ఈ తాళం వేసినవాడెవడో, వాడేవస్తాడు; తీస్తాడు; అప్పుడు మనం వానిని పట్టుకోవచ్చును గదా అని ఆయన అంటున్నారు.'

'ఔనండీ ఇది టైములాకు. ఎన్నిగంటల ఎన్నినిమిషాలకు ఇవాళ తాళంవేశాడో, రేపు లేక యెల్లుండి లేక మరియే నాడైనా మళ్ళీ అన్నిగంటల అన్నినిముషాలకే, ఆ తాళంతోనే, రావాలి; మరోవేళప్పుడురాదు మరోతాళంతో బొత్తిగారాదు. వెయ్యడానికీ, తియ్యడానికీ, 24 గం॥ల చొ॥ వ్యవధియుండవలెను. కనుక ఎవడు, ఏతాళంతో, ఎన్నిగంటల ఎన్నినిముషాలకు, వేశాడో, మళ్ళీ ఆతాళంతోనే, అంతవేళకే, సరిగా తియ్యవలెను. అలాగ్గాతీసేవాడు ఇప్పు డీతాళం వేసిన వాడుగాని, వానితాలూకు మనిషిగాని, తప్పకుండా అయి వుంటాడు. అందువల్ల మనకు ప్రయోజనం యేమిటంటే, ఈ

తాళం వేసినవాడుగాని, వాని పార్టీవాళ్ళుగాని, మనకు తెలియు డానికి వీలుంటుంది. ప్రజంటా—మనం యివ్వాలా; వాడు పుచ్చుకోవాలా? కాని ఒక్కపనిమాత్రం యిందులో వుంది. ఎవడు తాళంచెవితో ఈ కప్ప ఓపెన్‌చేస్తాడో, వానినే, ఈ గదిలో పెట్టి, గొళ్ళెం వేసి, మామూలురకం కప్పతాళంవేసి, స్టేషనుకి కబురుమాత్రం చెప్పాలి. తర్వాత తమాషా చూడాలి; అదీ చమత్కారం. అంతేగాని నిజంగా డబ్బు ఖర్చైపోతుం దేమో అని భయపడనక్కరలేదు.' అని అరిందం సాను భూతిగా బలుకుచు, 'అసలు ద్రోహుల జాడేమైనా కనుగొన వలెనంటే యింతకన్న మంచిమార్గము మఱియొకటి నాకు యీ కప్పతాళం సందర్భంలో యిప్పటికి కానరాలేదు' అని పలికెను.

'అయ్యా! ఇన్‌స్పెక్టరుగారూ, ఏదో మీరూ మీరూ ఆలోచించుకుని, దొంగ దొరక్కపోయినా, సొమ్ము దొరికితే అంతేచాలు. కార్యం చెడగొట్టకుండా, తరుణం మిగిలిపోకుండా, సంగతు లన్నీ బాగా ఆలోచించి, తొందరపడకుండా సాను కూల పర్చండి. నిజమయిన రక్షణభట శాఖవార మనిపించు కోండి. అదీగొప్ప.' అని లాలు పలుకుచు, 'మీకు బాగుందని తోచిన మార్గమే అవలంబించండి—ఇంతకన్న నేనేమీ చెప్ప లేను. ఆపైని మీచిత్తం' అని యనెను.

'పోలీసువా రందరును పోలీసు స్టేషనుకు పోయిరి. లాలుచందు తన కార్యముల నిర్వర్తించుకొనబోయెను.

అయ్యో, లాల్ ! నీవెంత వెర్రివాడవు ! 'దొంగ దొరక్కపోయినా, సొమ్ము దొరికితే అంతేచాలు' నని యనుచున్నావెంత యనుభవము లేనివాడవు ! పోలీసు నీ వెఱుగవుగాబోలు; పాపము కడుపులో చల్ల కదలకుండా ఒకచోట గూరుచుండి జమాఖర్చులు వ్రాసుకొనుచు, చిఠా ఆవర్జాలు తయారు చూచుకొనుచు, కావలసినవారికి బదు ళ్ళిచ్చుచు, కుటుంబాలకు కుటుంబాలు నాశనం అయిపోయే వడ్డీలు వేస్తూ, వడ్డీలకు వడ్డీలు కలిపి మఱియు మఱియు వనలును పెంచుచు, లోకుల యాస్తుల గలుపుకొనుచు, స్థూలసూత్మ్ములుల నెఱుంగనొల్లక గాలముపుచ్చు నీకు దొంగతనము జరిగినపిదప, మరల చోరీమాల్ దొరకునను నాన భ్రమయని దెలిసికొనజాలక, మిక్కిలి పరిభ్రమించు నిన్నేమనియెదము ? పోలీసువారికి ఆస్తి దొరకుటతో కార్యములేదు. పోయినవానిలో నొక చీపురుపుడకయైనను దొరికినచో ద్రోహిని పట్టెద మంతేగాని పోయినఆస్తి యంతయునుగాని, కొంతగాని, హక్కుదారునికి తృప్తికలుగు లాగున కనిపెట్టి పట్టియిచ్చెదమను నూహాగాని, వంతముగాని, అదియే పరమావధిగానుంటగాని, పోలీసువారివని కాదుసుమా. పాపమది యెఱుంగవు కాబోలు !

కాలా రాయి

ద్వితీయ ఖండము

స్వయం కృతాపరాధము

మొదటి ప్రకరణము

రూ 1116 లు బహుమానము.

అరీం.—ఔనండీ ద్రోహము లన్నియు వరుసగా జరుగు చుండగనే రుజువును సాక్ష్యమును దొరకకుండ నేలాగున సాగు చున్నవో గమనించు చున్నారా ?

న॥ఇ—ఇన్ని నేరములకును గ్రంథకర్త యొకడా, ఇద్ద రా అను సంశయము తీరనేలేదు

అరీం.—ఒకడైతే నేమి ? ఇద్దరైతే నేమి ? ముందు జరుగ వలసిన పనికి ప్లాను వెయ్యండి. అది మనకు కర్తవ్యము.

న॥ఇ—ఔను. ఈ రోజు ఉదయం యావత్తున్నూ లాల్‌చంద్‌గారి కేసులో మనకు సరిపడి పోయినది గదా ! ఏదైనా ఇకను చెయ్యవలెను. మీరేమి ఆలోచించినారు ?

అరీం.—వీటి యన్నింటికిని ఘంట మెంటల్ను ముందుగా నిర్ధారణ కావలెను. ఏదానికైనను మంచిదని యాలోచించి, నేనున్నూ, షెల్లాక్, బ్రాకేట్‌లును ఇందులో సంపూర్ణమైన పని చేయుటకు నిశ్చయించినాము. ఇప్పుడు సుమారు మూడు గంట లయినదిగదా. ఈ రాత్రి మేము చెయ్యవలసినపని

చాలా యున్నది. ప్రొద్దుట ప్రయాణస్థుల దోపిడి కేసును గూర్చి విచారించుటకై నను వీలు చిక్కనేలేదు. ఇదిగో యిప్పుడు......

(అని ప్రయాణస్థుల నుద్దేశించి)

'కొల్లొండి, మీదగ్గర వున్న ఆస్తి యావత్తునూ తీసు కున్నారా ?'

'లేదండి—బట్టలు, వెండి, బంగారం యావత్తున్నూ, విడిచిపెట్టి, కేవలం రొక్కంమాత్రమే తీసుకున్నారు' అని ప్రయాణస్థులు ప్రత్యుత్తర మొసంగిరి.

అరీం—ఎంతమంది వచ్చియుంటారు ?

ప్రయా—సరియంగా లెఖ చెప్పలేము, గాని 10 మంది కన్న యెక్కువగానే వుంటారని అనుకుంటాము. వాళ్ళో పెద్ద గొల్లు పెట్టుకొని కత్తులు, కఠార్లు పట్టుకునే వొస్తారు గదా ! ఇంకేం చెయ్యడం ?

అరీం—మీ దొక్క బండియేనా, మరెవరైనా మీకు తోడు వుండిరా ?

ప్రయా—మేమున్నూ వేరే మరొక మొగుడూ పెం డ్లామున్నూ కలిసి వెళ్తావుంటిమి. మమ్మల్ని పట్టి మా వద్ద నున్నది దోచుకుని మమ్మల్ని వొదిలేశారు. వాళ్ళదగ్గిర యేమిన్నీ లేమగదా అని వాళ్ళను పట్టి, తీసుకొని పోయారు.

ఆ తర్వాత వాళ్ళ మాట మరేమిన్నీ తెలియక వాళ్ళువాళ్ళు ఎంతో అల్లాడిపోతూవున్నారు.

అరీం—వాళ్ళెవళ్లో, యే వూరువాళ్లో, తెలుసునా మీకు ?

ప్రయా—మాకు తెలియదు సుమండీ—

అరీం—సరే — మాకు ప్రస్తుతం కావలసినభోగట్టా తీసుకున్నాము. మేము కొంత ఎంక్వైరీ చేసిన పిమ్మట మిమ్మల్ని పిలిపిస్తాము. అప్పుడు మీరు మళ్ళీ రావలసివుంటుంది.

ప్రయా—ఔనండీ ఇహ సదేవని, మీరు పిలిపించినప్పుడల్లా రావడం—పోవడం—ఇదో కొన్నాళ్ళు జరగాలి. అసలు చోరీ చోరీలాగే వుంటుంది. మాసొమ్ము పోవడానికి తోడు ఈ శ్రమ దానికి వడ్డీ—ఇది పోలీసులకు మామూలే. మాకేం కొత్తకాదు. అలాగే వొస్తాము. యిప్పుడు శెలవు పుచ్చుకుంటాము.

ప్రయాణీకులు వెడలిరి.

అంతట నొకడువచ్చి 'కేసరి' యను పత్రిక నొకదానిని గొనివచ్చి అరీందమ్ బాబుగారి కొసంగెను. ఆయనయును పత్రికను తొందర తొందరగా దిరుగవేయుచు చూచుచు, నందొకచోట గల ప్రకటనను తాను చూచి సర్కిల్ ఇన్స్పెక్టరు గారికి చూడ నిచ్చెను. ఆయనయును ఆప్రకటనసిట్లు చదివెను.

Look Here! తాళము తీయువానికి Look Here!

రూ 1116 బహుమానము

ఈ పురమున లాల్‌చంద్‌గారి యింత గదితాళము కాన వచ్చుటలేదు. అది యెవరు సరియైన తాళముతో తెరచెదరో వారికి రూ 1116 ల బహుమాన మొసంగబడును.

రక్షకభట శాఖవారు, కలకత్తా.

లాల్‌చంద్.

'సరిగానే యున్నదండీ, ఇక దీని ఫలితము మనము చూడవలెను.'

'మనము చూడుట కేమియున్నది. ఆ గది తాళము నెవరు తెరచిన, వారిని ఆగదిలోనే యుంచి ఆగదితలుపు తాళం వేసి స్టేషనుకు కబురు చెప్పవలసినదని లాల్‌చంద్ గారితో చెప్పనే చెప్పినాము. మరి యిక మన మిప్పటికి చెయ్యవలసినది గాని, చెప్పవలసినదిగాని, మిరేమియు గానరాదు కాని అదిగో ఆప్రయాణస్థుల దారి దోపిడి కేసులో (High Way Robbery) కాస్త జల్దుకో వలసి యున్నది. ఇందు కొరకు ఇది మొదలుకొని, నేను, షెల్లాక్ బ్రాకెట్లు మాత్రము పనిచేదుము. మీకు అప్పుడప్పుడు భోగట్టా యిచ్చుచుందుము. ఫలోన్ముఖమునకు వచ్చిన తర్వాత మీకు తెలియజేతుము, రెండు మూడు రోజుల వరకును మే మెవ్వరమున్ను స్టేషనుకు రాలేము. మాకొరకు మీరు కబు రంపకండి. మేము దొరకము ప్రస్తుతము సెలవు తీసుకుంటాము.'

అని అరిందమ్ చెప్పి షెల్లాక్ బ్రాకెట్లతో వెడలి పోయెను.

రెండవ ప్రకరణము

మార్గమున బాటసారులు

'ఇప్పుడు చాలా రాత్రిగానే వుంది; ఏమి తోడు లేకుండా మన రెండుబళ్లే బయల్దేరాయి గదా! అనే జంకుతో కూడా బయల్దేరాము. దేవుడు మనలను కటాక్షించి అదుగో అదో బండికూడా పంపించాడు.'

'ఔనౌను—అయ్యా, ఏవూరండీ—బండీ?'

'మేమూ—బేనిమాదేపూర్ వెళ్తున్నాం. మీరె క్కడికి?'

'మేమున్నూ బేనిమాద్ పూరే వెళ్తున్నాం'

'సరే—మాకు మీరు, మీకు మేము సాయంగా వెళ్ళిపోదాము. మావి రెండుబళ్ళు, మీదొక బండీ, మరి భయమేమిటి? మనం కాస్త మేలుకుంటే సరి. ఇదేనండి కొంచెం గడ్డయినతోట. సాధారణంగా ఈప్రాంతంలో మనం మేలుకుంటే మనకి మరేం భయం వుండదు.'

'భయ మేమిటండీ? భయం—భయం అని అనడమే గాని—ఏభయం లేదండీ—శివుని ఆజ్ఞ లేన్దే చీమనాకుట్టదు. మన పురాకృత కర్మ ననుసరించే అన్నీ జరుగుతూ వుంటాయి. మన మేమిటో జాగ్రతపెట్ట కుంటామని అనుకోవడమే గాని,

మనమేం జాగ్రత పెట్టుకోగలం ? ఆ రక్షకుడు రక్షించాలిగాని, మనం యెందుకో లెఖ ? కాపాడుకోవడం గాని, కాపాడడం గాని, మన చేతుల్లోనే వుంటే, లోకంలో యిన్ని ద్రోహాలు, యిన్ని నేరాలు, యిన్ని ఘోరాలు యెందుకు జరగాలి? ఏమిటో మనం అనుకుంటాం గాని, అంతా వొట్టిమాట—వొట్టి మాట.'

ప్రయాణము సాగుచునేయున్నది

'ఔనండీ—నిజమైన మాటాడినారు——మీ రిద్దరేనా యీ బండిలో-మీారిద్దరూ అన్నదమ్ములా ?'

'ఔనండీ—మే మిద్దరమున్నా అన్నదమ్ములము—ఆ బండిలో తోటికోడ ళ్ళిద్దరున్నా నౌఖరుమనిషీన్నీ.'

బండ్లు త్వరత్వరగా పోవుచునేయున్నవి.

'మేము ముగ్గురమే —— నాభార్య, మరదలు, నేను మాత్రమే. బేగమాద్‌పూర్‌లో మా ఆడవాళ్ళ పుట్టినిల్లు. అక్కడ నాగం రోజులుండి మళ్ళీ వెళ్దాం అని బయల్దేరాం'

'అయ్యో, అన్నట్టు నిన్నటి కేసు విన్నారా ?'

బండి తోలువాండ్రును మిక్కిలి చురుకుగనే యున్నాడు. గాఢాంధకారబంధుర మైన నా నడికిరేయికి కాలకాలుడుం ప్రభుడై పరిపాలించు చున్నాడు.

'ఔనండీ. ఏదో మా గ్రామంలో కూడా అనుకుంటూనే వున్నారు. కాని పూర్తిగా వినలేదు. అయితే ఏమాని

కైనా ప్రయాణంలో మాత్రం రాత్రుళ్ళు ఒంటిబండి నడవకూడదు. బళ్ళల్లో నిద్రపోకూడదు.'

అని పీరనుకొనుచుండగనే 'గొ' ల్లను శబ్దముతో రేచుకుక్కలవలె పాతికముప్పదిమంది మనుష్యులు దండధరులై బయల్వెడలివచ్చి, మొదట బండ్లను దోలువారిని బండ్లనుండి దింపివేసి, వారిని దూరముగా గొందరు గొంచబోయిరి మరి కొందరు బండ్లలో దూరి, మూడుబండ్లలో నున్నవారినింగూడ నమాంతముగా వేరువేరు తావులకు నెత్తుకొనిపోయి, వారి వారి యాస్తులం జూపకున్న వారినిం జంపుదు మని వారి చేతులనున్న కత్తులను, జూప, వారును భయపడి, ఇద్దరన్నదమ్ములును వారి భార్యలునుగల కుటుంబమువారు, వారియొద్దనున్న స్వల్పమొత్తములనుదీసి యిచ్చివేసిరి. మూడవ బండిలో నున్న యజమాని, భార్య మరదలు గల కుటుంబమువారు, తమవద్ద నేమియు లేదనినందున, వారి బండి వెదకి, అందేమియు గానక, వారి కండ్లకు గంతలు గట్టి, తమ యునికిపట్టుకు దోడ్కొనిపోయిరి. తక్కిన రెండు బండ్లవారును, తమత్రోవను దాము మెల్లగ బోయిరి.

మూడవ ప్రకరణము

ద్రోహుల గుహ

వారి యాస్తులను జూపుమనిన జూపనందున ద్రోహుల గుహకు దోడ్కొనిపోబడిన కుటుంబమువారు భార్యాభర్తలును

దాసియు గదా! తమ ఆస్తుల నొసంగవలసిన దని యెంత బా ధించినను నేమియు లే దనినందున, వారిని విడిచిపెట్టుటకు బ దులు ద్రోహులు, తమ గుహ కేల నీ కుటుంబమును దో డ్కొనిపోయిరో గదా! రేయియెల్ల వారి యాస్తి నిజూపవల సిన దనియు, లేకున్న వారి యిండ్లెక్కడో, అందేమి యాస్తి కలదో, యీ మొదలగు సంశయముల నడుగుచు పాప మా ము వ్వుర నా ద్రోహు లెంత బీడించియుందురో గదా!

ఇక్కడికి తెల్లవారినది. ద్రోహులలో పెద్ద, ఒక వార్తాపత్రిక జూచుకొనుచు, నీ ప్రయాణములలో మనవాని వద్దకు వచ్చి, 'ఏమి—నేను ఊళ్లోకి వెళుతున్నాను. ఆఖరు మాట చెప్పు నీ దేయూరు? నీ యిల్లెక్కడ? నీ ఆస్తి యె క్కడనున్నది?' యని హుంకరించుచు నడిగెను.

'మా దీదేశముకాదు. నాగపూర్ వాసులము. కల కత్తాలో నున్న బంధువులను చూచుకుని, ఈ సమీపగ్రామం లో వున్న మాబంధువులను చూచుకుని, తిరిగీ, నాగపూర్ వెళ్ళిపోతామని బయల్దేరాము. మేము కర్రలు కొట్టుకొని, అవి అమ్ముకొని జీవనం చేస్తున్నాము. అంతేకాని కర్రల అడితుల వ్యాపారస్తులం కూడా కాము. పూటభత్యం పుల్లవెలుగు మనుష్యులము. మాకు కూలి ఆడితే, కుండ ఆడుతుంది. మా జీవనం, మా బ్రతుకూ, యిలాంటిదికదా: మాకు ఆస్తి యెక్కడ దొరుకుతుంది నాయనా? మమ్మల్ని యెందుకు

బాధిస్తారు బాబూ మీరు? మా తోవని మమ్మల్ని పోనియ్యాండి. ఇంతకన్న మరేం చెప్పుకోగలం ? మా ఆడవాళ్ళని కూడా యిక్కడ వుంచేశారు గదా — వాళ్ళు బెంగటిల్లిపోతారు నాయనా: రాత్రినుండి వాళ్ళను నేను చూడనైనా లేదు. ఏమైపోయినారో ఇప్పటికి నాకు తెలియదు గదా !' అని వేడుకోలుగా బలికెను.

'మీ ఆడవాళ్ళకేం భయంలేదు. మావాళ్ళదగ్గిర వున్నారు. మీరసంగతంతా నిజంచెప్పేస్తే మీ రంతా కలిసి ఏకంగా వెళ్ళిపోవచ్చును.'

'బాబో, మాకేం లేదు నాయనా ! తిండికే లేదు— బండివాడు ధర్మానికి బండి కట్టాడు పుట్టించిన దేవుడు తిండికి లేకుండా యింకా యెన్నాళ్ళదాకా చంపెయ్యకుండా, యిలాగ బ్రతకనిస్తాడో గదా అనే దుఃఖముతో మేము జీవిస్తూ బ్రదికి వున్నాము. దొరక్క దొరక్క మేమే మీకు దొరకాలా ! ఏంలాభం—మీదగ్గిర కొచ్చాం. ఇవాళ యింత కడుపునిండా అన్నం తిన్నాంగదా అని సంతోషిస్తున్నాం. మీదగ్గిరెన్నాళ్ళుంటే అన్నాళ్ళా మాకు యింత అన్నం దొరుకుతుందిగదా అని ఆశపడుతున్నాం. మాబంధువుల్ని చూసి శానాళ్ళయిందని వెళ్ళాలని వుంది గాని, అక్కడికి వెళ్తే మాత్రం యేముంది— దెబ్బ ? ఇక్కడ మీదగ్గి రుంటేనే నయంలాగవుంది నాయనా, గాని మా ఆడవాళ్ళ పూచీమాత్రం మీదే సుమండీబాబూ !'

'మీ ఆడవాళ్ళకేం భయంలేదు గాని, మాదగ్గిర మేము చెప్పిన పన్లు చేస్తూవుంటావా—నీకూ, నీ కుటుంబానికీ, అన్నం బట్టా యిచ్చి యేమైనా రొక్కంకూడా యిస్తాము.'

'ఔను బాబూ, ఇంతకన్నానా? పనియిచ్చి, అన్నం బట్టా యిచ్చే దాత లెవరు నాయనా ఈ కరువులోను?'

'సరే. నాతో రా—ఇదుగో—చూడు. అల్లదుగో మీ ఆడవాళ్ళు — కనబడ్డారా? ఇహ భయం లేదుగదా? ఇవుగో ఈబట్టలు కట్టుకో' అని యిచ్చుచు నాతని కేదో వింత తీరగు దుస్తుల దొడుగ నిచ్చి, యాతని కన్నులకు గంతలుకట్టి, ఆగుహానుండి యావలికి దోడ్కొనిపోయి, నాలుగైదు మైళ్ళ దూరము వరకును, మోటారుబైసికిలుమీద కొంతదూరమును, సవారీలో కొంతదూరమును తీసుకపోయి, పట్టణ సమీపమునకు రానిచ్చి. యాతని కన్నుల గంతలు విప్పి, 'రా—నాతో రా—ఊళ్లోకి వెళ్ళిపద్దాము' అని చెప్పి, కాల్నడకను పుర వీధుల వెంబడి బడి పోవుచుండెను.

నాలుగవ ప్రకరణము

తాళము పట్టుట

పోలీసు స్టేషనులో సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరు, సబ్ ఇన్స్పెక్టరు, మంగళ్‌సేన్ మొదలగువారు కూరుచుండి, ప్రమాణము

లు కొందరు తమకు జరిగిన చోరీని గూర్చి, దొంగల చరిత్రా మొదలగు సంగతులు చెప్పుచుండగా వారిని వినుచు, వ్రాసు కొనుచుండిరి.

లాల్‌చంద్‌గారింట పగలు షుమారు పదిగంటలై నది నిన్నటి సాయంత్రము మొదలు యిప్పటి వరకును షుమారు ఏబదిమంది యైనను ఆ తాళము దీయుటకు ప్రయత్నించియు, విఫలమనోరధులయి పోవుచుండిరి. ఎవరో యిద్దరు మనుష్యులు వచ్చి, 'అయ్యా, మేము తాళం తెరుస్తాము. ఆ బహుమతీ సొమ్ము మా కిస్తారా?' అని యా యిరువురిలో నొక డడిగెను. 'సొమ్ము యివ్వడాని కేమీ అభ్యంతరం లేదు—గాని మిమ్మల్ని మించిపోయినవాళ్ళు చాలామంది పెద్ద పెద్ద వాళ్లు వచ్చి, చాలా కష్టపడి, తుదకి లాభంలేక వెళ్ళిపోయారు. మీ రేమిటో ఊరికే శ్రమపడతారేమో అని అనుకుంటాను' అని లాల్‌చందు బదులిడెను.

'పోనియ్యండి, ప్రయత్నం చేసినంతమాత్రాన నష్టం యేవుంది? తాళం తెరిస్తే నే సొమ్మిస్తారుగాని, ముందుగా యిచ్చెయ్యరు గదా.'

'సరే అయితే చూడండి—రండి' అనుచు లాల్‌చంద్ ఆ గదికి వేయఁబడిన తాళంకప్ప జూపెను.

వీ రిరువురిలో నొకడు రబ్బరోళ్లు మొదలగు వానిని తయారుచేయుట—తిరగళ్ళకు, కల్వపాత్రములకు, గంట్లువే

యుట, మొదలగు రాతిపనియే వృత్తిగా గల వానివలెను, రెండవవాడు యినుపసామగ్రి తయారుచేయువానివలెను, గాన వచ్చుచుండిరి. ఒకడు వయసు మీరినవాడు, రెండవవాడు బాగా వయసు ముదిరినవాడు.

పది గంటలు దాటినది. వీరిరువురిలో నొకడు, తన చేతనున్న యొక తాళపుగుత్తి దీసి, అందొక తాళము నీ రెండవవాని కొసంగి, తన పోచీకాచీ జూచుకొనుచు తాళము దెరువుమనెను. ఈ రెండవవా డేలకో గాని, యొక్క క్షణకాలము మాత్రమేమో యాలోచించు చున్నటుల గానుపించెనే గాని, ఆమొదటివాడు వీనిని మిక్కిలి తొందర పెట్టుచుండ, నాతడా తాళముతో నాతలుపు దెరచెను. లాల్‌చంద్‌గారీతడు తాళము దీయు ననుకొనలేదు. ఇప్పుడు తాళము దెరువబడ గానే, చంద్‌గారి శరీరము గంపింప జొచ్చెను. అట్లయ్యును తత్క్షణమే బహుమానముకై లోనికి బిలచి, కూర్చుండ నియమించి, తాళము దెరచిన మాతని నా గదిలోనే యుంచి, గొళ్ళెము వేసి, తన స్వంత కప్పు తాళము వేసి, తన పరివారము లో గొంతమంది నట నుండుమని చెప్పి, తానును తొందర తొందరగా పోలీసు స్టేషనుకు బరువెత్తెను.

తాళము దీయవచ్చిన వారిలో తాళముతో తలుపు దెరచినవాడు గదిలో నుంచబడినాడు గదా. మరి యొకడు లాల్‌చంద్‌గారు పోలీసు స్టేషనుకు పోయినా రను సంగతి పసి

పట్టినతోడనే, తనకు రావలసిన బహుమానమును గూర్చి, చంద్ గారు మరల వచ్చునంత దనుక నైన నట నుండక, త్వర గమనుడై వెడలిపోయినటుల గానవచ్చుచున్నది; కానిచో, చంద్ పోలీసు స్టేషనుకు వెళ్ళి సర్కిల్ ఇన్స్పెక్టరుగారితో చెప్పగా, నాయనయును ఉత్సాహముతో, మంగల్సేనుని దోడ్కొని, చంద్ గారి యింటికి వచ్చునరికి, ఆ మనిషి కాన రాకుండుటకు గారణ మేమై యుండును?

'ఏరండీ! ఇద్దరు వచ్చినారనిన్నీ, అందులో ఒకడు లోపల, ఒకడు పైన, వున్నాడని చెప్పినారే—వాడేడీ?' అని సర్కిల్ ఇన్స్పెక్టరుగా రడిగిరి.

'ఏమో—ఎటుపోయాడో! అవత లెక్కడో వుంటే వుంటాడు. ఇంతకీ మనకి కావలసిన మనిషి గదిలోనే వున్నాడు గదా!'

'అలాగా.........'

ఇన్స్పెక్టరుగారి ముఖమున నేలొకో గాని లాలుచంద్ నకువలె సంతోషచిహ్నములు గానరాలేదు. లాల్ చంద్ గారు ఆ గది తలుపు తాళము తెరచి, గొండ్లెము దీసి, తలుపులు తెరచెను. ఆ గదిలో నున్నవాని నందరును చూచిరి.

మంగళ్సేన్—సునాయాసంగా ద్రోహి దొరికే ఉపాయం చేశారండీ.

ఇన్స్పెక్టరుగారు మాత్రం మారు పలుకక, తదేక ధ్యానముతో, నా గదిలో నిలచియున్న వానిపై నెగా దిగ జూచుచుండిరి.

'ఏమండో, ఏమిటి—మనిషి స్పష్టంగా దొరికినా అలా చూస్తూ ఆలోచిస్తూ వున్నారేమి? ఇప్పుడు కూడా ఏదో పిష్టపేషణం నబబులు చేస్తారాయేమిటి?—అదే ఆలోచిస్తూవున్నట్టుంది—'

'ఉండవయ్యా, ఎప్పుడున్నా తొందరే గాని మీదగ్గర మరేమిన్నీ లేదు—'

ఆ గదిలో నిలచియున్న యాతడు ఇన్స్పెక్టరు నుద్దేశించి, 'ఐనది. అనుభవించినాను—స్వయంకృతాపరాధము. నా తాళమే పట్టినారు.' అనుచు, ఇన్స్పెక్టరును తన వద్దకు పిలచి, ఏదో గుర్తుగలసంఖ్యను చెప్పెను.

'అయ్యో! బాబూ, అరిందమ్—ఎంతపని జరిగినది! రండి—రండి—క్షేమములో మాట్లాడుకుందాము' అనుచు సర్కిల్ ఇన్స్పెక్టరుగారి యరిందముని దోకొనిబోయిరి.

అయ్యో, లాల్, ఇవు డేమందువు? నీచే చెరపెట్ట బడిన వానిని సర్కిలు ఇన్స్పెక్టరు, 'అయ్యో... అరిందమ్...' అనుచు, శిక్షించుటకు మారు తనతో దోడ్కొనిపోవుచున్నా డిదేమి?

ఇప్పుడు సర్కిలుఇన్‌స్పెక్టరుగారి మానసమున నెట్టి యూహ లుద్భవించుచున్నవో ప్రాయ నవసరమయి యున్నను, అడుగడ్డునకును అరింధమ్‌షెల్లాకులను, పర్యాయ మున నిన్స్పెక్టరుగారిని గూడ, ననుమానించుచు నున్న లాలు చంద్‌నకోడి వ్రాయ మాకలను సాహసింపజాలకున్నది.

కాలూరాయి

తృతీయ ఖండము

మొదటి ప్రకరణము

రూ 2,175 లకు హుండీ

సుమారు 12 గంటలు కావచ్చినది. పోలీసు స్టేషను లోనున్న అరింందమ్ బాబుగారి పేర విలాసము గల ఒక హుండీ పట్టుకుని వచ్చి ఒకడు ఆయనతో 'అయ్యా, ఈ హుండీ తాలూకు రూ 2,275 లను తమరు యిప్పించవలసిన దని చమన్‌సింగ్ గారు పంపినారు. కావున త్వరగా యిప్పించ గోరుచున్నాను' అని యనెను.

'ఏదీ—హుండీ—ఇదా; మాకు చేసిన సప్లయిలతాలూకు బాకీగదూ—సరే నీ పేరు 'కరింబక్సు' కదూ: ఈ హుండీ వెనకప్రక్కనే నేను మాబాంకర్ పేర ఎండార్సు చేసియిస్తాను. నువ్వు చున్నీలాల్ గణ్‌పతిరాయ్‌గారి దగ్గరకు ఈ హుండీ పట్టుకుని వెళ్ళి, ఆయనకు చూపిస్తే, నీకు సొమ్మిస్తారు. అది పట్టుకుని వెళ్ళి, చమన్‌గారికి యిచ్చి, నేను 'రామ్—రామ్' చెప్పినానని చెప్పు.'

'సరే అలాగేనండి—'

ఆ హుండీ వెనుక ప్రక్కనే—

'ఈ హుండీ తాలూకు మొత్తం చమన్‌సింగుగారి నౌఖరు కరీంబక్స్‌కు యిచ్చివేయవలెను.

అరీందమ్'

శ్రీయుతులు, చమన్‌సింగ్ అండ్ సన్సు గార్లకు,
కలకత్తా.

అని వ్రాసిన ఆ కాగితమును కరీంబక్స్‌కు యిచ్చి, మరి యొక చెక్కు రూ 2,000 లకు తన ఖర్చులకొరకు, తనకు ఆ సొమ్ము చెల్లుబడి యగుటకు తన నౌఖరు నందకిశోరలాల్ పేర ఇష్యూచేసి, నందకిశోరలాల్ చేతికిచ్చి, కరీంబక్సును, లాల్‌సున్నా, గణపతిరాయిగారి వద్దకు పంపివేసెను.

రెండవ ప్రకరణము

తంతివార్తయార్డరు

పోలీసు స్టేషనులో నేలొకొగాని యాలోచనా నిమగ్నుడై యున్న అరీందమ్ బాబుగారి వద్దకు టెలిగ్రాఫ్ ప్యూన్ వచ్చి, ఏదో యొక కాగితము తెచ్చి, ఆయనచే సంతకము చేయించుకొని, వెడలి పోయెను.

అరీం—చూచినారా, స్నేహముయొక్క బలము! కొద్ది రోజులలోనే కానైయున్న నా కుమార్తె వివాహమునకు సహాయము చేయగలవా యనియన, చంద్రమౌళ్లీరూ 3,000 లు టి. యమ్. ఓ (తంతి మనియార్డరు) పంపినాడండీ నేను పోస్టాఫీసుకు పోయి డెలివరీ తీసుకుంటాను.

స॥ఇ—ఇప్పుడు పోస్టుమాన్ అదేనా యింటి మేమట తీసుకుని వచ్చినాడు.

అరీం—ఔను.

స॥ఇ—మరైతే పోస్టాఫీసుకు వెళ్ళ రేమి? ఎందు కాలన్యం?

'ఔనిదుగో కొంచెం యిక్కడ పని చూచుకుని బయలుదేరి వెళ్ళగలను.'

మూడవ ప్రకరణము

అరీందమ్ బాబుగారి యిల్లు

'చూచినావా, మన చంద్రమౌళియొక్క అభిమానము. మన సరోజిని వివాహమునకు సొమ్మును గూర్చి ప్రసంగరీత్యా నేను చెప్పి నేటికి 15 దినములైనను కాలేదు. అప్పుడే మూడు వేలు తంతి మనియార్డరుగా పంపినాడు.

'సరేగాని, మీకు సొమ్ము అందినట్టున్నూ, ఈ సహాయమునకు మీరెంతేని కృతజ్ఞులనిన్నీ తెలియజేయుచు తంతి నంపిరా? లేదా?'

'అయ్యో, అలాగు వూరకుంటానా! ఇప్పుడే తంతి మనిఆర్డరు పుచ్చుకుని చంద్రమౌళికి నా కృతజ్ఞతను దెల్పుచు టెలిగ్రాము పంపి వచ్చుచున్నాను.'

'అయితే యీ నెలలోనే సరోజిని వివాహము గదా; సొమ్ము చాలదేమో యని సంశయించు చుంటిరి; ఇప్పుడు మరి ఆ చిక్కులేదు గదా!'

'మరే చిక్కునులేదు. ఏ సంశయమును లేదు. మనకు సోడా, బట్టలున్నూ సప్లయిచేసిన చమన్‌సింగుగారి రూ2,175 ల వాయిండియున్నూ, సరోజిని వివాహముకొరకు రూ 2,000 లకు చెక్కున్నూ, మన బాంకికి పంపివేసి, ఆఫీసులో పని చూచుకొనుచుండగానే యీ టెలిగ్రాఫ్ మనిఆర్డరు వచ్చినది. అసలు చంద్రమౌళితో నాకు మూడువేలు పంపవలసిన దని కోరలేదు. ఈ కార్యమునకు 3,000 జరూరనిన్నీ, అందు విషయమయి నేను మిక్కిలి ప్రయత్నించు చున్నానని మాత్రమే చెప్పినాను. అలాంటిది తాను అత్యాతురంగా మూడువేలు, టి. యమ్. ఓ. గా పంపినాడు. కనుక, అదిన్నీ బాంకినుండి వచ్చే మొత్తమున్నూ, కలిపితే వివాహ కార్యము సరళీగా జరిగి పోతుంది. మరేమీ తకరరులేదు.'

'అయితే మీరు సాయంత్రంలోగా మంచి ముహూర్తము పెట్టించినయెడల, ఆ సుముహూర్తపు వ్యవధి ననుసరించి పెండ్లిపనులు చేయించుటకు వీలుంటుంది.'

'సరే; నేను పోలీసు స్టేషనుకు వెళ్ళెదను. ఈ రోజున శనివారము; రేపు తీరుబడిగా నుంటుంది. అన్ని కార్యములనూ చక్కగా చూచుటకు వీ లుండును. నేను ప్రస్తుతం ఠాణాకు వెళ్ళి, అక్కడ పని చూచుకుంటాను'

నాలుగవ ప్రకరణము

పోలీసు స్టేషను

'ఏమండీ టి. యమ్. ఓ. డెలివరీ తీసుకున్నారా?'

'ఆ—తీసుకున్నాను'

'చూచారా నేటి కేసరి?'

'లేదు! లేదు! నిన్నటి మన క్వైరీకి ఏదైనా ఆర్డర్ వచ్చినదా?'

'రాకేమి? మీరు ఏదైనా స్కీము వెయ్యాదమన్నా, అది నిరర్థకము కావడమూనా?'

'అంతా సార్థకమే చూచారు కదా స్వయంకృతాపరాధము ఎంత చిక్కు తెచ్చిపెట్టిందో! ఏమిచేయుటకున్నా

వీలులేక, తుదకి వాని చేతుల్లో చిక్కుకుని, నేనుతీసిన గోతులో నేనే పడ్డాను—కొనకి నాతాళమే పట్టినాడు. అదుగో, ఆ లాగే వుంటుంది— ఒక్కొక్కప్పుడు స్కీము అడ్డంగాతిరిగితే.'

'అయితేనేం. ఎన్నిసంగతులో తెలిసినవి కావా!'

'ఆ—అన్నీ తెలియుడమే! ఈ తెలియుడాలన్నీ కార్య అనుకూలత ననుసరించే వుంటవి సరే ఏదిలాగున్నా ప్రాసీజరొకటిసరిగా వుండవలెను గదా. ఏదీ కేసరి?'

'ఇదుగో'

దారిలో నొక చోట ఎర్రసిరా గుర్తు వేయబడిన కాగితము తీసి ఆయన యిటుల జదివిరి.

'శుక్రవారపు కేసరి దినపత్రికలో ప్రచురించిన రూ 11/6—0—0 ల లాల్‌చంద్ గారి బహుమాన విషయము' నకు ప్రత్యుత్తరము:—

ఆ తాళము 10 గం. 15 నిముసములకు రాయ్‌పనిచేయు వానిదుస్తులుగల నా నౌఖరుచే తీయించితిని. కావున ఆ వెయ్యి నూటపదహారు రూపాయల బహుమానమునకు నేనే హక్కుదారుడను. నాపేరు మధుసూదన లాల్. మీరు పత్రికలో ప్రచురించిన రీతిగా ఇన్‌ష్యూర్ చేసి పంపవచ్చును.

'మధుసూదనలాల్.'

'వహవ్వా! ఏమి చమత్కారము!! ఇదో పేరా! ఏంపేర్లు! ఏం చర్యలు!! అయ్యా, వీడే సుమండీ అఘటన

ఘటనా సమర్థుడు. పెట్టిన పేరు పెట్టుకోండా, చేసినపని చేయ కుండా, దొరికీదొరకకుండా, ఔనో కాదో తెలియనీయకుండా ప్రవర్తించుచున్నాడు.'

'సరే లెండి—ఇక మనం చేయవలసిన పనియేమో తెలునునా ?'

'ఏమో, మీరే సలహా చెప్పండి—'

'చెప్పడమున కేమున్నది; లాల్‌చంద్ గారితో చెప్పి ఆ ఫొమ్ము పుచ్చుకుని, ఇన్‌ష్యూర్ చేసి పంపించి మీరు పోస్టాఫీసు దగ్గర కాచుకుని యుండవలెను.'

'సరే—ఇక నేదో ఆ పాట్లన్నీ నేను పడతాను లెండి' అని చిరునవ్వు నవ్వి, అక్కడనుండి లేచి ఆయన తన యింటి ఆఫీసు గదిలోనికి పోయి, కొన్ని సీసాలను దీసి, యేమేమో చేసి, మరికొంత సేపటికొక పెద్ద కవరు మధుసూదన లాల్‌గారి పేర విలాసము వ్రాసి, 'లాల్‌చంద్ వద్దనుండి' యనిగూడ వ్రాసి తన నౌఖరు కిచ్చి పోస్టాఫీసుకు పంపివేసి, యేమేమో యోచించుచు తన యింటనే కూర్చునియుండ గణపతి రాయి గారి వద్దకు పోయియుండిన కరీంబక్సు యను నందకిశోరలాలు యును, కొన్ని కాగితములు పట్టుకుని వచ్చి అరీందమ్ బాబు గారికి యిచ్చి యెదుట నిలువబడెను బాబుగారును ఆ కాగి తము లన్నియును జూచుకుని విస్మయమొంది నోట మాటలేక యున్నకుండిరి.

ఏమిది ! అరిందమ్, ఏమా విస్మయాననము ! ఏమి యానోట మాట లేకుండుట ? ఏమి యూరకుండు వేమి ?

కరీంబక్స్—ఏమండీ, ఏం చేస్తార్, చమన్‌సింగ్‌గారి కేమని చెప్పమంటారు ?

అరిందమ్—సరే, నీవు వెళ్లు; కొద్దిరోజులలో నిశ్చద నని చెప్పు ఈ కాగితములు నావద్దనే ఉండనిమ్ము.

కరీంబక్స్—అలాగ వల్లకాదండి—మీకు నేనిచ్చినది డిమాండ్ డ్రాఫ్టు గాని మరొకటీ. మరొకటీ కాదు. గనుక మీరా డ్రాఫ్టువుంచుకుంటే, ఆలాగు వుంచుకున్నట్టు మీరో వుత్తరం చమన్ సింగుగారి పేర యివ్వాలి. లేకుంటే డ్రాఫ్టే వాపస్ చెయ్యాలి'

అరిం—సరే వుత్తరం. వ్రాసియిస్తాను.

అనుచు నేమేమో వ్రాసియిచ్చి వానిని పంపివేసి మరల యథాస్థానమున గూరుచుండి ఆ తరువలి గాని చేతలకు విస్మయ సాగరమున నీదులాడుచుండ, నింతలో తంతివార్తా వహుడొక తంతిదెచ్చి యిచ్చి బాబుగారి సంతకము పుచ్చు కుని మరలి పోయెను.

ఇవు డిప్పుడే తన కందిన తంతివార్తయును, పది నిము సములకు వెనుక తనకు చేరిన డిజానర్డు డిమాండు డ్రాఫ్టును, డిజానర్డు చెక్కును, చూచుకొని కొంత తడవు పూర్వాపర సందర్భముల నాలోచించుకుని గాబోలు, చివాలున లేచి చున్నిలాలు గణపతిరాయ్ గారి బ్యాంకికి పోయెను.

అయిదవ ప్రకరణము

అన్నీ చిక్కులే!

'ఔరౌరా! ఏమి దిట్టరివిరా!
ఏమి బుద్ధి కౌశల్యమురా!
ఏమి దౌర్మార్గ్యమురా!

నీ ప్రయత్నములును, నీ చేతలును, నీ యెత్తుగడలును నీ పన్నుగడలును చూడ జూడ విస్మయము నీ యరిందమ్ దెసనే గురి సేయుచున్నటులే గానవచ్చుచున్నవి. లాల్‌చంద్ గారింటి చోరీ కేసులోనా నన్నే ద్రోహిని జేసితివి! అందుల కన్నినో రుజువులును, దాఖలాలును నీ బుద్ధి చాతుర్యమువలన జూపితివి. నాకు దోడు జేసితివి పాపమా పెల్లాక్‌ను గూడ! పిదప పోలీసు సూపరింటెండెంటువై నన్నే బంధించితివి! అనంతరము లాల్‌చంద్‌గారి గది తలుపు తాళము దీయుటలో నేను నీకొరకు దీసిన గోతిలో నన్నే ద్రోసి తప్పివేసితివి! మఱియు నివుడు నాసర్వస్వమును గణపతిరాయ్‌గారి బ్యాంకిలో నామాంతరముచేసి పబ్లికుగా దోచుకుని నన్ను నిర్ధనునిగా జేసితివి! నేనంపిన చెక్‌యును, నాపేర చమక్‌సింగ్‌గా వ్రాసిన డ్రాఫ్టును నీ వలననే గదా, డిజానర్డై వాపసు వచ్చినవి!

అయ్యో! డబ్బులేక యిబ్బంది పడుచుందునేమో యని యూహించిగాబోలు, బోగస్ తంతి మనిఆర్డరు మూవేల

కంపితివి ! అది తెలిసికొన జాలక మాచంద్రమౌళియే పంపె
గాబోలని సంతసించి వానికి ధన్యవాదములతో తంతి నంపగా
నిదిగో తానేమియు నెరుగననియు, సొమ్మంపనిదే పంపితినని
తన్నెకనక్కాము లాడఖలదనియు, దానివ్వాడు కొంచె మొత్తు
డులో జిక్కియున్నాననియు, దగిన సాయ మొసర్ప జాలమికి
క్షమింపు డనియు నిపుడీ తంతి నంపినాడే !

* * * * *

'ఓహో, ఏమి నాటక మాడించుచున్నావురా? ఇన్ని
కతల బన్నెడి నీవొక్కండ వౌనో, కాదో గాని, నీ కుతంత్ర
ములు ప్రశంసనీయములు. కాని యిన్ని నీప్రయత్నములును
అరిందమ్ గూర్చియేనా? అయిన నౌగాక; గాని, దొంగనాణె
ములు తయారు సేయుచున్న కాలూరాయిని నీవేయైనయెడల,
ఆనాడు గుల్‌సుమ్ చెప్పినరీతిని దొంగలకు గురువగు కాలూ
రాయిని నీవే యైనచో, నిన్నుమాత్రము సామాన్యముగా వీడు
వాడను గాను. ఈ బొందిలో నీప్రాణముండగా, పట్టిన
వంతము: నెరవేరు నంతదాక అరిందమ్ నిన్నులపాల వీడువాడు
గాడు, ఇదుగో యిప్పుడిపుడే నేను సంధించిన నారాయణాస్త్ర
ప్రయోగ మమోఘమై పరిణమించును గాక—

'ఔరా! నీదొక్కయోగాని, మీరొక్కగాని లయకారి
తన మేర్పడు సమయ మాసన్నమైనది. అరిందమ్ అయినను
నామమాత్రావశిష్టుడు కావలెను. కానిచో ద్రోహకులావతం

నుడ వగు నీవై వను నామమాత్రావశిష్టుడవు కావలె నంతెకాని మన మిరుపురమును నేకకాలమున జీవించి యుండరాదు. అట్టిది నీకై నను నాకై నను పొందవికత. అది నీకై నను నాకై నను నపయశః కారకమును, కారణమును గదా. నేడు శని వారము. ఆదివారము నాకు మతికొన్ని యేర్పాటులు చేసి కొనుటకు వ్యవధికలదు సోమవారము పోస్టాఫీసు వద్దనే నినో, నీవానినో, పట్టి తీరవలెను.' అనుచు నాతండతి రయమున గృహోన్ముఖుండై పోబోవు చుండగా, నౌకరొకండు వచ్చి, 'బాబూ, అమ్మగారొకసారి తమ్ములను పిలుచేసుకొని యింటికి రమ్మను మని నన్ను తమ వద్దకు వంపినారనెను.

'నీ వెవరు?'

'తమ నౌఖర్ను'

'నీ న్నెవరు నౌఖరుగా నియమించినారు?'

'అమ్మగారు.'

'ఎప్పటినుండి?'

'నిన్న సాయంత్రము చెప్పినారు. ఈరోజు ఉదయం నుండినీ నౌఖరీ చేయుచున్నాము.'

'చేయుచున్నాము—అంటె వేః మీ రెందరు?'

'మేమాః ఐదార్గురము ఉన్నాము. సరోజిని అమ్మాయిగారి వివాహముకదా వారం రోజుల్లో! ఆ పెళ్ళికి పనులు చేయించుతున్నారు. ముగ్గురాడవాళ్ళని, ఇద్దరు మొగవాళ్ళని

కూడా వుంచివున్నారు. ఆడవాళ్ళు ఆడపన్లున్నూ, మొగ వాళ్ళము మొగపన్లున్నూ, చేస్తున్నాము.'

వీ రిరువురును వడివడి నడచుచు బాబుగారి యిల్లు సమీపించుచున్నారు.

'ఎన్నాళ్ళకోసం మిమ్మల్నందర్నీ వుంచినారు అనగా ఎన్నిరోజుల వరకూ పనిచేయుటకు మిమ్మల్నందర్నీ నౌఖరీ వుంచి వున్నారు?'

'ఎన్నాళ్ళదాకా కేముంది? అమ్మాయిగారి వివాహం అయిన మూడురోజుల దాకా ఉండమని రోజుకూలికి నిర్ణ యించి వుంచినారు.'

'సరే'

ఇటుల మాట్లాడుచునే బాబుగారిల్లు చేరిరి

ఆహా! వారి భవనము నిత్యకల్యాణమును— పచ్చల తోరణమును, అయియుండెను. అందరును వచ్చువారును పోవువారు నై యుండిరి.

ఇంట స్వర్ణమయి వేయికన్నులతో పెండ్లిపనులు చేయించుచుండెను.

బంగాళా దేశమున నొక తాలూకాకు తహసీల్‌దార్ పనిచేయుచున్న కిషన్ చంద్రసేన్ గారి జ్యేష్ఠకుమార్తె యగు స్వర్ణమయి- అరిందమ్ బాబుగారి ద్వితీయ కళత్రము ఈయ నకు ప్రథమ కళత్రమువలన సంతానము గాని, సంసార

సుఖము గాని చేకురక మునుపే, ప్రథమ కళత్రవియోగము సంఘటించుటచే, స్వర్ణమయిని ద్వితీయ కళత్రముగా వివాహముజేసికొనెను. పాపమీామెవలనయిప్పటికి పంద్రెండేండ్లవయసుగల సరోజని తప్ప మరి పిల్లలు లేరు. పోనీ యిక ముందైనను పుత్రసంతానము కలుగనా యని యనుకొంద మన్నను, మఱి సంతానయోగ్యతయే లేదని ఆంగ్లవైద్య శాస్త్ర పారీణ యగు వార్ణ్దొరసానిగారు సిద్ధాంతపరచియే యున్నారు కావున నీ సరోజని వివాహ మత్యుత్సాహముగ జరుప నుద్దేశించి, అరీందమ్ బాబుగారు తమవద్ద నున్న సొమ్ము చాలక, బ్యాంకిలోనున్న తమసొమ్మును దెప్పించుకొన చెక్కు పంపియుండిరి గదా మఱియును చాలక చంద్రమౌళితో తన కుమార్తె వివాహమునకు ముందు వేలకు తగ్గకుండ సహాయము (అప్పిచ్చుట) నభ్యర్థించునటుల ప్రసంగము గూడజేసిరి గదా! ఇంతకును ఈయన యే పదిమందికి వివాహము చేయవలెను గనుక!

స్వర్ణమయి యును, ఒడలు దెలియనంత శ్రమపడుచు, కూలికి గొందరు కూలీలను, నౌఖరులను నియమించి, రాబోవు బంధుగులకును, పెండ్లివారికిని, బసలును, విడుదులును యేర్పరచుట, భోజన నదుపాయములకు వలయు నేర్పాటులు నేయుటలోను గాగల పనులలో నతిచురుకుగ నామె సంపూర్ణముగ నిమగ్నయై యుండెను.

అరీందమ్‌బాబు తన యింటికి బోయి యా సూనమున నొక వాలుకుర్చీపై మేనువాల్చి, విశ్రాంతి నొందుచుండెను.

వేళ యతిక్రమించినందున భోజనమునకురావలసివదని, క్రొత్తగా నియమింపబడిన కూలివానిద్వారా, స్వర్ణమయి కబురంపె గదా! బాబుగారు వచ్చిరనితెలిసికొని స్వర్ణమయియును నాథుం జూడవచ్చి, 'ఏమిది. నేడింత సేపటివరకును భోజనమునకే రాలేదు భోజనానంతరము మరల పనులు జేసికొన వచ్చును గదా యని కబురంపితిని.' అనుచు భర్తమోమును తేరి పార జూచి, 'ఏమోగాని యీరోజున మిక్కిలి ఆయాస పడినటును, ఏదో విచారాంకురము మీమానసమును గలవర పెట్టుచున్న నట్లును దోచుచున్నది — కారణ మడుగవచ్చునా ?' యని సవినయముగ స్వర్ణమయి పలికెను. కొంతతడ వాతడు మిన్న కుండి—'స్వర్ణమయీ, నీ యుత్సాహమునకును, నీ ప్రయత్న ములకును, నేను సహాయ పడజాలకుండుట యటుుండ, నా వలన గొంత యపరోధము గూడ కలుగు చున్నందుల కెం తయు విచారించుచున్నాను' అని పలికెను.

'మీరు స్వయముగ నవాంతరములు గల్పించరే. దైవి కములే యైనచో, దైవమున కిష్టము లేదనియే యెంచి భ్రమ రింతుము. ఇప్పుడు కాకున్న మఱి యొకప్పుడీ శుభకార్యము నెరవేర్పగలము.'

'నీతో చెప్ప కేమి ? ఒక్కసారిగ నెన్నో చిక్కులు ద్రోహులవలన కలిగినవి. బ్యాంకిలో నున్న మన సొమ్మంత యు నానంతకము ఫోర్జిచేసి ద్రోహి యెవడో కొల్లపెట్టినాడు.

మరియు చంద్రమౌళి పేరుతో నాకు మూడువేలకు డ్రాఫ్టు (?) బెల్గ్రాపు మనియార్డరు పంపియున్నాడు అందును గూర్చి పెద్ద చిక్కు రానై యున్నది. అది సోమవారమునాడు తేల గలదు.'

'అయితే మీనంతకము ఫోర్జిచేసి ధనము కొల్లగొట్టిన వాడును, మీకు రూ 3000 లకు బెల్గ్రాము పంపిన వాడును ఒక్కడేనా! లేక యిద్దరా?'

'ఒక్కడో, యిద్దరో, పదిమందో, నేను చెప్పలేను గాని, ద్రోహు లందరును అరిందమ్ దేవనే గురిచేయుచున్నట్లు దోచుచున్నది'

'తుద కేమి తేలినది?'

'తేలుట కేమున్నది. ఎక్కడనునూ్నా నాతాలూకు సొమ్ము లేదు—నడచుచున్న నెలజీత మొక్కటి తప్ప, మరి యాధారమే లేదు. మనకు సోడా సప్లయిచేయుచున్న గులాబ్ సింగ్ తనకు మన మీయవలసిన సొమ్మును గూర్చి తొందర చేయుచు డిమాండు డ్రాఫ్టు నంపియున్నాడు. కావున నీ మానములో వివాహ మాపి, మరియొకప్పుడు, జరుపవలె నని దోచుచున్నది. ఇందు కే మందువు?'

'అయ్యో, యిన్ని చిక్కు లొక్కసారిగ సంప్రాప్త మయినప్పుడు, యీ ముహూర్తమునకు వివాహము జరుప వలదని దేవుని యభిమతమును, సంకల్పమును, అయి యున్న

దని దలంచి నాపివేయవలసినదే. నిన్నటి మూడువేల తంతి మనియార్డరు మనము చంద్రమౌళి పంపినా డనుకున్నది దగా యేనా! ఎంత గుండెనిబ్బరము!'

'ఈ క్రొత్త నౌఖర్ల నందరినిన్నీ పంపివేయుము.'

'మరియొక గంటకాలము పని చేయించి వారివారి చేతులలో నున్న పనులు పూర్తి చేయించి, వారి కీయవలసిన సొమ్మిచ్చి పంపివేసెదను.'

'సరే' యని అరిందమ్ బాబుగారు భోజనాది కార్యము లొనర్చికొని, ఆ దినమున మిక్కిలి వేగముగ బరుండబోయిరే గాని, ఆపదలపై నాపత్తులే వరుసగ, గలుగుచుండ, ఆందోళనా రహితమై, నిశ్చింతగా నున్న గదా మేనువాల్చి నంతనే నిద్ర పట్టుటకు! హంసతూలికపై బన్నుండినను, ముండ్లపై బన్నుండి నను గూడ నొకటియే గదా! ఉండి యుండియు దీర్ఘోచ్ఛ్వాస ములు దీయుచు, పాన్పుపై నొక్క నిముసమైనను విశ్రాంతిగా బరుండలేక, యిటు నటు దొర్లుచు, బహు మనస్తాపముచే నెంతసేపటికిని సూర్యోదయము కాదే యని వేదనం బడు చుండెను.

మనోవేదనచే బాధితులౌ వారికి నిముషములు గడియ లై, గడియలు ఝాములై. ఝాములు దినములై, దినములు దీర్ఘములై తోచుట; మనోవిచారము లేక, ఆనందసముద్ర మున నీదులాడుచున్న వారికి, దినములు ఝాములై, ఝాము

లు గడియలై, గడియలు నిముసములై, నిముసములు బహు ప్రాస్వములై తోచుట లే కాలమునగాని, యే దేశమునగాని, ఎవరికిగాని, సహజము లేగదా!

ఆ ర వ ప్ర క ర ణ ము

క్రొత్త ఫోర్గట్టా

సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరుగారును మరియు నిం కెవ రెవరో ఠాణాలో ముచ్చట లాడుచుండ, నరేంద్రమ్ బాబుగారు ఠాణాకు వచ్చిరి. వీరు వచ్చిన మరి కొంతసేపటి కెవరో బాబుగారి నెరిగినవారు గాబోలు వచ్చి, 'బాబుగారూ, తమ కేలాకోగాని ఎరెస్టు వారంటో, లేక, ఏదో సమనో గాని వచ్చినట్లు పోస్టాఫీసు సమీపములో ననుకొనుచుండగా లీలగా విన్నాను. ఎందుకైనా మంచిదని తమతో మనవి చేసినాను.' అని ప్రసంగవశంబుననంబోలె యనెను.

సర్కిల్ ఇన్—ఏమిటండీ, ఇదో గంద్రగోళము. అన్ని ఒకదాని వెనుక నొకటిచొప్పున వరుసపెట్టె అవత్సరంపర లేనా! నేను మిక్కిలి చింతించుచున్నాను. మీరు కొన్నాళ్ళు శెలవు పెట్టి యింటివద్దనే యుండినచో, కొన్నాళ్ళకు యీచిక్కులన్నియు వదలిపోవచ్చును.

అరీం——అది పురుష లక్షణం కాదు.

సూర్యకాంతమణి యచేతనంబయ్యును సూర్యపాదములు సోకినంతమాత్రాన మండిపడుటంబోలె తేజోవంతులు పరులు చేయు పరిభవంబుల నోర్వజాలరు; మఱియు ఆపదలు సంభవించినపుడు ధైర్యమును, ఐశ్వర్యప్రాప్తి యపుడు ఓర్పును, సుస్వభావములు గదా.

కావున నధైర్యపడి, పౌరుషము విడచి, ప్రతిపక్షుల దుష్కృత్యముల కోడి, ప్రజల సౌఖ్యము చూడక, ఈనా ఒక్కని క్షేమముకొరకు, మాత్రమే చూచుకొనుట మిక్కిలి ఒంటెత్తుతనము కాదా; ఇంతకును నాకు కలిగిన ఆపదలు మాత్రము తీరనివి కావు మరికొంచెము శ్రమపడక తప్పదు.

నా॥ఇ——నేనుకూడా యేమీా తప్పుమాటాడ లేదే! కొన్నాళ్ళపాటు శ్రమలేకుండా, తొందరలు లేకుండా, నెమ్మదిగా నుండవచ్చును కదాయని అన్నాను. సరేగాని ఫోరెస్టు వారం లేమిటి?

అరీం——ఏమీా లేదండి నిన్నను తమయెదుట మాట్లాడుచుండగనే పోష్టుమాన్ 8,000 రూపాయిలకు టి. యమ్. ఒ. ఇంటిమేషన్ తీసుక వచ్చినాడుకదా అది చూచి, చంద్రమౌళి పంపినాడని తమతో కూడా ప్రసంగవశమున చెప్పియుండలేదా! అదుగో ఆ టి. యం. ఓ. బోగస్ది. దొంగ తంతి మనిఆర్డరు

పంపినా డివష్టో ద్రోహి. అంతేకాని చంద్రమౌళి పంపలేదు. ఆతనికేమిన్నీ తెలియదని నిన్న సాయంత్రానికే నాకు టెలిగ్రాం వచ్చినది. తక్షణమే నేను పోస్టల్ అధికార్లకు వ్రాసినాను. అది యీరోజు సాయంత్రానికి గాని కందగలదు. ఈ లోగానే బహుశః వీక్లీ రిటర్న్సు శనివారం (నిన్ననే) వెళ్ళియుండ వచ్చును; అక్కౌంటుమూలంగా మూడువేల రూపాయిలు బొక్కసములో తక్కువ వచ్చియుండును. అది ముందుగా చూచుకుని, యిది ఫాల్సు తంతి మనిఆర్డరు అని గ్రహించి, ఆసొమ్ము రిఫండు సేయుమని కోరుచు, ఎక్స్ప్లనేషను, కోరి యుంటారు. అంతేకాని అది అరెస్టుఆర్డరు అయియుండకూడదు. ఇంతకీ రేపటిరోజున అన్నీ తెలియనే తెలుస్తవి గదా.

'ఇది అంతా ఒక్కడిపనో, లేక, ఇద్దరుముగ్గురిపనో!'

'పనులయొక్క చమత్కారం చూస్తే ఒకనికన్న యెక్కువమందే యిందులో పని చేస్తూవున్నట్టు తోస్తున్నది. కాని నీ నంతటికిన్నీ సాధు డొక్కడే అనిన్నీ, తానున్నూ తన అనుచరులున్నూ కలిసి చేస్తూవున్న పనేగాని, అనవాయంగా ఒక్కడే ఇందులో లేడని అనుకుంటాను.'

'సరే, షెల్లాక్ బ్రాకేట్లు యివ్వు డెక్కడనున్నారు?'

'వేరే వేరే పనులమీద పంపినాను. రెండురోజులలో మీకంతా తెలియగలదు.'

'అదుగో మీ నౌఖరు—యెందుకో—'

'ఏమిరా, ఏమిలాగు వచ్చినావు?' అని అరిందమ్ బాబు ఆ వచ్చిన నౌకరును ప్రశ్నించెను.

'ఏదో వుత్తరం వచ్చింది. అమ్మగారు యేమీ తోచక కూరుచున్నారు. మీ రుంటే తమర్ని ఒక్కసారి దయచేయు మన్నారు' అని ఆ వచ్చినవా డనెను.

'మీ రుండడాని కేమున్నది నేడు ఆదివారము. అంతా తీరుబాటే పనిలేనివానికి సరేగాని మళ్ళీ యేం ఫితూరీయేనా!' అని యనుచు, ఇన్‌స్పెక్టరుగారివద్ద శలవు గైకొని, తనయింటికి మరలెను.

ఏడవ ప్రకరణము

ఉత్తరము

'ఏ మాలాగున కూర్చున్నావు?'

'మా తల్లిగారికి జబ్బుగా నున్నదని మాతండ్రిగారు వ్రాసినారు.'

'ఉత్తర మెప్పుడు వచ్చినది?'

'ఇప్పుడే—ఒక గంటక్రింద వచ్చినది.'

'ఇది రాకమునుపు మన కేమీ భోగట్టా లేనేలేదే!'

'ఔను, ఇదే ప్రత్యుత్తరము.'

ఆ జాబందుకొని, చదువుకొని, ఇదుగో 'జరూరని తోస్తే, తిరిగి వ్రాస్తా' నని కూడా వ్రాసినారే ఇంతట్లో తొందర పడ నక్కరలేదని యిందువలన తెలియుచున్నదిగదా.'

'ఔనుగాని, తిరిగీ వారివద్దనుండి జాబు వచ్చువరకును, ఊరుకోవడమేనా, లేకపోతే, డాక్టరుని తీసుకొని వెళ్ళడమా?'

'ఏదైనా రేపు సాయంత్రము దాకా వూరుకుని, ఆతర్వాత యే ప్రయత్నము చేసినా మంచిదేను.'

అని సలహానిచ్చి, ఆ దినమంతయు, వారివారి స్థితిగతులను గూర్చియు, జరిగిన చిత్రచర్యలను గూర్చియు, ప్రసంగించు కొనుచును కాలము పుచ్చిరి.

అరిందమ్‌గారి ఇంటివద్ద పనిచేయుచున్న 778 శెలవు పుచ్చుకొని అప్పుడే వెడలిపోయెను.

చదువరులారా!

నే డాదివారము గదా! మనము 2,3 రోజుల నుండి మిక్కిలి శ్రమపడి, లాల్‌చంద్‌తో విచారించి, అరిందమ్‌తో మోసపోయి, ద్రోహితో గడసరుల మయిన మన మానసము లెంతో భారవంతము లయి యున్నవి. కావున నాదివారమగు నేడు, మనము కొంచెము విశ్రాంతి నొందుదమా!'

రేపు సోమవారము. మన ముందరగమును మిక్కిలి హెచ్చరితో గమనించవలసిన సంగతు లెన్నెన్నియో యున్నట్టుల గానవచ్చుచున్నవి.

ఎనిమిదవ ప్రకరణము

సోమవారము

ప్రహరీ గోడ సింహద్వార సమీపమునుండి, భవనపు మెట్ల వరకును, ఎక్కడ చూచినను మోటారులే; మోటారు సైకిళ్ళే. ప్రజయు నినుక వేసిన నినుకరాలని చందాన క్రిక్కిరిసి యుండిరి. అందరును, వ్యాపారస్థులు, ఉద్యోగస్థులు, కొందరు కుటుంబస్థులును నిలచియుండిరి. నెంబర్లు వేయబడిన పోస్టు బాక్సులతో కొందరు నౌఖరులును, వేచియుండిరి. కాలచక్రమునకు భీతిలక, జీవన మత్యల్ప మని జంకక, మనము జన్మ మెత్తి, యేకార్యము చేసియున్నా' మను ప్రశ్న నెుకప్పుడైనను యోచింపక, 'మా పెద్ద లార్జించిరి; మే మనుభవింప వలసియున్న' దని యెంచువారుగాని, 'తిండికేగద మనము జన్మించినది—కావున సంతృప్తి కరముగ దినుచును, దిరుగుచును, నుందు' మను సోమరులు గాని, ఉబుసుపోక, పలుపోకల బోవు, ఆ తిరాయిలుగాని, నిరుద్యోగులును, నిర్వ్యాపారులు, నగు కా పురుషులు గాని, యచ్చట నొక్కరైనను గానరారు—అందరును పనిసేయు వారే; అంతా చురుకుదనమే! అంతా పనే, మేడ క్రింది భాగమంతయు మామూలు టపాలు సార్టింగు బటువాడాలు. మేడమీద రిజిస్ట్రీవసులు, సేవింగ్సు బాంకులు, ఇన్ష్యూర్‌లు మొదలగువాని బటువా

డాలును. రిజిస్ట్రేషన్ నిమిత్తము వచ్చువారును, పుచ్చుకొని పోవువారును, సేవింగ్సు బాంకిలో సొమ్ముకట్టువారును, వాపసు పుచ్చుకొను వారును, ఇన్ష్యూర్ చేయుటకు వచ్చువారును, పుచ్చుకొను వారును; ఎక్కడ చూచినను, ప్రజాసంచలనమే!

ఇట్టియెడ నొక స్ఫురద్రూపియగు పురుషు డొక డొక కార్నుండి దిగి, తనతోనున్న మరినల్వుర నట నుండు డని చెప్పి, 'భద్రమునుడీ' యని హెచ్చరించి, వినవిన నడచుచు బోయి మేజ మెట్లెక్కి, తొందర తొందరగా, ఇన్ష్యూరెన్సు గుమస్తాను సమీపించి, 'ఏమండీ, గుడ్ మార్నింగ్, నాపేర నేదైనా ఇన్ష్యూరెన్సు కవరు వచ్చినదా?' అని యడిగెను.

'మీపేరు?'

'గోపాల్ చంద్'

'ఎక్కడినుండి?'

'కరాచీనుండి——'

'ఆఁహా; చూడాలండీ. యీాదొంతి దొం తంతాను; యింకా రిజిస్టర్లో యెంటరే కాలేదు: ఇదిగో, ఆపనే ఆరంభిస్తాను. కొంచెం మీరు తాళాలి. ఒక్క పావుగంట కూర్చుండ గలరా?'

'అయ్యో, కూర్చోకేమి? అందుకే వచ్చినాను గదా: కానియ్యండి; మీపని కానియ్యండి. అంతా అయిన తర్వాతే ఆయెను——వచ్చే వుంటే, యింతట్లోకి యెక్కడికి పోతుందని?'

'సరే'

ఇన్‌స్పెక్టరెన్సు గుమాస్తా తన పనిచేయు కొనుచుండెను.

గోపాల్‌చంద్‌యును, తన విలాసదండము నొక మూర నుంచి, యేమో యోచించుచు గాబోలు గూరుచుండెను.

పోస్టుమాస్టర్ —యూ, మని ఆర్డర్ క్లార్క్—! ఇదుగో అరీందమ్ గారిపేర శుక్రవారమునాడు వచ్చిన మూడు వేలకు టి. యమ్. ఓ. ను గూర్చి ఆయనదే రిపోర్టు చేసియున్నాడు చూచినారా? ఆ టి. యమ్. ఓ తనకు వచ్చుటలో నేదో అసందర్భము కలదనియు, పంపినవాని పేరు చంద్రమౌళి యని యున్నదిగాని, నిజముగా చంద్రమౌళి పంపలేదనియు, ఆ చంద్రమౌళి గారి తంతి జవాబు నిందుతో జత పరచితి ననియును, ఆ సొమ్ము వాపసు పుచ్చుకొనవలసిన దనియును, తాను సోమవారము 10 గంటల వరకును యింటి వద్దనే యుందు ననియు, ఆలోగా పోస్టల్ అథారిటీస్ వచ్చి సొమ్ము వాపస్ పుచ్చుకొనియెడల మరల మంగళవారము ఉదయము 10 గంటలలోగా తానన్య కార్యాంతరములలో నుందుననియు తెలియజేయుచు, ఈ బోగస్ (మిథ్య) తంతి మనిఆర్డరు పంపినవానిం గూర్చి పోస్టల్‌వారు తగిన చర్య చేయవలసిన దనియు రిపోర్టు నిచ్చియున్నారు. కాని మనమేమి చర్చ చేయగలము? మరల నీ కేసు పోస్టు మాస్టర్ జనరల్ గారి ద్వారా ఆయనకే శిక్షనుకొరకు రిఫర్ కావలసినదే. ఇపుడు మీరు చేయవలసిన పని, తక్షణం పి. యమ్. జీ. గారికి తంతి పంపవలెను.

'అరీందమ్‌గారి పేర చంద్రమౌళి పంపిన రూ 3,000 ల టి. యమ్. ఒ. బోగస్ అనియు, తనకు చెందరా దనియు, సొమ్ము వాపస్ యిచ్చుచున్నా ననియు, అరీందమ్ బసూ (బోస్) గారు రిపోర్టు నిచ్చియున్నారు. సొమ్ము వాపసు పుచ్చుకొను చున్నాము. ఈ కేసు విషయమై తగిన చర్య చేయవలసిన దని గూడ ఆయన వ్రాయుచున్నారు.

పోస్టుమాస్టర్, యమ్
కలకత్తా'

అని వ్రాసి తంతిశాఖ కంపి, టెలిఫూన్‌లో పి. యమ్ జీ. గారితో మాట్లాడి సంగతులన్నియు నివేదించుచుండెను.

గోపాల్‌చంద్ వీరి సంభాషణల నెల్ల నేలోకోగాని వినుచునే యుండెను.

ఇన్‌ష్యూరెన్సు గుమస్తా ఇన్‌ష్యూర్ కవరులన్నియు పరీక్షించుచు, వాని పై విలాసము, పంపినవారి పేరు, సంఖ్య, మొత్తము మొదలగు వివరములు రిజిస్టర్‌లో వ్రాసుకొనుచుండ, 'ఆఁ అయ్యా, ఏదండీ, ఆ కవరు అదే నాది కాబోలు —చూడండి—' అని గోపాల్‌చంద్ అతనితోననెను.

'కాదండీ—'

'చూడండీ; ఎవరిపేర నున్నదో.'

'ఇదా? ఇది రూ 1,1!6—0—0 లకు ఇన్‌ష్యూర్ —మధుసూదన్ లాల్‌కి'

'ఎవరు పంపినది?'

'ఎవరు పంపితే నేమి? లాల్‌చంద్ వద్దనుండి—ఇంతకీ యెవరిదైనా, గోపాల్‌చంద్‌ది మాత్రము కాదు.'

'ఛా నాసు.' అనుచు నీతడు మిన్నకుండ 'అయ్యా, ఇంతేనా? ఇంకా ఫ్రన్నవా కవర్లు?' అని అడిగెను.

'మరి లేవండి ఇంతే యీరోజుకి ఇవి చాలవా అండి! మా పీకలమీదికి!!'

ఇంతలో నొకండువచ్చి, 'అయ్యా, మధుసూదనలాల్ పేర ఇన్‌ష్యూరెన్సు కవరు రూ 1,115—0—0 లకు వచ్చినదా?' యని ప్రశ్నించెను.

ఈతడు సంపూర్ణమైన అంగసౌష్ఠవము గలిగి, యువకుని వలె నుండెను. వెనుకకు విరిచి కట్టిన పింజలు గల నల్లని యంచుల పంచయును, పంచ లోపల కెగించి, బిగించి యుంచి ధరించిన కమ్మీజును, కమ్మీజునకు వన్నె దెచ్చిన నల్లని షార్టు కోటును, పోని యుడుపులు.

ఇన్‌ష్యూరెన్సు గుమస్తా, గోపాల్‌చంద్ అడిగినప్పుడు వలే, కవరులు ఒక టొకటే చూడక, రిజిష్టరు దిరుగవేయుచు కావలసిన భోగట్టా వెదకుచుండెను.

'ఏమండీ; నామాటేమి చూచినారు కారే?'

'అయ్యో! అదే చూస్తున్నాను ఉండవయ్యా, నీలాగే రెండుకళ్ళూ, రెండు చేతులే, వున్నాయి. ఇటు అడిగి అటు తెమ్మంటే యెలాగ? చూడనిస్తారా లేదా?'

రిజిష్టరులో చూచుచుండెను.

'అయ్యా, ఇప్పటికి శలవు తీసుకుని తిరిగీ దర్శనంచేస్తాను!' అని చెప్పుచు గోపాల్‌చంద్ లేచి త్వర గమనుడై పోయి, మేడదిగి, తన కార్‌వద్ద నిలచియున్న తనవారిని సంబోధించి, 'ఇప్పుడు నల్లంచు పంచ, తెల్లషర్టు, నల్ల పొట్టుకోటు, మనిషి నడచి వచ్చినాడా, బండీమీాద వచ్చినాడా ?' అని యడిగెను.

తనచే నిపుడు సంబోధింపబడిన తనవారిలో నొకడు, 'అతనా ? ఇదుగో ఈ కారులో వచ్చినాడు' అని యటనున్న నొక ఫోర్డుకారు టూ సీటర్‌ను జూపెను. గోపాల్‌చంద్ దాని నెంబరు నొక కాగితముపై వ్రాసి, మఱియు నేమో వ్రాసి, పోస్టాఫీసురోడ్ బీటు జవానున కిచ్చి 'ఈ చీటి సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరు గారికి ఒక గంటలోగా అందవలె' నని తాఖీదుగా చెప్పి మరల నీ కార్‌కడ కరుదెంచి, తన జేబునుండి యేమో తీసి, ఆ కార్ చక్రముతో నేమో పనిచేసి, తన కార్‌వద్ద నిలచి, తనవారితో ముచ్చటించు చుండెను.

మన ముష్కరుని వంటివాడు, ఇన్‌ష్యూరెన్సు గుమస్తాతో మాట్లాడి, పోస్టు మాష్టరుతోనును మాట్లాడి, తనకు బటువాడా కావలసిన ఇన్‌ష్యూరెన్సు కవరును దీసికొని, శర వేగమున దన కార్‌ను సమీపించి, అధిరోహించి, వింటినుండి విడువబడిన బాణముం బోలె దానిని పోనిచ్చెను.

ఈ కారును కనుమేటు దూరము పోనిచ్చి, తనవారితో నిలచి ముచ్చట లాడుచుండిన గోపాల్ చంద్ యను తన సౌండ్ లెన్ మినర్వా కార్‌ను గూడ బయలుదేర దీసెను. ఈ రెండు కారులును, మనమే చూచియుండినచో నొకటి వెనుక నొకటి, నీవా, నేనా యనునటుల బరుగిడు చున్న వేమో యని మనకును దోపక మానదు.

తొమ్మిదవ ప్రకరణము

ఒక చిన్న మొత్తు

కార్పొరేషన్ ఆఫీసుకు వెళ్ళి అక్కడి గుమాస్తాలతో నేమో మాట్లాడి, వారు చెప్పిన దేదో తన పుస్తకములో వ్రాసుకుని అపుడపుడే మరలి వచ్చిన పోలీస్ సర్కిల్ యిన్‌స్పెక్టరుగారు కార్ నొకదానిని అద్దెకు మాట్లాడి అందధి రోహించి పోయి పోయి ఒకానొక దివ్యభవనము జేరెను.

లోపల అమరావతిం బురుడించు వైభవము గల నా భవనము ప్రవేశించుటకు వీధివైపు ముందుభాగమున.—

శ్రీ శ్రీ శ్రీ దర్భంగ మహారాజా
లోపలనున్నారు.

అని వ్రాయబడియుండెను.

లోపల ప్రవేశించిన సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరుగారు మహా రాజావారితో కొంతసేపు లోకాభిరామాయణము ముచ్చటించి, తుదకు శెలవు గైకొనువేళ, 'తమ కారుకు నంబరు వేయించి నారా? కార్పొరేషన్‌వారు చాలా పట్టుదలగా నున్నారు.' అని యనెను.

'అయ్యో! వేయించకేమి? నేటికి వారము దినములైనది. దాని నెంబరు 945 సి. ఏమి నెంబరు వేయించలేదని కార్పొరేషన్ వారు తగాయిదా చేయుచున్నారా?'

'లేదు—లేదు. నెంబర్లు వేయించే రోజులు గనుక శ్రీవారు మరచియుందురేమో యని జ్ఞాపకము చేసినాను.'

'లేదు నేను యిటువంటి విషయములలో మిక్కిలి పట్టుదలగా నుంటాను'

'చిత్తము నేను తమ దర్శనమునకు సుమారు పది పదకొండు గంటలకే రాదలంచిన్నీ త్రోవలో తమ కారును నేను చూచినందున తమ రెక్కడికో దయచేసియుందు రని తలంచి యుంటిని.'

'లేదండీ నేనీరోజున యిప్పటివరకును యెక్కడికిని కదలనే లేదు. నాకారునుకూడా యెక్కడికిని పంపలేదు.'

'అయ్యో; యీనెంబరే నేను చూచినాను.'

'ఈనెంబరే ?'

'చిత్తము. కార్పొరేషను వారు పొరబడి యుంటారు. తమరు 9457 సి. (1) అని గుర్తువేయించు మని నా ప్రార్థన. పొరపాటున 9457 సి. అని నెంబరు యిచ్చివుంటారు తమరు యీ సవరణ చేయించినచో, మరి చిక్కురాదు. నేనున్నూ తమరు చేయించే సవరణ కార్పొరేషన్ ఆఫీసులో యిప్పుడు తెలియజేసి, అక్కడ రిజిష్టరులలోకూడా యీమార్పు చేయించెదను.'

'సరే; బాగానేవున్నది. నేనును యిప్పుడే ఆనవరణ చేయించెదను.'

'చిత్తము. శెలవు తీసుకుంటాను' అని యని మన సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరు గారు తిరుగ స్టేషనుకు బోవుచు, నిటుల దలపోయ దొడంగిరి.

'ఏమిగా. చమత్కారము! అరిందమ్ పోస్టాఫీసునుండి న్యాక్షు పంపిన చీటిప్రకారము 9457 నెంబరు కార్ శ్రీ దర్భంగా. మహారాజా వారిది కదా — అది ద్రోహుల కార్. గనుక జాగ్రత్తగా చూడవలసిన దని వ్రాసెనే! ఏమిదింత! దర్భంగా మహారాజావారు అటువంటి సంబంధము లేమియు నుంచుకొనరే. ఒకవేళ ద్రోహి చమత్కారంచేసి శ్రీమహారాజావారి కార్ నెంబరు వేసియున్నాడేమో, తనకార్ పకు కూడాను! ఏంతెంత పన్నైనా చెయ్యగలడు!

'ఏమిరా కాకుంటే తానీ నూపరింటుండెంటయు నాచేతనే అరిందమ్‌ను అరెస్టు చేయించినాడే. లాల్ గారి గదికి టైమ్ లాక్ వేసి, తానే స్వయం వచ్చినట్లు, అరిందమ్ చేతనే ఆతాళము తీయించి, ఈ ఘనమైన ఆలోచన చేసిన అరిందమ్ బాబునే, ఆగదిలోనే లాల్‌చంద్ చేత రాంగ్‌ఫుల్ కన్‌ఫైన్‌మెంట్ చేయించినాడే! సౌండర్ సహాయంతో బోగస్ తంతి మని యార్డరు పంపి అరిందమ్‌ను భ్రమపెట్టి అల్లర పెట్టినాడే! ఇంత కూఅన్ని పనులూ చేసినవాడు ఒకడో, యిద్దరో, యిప్పటికిని తెలియ దాయెను ఇందులో అడు గడుగునకును, అరిందమ్‌నే బాధించు చున్నాడు. ఏదో అరిందమ్ మీద ప్రత్యేకముగా క్రోధముతో పని చేయుచున్నట్టే, తోచుచున్నది.' అని వితర్కించుచు పోలీసు స్టేషనుగూర్చి పోవుచుండెను.

పదవ ప్రకరణము

ప్రయాణము

'ఔనమ్మా రెండు మూడు రోజులై కొంచెం జబ్బో తీవ్రంగానే వుంది. మీకు ప్రత్యుత్తరం కూడా వ్రాసియేంటిరట గదా ?'

"ఔను 'మళ్ళీ ఉత్తరం వస్తే బయలుదేరుదా' మని బాబుగా రన్నందున ఆగవలసివచ్చినది గాని లేకపోతే అప్పుడే బయలుదేరి వెళ్ళియుండును. ఇంతకీ టైము లేకుండా ఇప్పుడే యీ కబురు కూడావచ్చినది. ఏదీ వ్యవధి! పోనీ అని బయలు దేరుదా మన్నను బాబుగారింట్లో లేరు చెప్పెద మన్నను ఏమి చేయుటకును దోచకున్నది'

'ఏమమ్మా, ఇందులో చిక్కేమిటుంది మనం పోలీసు స్టేషనుపైపే వెళ్ళి, అక్కడ బాబుగారితో చెప్పి, మరీ రైలెక్కుదాము. బయలుదేరితే మిక్కిలి వేగంగానే బయలుదేరాలి నేను వచ్చి అప్పుడే ఒక గంట అయిపోయింది. ఈ పాటికి మీతల్లిగారికి ఏలాగవుందునో! తమరు రాకపోతే వేగం చెప్పండి. నేనైనా వేగం వెళ్ళిపోతాను.

'అక్కటే వేళలేదు. ఇప్పుడప్పుడే 6 గం. 30 ని అయిపోయింది. ఇంకా అరగంట వుంది టైము. ఈ రైలులో బైల్దేరి తీసుకురమ్మనే నన్ను అర్జంటుగా కార్‌లో పంపినారు. మనం రైలుకివెళ్ళి కార్‌ను యిక్కడ కార్‌ఖానాలో వుంచి మిమ్మల్ని తీసుకుని వెళ్ళి, అక్కడ దిగబెట్టి, రేపు నేను వచ్చి గాని, కార్‌ఖానా యేజంటు చేతగాని, మళ్ళీ కార్ తెప్పించుకో వచ్చును అన్నారు.

'రైలు తప్పిపోయిన యెడల మోటారు మీదనైనా తమరిని తీసుకొని రమ్మన్నారు గాని రైలుమీదైతే వేగంగా

యిల్లు చేరి, మీతల్లిగారి ముఖం చూడవచ్చును గదా అని యింత తొందర పడుచున్నాను గాని మరేంలేదు. చెయ్యి కాలిన తర్వాత ఆకులు పట్టుకొన్నట్లు మనము వెళ్తే లాభం లేదు. ఇట్టి సందర్భములో అరీందమ్ బాబుగారు మాత్రం వద్దంటారా? పై పెచ్చు ఆయనవచ్చేసరికి మీరు యిక్కడ వుంటే చీవాట్లు పెడ్తారు కూడాను. అందుచేత వేళ మించి పోకుండా బయల్దేరండి తోవలో స్టేషన్‌లో చెప్పి మరీ వెళ్దాం— మరి బయల్దేరండి' అని ఆతురముమెయి నాక్రొత్తగా కార్ తీసుకునివచ్చినవాడనెను.

'మనం బయల్దేరి వెళ్ళేసరికి అమ్మగారు, ఖులాసాగా వుండాలని దేవుణ్ని ప్రార్థిస్తున్నాను.

'సరోజినీ! నేను, చాల దుస్థితిలోనున్న మీ అమ్మమ్మ నుచూచుటకు యీ రైలులో వెళ్లుచున్నాను తోవలో మీ బాబయ్యగారగుపించేయెడల తెలుసుకుని చెప్పి మరీ వెళ్తాను. నీవు యింటివద్ద భద్రముగా ఉండు స్థితిగతులు వెంటనే తెలిగ్రాము చేస్తాను. నౌఖర్లుంటారు. మీ బాబయ్యగారుకూడా వేగమే యింటికివస్తారు. అమ్మమ్మకు ఒంట్లో మిక్కిలి బాగు లేని కారణము చేత, తాతగారు కార్ పంపగా నేను వెళ్ళినానని చెప్పు' అని చెప్పుచు, అనారోగ్యురాలుగా నున్న తన తల్లిగారిని జూడ శ్రీనగరమునకు బ్రయాణసన్నాహముతో

కారు నెక్కి, 'ముందుగా స్టేషను వైపు పోనియ్యి' అని స్వర్ణమయి యనెను.

కార్ నడచుచున్నది.

* * *

కార్ పరుగిడు చున్నది.

* * *

చాలదూర మేగినది.

ఏమి నడకయని వ్రాయను! చప్పుడులేదు! కారు ప్రక్కనే నడచుచున్న వాని కైనను, కారును చూచువరకును, కారు వచ్చుచున్న దనే తెలియదు.

ఈ కారు యొక్క పథమును, పరమావధియును మనకును దెలిసికొనవలసినంత యవసరము లేకపోయి యుండును; గాని అందులో మన స్వర్ణమయి యున్నదే: కనుక మనమును, ఆ కారు ననుసరించి పోయి చూతుము గాక!

తిరిగి తిరిగి చాల యాలస్య మైనది. స్టేషను సమీపించి, బాబుగారిని గూర్చి తెలుసుకొని, ఆయన స్టేషనులో లేకుండుటం జేసి ఆ డ్రైవరు స్వర్ణమయితో—

'అమ్మా! బాబుగారు ఠాణాలో లేరు. ఏదో పని మీద వెళ్ళియుంటా రని ఠాణాలో వాళ్ళు చెప్పినారు. మనకు తైలుహోళ అయిపోవు చున్నది. రైలుకి మనం వెళ్ళిపోతేనే మంచిది. త్రోవలో చాలమంది బాబుగార్ని యెరిగిన వాళ్ళు

మనకి కలుస్తారు. ఎవరితో చెప్పినా సరిపోతుంది అన్నట్టు, రైలు స్టేషన్ మేష్టరుతో చెప్పినా సరిపోతుంది. బాబుగారికి మీా కబురే అందక పోతుందేమో అని సంశయించ నక్కర లేదు. కావలిస్తే ఉత్తరం ఒకటి బాబుగారి పేర వ్రాయండి. అది అందజేయించేపూచీ నాది. ఏమంటారు?' అని యనెను.

'అనడాని కేమున్నది? అన్నీ బాగానే ఉన్నాయి. కబురు చెప్పడానికి కూడా వీలు లేక పోయిందే' అని యని, మఱియు స్వర్ణమయి తన మనమున, 'అన్నా, యెంతపని. ఈలాగున నెందుకు సంఘటనపడినదో; దైవేచ్ఛ యెటులనున్నదో; ఏల నీవార్త బాబుగారు లేనిసమయమున వచ్చినదో; ఇంకేమి జరుగనై యున్నదో' యని నడచుచున్న కారులో వితర్కించుకొను చుండెను. క్షణకాలములో రైలు స్టేషను సమీపింప, వీరిరువురు నట దిగి, చూచుసరికి దివరకే రైలు వచ్చియుండుటచే డ్రైవరు తొందరపడి, 'అమ్మా! బండి వచ్చింది. టిక్కట్లు పట్టుకుని, ఈ కాఘను యిక్కడనే వున్న శాఖానా రోజ టుకు పప్పగించి, వసువా' నని చెప్పి పోయి, మఱల క్షణకాలములో స్వర్ణమయిని గలసికొని ప్లాట్‌ఫార మునకుబోయి, మంచిసమయమున్న (పెట్టె) బండిలోనెక్కించి, 'అమ్మా! బాబుగారికి వుత్తరం వ్రాశారా?' అని యడిగెను.

'లేదు; కలమూ, కాగితమూ? ఇంతకును రైలు మేదీ?'

'పోనీ, స్టేషను మేష్టరుతో ఈసంగతి బాబుగారికి తెల్పివుం జెయ్యుమని చెప్పిస్తాను. మీారుబండిలోనే కూర్చోండి;

టిక్కెట్లు నాదగ్గరే వున్నవి. నేను వచ్చేలోగా బెల్ కొట్టేస్తే మరో పెట్టెలో నైనా యెక్కిపోతాను. మీరేం భయపడ క్కరలేదు' అని చెప్పి, స్వర్ణమయి చూచుచుండగనే తాను స్టేషన్ మాష్టరు ఆఫీసు గదివైపు వెళ్ళెను

వేళ యయినది. మొదటి గంట యిదివరకే కొట్టినాడు రెండవ గంటయు నైనది. గ్రామాంతరము. దేశాంతరము పనుల మీాద, బంధు దర్శనార్థము పోవుచున్న వారిని అంప కము బెట్టువారును, 'అక్కడ చేరగనే, ఒక కార్డువ్రాయి' మను వారును, 'మరల నెన్ని దినాలకో!' యను వారును నై యుండ, 'జాగ్రత, దూరముగ నుండు' డను పోలీసువారి యదావిదులును, రైలువారి అధికారపు అగవ్రులును, ప్రయాణీ కుల కేకలు, ఆందోళనలును, పెచ్చుపెరగియున్నవి. వరి రైలు పెద్దయర పరచి, కదలుచున్నది. ప్లాట్ ఫారముపూర్తిగ దాటునరికే రైలువడి హెచ్చినది. 'డాక్ గాడీ' గనుక, మిక్కిలి వేగముగ పోవుచుండెను బండిబోనున్న వారికి స్టేషనుగాని, స్టేషనులో నున్నవారుగాని మఱి కానరాలేదు.

పదకొండవ ప్రకరణము

జయము

దర్భంగా మహారాజావారి కార్ను పరీక్షించి, దాని నెంబరు తెలుసుకుని, తర్క వితర్కములతో, హానాను సమీా

పించిన సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరున కెదురుగ నొక కార్, దాని వెనుక నింకొక కార్, పోలీసు జవానులును మరికొందరును గూర్చుండ ఠాణా సింహద్వారము కడ నిలువబూచి, 'ఏమిది' యని, యేమియు దోపక జూచుచుండ నందొక కార్‌నుండి అరిందమ్ బాబుగారును, ఇరువురు ఠాణేదారులును, చేతు లకు బేడీలు వేయబడిన యొక స్థూలకాయుడును దిగిరి.

మనకు అరిందమ్ చిరపరిచితుడే. సబ్ యిన్‌స్పెక్టరు మంగళ్సేన్ కూడా జుమీలియాచరిత్ర గల 'నేనే' యను గ్రంథమూలమున పరిచితుడే. మరియొక సబ్‌యిన్‌స్పెక్టరు బ్రాకేట్ ఇతనిని గూడ మన మీగ్రంధమున నివ్వటి కెరి గియే యున్నాము గదా! కనుక నిక నీ కార్‌నుండి దిగిన వార లలో మన మెరుగని వాడొక్కడే.

ఈతడు స్ఫురద్రూపి యయ్యును, భీకరా కారుడు, అదిగో, చూడుడు! ఆకర్ణాంతమును విస్తరించిన వయ్యును. నయన యుగము క్రూరదృష్టుల వెలువరచుచున్నవి. తీర్చినట్టు లున్నను, కనుబొమ లాతని వయస్సునుజాటుచున్నవి గండఫల కములును, ఫాలభాగంబును నంపూర్ణంబు లయ్యును, కష్టము లతో కాలము గడపిన గరిడీ ముచ్చును ననుకరించుచున్నవి. వక్షఃపీఠమును, మల్చివేసి నట్టులున్న యూరువులును, తిరిగి యున్న జబ్బలును, వస్త్రాదులలో జేరిన వానిం బోలియున్నవి. ఊర్ధ్వాఽధోభాగములు శాస్త్రోక్తముగ విభజించి సృష్టింప

బడిన యాతడు, చూపరకు నేత్రపర్వమయ్యెను, తన రెండు చేతులకును బేడీలు తగిలించి యుండుటం జేసి మిక్కుటముగ భయము నాపాదించు చుండెను.

కార్ నుండి దిగిన అరిందమ్‌ను చూచి, "అలో! ఎక్కడ నుండి? ఇదంతా యేమిటి, ఈత డెవడు?' అను ప్రశ్నలు సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరు దొంతర దొంతరలుగా నడుగ జొచ్చెను.

'అయితే, మన గ్రంథకర్తేనా యేమిటి ఈ మహాను భావుడు?'

'అలాగే......అనుకుంటున్నాను'

అందరును ఠాణాలో ప్రవేశించిరి. చేతులకు బేడీలు వేయబడిన వానిని స్టేషనులో ఇనుపగజముల తలుపులుగల గది లోనికి ద్రోవ జూప, 'ఘనజ్వాలనజ్వాలకరాళమైన యొక నిశ్వాసంబు గావించి' ఠాణాలోపల చావడినుండి యా యినుప గజముల గదిలోనికిపోవు నేలగచ్చు అదరుచుండ, నడచుచు, బుర్ర తటాయించుచు నందు ప్రవేశించెను. రాత్రిసుమారు గం. 7-30 మిః కు దాటి యుండును.

'ఈ రాత్రి యంతెయు సీతని నీరిమూండులో నుంచి, కావలసిన ఆహార మదుపాయముచేసి, జాగ్రత్తగా చూచుచుం డవలెను. ఠాణాలో యెక్స్ట్రాడ్యూటీ వేసి మరికొంత మందిని వాచ్ వుంచండి. నేను తిరిగి తెల్లవారేసరికి యిక్కడే వుంటాను.' అని అరిందమ్ అనుచుండగనే 'అ——అ——ఏమండో!

అయ్యా, మీ అందరిలాగా బజారు వస్తువులు తీసవలసిన వాడను గాను; స్నానం లేనిదే నోట్లో యేమిన్నీ వేసుకోను; మీవల్ల అపవిత్రుడనైనాను, నేను సచేలస్నానము చెయ్యాలిదే, ధ్యానం చేసుకోకుండా, ఏమిటిప్పుడు అంతకొంప మునిగి పోయిందని, మీ రిచ్చే దేదో యింత తిని, ఈ వొక్క-రాత్రికీ ఏం పడిపోయింది? ఒక్కనాటి భాగోతానికి మీనం గొరిగించుకున్నట్టు!' అని యీ భీకరాకృతి శారద మేఘ గర్జనస్ఫురణం బలికెను.

అరిందమ్ చిరునవ్వు నవ్వుచు. 'సరే' యని సర్కిల్ ఇన్స్పెక్టరుగారిని పిలిచి, యాయన చెవిలో నేమో చెప్పి, స్వగృహోన్ముఖుడై వెడలెను.

పంద్రెండవ ప్రకరణము

ఏ మి ది !

చల్లని మలయమారుతము తన యాయాసమునపనయింప, దినమెల్ల దేహపరిశ్రమచే దుర్బలతరమై, మనో పరిశ్రమచే దుర్బలతమమైన తన శరీరము, బట్ట పేలికలవలె యూగులాడు చున్న కాళ్ళపై నటునిటు యూగుచుండ, చేతనొక విలాస దండము బూని అరిందమ్ నడచుచుండ, ద్రోవలో నొకం

డెదురుగ వచ్చి, 'అయ్యా, తమ కొరకు పండిట్ త్రివిక్రమ రావుగారు, ఒక యినుప మందసము, (ఐరన్‌సేఫ్) పంపినా మనిన్నీ, దాని రైలు ప్యాను మీకు అందచేయు మనిన్నీ, రేపే డెలివరీ తీసుకొనవలసిన రైలుఛార్జి వారక్కడ చెల్లించితి మనిన్నీ, చెప్పుమన్నారు.' అని చెప్పెను.

సంతోషమే—నీ పేరు?'

'నేను నాగపూర్‌లో నొక వర్తకుడను. త్రివిక్రమరావు గారిని బాగా తెలిసిన వాడను.'

'నీ వెప్పు డీ యూరు వచ్చినావు?'

'సాయంత్రం గం 7-30 ల బండిలో వచ్చినాను.

'మా యింటికి వచ్చెదవా? భోజన నదుపాయము చేయించెదను.'

'చిత్తము. అక్కర లేదండి. నేను రైలు దిగగానే స్టేషను దగ్గరనే యున్న హోటేలులో భోజనం చేసుకుని మరీ వచ్చినాను. తమరు ఆదరించినారు; అంతే చాలును.' అనుచు రైలుప్యా సాయన కిచ్చి యాతడు తన త్రోవను బోయెను.

* * * * *

అరిందమ్ తన యిల్లు సమీపించుచు 'ఈ తొక్క-రాత్రికే యేం మునిగిపోయింది—' అన్నాడే—అర్థం లేని మాట ఒక్కటైనా ఆడడే! ఈమాటయొక్క తాత్పర్యం ఏమైయుంటుందో! ఏదైనా అవాంతరము చేయునా? వ్యక్తి

చేయుటకైనను, ఆతని చేతుల నేమియు లేకుండ జూచి, మరీ గదిలోనికి పంపినామే—అయినను, తగిన కట్టుబాట్లు చేసి చెప్పవలసిన సంగతు లన్నియు సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరు గారితో చెప్పి, మరీ వచ్చినానే,' అని యనుకొనుచు స్వగృహము జేరునరికి, వీధిగుమ్మమువద్దనే కనిపెట్టుకుని నిలచి, తన తండ్రి కొరకెదురు జూచుచున్న సరోజని అరిందమ్ బాబుగారిని చూచి, 'బాబా, 'అమ్మగారు మీకు కనుపించినారా?'

'ఏమీ, స్వర్ణమయియా! ఇంట్లో లేదూ? ఎక్కడికి వెళ్ళినది?'

'అమ్మమ్మగారికి చాలా జబ్బుగా నున్నదని, తక్షణం రమ్మని, తాతగారు కార్ పంపినారు. అమ్మ వెళ్లింది; మీ రింట్లో లేనందున, స్టేషను వైపు వెళ్ళి, మీతో చెప్పి మరీ వెళ్తానని చెప్పింది. మిమ్మల్ని కలియలేదా?' అని యడుగ, సరి బాబుగారికి మరి చైతన్యములేదు. ద్రోహిని పట్టగలిగితిని గదా యను తృప్తియును మరిలేదు. ఏది లేకున్నను మానెగాని పాపము, నోట మాట మాత్రము మరిలేదు. మరి లోపలికి వెళ్ళలేదు. వెళ్ళక నటనే నిలచి, తుదకు వివర్ణవదనుడై, దేహ మనోపరిశ్రమలచే చెప్పరాని దౌర్బల్యము నొందిన యాతనికి, 'ఋషులుగారికే పరీక్ష' యనునట్లయినది గాబోలు. తన యథాగా నను దీరిచికొన, తన యిల్లు సేరబోవ, నిదీ శుభ్రవార్త ఎట్టిటులనో, లోనికి బోయి సరోజనిని జేరదీసికొని, తన

మంచముపై గూరుచుండి, కొంతదనుక నేమియు మాటాడక, తుదకు, 'అమ్మా, మీతాతగారిపేర టెలిగ్రాము యిచ్చి చూచెదను.' అనెను.

'ఎందుకండీ, బాబా, తోవలో మీతో చెప్పలేదా?'

'చెప్పకున్న మానెగాని, నాకు గానవచ్చినచో సంతవర కును రానిత్తునా? ఇంతకును వాడు నాకగుపించ నిచ్చునా? అయ్యో! వట్టిభ్రమ.' యని తన మానసమున ననుకొనుచు సరోజనితో, 'నాతో చెప్పాలేదు. తాను మీతాతగారిదగ్గరకు వెళ్ళనూ లేదు.' యని యాత డనెను.

'అదేమిటి-బాబా, అలాగంటున్నారు? ఎప్పుడున్నూ అనుమానం మాటలే అంటారు. రైలు వేళ అయిపోయి వుంటుంది. మీతో చెప్పటకు వీలులేక తొందరలో వెళ్ళిపోయి యుంటుంది. ఇంత మాత్రానికి మీకు సంశయ మెందుకు?' అని సరోజని, ప్రశ్నించెను.

'అమ్మా. నీకు మంచిచెడ్డలు తెలియవు. నీకు కనపడ్డవి నీవు విన్నవి, అన్నీ నిజమే యనియనుకొను చుందువు.'

'ఏమండీ—బాబా, యిందులో అబద్ధంగాని అను మానంగాని, యేముంది?'

'అయ్యో! అమ్మా అంతా అబద్ధమే అయివుండాలి ఏదీన్నీ నమ్మలేము. ఇప్పుడు అన్నీ చిక్కులున్నూ, ఆపద లున్నూ, తటస్థించుచున్నవి. అన్నీ ప్రమాదములే!'

'బాబా, మీ మాటలే నాకు అర్థం కాలేదు. నాకేమీ బోధపడలేదు. ఆ మంచిచెడ్డలు మీకే తెలియాలి—' అని సరోజని యని, మిన్నకుండెను. అరిందమ్‌యును కొంత తడ పూరకుండి గడియారము చూచి, చివాలున లేచి, 'అమ్మా, నీవు భోజనము చేసినావా?' యని సరోజని దెస జూచి, యాంతురమున బ్రశ్నించెను.

'లేదు.'

'అయ్యో. ఏమమ్మా, పదిగంటల వరకును భోజనమే లేక పోవుట?'

'ఏదీ—సాయంత్రం దీపాలు పెట్టే ముందరే అమ్మ వూరికి వెళ్ళింది. ఆతర్వాత ఇప్పుడే వస్తారో, అప్పుడే వస్తారో మీరని కనిపెట్టుకుని ఉండగా, ఉండగా యిప్పుడు మీరు తెచ్చి కొండంత అనుమానం పెట్టినారు. భోజనం చేసినతర్వాత తాత గారికి టెలిగ్రాము యివ్వడమో, యేదో, ఆలోచించ వచ్చును. ముందుగా భోజనానికి లేస్తే బాగుటుంది.'

భోజనాపేక్ష లేకపోయినను, తాను మానినచో, సరోజనికూడ భోజనము మాను నను భీతిచేత 'సరే' యని అరిందమ్ లేచి, స్నానము చేసి, భోజనము చేసి, తామరాకువ నీటి బొట్టు వడువున, నిలుకడలేని మనస్సుతో, ఏమిచేయుట కును దోపక, తన టెలిఫూన్ యంత్రముదరి జేరి, గంటకొట్టి, యిటు మాట్లాడెను—

'అలో, ఆఁ—ఎవరది? నీవా! నరే—స్టేషనులో—స్టేషనులో అంతా సరిగా నున్నదా? ఆఁ—నరే—నా కొక అర్జంటీ కాన్‌స్టేబిల్—ఆఁ—అర్జంటీ ఔను ఆఁ—తక్షణం కావ లెను—ఆఁ—ఔను. త్వరగానే పంపవలెను—ఔను—త్వరగానే—సైకిల్ కాన్‌స్టేబిలే రావలెను—ఆఁ—'

మరల దన వాపుడుకుర్చీపై గూరుచుండెను. కొంచెము సేపటిలోనే సైకిలుపై 778 నెంబరుగల జవాను వచ్చి, అరిందమ్ బాబుగారికి సలాము చేసి నిలువ, 'నీవా! నరే' అని బాబుగారును లేచి, ఒక కాగితముపై నేమేమో వ్రాసి, ఈ అర్జంటు టెలిగ్రాము పట్టుకుని, టెలిగ్రాఫ్ ఆఫీసుకు త్వరగా వెళ్ళి యిచ్చి, నీ యెదుటనే టెలిగ్రామును పంపజేసి లేటుఫీజు కూడా యిచ్చి, రసీదు పట్టుకుని రా,' యని చెప్పి కొంత సొమ్ము కూడా యిచ్చి, వానిని పంపివేసి, తానేమో తల పోయుచుండెను. పాప మాతనికి నిదురపట్టదు. తన పడకపై నెంతో దొర్లుచున్నాడు—దీర్ఘోచ్ఛ్వాసములు దీయుచున్నాడు—కూరుచుండును—నిలచును—మరల బండుకొనును—మరియు గూరుచుండును. చాల రాత్రియైనది. మరి కొంత సేపటి కా టెలిగ్రాఫ్ ఆఫీసుకు పోయియుండిన బంట్రోతు రసీదు దీసికొనిరా నది యందుకుని, తెచ్చినవాని నంపివేసి, మరల యథారీతిని బరుండి యుస్వస్థతతో గాలము బుచ్చు చుండెను.

స్వర్ణమయి యింటలేదనియు, తన తల్లిగారికి ననారోగ్యముగా నుంట నాయన గబురంప, దా నట కరిగె నని తెలిసిన తోడనకన్న, నిముస నిముసమునకును, తన మానస సంద్రమున తరంగములం బోలె, నెట్టి యూహ లుద్భవిల్లుచున్నవో గాని, ఆందోళన, అనుమానము, అస్వస్థత, అసౌఖ్యమును, నపరిమితముగ, దీసినకొలదిని నూతనీ రూపు చందాన, గలుగుచుండ నాలపరిమితియైన నెరుంగక, మిగుల వేధింపబడుచుండ, మరికొంత సేపటికి కొక తంతివార్తావహుడొక టెలిగ్రామును దీసికొని, అరీందమ్‌గారి యింటికివచ్చి, పిలచి యాయనకు టెలిగ్రాము నందిచ్చి, రసీదుపై నంతకము జేయించుకొని వెడలిపోయెను.

అరీందమ్‌యును, యెంతో యాతురముతో నా వార్తం జదువుకొని, దీర్ఘోచ్ఛ్వాసము దీసి, తనయొద్ద ల్గంపిప మింట గాంచి, మంటంబడిన వాడుం బోలె, తహాతహం పడి, వేదనం జిక్కి, సరోజనిని సమీపించి, యయ్యమను నిదుర లేపబోయియు నటుల నేలొకో జేయక, మరల తన యథాస్థానము జేరి, యున్నరని, పూర్వ దిగ్భాగము నవలోకించి, చింతించి, యిటునటు దిరుగుచు, గూరుచుండుచు, లేచుచు, మరల గూరుచుండుచు, నోడ ల్దెలియని వంత నందుచు:—

'ఔరా! ఎంతపని జేసితివి! నే నా నాడు తమిజుద్దీన్ కుమార్తెయగు గుల్‌సుమ్‌చేత మిగుల బ్రేమింపబడుచుండిన

బనరుహీన్ కుమారుడగు సిరాజ్‌హీన్‌అను నాతడు నీ యధికారము క్రింద ఫూల్‌సాహేబుచేత నక్రమమై, పద్ధతులకు విరుద్ధమై, ప్రాణాపాయ కరమై, యుండు ఖైదులో నుండగా దప్పించి, శుభ ముహూర్తమున గుల్‌సుమ్ సిరాజ్‌హీన్‌లకు వివాహ మొనర్చి, నీకు దక్కకుండ జేసితిని గదా యను నీర్ష్య వహించి, స్వర్ణమయిని, నానుండి, వేరుపరచి, నన్ను సాధింప నెంచితివి గా! పాప మాయబల నీ కేమి యెగ్గుచేసినది? నాపన్ను గడలకు తీసిపోతి ఏనుటకు నిది యొక తార్కాణముగాదా? ఇది నీ బహద్దూరీకి లోపముగాదా! కానిమ్ము. ఇట్టిఈర్ష్యలతో పని చేసి, నీ వె తికాలము జయప్రదముగ నుపద్రవముల నంఘటింప జేయగలవు? అయ్యో! నా జేయు కార్యము లన్నియు నీ చేతులకు బ్రతిహతములే సుమా!

'ఐనను, నా చేతులకు నీవును బ్రతిహతములు సేయక పోలేదు. కాని నేన బ్రదికి యుండితినా, నన్ను బ్రతారింప నీ తరముగాదు సుమా! ఏమో భ్రమపడు చున్నావుగాబోలు!'

'మఱియు, నీ శిష్యుల మని చెప్పుచు దిరుగుచుండిన, జమీలియా ఫూల్‌సాహేబులను అంతరింప జేసితిని గదా యను చింత నిన్ను బాధించుచున్నదా! లేక (మాగురువు) గారు అజేయులుసుమా!' యను జుమల వాక్యముల దృఢీకరింప నెత్నించుచుంటివా? ఊఁ—మూడదగాక. నీవు నీవుగా నాకంట బడితివా, ని న్నొకచో గూరుచుండజేసి నీతియు,

పాపభీతియు, బోధింప వలెనని మాత్రము నా కెంతేని గోర్కె గలదు.

'ఫ్రాల్ సాహేబును బట్టి తెచ్చునపు డాతనిచే నెన్నో విధముల విధ్వంసము కాబడిన జీవితము గల మోహినిచే మృతుడౌట, నాతనికి యుత్తమ జీవనమును బోధింతుమన్న నవకాశము చిక్కలేదు.

మఱియు, తన సౌందర్యమునకును, తన తెలివి తేటలకును, తగనిచర్యలు గలిగి, దేవీపూర్ ఎస్టేటులో దివాన్‌గిరీ చెలాయించుచుండిన భానోజీ యనియు, భవానీపూర్, పద్మాబాయి విషయములలో, బోటుహశానులో నాటకమాడించిన యేలినవాడై, బోటుహశానుతో మాటలాడు చున్నపుడు నేను షెంకెమాట లాడ, విషవాయువులతో నిండియున్న గోరిలోనికి, మాట నొక్క నన్ను త్రోసివేసిన ప్రభువయి మఱియు నింక నెన్నెన్నియో యయి, తుదకు ఎలెక్ట్రిక్ స్ప్రింగులచే రోగినిగా నాచే బంధింపబడిన జమీందారీయాతు గూడ తా భీష్ముని యవతారావతార మనియు, దా స్వచ్ఛందమరణము నొందు, దన యనుచరుల బాయుచున్నా ననియు, నాతో జెప్పుచుండ, 'వల' దని యెంతజెప్పినను వినక, యుత్తమజీవనమును, సత్ప్రవర్తనమును బోధింతు మన్నను, వీలు చిక్కనీయకయే, ప్రాణముల బాసెను.

'నా రిపువురక్షను గురువవు నీ వని వారివలననే ప్రత్యక్షముగ తెలిసియుండినదే కాని నీ వొక్కతూరి నాకంట బడితివా, నిన్ను శిక్షింపకయే, నీయుక్తులకు మన్నించి, నీకు సన్మార్గవర్తన మలవరచికొన నేర్పవలెననుచు నా ప్రయత్నమున కిపుడైన దొడ్డపడరాదా! ఇంకేల! నీ ప్రతాపమునకును, నా ప్రజ్ఞకును మాత్రమే యుద్ధము! నీ యూహాలకును, నా పోహాలకును మాత్రమే సమరము!! నా ప్రయత్నములకును, నీ ప్రతిభకును మాత్రమే సంగరము!!! ఏదియెట్లున్నను, 'నీవా; నేనా గెలుపొందవలసినది?' అను ప్రశ్నయే మిగిలియున్నది.' అని అరీందమ్ వితర్కించుచుండెను.

* * * * *

ఓ అరీందమ్, ఇంతవంత నీకేల గలిగినది? ఇంటికి వచ్చుచున్నప్పటికి స్వర్ణమయియింట లేదనియు, తన తల్లికి జబ్బుగానున్నదని యామెను బిలువ వచ్చినవానితో, మోటారులో రైలుకు బోయినదనియు దెలిసినప్పటికంటెను, యెక్కువగా తహతహం బడుచున్నా వదేమి? ఇపుడిపుడే వచ్చిచేరిన తంతివార్త నీ విచారమపనయించుటకు మారది మరింత కలత పెట్టినదా యేమి? ఏదీ, ఆకాగిత మిటు దెమ్మా, మేమును చదివి బోధించుకొని, నీ దుఃఖమునకు దగినంత కారణమున్నదో లేదో, చూచెదము. బహు మేధాశాలివా నీకే ఆ తంతివార్త యింత యశాంతి గలిగించినయెడల, మేముమాత్రమూ తింటి జూచి యేమిచేయగలము? ఐనను, నీతోపాటు మేమును

సుఖదుఃఖములఁ బొందుచున్నాము గనుక, మేమును ఆ తంతి జూడదగినవారమే. మానవులకు పరవిమర్శ (పరామర్శిక పరామర్శ) లవలన తమ కొంతశాంతి కలుగుట సహజముగదా. అందుకొరకైన నిమ్ము కాసిచో, నిన్ననుసరించి, నీ కష్టపరంపరల మేమే యనుభవించు చున్నటుల బాధితుల మగుచున్నాము గనుక, మేమా తంతిని జూడకపోవుచో, నీ ముందడుగుల మే మెటుల ననుసరింపగలము?.....................

ఏమీ, మమ్మాతంతిం జూడనీయకయే, వైరివానిం బలె మింట జూచుచు, నీలో నీవేమేమో యనుకొనుచు తొందరగా నెటు బోవుచున్నావు? మేము నిన్ననుసరింపరాదని యెంచియా యేమి, మా పలుకుల విననైన వినక, శిరము త్రాల్చి, పోవుచున్నావు? ఇంట నొంటరిగ నున్న పాప మీనరోజని నేరికి ఒప్పగించి పోవుచున్నావు? పూల్ సాహేబు కాలమునాటి నుండియు నిన్ననుసరించి, నీ బుద్ధిచాతుర్యమున కెంతేని యానందించుచు, నీకు మనోవేదన కలిగినవు డెల్ల నీతోపాటు క్లేశముల ననుభవించుచు, నీకు నిదుర పట్టనప్పుడు, మాకును నిద్రపట్టక, నీవు తొందరపడి ద్రోహుల పట్టుటకు నొంటరిగ సాహసించి పోయినవు డెల్ల నీవెంట నంటి వచ్చుచు బోవుచు, నీసుఖదుఃఖములతో పాల్గొనిన మమ్మిట విడించి పోవుచున్నను, మేము మాత్ర మోర్చి యిట నుండగలమా? పొమ్ము—పొమ్ము. ఇదో! మేమును నీ వెంట నంటియే వచ్చుచున్నాము. ఏలనన? అనవాయముగా, నపరా

త్రియవుఁ డొంటరివై, తుంటరు లెల్లయెడల దిరుగు నీకాలమున నెక్కడికో, పోవుచున్న నిన్నో యరీందమ్! ఫూల్‌సాహేబు కాలమున గౌరిసి యెదిరించినప్పు డొంటరిగ బోయియుంటి వని నిన్నెరిగియున్న మాచదువరులు నిన్ను నిందించిరిసుమా! మఱియు జమీాలిదూాకాలమున నీవానాడా పాడుపడియున్న యింటి కొంటరివై పోయియుంటి వని గూడ మా చదువరు లాడిపోసిరి సుమా! ఇంకను మఱియొక తరుణమున గౌరీఫూల్ సాహేబులు రహస్యముగ నొక గదిలో సంభాషించుచుండ, పొంచుండి నీ వొంటరిగ వారిని వినుచుంటి వట! వి న్నాతరు ణమున గూడ నోనాడిరి సుమా. ఇప్పు డేటికొర కొంటరివై పోవుచున్నావో మాకు దుర్భేద్యముగా నున్నది. నీ యిష్టము గాని, లోకుల నిందారోపణలకు మాత్రము లోబడిపోకుమా!

'ఇంతకును 'మీా చదువరులు నేను తెంపరితనము జూ పితి ననునది నిందగా నెంచి, నన్ను నోనాడిరిగా?' అని యను చున్నావా? ఔను—అపరాధపరిశోధక కార్యముల మెలంగు నీవట్టివారు, బహు నేర్పుమెయి న్వర్తించు ద్రోహుల చేతలపట్ల నెంతేని జాగ్రత బుద్ధికుశలతయు నుండుటలో నేమాత్ర మూాపోమాత్రము చేతనైనను, లోపము గలుగుటగాని, లోప ము గలుగుట తప్పదని దోచుటగాని, జరిగినచో నీకార్యాం బదుప్రము, ప్రశంసల్కు పరిహుల శేయు మా చదువరులు నిన్నుల పాల విడువరు సుమా!

గత్యంతరము లేనపుడును, అవసర మని దోచునపుడును, స్థితిగతుల ననుసరించి - అపాయకర మని మీకుదోచినను-నా కనపాయకరమును, క్షేమంకరమునగునని దోచుపట్ల నేను నా పనులును, నా మార్గములును సంపూర్ణముగ నెరిగినవాడ నౌటచే, సరియైన రీతినే ముం దడుగు వేయుచుందు' నని యందువేని, మాకు వాగ్బంధనము సుమా!

♦ ♦ ♦ ♦

పాఠకులారా, ఈ అరిందమ్ మనతో నేమియు చెప్పక, అడిగినదానికి జవాబైన నొగనంక, నెక్కడికో పోవుచున్నాడు మన మందరమును గూడ వానివెంట నేగి, యాత డెందు బోవునో, యేమి యొనర్చునో, చూతుముగాక!

ఓహో, యెంత త్వరగమనుడై పోవుచున్నాడు! నీ వేగముతో ననుగమింపలే కున్నాము. ఓహో! ఎక్కడికో యనుకున్నాము. పోలీసు ఠాణాకేనా? ఏమో—ఎందుకో; అదుగో, అక్కడ పహరా జవానుతో నేమో మాట్లాడు చున్నాడు. మనమును వినుదుముగాక!

'ఊః' యని వాని వందనము నందుకొని, 'ఏరీ! బీటుజవానులు? ' అని యరిందమ్ అడిగెను.

'చిత్తం ఇంకా రాలేదు.'

అదో! తన పోచీవాచీ చూచుచున్నాడు. ఆరు గంట లేనా యయినది. వాచీ చూచిన తక్షణము గిరుక్కున దిరిగి, వచ్చినత్రోవనే మరలుచున్నాడు.

ఏకారణ కిక్కడికి వచ్చినాడో; బీటు జవానుల మాట యడిగి, 'ఇంకను రాలే' దనుమాట వినినతోడనే, వాచీ చూచి గృహోన్ముఖు డగుటకు కారణ మేమైయుండునో!

పోలీసు కాన్‌స్టేబిలు—ఎందు కీయన యీలాగు వచ్చి యుంటారో చెప్పగలనా?

పో॥ కా॥ (2)—బీటు జవానులు సరిగా వస్తున్నారా లేదా అని చూదామని వచ్చియుంటారు. అంతకన్న మరేమి వుంది?

పో॥ కా॥ (1)—మా బాగా పోల్చావే! బీటు జవాన్ల గోష యీాయన కెందుకు? అందుకు నబిన్‌స్పెక్టరు లేరా?

పో॥ కా॥ (3)—అయితే మరేమిటని అంటావు: చెప్ప రాదా?

పో॥కా—1. చెప్పడాని కేముంది? సాయంత్రం పట్టి తెచ్చిన ఖైదీ వున్నాడుకదూ. వాడు చాలా గట్టివా డనిన్నీ, చాలానేరాలు చేసినా డనిన్నీ, మన ఇన్‌స్పెక్టరుగారు అంటూ వుండగా విన్నాను. ఠాణాలో వా డున్నాడు గనుక మనము జాగ్రత్తగా వున్నామా, లేదా, అని చూదామని వచ్చి ఉంటారు. లేకపోతే యిప్పుడు మూడు గంట లైందిగదా! ఇంకా ఒక గంటకుగాని బీటువాళ్ళు రారుగదా: బీటువాళ్ళు వచ్చేవేళ ఈయనకి తెలియదు గనుకనా! బాబుగారు చాలా జాగ్రత్తయిన మనిషి.

ఎప్పుడూ యేదో ఆలోచన చేస్తూనే వుంటారు గదా.

అయ్యో; అరిందమ్, నీ కెందుకో పోలీసు స్టేషనుకు పోయియుంటివని, నీవెంట నూరక మేమును వచ్చియుంటిమి. ప్రత్యూషకాలపు వెలుతురు జూచి, తెల్లవారు వేళ గనుకొని, గడియారము నైన జూచుకొనక, ఏదో పని చేయ బోయి గాబోలు, ఠాణాకు పోయి మరలుచున్నావా! నీ మానసము నింత కలవర పెట్టుచున్నదా తంతివార్తయేనా: యేమో యోచించుచు, చాపుకుర్చీపై గూరుచుంటివి కదా: ఏదీ, ఇకనైనను మమ్మా తంతివార్తం జూడనిమ్ము

'స్వర్ణమయి యిక్కడికి రాలేదు. తన తల్లికి జబ్బును లేదు. మేము కారునుగాని, మనిషినిగాని, పంపలేదు. నేనును ఆందోళనలో నున్నాను. సంపూర్ణమైన భోగట్టా వివరముగా మాకును దెలియువరకు నేమియు దోచదు మీా తంతివార్తకు ననుక్షణమును నెదురుజూచు చుందును.'

'శివప్ చంద్రసేన్'

ఓహో, ఇట్టివార్తనందిన నీకు మేము దుఃఖోపశమనము చేయగలమూ? నీతోపాటు మేమును పరితపించవలసినదే.

గాని, అరిందమ్! అలనాడు పూలసాహేబును పట్టుటకు నీవు ప్రయత్నించుచుండిన దినములలో జమీాలియా పూల్‌సాహేబులు ఖయిదునుండి తప్పించుకొనినవ్వాడైనను,

మరల వారినే పట్టుటకు నీవా భవనము జొచ్చినప్పుడు వా రిరువురు మాయమగునవు డైనను, నీ వొంటరిగ అనాడు పాడుపడియున్న గృహము జొచ్చి, జమీలియాను పట్టుటకు బోవ, గభీ మఱి గుండు ప్రేలి, జమీలియా మాయ మగు నవు డైనను, పాత బజారులో జమీలియా మునలిజాని వేష మూని, నీకు త్రాగు మిమతో, నీవేలు కరచినప్పు డైన యింత వంత నందలేదే!

ఔను—అట్టి విచారములవంటి విచారములు కావివి. స్వవిషయము. అందునను నిజనతి. మఱియు వి శేషించి ద్వితీ యకళత్రము! అన్నియును చిక్కులే నంప్రాప్తించుచున్న దిన ములు! అదు గిటిన నసుమానము! అన్నియు నంభవములు గా గానవచ్చు ననంభవములే! ఎంతకని భరించగలవు? స్వర్ణమయి యింటలేదాయెను! తన తల్లికెంత జబ్బుగా నుండుట యబద్ధ మట. ఆమె తండ్రి మోటారంపుట యంతకన్న నసృతమట! తనకును మనోవేదన కలిగియున్న దనుచున్న కిషన్ చంద్రసేన్ గారి కేమని జవాబు నొసంగుట! వయసుమీరిన నీ కాలమున నీకు నహచారిణిగ నుండవలసిన స్వర్ణమయి కానరాకుంట, నీ శేషించిన జీవితకాల మెటులబుత్తువో కదా యో ధీశాలీ! ఏమోకాని, నీ పూర్వచరిత్ర పూల్సాహేబు కాలమునను, జమీలియా పూల్సాహేబుల కాలమునను, జమీలియా కాలమునను, నెంతో యానందదాయకముగను, ఉత్సాహా

పూరితముగను నుండె, నేలాగోగాని, యిప్పుడు మిగుల విచా రమును, అడుగడుగునకు ననుమానమును, విఱుపోవని యధై ర్యమును గలుగుచున్నవి! ఇందుకు గారణము నీవయ నగునా? కాజాలదే: మునుపటికంటె బహుమేధావంతమగా నాలోచన లు సేయవలసినదే! నీ కనుభవము వృద్ధియైనకొలది, మునుపటి కంటె నేనుమఱుంగు లధికమగా నేర్పరితనము గానవచ్చు పన్ను గడలు పన్నవలసినదే! అట్లయ్యును, నీ కింత చింతలు మోన ము లేల సమకూరుచున్నవో గదా! బహుశః ద్రోహుల యెత్తుగడలు నీ పన్నుగడల నణగద్రొక్కుచున్నవా?

ఏమీ! భిన్నాననుండవై, వెలవెల బోవుచున్న నీముఖ మండలము జూచి, దీపములును వెలవెల బోవుచున్నవా?

దేవు డాపత్పరంపరలనే కలుగజేయుడు; మఱియు, సౌ ఖ్యావళినే యనుభవింపనీయడు. మానవజీవితము సుఖదుఃఖ మిశ్రితము. కాకయుండినచో, సాయంకాలము వరకును నె న్నని యిక్కట్టులం బడి, యేదెస బోయెనో, యెన్నెన్ని యు పాయముల బన్నెనో, యేమేమి జేసి పట్టితెచ్చెనో గాని, ఒక నేరస్థుని రిమాండుతో నుంచి, ఇంటికిబోయి, తన యాయా సము దీర్చుకొనుచు, తన ప్రేముడి యిల్లాలు స్వర్ణమయితో తన యుత్సాహము దెల్ప వేవేగ రా నింట, సరోజని గుమ్మ మువద్దనె శుభవార్త జెప్పెనే; సరే—పోని తండ్రియింటి కే గెద నేగెద ననుకొంద మన్న, శివప్చంద్రవర్మగారి తంతి.

వార్త యేమి? ఇందువలన పాప మరీందమునకు మనశ్శాంతి సమూలముగ పోయినది గదా!

వైద్యుడు, రక్షకభటశాఖవారు, లోనుగాగల వృత్తులు గలవారు, సర్వసామాన్యముగ పరుల రోగములకును, ఇతరుల యిండ్ల జరిగిన క్రిమినల్ నేరములకును, తాము సహాయులరై, ఎంతెంత కష్టముల నైన పొంది, చికిత్సల జేయుట యందును, నేరముల నిరూపణలయందును, సాహసించి పని చేయగలరు గాని, 'తనవరకూ వస్తే తగుచేతే' దను సటుల, తమకే అట్టి యాపదలు కలిగినచో, నేమి జేయవలెనో తెలియక, తహ తహం పడుట సహజమేకదా; అటులనే, ఇపుడరీందమ్ చాల యాందోళనలో నున్నాడే! అల్లదే—వేగుంజుక్క పొడముటయును, ఉషఃకాలపు వెలుగును జూచి, తెల్లవారుచున్నదని యనుకొని, భ్రమపడి, పోలీసు ఠాణాకు బోయి, మరలివచ్చిన అరీందమ్‌యొక్క మనోవేదన బోద్రోల వేవేగ నరుదెంచుచున్నాడో యన. సర్వసౌఖ్యసంధాయియు, లోకబాంధవుండును నగు, సూర్యు డంధకారము బోద్రోలి తూరుపుకొండ నధిష్ఠించి, జనుల కెల్ల వెలుతురు నొసంగియు పాపము, అరీందమ్‌నకు మాత్రము ఉదయమున 9 గంట లగు వరకును అంధకారముగనే యుండెను.

తొమ్మిది గంటలు దాటినది, తంతివార్త నొకవానిని దీసికొని తంతి వార్తావహు డొకడు అరీందమును సమీపించి,

తంతివార్త గల కవరు నాయన కొసంగ, నాయనయును రసీదులో సంతకముజేసి, తంతివార్తను జదువుకొని, యొడలెరిగని యానందముతో, 'సరోజనీ, మీ అమ్మ క్షేమముగా తాతగారి యిల్లు జేరినట్లు మీతాతగారే టెలిగ్రాఫు వేసినారు. చూచినావా, మీ అమ్మ ఒక్కతే వెళ్ళినట్టున్నాను, రమ్మనుమని ఆయన కార్ పంపలేదనికూడా వ్రాసినారు. ఏలాగున్నదో చూచినావా ఎవరో ద్రోహులు చేసిన పన్నాగము సుమా యిది ఇంకానయం—మరోవూరు, మరోవూరు తీసికొనిపోయి, అగాధములో దించివెయ్యడమో, నగా నట్రదోచుకొని, పీక నులిమివెయ్యడమో చేసిన యేమి చెయ్యడము. వాడెవడో యింకా దయదలచినాడు. ఇక్కడికి అదృష్టవంతులమే. ఇప్పు డప్పుడే అదృష్టవంతుల మనుటకు వీలు లేదు. ఇది దొంగటెలిగ్రామేమో? చూదాము. వెంటకూడా నెవరూ లేరట. ఆయన పంపిచారని చెప్పి, కార్ తీసుకొని వచ్చినవాడుకూడా తనవెంట వెళ్ళనే లేదట! ఏమి దురంతము!' అని అరీందమ్ తన కుమార్తెయగు సరోజనితో తన యనుమానము వెల్లడిసేయుచు ననెను.

సరోజని యేమియు మాటాడక, వెడవెడ చూపుల జూచుచు మిన్నకుండెను.

'ఓరోరా! ఎంతవాడవు!! నేను నీకొరకు వచ్చియుండ నింతలో నెంతలు పొనగజేసితివి! నీవే కాక, నీయనుచరులును

కూడ నీయంతవారై యున్నారుగదా! కాకుండినచో నింత త్వరలో చింతలు పొడముట యసందర్భము కాదా! కాని నేనింట లేనపుడు నీవు చేసినది దొంగపనిసుమా! నీ బహాద్దూరీకిది లోపమును, కళంకమును దెచ్చుచున్నది. సుమా!' అని యనుచు, తన కుమార్తెవంక దిరిగి, 'సరోజనీ, చాలపొద్దెక్కినది; నేను ఠాణాకు వెళ్ళెదను. నీవు యింట నుండెదవు గనుక జాగ్రత్తసుమా రామకృష్ణ చంద్రను మాత్రము యెక్కడికిని బంపకుమా.' అని చెప్పి, అరిందమ్ బాబుగారు ఠాణాకుబో బయలుదేరి, త్రోవలో నున్న టెలిగ్రాపు ఆఫీసుకుబోయి, తీరుబాటుచూచుకొని వ్యయముగ దానే వెళ్ళి, తన భార్యయగు స్వర్ణమయిని దీసుకవత్తు ననియు. అంతవరకును నామెను మీయింటనే నుండనీయు డనియు, సరోజని క్షేమముగా నున్న దనియు, జరిగిన మోసమునకును, దురంతములకును విచారించుచున్నా—ననియు, ముక్తసరు మాటలతో; నొక తంతివార్త నంపెను.

ఠాణాలో నంతయు నెమ్మదిగానే యుండెను. నిన్న రాత్రి రిమాండులోనుంచబడిన యాతనిని, ఠాణా ఆవరణలోనేయున్న కొళ్లాయికి స్నానముకొరకు దీసుకపోయి, స్నానానంతరము మరల రిమాండు గదిలోనికి పోలీసు జవానులు దీసికొనిపోవుచుండు సమయమునకు, అరిందమ్ బాబుఠాణా జేరి, కొంచెము వింతదృష్టితో చూచి, లోపలికి బోయి, తన యాసన

సమున కూర్చుండి, కొంతసేపు పని చూచుకొని, 'అయ్యా, నేటి సాయంకాలము అయిదుగంటలకు యీముద్దాయియొక్క వాఙ్మూలము మనము పుచ్చుకొనవలయును ప్రస్తుతము, ఈరైల్వే రశీదు మీవద్దనే వుంచి, స్టేషనుకు పంపి, ఐరన్ సేఫ్ తెప్పించి, యిక్కడే వుంచుడి ఇందుమీద నేను సంతకము చేసేవున్నాను దీని రైలుఛార్జీ అక్కడే కట్టియున్నారు.' అని సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరుతో చెప్పి, ఆ రైల్వే రశీదు ఆయనకు యిచ్చి, తాను మరల స్వగృహోన్ముఖుడై వెడలెను

సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరును ఆ రైల్వే రశీదు యిచ్చి యొక జవానుని రైలుస్టేషనునకు పంపి, ఇనుపమందసమును తెప్పించి, పోలీసు స్టేషనులో నారుబయట నుంపించి, పేకేజీ విప్పించి చూడ నందు ప్రశస్తమయిన యినుపమందసము కానవచ్చెను. మఱియు, దాని తాళముకొరకు కొంతవెదకినను, అందు కానరా లేదు తత్క్షణమే ఆసంగతి అరీందమ్ బాబుగారికి తెలియజేయ, నాయనయును, సుమారు నాలుగుగంటల సమయమునకు స్టేషను నకు వచ్చి, ఆ యినుప మందసము చూచి, తన మిత్రుడు పండిట్ త్రివిక్రమ రావుగారి ప్రేమాతిశయమున కెంతేని యానందించి, స్టెట్టెయొక్క పనివానితనమునకు మెచ్చుకొని, 'అయ్యా, పేకేజీ విప్పినప్పుడు బాగా పరిశీలించినారా? అందు లో వేరే పొట్లము గట్టి, తాళము పంపినా రేమో!' యని సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరుగారిని అడుగగా, 'లే' దని వారన విని,

త్రివిక్రమరావుగారి మరవున కొంత విసిగి, 'అయ్యా, ఇక బీగపుభాగమునకు భంగము రాకుండ తలుపు దెరచుమార్గం మరిలేదా?' యని సర్కిల్ ఇన్స్పెక్టరుగారిని అడిగి, ఎట్టకేలకు మెకానిక్‌చే తీయించవలెనని తలంచి, సర్కిల్ ఇన్స్పెక్టరు గారును మెకానిక్‌కి కబురంపి, ఆపెట్టె తాళము విరుగగొట్ట కుండ తీయించ నెంతో ప్రయత్నించిరే గాని, యెంతమాత్ర మును వీలు కాలేదు సరిగదా, యెందరో మంచి మంచి పని వాండ్రను గూడ తెప్పించి ప్రయత్నించి చూచినను, 'పెట్టెకు భంగమురాదు. గాని బీగపుభాగమునకు మాత్రము కించిత్తు యిబ్బంది కలుగు' నని పెక్కండ్రు చెప్పుటచే సంశయించి, కర్తవ్యము నాలోచించుచు, అరిందమ్ బాబుగారితో 'అయ్యా, ఆయనపేరనే యుత్తరము వ్రాయుండి; వారి జవాబు చూచు కొని, మన మేపనిచేసినా బాగుంటుం' దనుకుంటూనన, అరిందమ్ బాబుగారును సరేయనిరి.

ఇంతలో నీ సంభాషణ వినుచున్న, ఖైదుగదిలో రిమాండున నున్న, యాతడు లేచి నిలచి, 'అయ్యా, ఎందు కండీ; తాళంకోసం వారిపేర వుత్తరం వ్రాయనక్కరలేదు. పెట్టె పాడుచెయ్యకుండా, తాళం చెడగొట్టకుండా, తియ్యవచ్చు ననుకుంటాను. నన్నొకసారి చూడనిచ్చినచో, నేనును ప్రయ త్నం చేస్తాను. ఇదివర కొకసారి యీలాగుననే ఒకరిపెట్టెకు తాళంపోతే తీయవలసివచ్చింది. అప్పుడు నేను తీసి, అయిదు రూపాయిలు బక్షీస్ పుచ్చుకున్నాను.' అని యనెను.

'సరే; యేదీ ప్రయత్నం చెయ్యవచ్చును.' అని అరీం దమ్ అనుచు, ఆ గదితాళము తీయించి, వానిని బైటకు రమ్మని కొందరు పోలీసువారిని, చుట్టును ఆయుధపాణులై యుండ నియమించి, ఆ యినుపమందసము కడ కాతని బొమ్మని యని అతని ప్రయత్నముల జూచుచు, నిలచియుండిరి.

చాలాసేపు ప్రయత్నము చేసినాడు. ఇంకను ప్రయత్నము సేయుచునే యున్నాడు. పెక్కండ్రు చూచుచున్నారు పోలీసు ఠాణా ఆవరణభాగములో నప్పటి కామార్గమున బోవుచుండిన పెక్కండ్రు ఏమోయింతయని చూచుచుండిరి. సాయంత్రము 5 గంటలు సమీపించుచున్న బాగా యెండ యున్నది. చాలా వెలుగున్నది. ఆయుధపాణులై, దండధరులై, అప్ర మత్తులై, రక్షకభటు లున్నారు. కనురెప్ప వాల్పక, ఈతడు చేయు నుపాయమే మని చూచుచున్నా డరీందమ్; సర్కిల్ ఇన్స్పెక్టరుగారును ఆ పెట్టెయొక్క సాపుసొంపులును, దాని చేత యందలి పనివాని తనమును బరిశోధించుచున్నారు. బ్రా కేట్, ప్లాక్, మంగళ్సేనులు, సర్కిల్ ఇన్స్పెక్టరుగారి ప్రక్కనే నిలచి, చూచుచుండిరి. ఇంతేకాక, ఇందరిలోనుండి యీ నేరగాడు తప్పించుకొని పారిపోవునేమో యను సంశయ మున గాబోలు, పదెనమండుగురు రక్షకభటులు, ఠాణాగేటు వద్ద నాయుధపాణులై, కావలియున్నారు. వారున్నారు. వీ రున్నారు, ఇం కెంద రెందరో యున్నారు. ఠాణా ఆవరణలో

నున్న పూలనెత్తావులచే భారమైనదేమో యన, మెల్లన మంద మారుతము వీచుచున్నది.

బుర్రను శబ్దమును ఇనుపమందసము మరి లేదు. ఏదీ! ఎందును కానరాదే! అయ్యో, మింటమార్గమున విమానమై విచ్చలవిడి విహరించుచున్నది! ఏదీ — ముద్దాయి? ఏదీ? ఇనుప మందసము? ఇనుప మందసము మరి లేదు గాని,

'అమారా ఔరత్ కా చాలక్ దేఖో!
ఏక్ సె ఏక్ జాదా ఉషార్ హై'

అను ధ్వనిమాత్రము గగనమార్గమున వినవచ్చెను

ఔరౌరా! ఎంత దారుణము! ఎంత ఘోరము! ఎంత పన్నాగము! నిన్నేమన గలము? మా పోలీసువారి యజాగ్రత యందుమా? అరిందమ్ మందు డందుమా? ఇందెవరిలోపము? లేక నాతరుణవలిగాని పన్నుగడయే ప్రధానమా ఎంతో లయుకాడి మాటకవ మేర్పడబల్కి, మందసము తలుపు దెరతు నని, ఇపు డెందును గానరాక, దూసి మింట నెగసితివే! తన భార్యయొక్క సాహసమును, సామర్థ్యమును గూడ జూడు మని యధిక్షరించి మఱియు నెగిరినావే! నిజ ముగ వీరిరువురు నొకరిని మించినవా రొక రగుదురు. ఆహా! ఈమె బుద్ధి జాతియు మెచ్చుకొనదగినదియే! అబ్బా! ఎంత వాడవు! సీత లేని పర్ణశాలం జేసితివే నీ యినుప మందసపు టడుగుభాగమును! ఓహో! ఏమి కల్పనాచాతుర్యము! ఏమి పన్నాగపు చమత్కృతి!

ఏమి! అరిందమ్, 'ఆకాశం కిం ప్రయోజనం?' అను నటుల మింటిదెస జూచుచున్నావే! కళావిహీనమైన మోముతో, వణకుచున్న తనూలతతో, సాందోళనాసాగరమ్మున నీదులాడుచున్న మానసముతో, సుమారు రెండు నిముసములట నిలచి, యేల నంత తొందరగా స్టేషనులోపలికి బోవుచున్నావు? ఆహా! ఏమి వింత! ద్రోహి, తా జేసిన నేవో నేరమున కాతని బట్టి తెచ్చి, రిమాండున నుంచియు నింకను వాఙ్మూలమైన దీసికొన నవకాశము లేకుండగనే, యాతను మరింత ద్రోహియై, యా యనుపమా దనమును పవన విమానముగ మార్చినోయున, నం దిమిడియున్న ఏరోప్లేనున నెక్కి గగనమార్గమును దనకు రాజమార్గముగ జేసికొని పోవుచున్న, యాతనిం బట్టుటకు మారుగ, పోలీసు ఠాణాలోనికి బోయి, నీపెంపుడు పావురమున కేదో దగిల్చి, దాని నొక చేతను, రెండవ చేత నొక దుపాకియు నైకొని, స్టేషనునుండి సత్వరము వచ్చి, మింటివిమానమై శరవేగమున బోవుచున్న ఏరోప్లేను దెస దృష్టి సారించి, గురిచేసి, 'ఢా' మ్మని పేల్చి, కానిస్టేబిలును బిలచి, తన కొక విమానము తక్షణము దెమ్మని నియోగించి, మింట జూచుచు తదేకధ్యానమున, నిలచితివేల?

ఏదీ, విమానము! మరి కానరాదే! ఎందుబోయెనో గదా! ఆకన మంతయు నిబిడాంధకారబంధురము! గగనమార్గము ధూమావృతము! దుర్గమము! దుర్భేద్యము! దుర్ప్రే

ధ్యము! దూరూహ్యము! ఏదీ, విమానము! ఆకసమున నెంతో దూరము కాపిరి గ్రమ్మినది. దృక్పథము సుగమగోచరము కాకున్నది.

'అయ్యా, అరీందమ్‌బాబూ! ఏమి టది? మీా ఘన తకు దగనిపని జేసినారే!' అనెను సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరుగారు.

'ఊః, ఏమి పని జేసినారు? మనిషిని పట్టపలెనుగాని, ఇదియా పని?' అనె షెల్లాక్.

'మరే మున్నది? కథ కంచికి—మనము మన యింటికి; ఇంత తొందరపాటు పని అరీందమ్‌బాబుగారె చేయుదురని, ఒకనాడైన, కలనైన, నుహింపజాల కుంటిమి. ఈపాటి పనికి అరీందమ్‌బాబే కావలెనా? ఈమాత్రము మేము చెయ్య లేకనా! ఏమైనా సరేగాని, అరీందమ్ బాబుగారి బహద్దూరీకి తగనిపని చేసినా' రనె బ్రాకేట్.

'అయ్యా, అరీందమ్ బాబుగారు తొందర పడవలసిన వారు కారు. గాని, ఈ సమయమున తొందర పడినా రేమో తెలియదు. ముద్దాయిని రిమాండులో నుంచినపిదప, సీతని శిక్షను గూర్చి ప్రసంగవశమున నే నడుగ, 'తన నేరముల నొప్పికొని, పశ్చాత్తాపము నొందినచో, సీతని శిక్షింపక, నొకచో గూరుచుండజేసి, సత్ప్రవర్తనమును, దైవచింతనము ను, బోధించి, పంపివేయుదు' ననిన అరీందమ్, యిపు డిట్టి కార్యము జేయు నని, చిరకాల మీాయనతో నెంతో యనుభ

వముగలనే నను కొనజాలను' అని మంగళ్సేన్ వారి మాటల నపవారించెను.

'యూ, టెలిస్కోప్ యిదర్ లావ్' అను నరీందమ్ పలుకు బయట బడుటయు దడవుగ, టెలిస్కోప్, ఆయన హస్తముల నలంకరింప—ఆహా! ఇదియ దర్శనము, ఆయన యానన్నము చూచితీరవలసినదే గాని, ఏ భాషలోగాని ఏ పండితుడుగాని వర్ణింప దలపెట్టినను, ప్రారంభించినను, మనో భావములు, వస్తునిజతత్త్వములు యథాస్థితి ననుసరించి, వ్యక్తీక రింప బ్రయత్నించినను, తద్దననుబోధకశబ్దములు మృగ్యము లౌట తుద కోటమి నొందవలసిందే! సత్యమునే వర్ణించవలసి వచ్చినపుడీ భాషా ప్రౌఢిమలు, నీ యలంకార విశేషములు, నీ కవిత్వములును నిలువ వని, మరల వ్రాయవలసివచ్చినది.

సర్కిల్ ఇన్స్పెక్టర్, షెల్లాక్, బ్రాకెట్ల యూడిపోయు మాటలుగాని, జమీందారీయాకాలమునుండియు దన నెరిగియున్న మంగళ్సేనుని స్తుతిపూర్వ కావవాక్యములుగాని, అరీందమ్ బాబుగారి కర్ణపుటముల బడెనో లేదో గాని, యవి యున్నియు, నిద్దురపోయినవాని కాళ్ళకు మ్రొక్కుటలే యయినవి. వీ రెన్ని రీతుల మాట లాడినను, బెల్లముకొట్టిన రాతి రీతి మాటాడడు.

టెలిస్కోపులో ఆకసము దెస దిలకించి, 'ఆ!' యని, తన దగ్గర నున్న మంగళ్సేనున కా టెలిస్కోపు నిచ్చివేసి,

మరల దత్తరపమున దుపాకి నెత్త, సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరుగారు ఆయన చేయి పట్టికొని, తుపాకి నెత్తనీయకుండ జేయు చుత్నింప, అరిందమ్‌బాబుగారు, 'ఊః' యనుచు నాయన చేయి విదలించుకొని, మరల తుపాకి నెత్తి 'ఢా' మ్మని పేలించెను. మరలగానిరి. గాఢతమ మగు నీ పొగ గ్రమ్ముటయు, రెండు సారులు గురిచూచి దుపాకి పేల్చినను, పొగ గ్రమ్ముటయే గాని, వే రేద్దియు గానరాక, అరిందమ్ చేతల నర్థము జేసికొన జాలక, పర్యవసాన మూహించుకొనలేక, అరిందమ్ మాటలా డమి కింతగా విసు గొందక, దానెటుజూచిన నటు జూచుచు, నేకార్య మొనర్పు మనిన నయ్యది యవలీల నేయుచు, తగు సాయ మొనర్చుచు నీతని వింతచేతలకు సమాధానము లడుగ వలె నని, వీరు వేచియుండిరి.

అల్లదే, మరల టెలిస్కోపులో జూచుచున్నా డరిందమ్. రెండుమూడు నిముసము లటుల దిలకించి, యిటు దిరిగి, సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరును సంబోధించి, 'అయ్యా, మీరు కోప ము వచ్చినట్లున్నా బోలు! మీ మాటవినక, మీచేయి విదలుచ్చు కొని తుపాకి పేల్చినందుకు—నేను తొందర పడితి నని యూ హించిరి గాబోలు?' అని యనెను.

'అయ్యా. ఇదిగో తెప్పించినా నిదిగో తమ కొరకీ విషాజకము—' అని యొక కానిస్టేబిలు అన, 'షూర్ జరూర్ పషేహై' అని అరిందమ్ బాబుగా రనిరి.

'కాదా, మరి, మీ ఊహ యేమోగాని, మీరు చేసిన పనినిబట్టి, మాకు దోచినది మీతత్తరపాటే'

'అయ్యో, అటుకా దటు కాదు. ఈ తుపాకి చంపుటకు కాదు. పోవుచుండువానికి దృక్పథము గానరానీయకుండ కావిరి గ్రమించుటే దీనిపని. ఆ ముద్దాయికి ద్రోవ గానరానీయ కుండజేయ బ్రయత్నించితినిగాని, వాడా అసామాన్య చాతురీధురీణుడు; వీని యిల్లాలో, యాతని మించినదే! ఔరా! కాలూరాయివి నీవే యైనచో, నీకు దగినభార్యయే యీమె; నీవు కాలూరాయివి కానిచో, నీమె కాలూరాయికి భార్యగా నుండదగినదియే! ఆహా! ఎంతదూర మాలోచించెనో గాని, చూడుడు: ఈ ముద్దాయి మనచే బడునెడ, యాతడు దప్పించుకొను మార్గము నాతడే యాలోచించుకొన నక్కర లేకుండగనే, యాతని భార్య సృష్టించిన యీ విచిత్ర పవన విమాన గర్భిత మందనము నంపి, యెందుకైనను మంచి దని యొంచి గాబోలు, అందే సెర్చిలైట్ కూడ నుంచినది. అదే! మంట వలె నున్నది!! చూడుడా వెలు' గని యాగాకరి దగ్గినకొలది పలుచబడుచున్న ధూమ మధ్యమునుండి యొక వింతకాంతి బ్రసరింప నది జూచి, 'ఉన్ను' రను వినుగుదల సూచించు వోమముతో, ఆశ్చర్యము దోపజేయు కళతో, మంగళ్ళసున కదివర కందిచ్చిన తన పెంపుడుపావురము నందుకొని, దానికి దగుల్చబడిన, యంత్రమున నొక మీట నొక్కి దాన వెలయు

రానిచ్చి, ఖేచరమార్గమున బోవుచున్న నా ఏరోప్లేన్ దెస జూపి, యా పావురమును వదలెను.

ఇది యొక వన్నాగ మగునా? ఏమో; నీవు బహు కుశాగ్రబుద్ధిశాలి వట గదా!

రిమాండులో నున్న ద్రోహి, అందరి మధ్యనుండి యెల్లరును జూచుచునుండ, దప్పించుకొని దివిమార్గమున బోవుచున్నపుడు, అక్కడ పోలీసుముఖ్యుల యొక్కయు, అరీందమ్ యొక్కయు మానసతత్వమును వర్ణించుచు, వారివారి విచారముల నెల్ల జూచుచు గూరుచుంటిమా, మన మిక నాద్రోహిని బట్ట ప్రయత్నములే సేయనక్కర లేదు.

స్టేషనునుండి వినమితవదనుండై, తన యింటికి అరీందమ్ మరలెను. సత్ప్రవర్తనుడును, దైవభీతి గలవాడును నగు నరీందమ్ విచారకరమగు నాననము జూచి, దా భరింపజాలకనో యన, దన కరాళిస్ముడుచుకొని, మార్గమున, మెల్లన, నడె జారుచున్నాడు సూర్యుడు!

అరీందమ్‌యును దనయిలు సేరి, యొకచో గూరుచుండి, "ఔరా! నీవు కావీద్రోహివి యని నిర్ధారణ యగువరకును, ఎన్నెన్ని క్రొత్త పేరులతో నీవు వ్యవహరించినను, అన్నియెడలను 'కాలూరాయి' యే మూలమని యెంచుచు, నిన్నే నంబోధించక మానజాలను. ఔరౌరా కాలూరాయి! నిన్ను గూర్చి, నేను జమిూలియావలన, చాలా సంగతులు వినియే

యున్నాను కాని, అన్నిటికన్నను ముఖ్యమైన మాట, మా గురువుగారు అజేయులు సుమా!' అను జమల వాక్యము సార్థకపరచుచున్నావా? నీపట్ల, నీమాట సత్యమేయైనచో, నేను జీవించియుండగా మరి నీయాటలు సాగనీయను సుమా! ఇదియును నీ వెరిగియుండుము. నేను నీజాడ లెటనైనం గనుపట్టు నేమో యని జాడ గొందర బంచితినికాదా! అందున మా చౌధరితో—

'నీవు మాత్రము తొందర పడకుమా! ఆజాగా, ఎలా గుంటుందో, వాళ్ళ చర్య లెలాటివో, మరేమయినా దిమ్మలు అచ్చులు ఉంటారో లేక సాధారణంగా ఇల్లులా గుంటుందో, అంతా, జాగ్రత్తగా కనుక్కొని రావాలి—మహా జాగ్రత్తగా కనుక్కొని రావాలి—మిక్కిలి జాగ్రత్తతో మెలగాలి సుమా వెళ్ళు' అని కూడా చెప్పి పంపినాను. తిరిగీ వాడు నాదగ్గరకు వచ్చి చెప్పిన భోగట్టా నా కేమిన్నీ తృప్తికరముగా లేదు. అంతగా సహాయకారిగా కూడా లేదు.

'అంతమాత్రముచేత నీవు తృప్తి పొందిపోకు. నేను బ్రదికి యున్నంతకాలమును, నీకు, నేను పక్కలో బల్లెమునే యని దలంపుమా! ఇప్పుడు తప్పించుకున్నానుగదా యని సంత సింపకుమా! ఇల్లలికినం బండువ యయ్యెనే?

'ఇదిగో! గరవేలాపలయిత మగు నియ్యాలాతలమున నెక్కడ నీ వున్నను, 'కాని మా గురువుగారజేయులుసుమా'

యను జమలవాక్యములు గల్లలు సేయు, అరిందమ్ యింకను జీవించియే యున్నాడు సుమా! ఇప్పు డిప్పుడే నేను సంధించివచ్చిన ఆ యాగ్నేయాస్త్రమును, నీవు తప్పించుకొని నచో ఘటికుడవే!

'అమారా ఔరత్ కా చాలక్ దేఖో' అని యంటివే! దాని బుద్ధి కౌశల్యమునకును, నీ సామర్థ్యమునకును, సరి పోయినది. ఫూల్ సాహేబుజమీలియాలు శిష్యుడును, శిష్యురాలును అయి యుండ, నీవును నీభార్యయును, వారికి గురువును, గురువమ్మగారును నై యుండుట యెంతేని సమంజసము; నీ శిష్యుడును, శిష్యురాలును వలెనే, మీ రిరువురు భార్యాభర్తలును, నీ ప్రపంచనాటకరంగస్థలమున తాండవ మొనర్చుచున్నారు. కాని నీ కొక్క భార్యయే సహాయ మొనర్చుట లేదు. మఱియు, నీ కింకెందరో వెనుదన్ను లున్నారు. కావున నీక 'సహేంద్ర తక్షకాయనమః' కావలసియున్నది.

'ఏదియెటున్నను, నీవు లోకకంటకుడవే యైనను, నీవు మిక్కిలి ప్రజ్ఞావంతుడ వనియును, ధీశాలివి యనియును, నేనును 'ఔ' నని యనక తప్పదు. కాని నీకున్న బుద్ధివిశేషమునకు, నీకు మంచిస్వభావమే యున్నచో, నిన్నుదక్క వేఱొకనిని లోకము, సెబా సనదు. ప్రజ్ఞతో కార్యము లేదు; ధీశాలిత్వముతో బని లేదు; ప్రతాపముతో బ్రయోజనము లేదు. స్వభావమే ప్రధానము; సత్ప్రవర్తనమే ముఖ్యము;

'ఉ. నీరము తప్తలోహమున • నిల్చి యనామకమైనశించు, నా
నీరమె ముత్య మట్లు నళి • నీదళసంస్థిత మై తనర్చు, నా
నీరమె శుక్తిలోబడి స • ణిత్వము గాంచు......'

ననునటుల 'మేధ' యను వస్తుతత్వ మొకటే యయినను, దా నెట్టి స్వభావము గలవారి ననుసరించిన నా స్వభావమున కా పరిణామమున నుత్కృష్టత గలుగజేయును. తా ననుసరించిన క్షేత్రవు యోగ్యతాయోగ్యతల ననుసరించియే మేధస్సు యొక్క ప్రతిభ గదా! సూర్యకిరణము ముక్కోణము గాజున బ్రవేశించి, తా నేడు రంగులై, సూర్యుని సప్తాశ్వము లనియు ఇంద్రధనస్సురూప మనియు, వాకొనబడుచున్నది ఆ కిరణమే జీవులకు తేజస్సును, మానవకోటి కారోగ్యమును, చెట్లచేమల కు పెరకవయును, గలిగించుచున్నది. ఆ కిరణమే భూతయద్ద మునం జొరి, తత్కాంతి బడినచోట మంట బెట్టుచున్నది. కావున ప్రజ్ఞావిశేషము లెట్టి స్వభావము గలవారియం దధి రోహించిన, నా స్వభావము ననుసరించి, యాప్రజ్ఞావిశేషము పరిఢవిల్లును గదా! కాని యేది యె ట్లున్నను, నీకును నాకును మాత్రమే జత సుమా!' అని యనుచు దన ముందుచేతల నాలోచింపుచుండెను.

ప్రథమభాగము సంపూర్ణము.

కాలూరాయి

ద్వితీయ భాగము

ప్రథమ ఖండము

మొదటి ప్రకరణము

మోహాంధత

'ఔరౌరా! ఇ వ్వరారోహ యెంతటి గొంటుతనంబు గలయది! న న్నన్నో వెతల గుడువజేసి, ఈనాటికి నాచే బడిన ని య్యన్నులమిన్న యిం కెందు బోగలదు?'

* * * *

సాయంకాల మగుచున్నది. తరణికిరణవారము జల్లారుచున్నది. పంకజబాంధవుడు, తన రథము పశ్చిమ సముద్రము జేరబోవునవుడా మున్నీటం గల యాడు గుఱ్ఱము (బడబ) ను జూచి, సప్తాశ్వరథారూఢుం డగు సూర్యుం డెక్కిన యరదపు గుఱ్ఱములు మితిలేని వేగమున, సద్దాని నీడ్చుకొని బోవుచున్న వేమో యన, నపరాంబుధిం గ్రుంకనున్నాడు.

కాల మను ప్రయాణస్థుడు, వండుకొనుటకు సూర్యుడను నవరత్నఖచిత మగు కుండను, పశ్చిమ దిగ్భాగంబున వ్రాలు తరణి కిరణము లను బంగారు పగ్గములతో, నీరు దోడుచున్నాడు. 'ఇరుగురు అన్నదమ్ములలో పెద్దవాడును, ప్రతాపవంతుడును, శతృడును అగు సూర్యుడు, దృక్పథము దాటి యస్తమింపబోవు చున్నాడింక, నీ రాక కభ్యంతరము లేదు; త్వరితముగ ర' మ్మని చెప్పబోవు చున్న, రాత్రి యను యామినీదూతికలం బోలె, నీడలు (ఛాయలు) తూరుపుదిక్కున కెంతేని పొడవుగ బోవుచున్నవి. రవి మఱి గానరాకున్నను, సాంధ్యరాగరుచి కన్నుల కానంద మొదవం జేసి, తానును మఱి గానరాక, తొలుత చిరుచీకటి గానవచ్చి, కాటుకపిట్టలను, నల్లహంసములను, కారుమబ్బులను మించు చీకటు లలమికొని, లోక మంతయు చీకటితెర నైయుండెను.

ఆకసమున పొనలదీరిన జాతిరత్నముల సొంపున, తారకలు మెరయుచు, గన్నుల మిరుమిట్లు గొల్పుచున్నవి. పథికులకును, నావికాయాత్రాపరులకును, నావికులకును చుక్కలే మార్గదర్శకు లగుటం జేసి, వారి పనుల కెంతేని సాయ మొనర్చుచు, రాబోవు రాజురాక కెఱుకసూచుచున్న, భటవర్గముం బోలె, కైవారంబుల నొసంగుచుండ, నల్లదే, చందురుండు తూరుపు దిక్కున దోబూచు లాడియాడి, ఆకస నాటకరంగస్థలమున నీలమేఘశిలావినిర్మిత గగనవేదిక నలంకరించుచున్నాడు

కైరవదళశ్రేణి విరబాఱి వికసించుచున్నది చంద్రకాంతశిలల నీ రూరుచున్నది. వెన్నెలపులుగులు, తమతమ ప్రియులం గూడి యానందించుచున్నవి. సముద్రుడు దుప్పొంగుచున్నాడు ఇరులు పటాపంచలై, పాఱుచున్నవి దిశలు వింతవెలుగు నందుచున్నవి చక్రవాకీచక్రవాకములు, తామరజొంపముల దూఱుచున్నవి. ప్రణయకలహములు మాని మిథునములు, స్వచ్ఛందవృత్తి నివ్వహరించుచున్నారు మన్మథకుమారుడు, దన పంచబాణముల వెలికి దీసి, పదును బట్టుచున్నాడు. హేమము వేఱుకొని గట్టిబడుచున్నది. విరహిణీ స్త్రీజనము కుమారచంద్రుల కోడి, పగ జెందుచుండ, జార, చోర, లోకసంచార మివ్విధిపుడ యుదయించు చున్నది.

* * * * *

'పంచబాణుడటు పదునుబట్టిన బాణములను, ప్రప్రథమమున, నామీదనే సంధించవలెనా? ఇక, వీని సహించు టెటుల? ఈ మరుశర సంహారిణి, నన్నుం జేపట్టి, వీని బాణపతుల కాపాడుతి కానీయక, నను దూరము సేయరాదా? అబ్బా! నే నెన్నిసారులు ప్రయత్నించినను, నన్ను కాదని, వానినే పరిగ్రహింతు ననుపంతము బూనియున్నది; తన పంతమే నెగ్గ నను భ్రమ, పాపమిూమె నె న్నెన్ని యిక్కట్టుల బాల్పడ జేసెను! అరిందమ్ పట్టు చూచుకుని, నిర్భరముగా, నిశ్చయముగా, నిశ్చింతగా నుందును గదా యని యనుకొనుచు

కాలము పుచ్చెను; గాని ఇపు డేమనగలదు? కాలూరాయి అజ్ఞల ననుసరించి, సంచరించవలసిన ఫూల్‌సాహేబు అధీన ములో నుండియుండి, అవకాశము దప్పుటచేత, తుదకు, అరిం దమ్ చేతబడి, దా వలచినవాడే తనకు నాథుగా దొరకెగా యని, యానందించుచున్నది! జమీన్‌దారీ తన కొకటి, తన తండ్రిమూలమున వచ్చినదనియు, తన వలపుకాని మూలమున, నింకొక జమీన్‌దారీ కూడ వచ్చె గదా యనియు, సంతో షించుచున్నది; కాని, నామూలమున గూడ సంతకిన్న మిన్న యగా జమీన్‌దారీయే తనకు జెందు నను నూహా పొడమదింకి మాత్రము విచారించుచున్నాను. మఱియు, తన ప్రేముడికా డేమి రూపసి? ఏమి సామర్థ్యము గలవాడు? ఎందున నన్ను మించగలడు! వట్టిభ్రమ! ఫోటోగ్రాఫులు తీయు నే ర్పున్న మాత్రాన, నేమి? గొప్పవిద్వాంసుడా? వ్యవహారములయం దారితేరినవాడా? ఇం కెందున నన్ను మించగల డని, నన్నుకా దని, వానియందే మక్కువ నిలిపియున్నది? ఔరౌరా! ఇవ్వీరా రోహ యెంతటి గొంటుతనంబు గలయది! నన్నె న్నెన్నో వెతల గుడువజేసి, ఈనాటికి నాచే బడిన ని య్యాన్నులమిన్న యిం కెందు బోగలదు? ఏది యె ట్లున్నను, ఇట్టి తరుణీమణిని సంద ర్శించిన, సంతియు చాలు. ఆ మోము సందము, ఆ నాస సొగసు, ఆ చెక్కిళ్ళ నునుపోయుగము, ఆ నగవుమొగంపు తీర్థు, ఒక్కొక్కటి ఒక్కొక్క కోటి సేయు గదా! సర్వాంగ సౌష్ఠవము గలిగి, 'రూపొందిన స్మరు' డనియు, 'చిలుక రావా

రువమును, చెఱకువిల్లును, కుసుమసాయకములును, ఏమరు పాటున మరచి, యురుదెంచిన మరు డనియు నింక నెన్నెన్నో విధముల, కామినీలోకము, తమ జనివిదీర నను గొనియాడు చుండ, ని మ్మూరుకటారి ననునగ్గించిన మ్మాత్రాన, నా కేమి లోపము !

'క్రొంచెవుపెంట లేరితిను ♦ కుక్కుటసూల్ నిను 'కందిగిఁజ గా' దంచు వ్యజించి సంతసె యు ♦ హా! యుపకీరి యెనీకు రత్నమా? కాంచనవీఠి నిన్ను నిడి, ♦ కాంత కిరీటము లందు నిల్పి, యు భ్యంచితరీతి, మస్తకము ♦ లందు ధరింపరె రాజశేఖరుల్!'

అని యుండ లేదా !

'ఇంతకాల మెటుల గడచినను గడచినదేః ఇక ముందైనను, నను గామించె ననువార్త వింటినా, తనకును, నాకును గూడ, కష్టపరంపరలు దాటినవని దలంతును; కానిచో, తన వగకానిని, తన నమత్కమునసే దెగటార్చి, త న్నింక నెన్నో విధముల వెతలం గుడువ జేసెద నంతెకాని, వినుగు జెంది, 'ప్రాప్తము లే' దను పామరజనముం బోలె విడుచు వాడను గాను. ప్రాప్తము లేదను. జనులు, మూర్ఖులే యుగుదురు; కానిచో — ప్రాప్తములేని దియ్యోల లేనేలేదు. కృషి, ప్రయత్నము లేని దేదియు ఫలింప దని, గీతలయందు శ్రీ కృష్ణుడే జెప్పియున్నాడు కాదా! మఱియు, కార్యములపట్ల వినుగొందువారు మూర్ఖజనశిఖామణులు.

'తనిసిరే వేల్పులు దధి ర ♦ త్న ములచేత ?
వెఱచిరే ఘోర కాకోల ♦ విషముచేత ?
విడచిరే యత్ని మమృతంబు ♦ వొడముదనుక ?
నిశ్చితార్థంబు విడువరు ♦ నిపుణమతులు.'

అను భర్తృహరి భావ మభావ మగునా ? కావున, నా ప్రయత్నమున నేను సఫలిత నందగలను. సంశయము లేదు. అరీందమ్‌చేత 'దేవీపూర్ కానికీ కాగితములు' అని లేబిల్ వేయించి, చమత్కరించిన పెట్టెనుండి వచ్చిన, ఎలెక్ట్రిక్ స్ప్రింగులచే బంధింపబడుటకు పూర్వము, యోగిని యగు జూమల, మా ఆచార్యు లగు కాలూరాయి గారిపేర వ్రాసి, కరీమ్‌ద్వారా పంపిన చీటియం దెంత గౌరవము గలదో కాని, పాప మామె చనిపోయి యింతకాల మైన నాయమ వ్రాసిన చీటి ప్రకారము కార్యము నెన్నెన్నో యుపమలవన్ని జయప్రదముగ జరిపి జరిపి, నా విశ్వాసమునకు పాత్రుడైన కాలూరాయి గారి పట్టుదలకు, నా వందనశతంబులు; చిరకాలము నుండి, నా మనోభీష్టము నెరవేర్ప గంకణము గట్టుకొని, తుద కెట్టకేల కీనాటి కైనను, నా యీప్సితము నెరవేర్ప నెన్ని యో యిడుమలంబడి, ఇప్పటి కింకను రెండవ కంటివానికి దెలియ రాకుండ, నాకందరాని ఫలము, నాకంద జేసిన యాయన నేర్పరితనమున కెంతేని యభివందనములు !

'గురూజీ ! నీ కడ నెన్నెని వనమూలికలు, ఓషధు

లు, వశీకరణయంత్రములు, తంత్రములు, మఱియు, నేమేమో రహస్యప్రయోగములును గల వని, పలుతెఱంగుల వింటిని. అం దేదేని బ్రయోగించి, సునాయాసముగ నీకామినీమణి నను గామించునట్లు సేయరాదా? న న్నొల్ల నని భీష్మించుకొని కూరుచున్న దీ కోమలాంగి: ఈముద్దుగుమ్మ దక్క నొండొరు ప్రేమింప నను శపథము నాయది. నేను గెల్వకుందునా, ఈమెను మరి మననీను; నేఁ గెల్చితినా యిక్కలికి యును రులం దొలఁగు నేమో: ఇట్టి ప్రమాదముల నేదియు నను కూడనీయక, నాకీ మోహనలక్ష్మియు, జయలక్ష్మియు నేకురఁ జేయరాదా! 'ఇదుగో, నీ వలచిన కాంత; ఇక నీమెను నిను గామింపజేసికొను భారము నీదే!' యని నన్నొల్లని కాంతను నాకొనంగుటకన్న ప్రేమింపజేసి, నాయొసర్చిన సహాయాను సారముగ, నీ పొందవలసిన బహుమానము నందరాదా!

ఓ కుటిలాలకా, నీకింతటి కౌటిల్యముగల మానస మేల? ఓ నిలుకడమెరపా, నీ కింత నిలుకడ లేని మన సేల? చంద్రుడో, పద్మమో, ముకురబింబమో, కాక ముఖమో యన దగిన, నీమోము నందమునకు దగినవాడు సిరాజ్ హీనా? చక్రవాకములో, పూబంతులో, బంగారుగిండ్లో, కుచములో, యను భ్రాంతి నొందింపగల నీ చనుగవ యందమునకు దగినవాడు, కొంకిసక్కవంటి సిరాజ్ హీనా? బంగారులతయో, విద్యుల్లతయో, యను సంశయ మొనగూర్చు, నీ తనూలతను

మెచ్చుకొనదగినవాడు, ఎంచరాని యవమాన మందినవాడు, నీగోరువాడు సిరాజ్ హీనా? కామినీజనము సౌందర్యపక్షపాత యను నానుడి నీయెడ మిథ్య యగుచున్నది! ఏమిచూచు కొని వాని వలపను యురులలో జిక్కి, నన్నింత యలజడి నొండజేసితివో తెలియకున్నది! పండితరాజవేదండ మగువాడు గాక, మఱియొక పాటివానికి దగని రోమామోహనాంగీ, నీయాత్మస్వాతంత్ర్యమును గోలుపోవు చున్నావుగదా యని యే నెంతేని విచారించుచున్నాను.

'స్త్రీలను వర్ణించునపుడు, చంద్రమండలముం బోలు మోమును, కమలములను గేలిసేయ గల నేత్రయుగమును, బంగారును మించిన మేని సొరుసు, మత్తభృంగమ్ముల గెల్చు కొప్పును, ఇభకుంభమ్ముల సొంపుదెగడు కుచయుగమ్మును, ఇనుకదిన్నె వంటి పిఱుందలును, తేనెలొలుకు ముద్దుం బలుకులును ననుచు, పెక్కుండ్రు కవులు వాకొనయుంట, నిట్టి యలంకారము లేవియును, నాకు, దృష్టికరముగ లేవు త్రొక్కిన త్రోవలే ద్రొక్కుట పాడినదేపాడుటయు యగునుగదా! ఇంత కును, సహజ సౌందర్యాలంకార భూషితయా నీకు సాలంకార శబ్దము లను నలంకారములేల?

'దేనిని గమనించినంతనే తన హృదయమున జెప్పరాని యానందము గలిగి, తానదివరకు జేయుచున్న పనిని మాని, తదేకధ్యానమున మైమరచి, దాఱాచుచున్న వ్యక్తిస్వరూప

మన దన మానసము తనకు దెలియకుండగనే యెందు లగ్న మగునో వివాహకార్యముల కెన్నికల కేది ప్రథమగణనీయ విశేషమో దేనిని జూచినంతనే, తరుణవయస్కుల మానస పుండరీకములకు బగ్గములై దనరారునో, రతీదేవి యేరూప విశేషతత్వమునకు పెట్టినదిపేరో, విశ్వామిత్రాది మహాముని లును, గంధర్వ, కిన్నర, కింపురుషాది ఖేచరు లేవ్యక్తివిశేషము నకు లోబడి, తపోభంగములనైన గావించుకొనిరో సుమము లలో గులాబీ, యే కారణమున 'రా'జని పేర్కొనం బడు చున్నదో, మహాకవు లేవ్యక్తితత్వమును నిరూపించి, తమతమ గ్రంథరాజముల జీవకళ లొనంగుచున్నారో, కరీమ్ మతిభ్ర మణ, దేశభ్రమణాది వెర్రివెర్రి పనులకు, జూమలయొక్క, యేవ్యక్తివిశేషము ముఖ్యకారణమో, ఈ నా ప్రయత్నావళిలో ద్వితీయ భాగమున, నీ చిత్రకథలో, గుల్సుమ్ సుమకోమల దేహస్వరూపముయొక్క యేవిశేషమునకు లోనై, లెక్కకు మిగిలియున్న ధనము వెచ్చించుటేగాక, నారాజ్యము నైనను గోల్పోనిచ్చగించు చున్నానో గుల్సుమ్ దైవనిర్మిత మైన, యేస్వరూపవిశేషమునకు, నే నన్నిన్ని వెతల గుందజేయబడు చున్నానో; ఆ స్వరూపవిశేషము, ఆ వ్యక్తివిశేషము, ఆ రూపము, ఆ చిత్రితము, ఆ చమత్కృతము, అదియే సౌందర్య మని యందురు నంతియుకాని, 'లోకో భిన్నరుచిః' యనుట నొక్కొక్కని కొక్కొక్క రూప మామోదదాయక మగును

గనుక, సౌందర్యమునకు ప్రత్యేక లక్షణము నిరూపింప నే నే మహాకవికి గాని, ఎంత వాసుపికైనగాని, వలనుపడదు గదా!

'ఓ కామినీరత్నమా, శశికాంతమణిమయ మగు నీ మోము నందమును, మహానీలమణి మయ మగు నీ కురుల సొగసును, పద్మరాగమణిమయము లగు కరముల పొలుపు గల నీవు, సంపూర్ణ మణిమయం బౌట నీవు కామినీమణివే!

* * * *

'ఇదిగో, నే నంపిన నీలాంబరి యిదే మరలి వచ్చు చున్నది—వి శేషములు కనుగొనవలసియున్నది 'ఏమి! కాయా; పండా; ఏ మైనది?' యని యా తరుణవయస్కుడా నీలాంబ రిని ప్రశ్నించెను.

'చెప్పుట కే మున్నది? ఎంత చెప్పినను, ఎంత బోధించి నను, ఏలినవారిని కా దనుచు, సిరాజ్ హీనుని గొనియాడుచు గాలము బుచ్చుచున్నది. చెప్పవలసిన తెరంగున జెప్పితిని; బో ధించవలసిన మార్గముల బోధించితిని. మరియు, ననురక్తి, వి శ్వాసము, బాంధవ్యము, హితము, అంతఃకరణము, సఖ్యము పోరామి, నేస్తము, చెలిమి, నెనరు, ప్రేమ, చల్లదనము, వా త్సల్యము నేర్పడ బల్కితిని, కలుపుగోలుతనము, ప్రీతి, మంచి తనము, మైత్రి, ప్రాణపదము, తాత్పర్యము, గారాము, ననుగుణ్యము, ననుబంధము ననుసరింపు జూపితిని. మచ్చిక, జుట్టరి కము, నైక్యము; నిచ్చకము గనువరచితిని. మీ మొక స్నేహ

ము, ననురాగము, నాసక్తి, మోహనియతియు బొడనూప బలికితి, నిఃటియు గాక, అనేకవిధముల స్తుతులొనర్చి, ఎన్నెన్ని ప్రసంగముల జేసి, మంచిమంచి కథలు చెప్పి, సుద్దులు నేర్పి, వార్తలు వినిపించి, చతురతలేతిహాసములు వినికిరి జేసి, జాతి గాథల దెలిపి, సతకడములును, పురాణములును, సామెతలును, సుబోధకములుగా జేసితిని. హాస్యము జేసితిని. పరిహాస మొన ర్చితిని. నేయేల! జారజారిణుల కేళీవినోదముల న్వాచి చితిని. ఇంక నెన్ని విధముల మనం బలరసేయుననో, అన్ని విధముల నల్ల మూచి జూచితిని; కాని యేమియు గార్యము లేకున్నది. మఱియు నిక నావలనగాని, యింకెవలన గాని యీ కార్యము జక్కబడు ననుకొనుట, మనకు వట్టిభ్రమ. ఏలినవారు తగిన మఱియొక మార్గము ద్రొక్కుటయే మేలు. లంకలో రేయిం బవళులు నిద్రాహారములు మానియుండిన సీతాభామామణి, శ్రీరామునిచుందుంబోలె, నామెయు సిరాజ్‌హీన్‌పై, తన మానసము లగ్నము జేసికొని, తదేకధ్యానమున నున్నది. ఆపైని తమ చిత్తము' అని నీలాంబరి యనెను.

'సరే, ఇక మా చిత్తమున కేమున్నది? సరి—ఇక దాని యాయుఃకాలము సరి. రేపే మా గురూజీతో చెప్పి, సిరాజ్‌హీనుని చంపి, యాతని శిరము తన పాదములపై దెచ్చి పెట్టుదు మనియు, నాపై నేమిసేయునో జూతుమనియు, మా మాటలుగా బోయి నిమ్మక్కసపరుపుము. పొమ్ము' అనుటయు, నామెయు వెడలెను.

'అయ్యో! నా కెందుకీ పట్టుదల? కాంతయు, కవితా కాంతయు, తమకు దాముగా వలచివచ్చిననే గాని, కానిచో, సారస్యముగను, మనోరంజకముగను, సౌఖ్యదాయకముగను నుండవుగదా! ఈ బలవంతమువలన వలవంతయే గాని, సంతత మును సంతసము గొలుపదే! ఇంక నీ ప్రయత్నము మాను కొనుటయే సర్వసిద్ధుల మేలు.

'ఆఁ—ఒక స్త్రీ నన్నుగాదని నాకన్న మిన్నగాని వాని న్మెన్నగ నెంచి, వానిం బరిణయమై, నన్నవమానించిన, ఇక్కలకంఠి కంఠమేల ద్రుంపరాదు? మానసమా, తొందర పడకుమా! ఇప్పట్టున నేయదగినది నను మన్నింపనని ననుగాదని యనుచున్న నీమెను గడతేర్చుటకన్న, వానినే వరిఖచ్చినచో నీమె తన 'అనన్యగతిక' మ్మని దోచిన నన్నే చేపట్టును. కావున నే నటులనే నేయుదును

'అబలల మనమ్ములతి మృదులమ్ము లని దలంచు చదువు లేర్చిన పండితాధముల వాక్యమ్ము లప్రమాణమ్ములని సిద్ధాం తీకరింపవచ్చును. కానిచో నెంత ధన మిచ్చినను, కనకము గ్రుమ్మరించినను, వస్తువాహనము లొసంగినను, నను పరిగ్ర హించుటను మారుగ దృణీకరించుచున్నది! తనకు గులాబీపూ లన నెంతేని యానందము గదా యని నేన స్వయముగ పూల యంగడికిం బోయి, ప్రతిదినమును గులాబీలను దెచ్చి యిచ్చు

చున్నాను. నావంతయు నాపై మక్కువగాని, యామెను మనఃలు జూడ, దా నానందము బొందుటగాని, నే జూడనైతి. ఈ మోహనాంగికొరకు నెన్నెని యిడుముల గుడిచితిని. ఎంద రెందఱినో బ్రతిమాలితిని. సిరూప కార్యార్థుం డగు నరేంద్రమును గూడ బ్రతిమాలితిని. కొన్ని గ్రామములు జాగీరుగా నొసంగెద నంటి. సిరాజ్ హీన్ కన్న పూర్వమునుండియు గుల్ సుమ్‌ను బ్రేమించుచుంటి నంటి. మఱియు, నే నెన్నెని యంటి గాని, యెఱికిని సాధ్యముకాని పని యని కొందరంటిరి. తగని పని యనియు, నీ యుద్యమము మానుకొనుటే మానితంబనియు, నా యరేంద్రమ్ నా కక్కరకు రాని పలుకొనిచ్చి పొమ్మనిరి. ఆనా ప్రయత్నకాలము పాటియైన నా కనుభవయోగ్యత లేదా! తాను యుజ్జయినిలో నున్నానుకదా: తన కరేంద్రమ్ చక్రరక్షకుడుగదా, యనియు గర్వించుచున్న దీ కుసుమకోమలగాత్రి!

'ఏది యెట్లున్నను, నేటి సాయంకాలము గూడ గులాబీలను దెచ్చియిచ్చి యామె మన్నన నే నొందుటో, కానిచో గడు నీచుం డగు దన వలపుకాని ఖండితశిరమును దెచ్చి, యామె పాదకమలమ్ములపై నునుచుటో, జరిపి తీరవలెను. తదుపరి దానేమి సేయునో జూచెదగాక!

రెండవ ప్రకరణము

పూల యంగడి

'ఏమిరా, ఎంత కిచ్చెదవా పూలదండ? ఇంకను మరేమైనా రకము లున్నవా?'

'మఱి రకముల కేమున్నది? నావద్ద గులాబీలు దక్క మఱియొక రకముపూ లుండవు. గుచ్ఛములుగా నున్న గులాబీలును గలవు. కాని అవి మిక్కిలి ఖరీదైనవి. జమీందార్లు మొదలయిన గొప్పగొప్పవారికే దగినవి.'

'ఏమీ, జమీందార్లకే గాని, మరెవరికిని దగవా? ఇక్కడ జమీందారు కానివా రెవరు? ఏవీ, చూతము?'

'చిత్తము. ఇదుగోనండి? తమిజుద్దీన్ జమీందారు వారు జీవించియుండు కాలములో, ఈ గులాబీల విలువ; వీని సొగసు; ఇప్పు డేమున్నది? అంతపాటివా రేరీ?'

అనుచు నాతడు తన పూసెజ్జలో చేయి నిడుచుండెను.

'ఏమీ, తమిజుద్దీన్ తన తలలో నిడుకొనువాడా గులాబీలను?'

'మగవారికి పూ లేల? ఆయన యేకపుత్రిక, గుల్నుమ్, గులాబీ లన చెవి గోసికొనును. ఆమెకొరకె గుచ్ఛములు, ప్రతిదినమును రెండును, మూడును గూడ, తెప్పించు

చుండెడివారు. ఈ తీరు గుచ్ఛముల గట్టు నేర్పు నాకు నేర్పి, నాకు జీత మిచ్చి పోషించుచుండెడివారు. నేను తయారుచేసిన గుచ్ఛము లన నామె కెంతేని యానందము. కనుక నారోజు లలో, నేనును, నాకుటుంబమును ఇంత దినీ, జీవించుచుంటిమి. ఇవుడో: ఆమె తన యత్తవారింట నున్నది. ఈ గుచ్ఛముల సిక నీ పట్టణమున గోరువా రెవరు? ఏరీ అంతటి నరనులు? చచ్చి స్వర్గముననున్న యా తమిజుద్దీన్ వంటి మహామహాలుడు గదా మృతజీవుడు! తదితరులు జీవన్మృతులే!' యనుచు నీ పూలవర్తకుడు తన పూసజ్జలో నుండు పెద్ద గుచ్ఛము నొక దానినిదీసి, 'అయిదు రూపాయిలు దీనివెల' యని యా యావనునికా పూలయంగడివా డొసంగెను. దాని మూల్యము నీత డిచ్చి, యా గుచ్ఛముం గొని, పోవుచు, 'నీ పే రే' మన నాతండును, 'గోపాల్‌చంద్' అని యనెను.

సుమగుచ్ఛమును గొని, యాతడును మరలెను.

కాముకత్వము, మోహాంధత, స్త్రీలోలత, నెట్టివండితు నైన నంధుం జేయు ననునానుడి సత్యమేయగుగ గాబోలు కాముకా, నీ విపు డిపు డా పుష్పలావికు నమక్షంబున, 'ఇక్కడ జమీందారు కానివా రెవ' రని ధిక్కరణ మొనర్చి, నీదశకును, నీస్థితికిని, నీపదవికిని దగునో, తగదో యను చింతన లేకనే, సామాన్యజనముం బోలె, నీవే స్వయముగ పూల యంగడికి బోయి, పూగుత్తి నెత్తుకొని, బుత్తెంచుచున్నావు!

ఇంతకును, నిన్నన బనియేమి? నీ వెంత విద్వాంసుండవైన నేమి? ఎంతవాడ వైననేమి? నీలోనున్న ప్రత్యేకపదార్థము ప్రమాదకరమై యున్నది పాపము! నీవుమాత్ర మేమిసేయ గలవు? రామ, రామ! రామామణీ లగ్నమానసాంధు లుచితా నుచితముల నెఱుంగజాలరు గదా!

మూడవ ప్రకరణము

సుమగుచ్ఛము

'ఏమే, నీలాంబరీ, ఏ మనుచున్నది? గుల్‌నుమ్ ఖులా సాగా నున్నదా? తన తండ్రికాలము నుండియు, తన కొఱకు ప్రత్యేకముగ గులాబీగుచ్ఛముల దగ్గఱ చేసి యిచ్చుచుండు ఖానియొద్దనే కొనితెచ్చిన, యీగుచ్ఛము గొనిపోయి యామె కిమ్ము, ఏ మనునో, ఏమి చేయునో విని, చూచి, రమ్ము.'

'చిత్తము' అనుచు నా నీలాంబరి, యాగులాబీ, గుచ్ఛము గై కొనిపోయి, యాప్రక్కగదిలో, విరియబోసిన శిరోజములతో, మాసిన వలువతో, నిద్రాహారములులేమి శుష్కితతనూలతతో, కటికనేలను బన్నుండి, తారకబ్రహ్మమంత్రంబు జపించుచు తపముసేయుచు, నీలాంబరి యుపమించినటుల, సీతాభామామణిం బోలె, పరితపించుచుండు నా నారీమణిని సమీపా

పించి, 'అమ్మా, మీకొరకు బాబుగారు స్వయముగ పూల యంగడికి బోయి, గులాబీగుచ్ఛమును గొని తెచ్చినారు. ఇది గో—మీ తండ్రిగారి కాలమున, మీ కెవడు పూలగుచ్ఛముల నిచ్చుచుండెనో, వానివద్దనే పుచ్చుకొంటిమని, చెప్పిరి.' అనుచు నా గుచ్ఛము నా నీలాంబరి యామె కొసంగ, దోడన నా గుచ్ఛము నందికొని, యథారీతిని జింపివేయక తన తండ్రి కాలమునాటి వానియందు గల నెనరును బరిచయమునునో, గాక యింకేకారణముననోగాని, యాగుచ్ఛమునందుకొని దన మేజాపై నుంచ, నది జూచి, నీలాంబరి తత్క్షణమ పోయి, మదన్ మోహన్ పటేల్ గారికి నివేదింపబోయెను.

ఈమెయు, మరల దన కేమి దోచుటనో గాని, చివాలున లేచి, యా పుష్పగుచ్ఛమును చింపివేసి, పూల నెల్ల చిందరవందరగా నేల పిరజల్ల, నందుండి యొక చిన్న కాగితపు చీటి నేలరాల, నది జూచి, ఏ మిది యని యనుకొని, అద్దాని నందుకొని, జూచి, గుప్తముగా నుంచుకొనెను.

తన తండ్రికాలమునాటివానివద్దనుండియే తీసుకవచ్చితి నీ కుసుమగుచ్ఛ మని పటేల్ గారి మాటలుగా, నీ నీలాంబరి చెప్పినంతనే, తన తండ్రియందు గల గౌరవమును, పుష్పలావికు నెడ బరిచయమును జూపుటకో యన, తొలుదొల్త బ్రీతి స్ఫురింపరచిన నా పూగుత్తి నిపుడు దీసి, త్రెంపి వేయుట కేమి కారణమై యుండునో కద! బహుశః దనకు విష్ణపాయ

దుగ దా దలంచుచున్న పటేల్ గారి హస్తస్పర్శము నొందిన యా సుమగుచ్ఛము, తన యాదరమునకు దగ దని దోచి యుండుటం జించివేసియుండునా? ఇంతవరకును, సుమగుచ్ఛ మొనర్చిన పాప మేమి? పటేల్, తనకు శత్రుడుగా దోచినదోచు గాక! కాని, శత్రు డని తనకు దోచినవాని కార్యములన్నియును శత్రుకార్యములును, వాని చేత లన్నియును శత్రుత్వములును, గా దలంచుట యట్టి పట్టుల మానవసహజములై యుండునా? కాక, తన తండ్రికాలమునాటివాని యొద్దనుండి తెచ్చిన పూ గబ్బ యని యనుటచేత, తొలుదొల్ల నా గుచ్ఛము నామో దించి, తన మేజాపై నుంచి, పిమ్మట పూలు మొదలగు మంగ ళద్రవ్యములు పరపురుషుల చేతినుండి వచ్చుటయు, నందునను, తన భర్తయగు సిరాజ్‌హీంకాను దూషించుచు, తన్నరికట్టిన అరికరముల స్పృశత్వము నొందుటను, మానధను లగు పతి వ్రతారత్నము లొల్లమినో, దైవకృత నిగూఢనియోగముననో ఇం దేది కారణమైనను, గాకున్నను, నిత్యామయా కుసుమ గుచ్ఛము జించి పైచి, పూల విరజల్లుట మాత్రము తప్పని సరి యైన ఫలితమయినది.

మరల నిత్యామ యేమిసేయుచున్నదో చూతునుగాక యని, నీలాంబరి గదిలోనికి వచ్చి, తుత్తునియలుగా సేయబడి విరజల్లి యుండిన పూలజూచి, యొక్కగంతున నీవల కరు దెంచి, యా పండితపుంగవుతో, తా జూచినది, తన బ్రభువమ తంబున నవినయమ్ముగ మనవి జేసికొనియెను.

నీలాంబరిచే నివేదితుండయిన నా కాముకు దుగ్రుడై, మండిపడుచు, 'సరే ఇక దానిని గూర్చి మరి నాతో చెప్ప కుము. రేపొక్కదినమే గడు విచ్చితి ననుము. తప్పినేని తన పగకాడు, సిరాజ్‌హీనుని శిరస్సు, తనకు దర్శింపవచ్చు నని చెప్పు. దాని విషయమున నెట్టి సదుపాయములును, మీ రెవరును, జేయనక్కఱలేదు. ఆగదివైపే పోవలదు. భోజ నాది. సదుపాయములైనను, చేయనక్కఱలేదు.'

నాల్గవ ప్రకరణము

స్వగతము

'ఔరా! వరోష్లీన్‌లో తప్పించుకొని, నీ మార్గము ననుగమింపజాల నని యెంచితి వేమో! పాపము! నీదే మంచి యెత్తు మరి యేరికిని నా పై యెత్తు, తెలియనే తెలియ దను కొంటివిగా! నిన్నన బని యేమి! నిన్ను సృజించిన వానికి నాలుగు శిరము లున్నను—ఊః—నే నంపిన పావురము, నా కొనర్చిన సాయమున నీ మనిశివట్టుల దెలిసికొనియు, చీకటు లలమికొనుట, నీగమనిక యతి త్వరిత మగుట, నెంత విద్యు ద్దీపకాంతి సాయమున్నను, ఆ రివాల్వింగు కెమేరాలో కేవలము స్వచ్ఛముగ గాకున్నను, నీ పథము దెలిసియు, నీడిగిన తావునే

కోల్పికొనియు, నిష్ఫలమాయెగదా యని యనుకొనుచు నున్నాను. నీదిగిన తావునకు నేఁబోయి, చూడ, నీవా భవనమున లేకుంట, నీవక్కడనుండి నీతావును, తప్పక మార్చుకొంటి వని దలంచితిని, కాని నీచేతలు గర్భనిర్భేదకరములు! నీ యూహాలు హిమవన్నగాంత ర్భావములు! నీపన్నాగము తెలనాగులతో జెంగాటములు! నీయెత్తులు పరజనచిత్తమ్ముల కొత్తుడులు.

'ఎంతయు గాకుండిన, నీదూసిపోకడకు పన్నిన పన్నాగమూ, ఇనుపమందసపు చేతయూ; అం దిమిడ్చియుంచిన పవన విమానమూ, ఏది యని యెంతును! నీకృతము లన్నియు నన్ని యాణిముత్యములు! నా పేరు వచ్చిన టపాలుదప్ప, పార్శిల్సు పెట్టెలు, ఇతర కన్సైన్మెంట్సు మొదలగునవి యెల్ల నే నెన్నడును నా యింటికి దెప్పించుకొను వాడుక లేదని మా స్వజన బృందములోనే, యెంతికాలము నుండియో గాని, దాగియుండిన నీ పరివార మను స్వచక్ర భయంకరులచే నివేదితుడ వౌట నట్టుల జేసియుందువు. అటు కానినా డింకేమి జేసియుందువో! కావుననే, ఆ యినుపమందసము నా యింటికే తెప్పించుకొని యుండిన నీ వెటుల దప్పించుకొనియుందు వని యైన నే ననుకొన బనియే లేదాయె గదా!

'నీవు మింటికెగసినపిదప మిగిలినది నీ చెప్పినటుల నీ భార్య చమత్కరించిన యినుపమందసపు టడుగుభాగము తప్ప

దాని యితర భాగము లన్నింటితోడను, వరోప్లేన్ మింటికెగసె గాబోలని పెక్కండ్రు నుడివిరి! అది యెటుల సంభవమగును? అంత భారముతో నా పవనవిమాన మెటుల మింటి నంటగల దని గూడ ననుకొంటిరే గాని సీమాట నొక్కట యొనపిదవ. నే విధమున నది విచ్చెనో దాని ఆరు ప్రక్కలును ఒకదాని కొకటి యేవిధమున ప్రాస్వీకృతమై దాని యడుగుభాగము లోనికి తామే (బే) టి కాళులవలె లోనికి బోయి యం దిమిడి పోయెనో, అప్పటి కచ్చట నున్నవారిలో నొక్కండైన గుర్తించి నటుల దోపదు; కాని బుద్ధిమంతుడగు మంగశ్రేణా మాత్రమే యది గమనించి దానిని మరల యథారీతిని సమన్వయింప జేసి అందు దిగి చూపెనుగదా! పదియెటు లున్నను నీ బుద్ధి కసాధ్యము గాని అసంభవము గాని యున్నటుల దోపదు

'నీ సర్వంకష ప్రజ్ఞ దశదిశల వెలుంగుచున్నది. నఘు ముఖముల బరువెత్తగలవు. వేయికాళ్ళ జెర్రివి నీవు. కానిచో పాపము! సిరాజ్‌హీన్ జాబున కేమందును? నెత్తియు నోరును గొట్టుకొనుచు వార్త నంపెనే!

'లాలు నింట నీ పని జేయకపూర్వమే, సిరాజ్‌హీన్ గ్రామాంతరమున నున్నతరి నిదియు యద నని గుల్‌నుమ్‌ను తన కప్పగించినచో వానా కిచ్చెద ననిన జాగీరుల వడయ గాబోలు, పరేలీన కామెను ఒప్పగించితివో! కానిచో నంతలో నాజైన దేవాలయమున స్వజనమధ్యమున నిదురించుచున్న

పాప మూగులేమున్ మరి కానరాకుండుట కేమి కారణము! ఇదియు నీ హా స్తలాఘవము యయి యుండనోపు. ఓపిన యంత వట్టు సేయుచునే యున్నావు. పతేలున కప్పగించక నీ గృహమం దుంచియుందువా? కాదు; కా దటుసేయు నీకు ప్రయోజన మేమి? యోజనముల కొలది దూర మున్నను సరకుసేయవు. మఱియు నామెను నీ యధీనమున గొన్ని దినము లుంచుకొని యామె పతేలునకు వశ్యమగుటకు నీ మంత్ర యంత్ర తంత్రముల బ్రయోగించి యైన నిచ్ఛాప్రాప్తికొరకు ప్రయత్నించు చుంటివా? పాప మామెను పామరజనము గ బోలె దలంచుచుంటి వేమో! దేహబలము మనోబలము నుపయోగించి జబ్బుపుష్టి గనపరచి వశీకరణాదివిద్యల నెరవి దైవ సాహాయ్య మున్నపట్టుల నీ పట్టిన పట్టులు నెరవేరెనా ఆత్మకృతం బని యెన్ని ఎంతేని యానందింతువో; కానినాడు నీ కాలునకు బుద్ధి గరుపుమవో! ఎంత తెంపరివి! ఏక కాలమున నెన్నెన్ని దుండగములు సేయుజాలుటకు నీ కడ శ్రీరాముబలగ మున్నది. కానిచో సంతి యాగడములా నీకడ నూడిగములు సేయుచున్న వారును నీయంతవారలే! మరి సంశయింప బనిలేదు. కార్యాచరణములపట్ల నేమి, కా ర్యాంతపు బర్యవసానముల పట్లనేమి, క్రౌర్యమాహాత్మ్యము లయ్యు, నీ ప్రజ్ఞాప్రకీర్ణలు, బహు చమత్కారములు! నా యూహించినంతమట్టు నే శంకించినంతపట్టు, నాయనుమాన నివారణార్థము, ముందు

రేపు రాత్రి, పతే లిలుజొచ్చి, చూడవలసియున్నది గదా యనిగదా, కుసుమగుచ్ఛము నమ్మి వచ్చితిని. పాపమామెను 'పతేలునకొప్పగించిన, నాతడు నేయున దేమి? ఏమిచేయుటకును నామె రెండు వెర్రిబాగులది వెర్రిబాగుల దనియు, గులాబీలన జెవి గోసికొను ననియు, బోల్చికొనియేయుందువు పోల్చి కొనియే యుండిన, గులాబీలను దెచ్చెదో, తెప్పించికొని యామె కిచ్చి, యామె మనం బలరజేసి, తన్మన్ననల నందనెంచక తప్పదు. కావున, నా నమ్మి యమ్మివచ్చిన సుమగుచ్ఛము నామె శిరమున ధరించెనా దా శయనించునప్పుడయి వను పూ లినుమంత నడలినను, అం దుండిన చీటి యామె కంట బడకతప్పదు. ఆమెయే నా చీటి జూచుట సంభవించెనా, సర్వమును జయప్రదముగ సంభవమగును. కానినాడు ప్రమాదము లేదు—ఐననాడు ప్రమోదము తప్పదు. కానీ, చూచెద గాక తొలుత పతే లిలు; నీ పెంకి, అనంతరము మరి కొంచెము శ్రమయైనను ఓపికతో నీకొర కు త్తర క్రియల నెన్నెదగాక !'

అనుచు నరేందర్ పూలయంగడి మార్గమునంబడి దల పోయుచు, తన మానససంద్రమున దన యూహాపోహాలను గభీరమగు నలల నడుమ గొట్టుకొనిపోవుచు, తన యిలు చేరెను.

ఐదవ ప్రకరణము

వైరివాడు

హిందూస్థాని—ఫీల్వా—ఆటతాళము

మక్కా-మదీనా దేశా హమారా
మేరా నామా హై, కారీమ్ ఫకీరా।
యాదమె జోగినీకె ఫిర్తాహుం
ఇష్క-మె ఉస్కె మె ముజె లాహుం ॥మక్కా॥
చార్ దినోంమె ఫాకా రహా హుం
రాహె హాక్ మె కూచ్ ముజ్కు దేనా ॥మక్కా॥
జోగీ ముజ్కు రోఖ ది యాథీ
లేకె ఉస్కొ దుకు మేరే దేనా ॥మక్కా॥
బాదె ఆనేకె, తుమ్‌సె మై, షాదీ
కర్నేవాలే హుం, తుమ్ తూద్ రఖ్నా ॥మక్కా॥
ఐసే బా తోంకె దే ఖర్ బరోసా
ఉమర్ సబ్ మేరీ ఖద్ మత్కే గైనా ॥మక్కా॥
మైతో ఫిర్తాహుం హారకూచ జంగల్
నాహి దిస్తే హై, క్యా మేరా జీనా ॥మక్కా॥
రహాసె జానే వాలే అజీజో
జోగినీకు కోయి, దేఖేతో బోలో ॥మక్కా॥

కై హాజా కొంసె అఫత్ పుతాయు
అఖరమ్ పుసికి తకవీర్ పాయ ॥ మక్కామదీనా॥ 18
జే హీరాసా కియా కాలూరాయ్
అరజ కరతాహూం తుజనే ఖుదాయ్ 20

(భావము)

నేను మక్కామదీనా దేశవాసుడను 1
నాపేరు కరీమ్ ఫకీర్ 2
యోగినిని పొందుటకు తిరుగుచున్నాను 3
ఆమె సౌందర్యమందే నా మనసు లగ్నమైయున్నది 4
నాకు నాల్గు దినములనుండి తిండిలేదు 5
తిండి కేమైనను నా కొనగుడు 6
యోగిని నాకొక యుత్తర మిచ్చినది 7
దానిని గురూజీ కిమ్మని నన్నంపినది 8
నీవు మరలి వచ్చిన పైని, నిన్ను పెండిలి జేసికొందు
ననియు నన్నది స్థిరముగా నమ్ము మనియు, వాగ్దానము
చేసినది, 9-10
ఆమెక్కు వాగ్దానములచే నా కాన గొలువ, తుదకు
నేను నాసర్వస్వమును గోలు పోతిని 11-12
ఆమెకొరకు నేనెంతో వెదకి వెదకి తుద కడవులును
దిరిగి నాను 13
ఆమె యెందుకు గానరాలేదు. నేనేమి చేయుదును— 14

ఓ పథికులారా, మీలో నెవరైనను యోగినిని జూచి
యుండిన, నాకు దెల్పరాదా! 15-16
ఆమెకెన్నోవేల యాపదలతో లగింపవ సహాయమొనర్చి
నాను 17
తుదకు నాకు దక్కినది ఆమె యొక్క ఈ రూప
పటము మాత్రమే! 18
కాలూరాయి నాకు చాల మోసమొనర్చినాడు 19
ఓ భగవంతుడా! నీతో మొరపెట్టుకొను చున్నాను. 20

అనుభావముగల ఈపాట బాడుచు, పురవీధులంబడి యొకానొకడు, చేతనొకనాగరికపు డప్పు వాయించుకొనుచును, భిక్ష మెత్తుకొనుచు, నింటింటికిబోవుచు, ప్రతిగుమ్మము నెక్కుచును, దిగుచును, పాడినపాటనే బాడుచుండెను. 'ఇవుడు వేళ కా' దను వారును, 'చెయ్యి తెరిపి లే' దను వారును, 'మరల ర' మ్మను వారును, 'పో-పొ'మ్మను వారునే గాని, 'అయ్యో! పాప' మను వారుగాని, 'ఇదిగో, ఇది పుచ్చుకొను' మను వారుగాని, ఒక్కరును గానరారైరి

ఈతడు తన చేత నొక స్త్రీ రూపపటము పట్టుకొని దిరుగుచు, నాపటముజూపుచు, 'మాయోగిని నెరుగుదురా?' యని గొంతెత్తి యరచుచు, దిరుగుచు, ఈశ్వరచంద్ర మిత్తర్ వీధిన బడి పాడుచుండ, నొక యింటినుండి నడిమి వయసించుక మీరీ మీరని వాడొకడు తనకలమును కాగితమును నటనునిచి

యీవలకు వచ్చి, వీనిపాటలను, పాటలోని మాటలను వినుచు నిలచియుండ, నీతండును, వహాయముపొందునూహతోనన వీని యెదుటకు వచ్చి, తనచేతిలోని పటమును జూవుచు, మరలనా పాటనే తొలినుండియు బాడుచు, నిలచెను. ఇప్పటి కేరును నింత శ్రద్ధగా వినలేదే యనియో, నింత శ్రద్ధగా వినుచుండిన నీతడు, తనకు సాయ మొనర్చి, తన యీప్సితము నెరవేర్చు నేమో యనియో, లేక, మరి యేయూహనో గాని, నిలువబడి పాడుచుండినవాడు, తన్నేరును గూరుచుండు మని యున వక్కరలేకయే యటనున్న యరుగుపై గూరుచుండి, మరల మరల నదే పాడుచుండెను.

'అయ్యా, నీ వెవరు?'

'యోగిని చేసిన జోగిని నేను—'

'యోగిని యెవరు?'

'నను జోగిని జేసిన యోగిని'

'ఔను—కాని, యా యోగిని యెవతె?'

'ఎవరయిన నేమి? నను జోగిన జేసిన యోగిని జూప గలరా?

'ఆయోగిని యెవతెయో చెప్పినచో, నాలోచించగల నేమో'

'యోగిని—నను జోగిని చేసిన యోగిని—'

'ఔను, నీవెవరు?'

'జోగిని'

'ఔనయ్యా; కాదనలేదు; నీ మొదటి పేరేమి?'

'కరీమ్——'

అన గోపాల్ చంద్ పూర్వోత్తర సందర్భములను గాబోలు, కొంచెె మాలోచించి, 'సరే; నే నడిగిన భోగట్టా నీవు చెప్పినయెడల, నీయోగిని గూర్చి నేను, చెప్పగలను.' అని యనెను.

'యోగిని గూర్చి మరి చెప్పనక్కరలేదు. నేను చెప్పి నంత వీరారు చెప్పలేరు చెప్పుటతో లాభములేదు. నాయోగి నిని జూపగలరా?'

'నీ యోగినిని జూపినగాని నేనడిగినదానికి జవాబు చెప్పవా?'

'యోగినిని జూపిన గదా!'

'యోగినిని చూపుటయే ముఖ్యమా?'

'ఔను; కానిచో, మీ ప్రశ్నలవలన నాకేమి లాభము?'

'సరియే, రా—లోనికి రా—'

అని తన యింటి చావడిలోనికి గొనిపోయి, యోగిని రూపపటము నాతనికి జూపెను. ఆ రూపపటమున నాతడు జూచిన యది సుందర వదనారవింద యగు నొక్క పరిపూర్ణ చంద్రవదన; ప్రోత్ఫుల్ల సరోరుహాయతాక్షి; శిరీష కుసుమ కోమల శరీర; అత్యంత సౌకుమార్యంబున నవనవ లాడుచు

జిగజిగ మెరయుచున్న దంతపు జ్నిగహాము. హారినీల ముల కన్నను మించియున్న నీలిమగల నునుగొప్పును, చూచు వారల ముఖముల బ్రతిబింబింపజేయు జిగిగల నిగ్గుటద్దములో యను గండలకములును, వికసిత కముల నయనములును, కోశేరు వేసినరీతి నున్న తిలపుష్పముల దృణీకరించు నాసయు, గల నా రూపపట చిత్రిత మోహనాకృతి జగన్మోహన యన కవినమయముగాదు. బంగారు బొమ్మయుం బోలు నన నుప మానము కాదు. తటిల్లతయో యనుభ్రమ గొలిపించునన, భ్రాంతిమంతము కాదు. ఆరూపము నిలుకడ మెర పన వర్ణనము కాదు. రూపొందిన రతీసతి యన నతిశయో క్తి కాదు. ఇది యంతయు పొగడ కాదు. ఇట్టి యా రూప పటముం జూచిన యంతనే, మరల నీతడు—

మక్కా—మదీనా దేశా హమారా
మేరానామూ హై కారిమ్ ఫకీరా.

అని పాడుచు, లాస్యము జేయుచుండ, నా లాస్యము తన కెరుకలేకయే నృత్యముగా మారి, తుదకది తాండవమై, యొడలెరుగని తమకముతో, నా చిత్రపటము జూచుచు, పాడినదే పాడుచుండ, నాతని మనోవిభ్రమణము తేటతెల్ల మయ్యెను. అంత నీ గోపాల్ చంద్, యాతని తాండవమున కడ్డు వచ్చి, 'ఏమీ, ఇప్పుడు చెప్పగలవా, యోగిని యెవ తెయో?' అని యడిగెను.

'ఈమె—నా ప్రేయసి'

'యోగిని ఒకనికి ప్రేయసి యెట్లు కాగలదు ?'

'అయ్యో ! యోగిని అనగా యోగినికాదు. యోగిని దాని మారువేసము'

'అయిన దాని మొదటి—అసలు వేస మేది' అని గోపాల్ చంద్, ఏమో వ్రాసుకొనుచునే ప్రశ్నించెను.

'అసలు వేసము కాదు; అసలు జగన్మోహనావతారమే.' అనుచు, సిప్రుడు తా నే పటమును జూచి తాండవ మాడుచుండెనో, ఆ పటమును, జూపెను.

'ఔనయ్యా; జగన్మోహనావతారమే కాని, దాని మొదటి పే రేమి?'

'ముద్దరాలు'

'అనగా?'

'భానోజీ'

'నీవు సరిగా చెప్పకున్నావు; వెర్రివెర్రి మాట లాడకు; బాగా తెలివి తెచ్చుకుని మరీ చెప్పు'

'ఏమీ ! వెర్రా? మీకు బోధపడ దనండి'

గోపాల్‌చంద్ కొంచెము నిదానించి, తనలో బాగా లోచించి, 'పోనీ, నీ వా యోగినిని, ఎప్పుడు, ఎక్కడ, ఆఖరు దఫా చూచినావు?' అని ప్రశ్నించెను.

'దాని కేముంది ! తాను యోగినిగా అరిందమ్ యింట

నుండి, కాలూరాయికి ఉత్తరము యిమ్మని నన్ను పంపినది. నేను వెళ్లి, ఉత్తరం యిచ్చి, తిరిగి 'వచ్చేవరికి, మరి యోగిని లేదు—నేను మాత్రము జోగినై, ఇంకా ఉన్నాను.

గృహస్థు తన వ్రాతపని జరుపుచునే యున్నాడు.

ఉత్తరము కాలూరాయికి యిచ్చి, నీవు తిరిగి వచ్చిన తరువాత, ఆమెను గూర్చి భోగట్టా చేసినావా?'

'ఆఁ—భోగట్టా చేసినాను ఏమి లాభము? అరీందమ్ యింట్లో పట్టుబడి, చనిపోయిందని కొందరు చెప్పగావిన్నాను'

'అయితే చచ్చిపోయిన మనిషి మళ్ళీ యేలాగు రాగలదని నీ విటుల వాపోవు చున్నావు?'

'అయ్యో! ఆ త్రిలోకసుందరి చచ్చిపోవడ మేమిటి?'

'ఏమి టామాట?—త్రిలోకసుందరులు చచ్చిపోరా?'

'అంటే నా జగన్మోహనాకారము చచ్చిపోవలసిన వ్యక్తి కాదు. ఎక్కడో జీవించే ఉంది'

'సరే, కనుక్కుండాములే నీవు అరీందమ్‌ను యెరుగుదువా?'

'అయ్యో! ఎరగడమా! నిష్కారణంగా, పాపం—నా కేమిన్నీ అపకారం చెయ్యలేదు సుమండీ ఆ అరీందమ్—దాని మాట విని, నన్ను ప్రేమిస్తున్నది గదా అని, దానిని శిక్షించుదా మని, పెనుప్రళయ మైనంత ప్రయత్నం చేస్తూ, ప్రమాణాలు తిరిగేస్తూ వున్న అరీందమ్‌ని, పాపం—అన్యా

యంగా, నిష్కారణంగా మత్తులో వుండి, ఒళ్ళుతెలియని సమయంలో తీసుకొనిపోయి, తాను సంతోషించి, వేగంగా 'నీకు, నీకా చేసుకుంటా' నంటూంది, గదా అని, అతన్ని తీసుకొని పోయి రైలు వచ్చేసమయందర పట్టాలమీద వదిలేశాను. ఆమాట తీరా చెప్తే, తనకి నిజంగా ఆవని యిష్టంలేకనో, లేక, అదో విషమో, గాని నేను చేసినపనికి తాను, చాలా పశ్చాత్తాప పడ్డదని ఆ తర్వాత విన్నాను. దాని ప్రేముకోసం, దాని ముద్దుకోసం, దాని మంచికోసం—ఇంకు చెప్పకేం—నేను యె న్నెన్నో శ్రమలు పడ్డాను; ఎం తెంత పనులయినా చేశాను. ఎంచేస్తే యేంలాభం! నేను చేసిన ఘోరాలే నాకు దక్కటయింది గాని, మరి నా కది దక్కలేదు. దాని భోగట్టా మీా కేమయినా తెలుసే చెప్పాలి గదూ నాయనా'

'తెలియడ మేమిటి; నీకు సంపూర్ణమైన భోగట్టా యిచ్చి, నీకు వీలైనంత సాయంకూడా చేస్తాను. ఔనుగాని, ఉత్తరం పట్టుకుని కాలూరాయి దగ్గరకు వెళ్లావని అంటున్నావు గదా: అతడు యెక్కడ వుంటా డయ్యా?'

'ఎక్కడవుండడ మేమిటి! వాడికి, ఒక యిల్లు, ఒక గుహ అంటూ లేదు. ఎక్కడచూచినా వాడే. వాడు తిరగని స్థలం వుందా? ఇప్పుడు మీా యింట్లోకూడా వున్నాడనే నాకు నమ్మకం గాని, కొండల్లోను, సాధారణంగా చిరకాలంనుండీ జనసంచారం లేని సముద్రం ఒడ్డను, సభలు చేస్తూవుండడం

కలదు. పాపం యితన్నికూడా, ఆ అరిందమ్ పట్టాలనే ప్రయత్నం చేస్తూవున్నాడట. అయితే యీాయన సాధారణంగా దొరికేమనిషి కాదు. నేను వుత్తరం యిచ్చిన మడికొన్నాళ్ళకి, నా జగన్మోహిని, నా త్రిలోకసుందరి యెక్కడవుందని నేసడగ్గా, 'పాపం చచ్చిపోయింది' అని—యీాచెప్పడం మొదటే చెప్పి, నన్ను పంపించేసినా బాగుండును. అలా గ్గాకుండా, అడ్డమైన చాకిరీ చేయించుకొని, గుల్సుమ్ని పాపం సిరాజ్హీను వద్దనుండి తప్పించి, తన విహితుడయిన మదన్ మోహన్ పటేల్న కప్పగింత చేయించుకొని మరీ నన్ను పొమ్మన్నాడు ఆ పొమ్మన ఉంలో యోగిని మరిలేదు—పొమ్మన్నాడు. నా చేత అరవ చాకిరీ చేయించుకున్నాడన్న దుఃఖం యేమిన్నీ లేదుగాని, యోగిని మరి లే దన్నాడు! అయితే వీ డొక అబద్ధాలకోరు; దగాకోరు; నమ్మలేము. యోగిని చనిపోవలసిన మనిషికాదు'

ఇంటి యజమాని తన వ్రాతపని జేసుకొనుచునేయుండి ప్రశ్నించుచుండెను.

'మంచి నీ వందుకు విచారించకు. నీ తెలివితేటలకు మెచ్చుకున్నాను. నీవు కొద్ది రోజులపాటు మాయింట్లో వుంటే నీకు తగిన సదుపాయము చేయ ప్రయత్నించెదను. నీకు కావలసిన సహాయము చేయగలనేమో చూచెదను.

'మీా యింట్లోనేకాదు. న న్నెక్కడ వుండమంటే, అక్కడే వుంటాను; ఎన్నాళ్ళుండమంటే, అన్నాళ్లుంటాను;

ఏమిచెయ్యమంటే, అది చేస్తాను; కాని నాకు ఆ యోగినిని తప్పకుండా చెప్ప చెస్తారా ?'

'ఔను; యోగిని గూర్చి, తగిన భోగట్టా చెయ్యాలి కదూ మరి; అందుకు కొంచము టైము కావాలి; నీ మాట సాయము మాత్రమే కావాలి.'

'అలాగే, తగినంత — అంటే — నాకు చేతనైనంత సాయం చేస్తాను — కాని, నాకుమాత్రం యోగినిని చెప్ప గిస్తారా ?'

'అలాగే—తగినంత ప్రయత్నం చేసి, ఆమెను నీకు చెప్పచెప్పవలెనని యున్నది. కాని, ఒక్కమాట వుంది. నీవు చెప్పినమాటలు చూస్తే, ఆమెను గూర్చి సందేహంగానే వుంది. నీ మాటలవల్ల, ఆమె చావవలసిన మనిషి కాదనిన్నీ, కాలూరాయి మాటలవల్ల, ఆమె చనిపోయిన దనిన్నీ, తేల్తూ వున్నది. కాని, ఆమె జీవించియుంటే, క్షణంలో పట్టి తేగలను.'

'అలాగే—ఉంటాను. ఏదో, మీరుకూడా అడ్డమైన చాకిరీ చేయించుకొని పొమ్మంటే, అక్కడికి సరిపోతుంది— నాబ్రతుకు తెల్లవారిపోతుంది.'

'అలా గెప్పుడూ వుండదు. నేను కాలూరాయిని మాత్రం కాను సుమా ! నాకు నీ వేవనిన్నీ చేయనక్కర లేదు. మా యింట్లో వుండి, నీకు కావలసిన సదుపాయములు పొందుతూ నాకు కావలసిన భోగట్టా లిస్తూ, ఆమాత్రం మాట సాయం చేస్తే, అంతే చాలును.'

'అలాగే, అదిన్నీ నాపనే గదా! గాని నా యోగినిని యెప్పటిలోగా నాకు వప్పజెప్పగలరు?'

ఇంటిపూయన తన ప్రాతపని మానలేదు.

'అ దేలాగు నిర్ధారణ చెయ్యగలను? నా ప్రయత్నము; ఆమె జీవించియుండుట, తుదకు నీయదృష్టము—ఇన్నింటిపై నాధారపడి యున్నది నీ యాప్సితము. మఱియు నవుడవుడు, నే గోరుచుండు విషయములకు, నీ విచ్చుచుండు భోగట్టాలు అన్నింటికి, ముఖ్యములు సుమా!'

'అయితే, మీకు కావలసిన సంగతు లేవో, వేగం అడిగెయ్యండి నాకు తెలిసినంతమట్టుకు, ఇప్పుడే చెప్పేస్తాను. అక్కడికి నాపని అయిపోతుంది.'

'ఆలాగు ఒక్కమారే అడిగివేయుటకు, ప్రశ్నలు నిర్ణయించబడి, యుండలేదు అయినను, అడుగుమను చుంటిని కావున, నిదిగో చూడు—సిరాజ్‌హీన్ భార్య......'

'ఎవరు—గుల్‌సు మేనా?'

'ఏమీ! నీ వామె నెరుంగుదువా?'

'అయ్యో! ఎరుగ కేమీ! ఒక పర్వదినమున, సీప్రా నదీజలముల స్నానము జేయబోయిన గుల్‌సుమ్‌ను, మాయోపాయమున దీసుకునివచ్చి, కాలురాయికి వప్పగించినది, నేనే. ఆ తరువాత కాలూరాయితో కలిసి, వెళ్ళి, గుల్‌సుమ్‌ను వశేలునకు వప్పగించినదియును నేనే.'

'ఇం తింత శ్రమలు పడినావుగదా ! గుల్‌సుమ్‌ను సంపాదించడములో — నీకు ఆతి దేమైనా సహాయము చేసినాడా ?'

'అనగా, నాకు తో డెవరినయినా పంపినాడా అనా, లేక, నే నాపని చేసినందుకు, నా కేమయినా బహుమతీ చేసినాడా అనా — ఏని మీ అభిప్రాయము ?'

'కౌను — రెండును —'

'అలాగా; నా కొక చిన్న సబ్ మెరీన్ యిచ్చి, ముగ్గురు మనుష్యులనుకూడా తో డిచ్చి, పంపినాడు ఇది యొకటి ఇక రెండవదీ, నాకు యిచ్చిన బహుమతీ, 'యోగిని లేదు — చనిపోయె నని చెప్పి, 'షో షా మ్మనాన్న డు. ఇదే బక్షీష్.'

'అబ్బా ! ముగ్గురు యితరు లున్నా, నీవున్నా కూడా కలిసి వెళ్ళవలసి వచ్చినదా ?'

'కాదా మరి; బ్రహ్మాండ మైనంతపని. ఆ చిత్రకథ అంతా చెప్పినయెడల, మీరే ఆశ్చర్యపోతారు. యోగిని, మొత్తానికి నన్ను పెళ్ళి చేసుకుంటానని నమ్మించి, గొంతుక కోసేసింది ఇదిగో, ఇలాగు దానిపేరు పెట్టుకుని జోగి నైనాను'

'అవునయ్యా, ఇప్పుడు యోగిని కథ యెందుకు ? గుల్‌సుమ్‌ను గూర్చికదా మాట లాడుకొనుచున్నాము !'

'ఆఁ — అవును. అయితే అదంతా యిప్పు డెందుకు ?'

'అయ్యో ! అలా గనకూడదు. నీవు చెప్పే ప్రతిమాటయును, నాకు అవసరమే ఏల నందువేమో, యోగినిని కని

పెట్టుటకు ఏ సందర్భంలో నైనా భోగట్టా, దొరకు నేమో యని, చూచుచున్నాను. నీకు యిష్టం వుంటేనే చెప్పు; లేకుంటే లేనేలేదు. ఇప్పుడు నాకు మించిపోయిందేదీ లేదు.'

'ఆ—అయ్యో! చెప్ప కేమి; నా యోగిని దొరికే మార్గం వుంటే, ఏమైనా చెప్పగలను.'

'ఏమో, అ దెవరు నిర్ధారణ పరచగలరు? నీవు, జరిగినది జరిగినటుల, చెప్పవలెను—నేను వినవలెను; అందుపైని, నీవు చెప్పినదానిలో పనికివచ్చే భోగట్టా, ఎంతకలదో, చూచుకొనవలెను. ఇంతపని ఉన్నది కనుక నీవు చెప్పవలసినది చెప్పు.'

'సరే—చెప్పెదను. కాని, మళ్ళీ మీ ప్రశ్న అడగండి.'

'ప్రశ్న కేమున్నది? నీ వెటుల గుల్‌సుమ్‌ను తీసుకొని వచ్చి, కాలూరాయి కైతే నేమి, పఠేలునకైతే నేమి, వప్పగించగలిగితివో—అదీ—నాకు కావలసిన భోగట్టా.'

'ఇంతేనా? సరే; యోగిని—కాదు—కాదు. గుల్‌సుమ్ సిప్రా నదీస్నానముకొరకు పడవమీద పోయియుండగా సదివరకే పాటలీపుత్రమునకు, లౌకికకార్యములకొరకు, సిరాజ్‌హీన్ పోయియుండె నని, యెరుగుదు గాబోలు — వాడెక్కడుండే, ఇంద్రలోకపు భోగట్టా అయినా—తనకు కావలసి ఉండాలి గాని—నిముషాల్లో తెప్పించుకుంటాడు—నన్నునూ, మఱి ముగ్గుర నున్నూ, ఒక చిన్న సబ్‌మెరీన్ యిచ్చి, పంపినాడు. మేమున్నూ వెళ్ళి, ఆ పడవతో సమముగా పోనిచ్చి,

మా నబ్ మెరీకా కోరి ముంచివేయుచు, తనకు దానుగా మునుగుచున్నట్లును, అన్యసహాయాపేక్షితులముగా నున్నట్లును వారికి దోపజేసి, వారిచే రమ్మని పిలువబడి, వారి పడవనెక్కి, నేనే ఆపడవను నడుప వారి యనుమతి వడసి, సరియైన మార్గమున బోనీయక, అప్పటికి వీచుచున్న ఝంఝూమారుత సహాయమున, నా యీప్సితము నెరవేర్చుకుని. జైన దేవాలయ సమీపమున నున్న ఒడ్డున నాపి, రాత్రిపూట మరిప్రయాణము చేయరాదని చెప్పి, ఆరాత్రిని దేవాలయమున నందరమును వరుంటిమి—సరేగాని, ఇప్పటికి చెప్పినదానిలో యోగిని యెక్కడయుండునో, మీరు చెప్పుటకు తగిన భోగట్టా దొరికినదా?'

(స్వగతము) 'అన్నా వీనికి యోగిని వెర్రి బాగాపట్టినది.' (ప్రకాశముగ) 'లేదునుమా.' ఇప్పటికి దొరకలేదు. కాని, ఇకముందుకు, నీవు చెప్పబోయేదానిలో దొరకు నేమో యని, కనిపెట్టి చూచుచున్నాను. ఔనుగాని, మీరునల్గురును వారి పడవపైని యెక్కగలిగితిరి?'

'ఏమీ, వెళ్ళిన మేము నల్గురమును, స్త్రీ వేషములను ధరించితిమి. అం దొకతె ఇందూర్ రాణి—తక్కినవా రామె పరిచారకులును—నేను నావికురాలను—'

'సరే: తరువాత—'

'తరువాత అంటే?'

'దేవాలయములో పందరును పరుండిన తరువాత—'

'ఆ—అలాగు చెప్పండి మరేమున్నది. వారందరును నిద్రేకదా! పెద్దపని మీద పెట్టుకొనియున్న మా నలుగురికిని, నిద్ర పట్టదుగదా. నాకదివరకే కాలూరాయి యిచ్చియున్న క్లోరోఫారమ్ సీసా, తువాలును, ఉండనే ఉన్నవి. మంచి రాత్రివ్వుడు, క్లోరోఫారము తువాలున జల్లి, గుల్ సుమ్ ముక్కువద్ద కొంచెము సేపు, నిమూసు చూచుకుని, ఉంచి, ఆమెను, నేనును మరి మువ్వురును యెత్తుకొనిపోయి, పడవలో వేసి, నడుపుకొనిపోయి, ఆ సబ్ మేరీన్ వద్దకు పోయి, అందామె నుంచి, కాలూరాయికడకు గొనిపోతిమి.'

'అనగా, ఎక్కడికి?'

'కాలూరాయి వద్దకే—'

'అవును—అత నప్పటి కెక్కడ నుండెను?'

'మెడ్రాస్ బ్రాంచి మీటింగున—'

'బాగా చెప్పకుండా వున్నావు—'

'ఇంకా యెలాగ చెప్పడం! ఇక యోగిని లే దంటారు గాబోలు! అలాగే కనపడు తూంది' అని, 'ముక్కా—మదీనా దేశా హమారా' అను పాటను మరల పాడుచుండెను.

'ఔ నౌను, అయితే, నీవును కాలూరాయియును కలిసి గుల్ సుమ్ ను పశేలున కప్పగించినపు డే గదిలో నుంచెనో?'

'మే మిరువురమును గలసి, ఆమెను పశేలున కప్పగించగనే, ఆయన ఆమెను, తన మేడ పై భాగమున, తుర్పుదెసను,

రాచమార్గముపై వున నున్న గదిలో, నుంచియుండెను. ఇప్పు డప్పుటనుండి యెక్కడకు మార్చియుండెనో చెప్పజాలను. ఇంతకుమించ మరి నా కేమిన్నీ తెలియదు. సరియా—ఊఁ; యోగిని భోగట్టా? ఇంకా కావలెనా?'

'లేదుగాని, చాలాపని చేసినావు కాని—'

'అదుగో, నా పాపమే నన్ను కొట్టేసింది. ఇంతపనీ చేయించుకొని, ఇప్పటికై నా నా త్రిలోకసుందరిని నాకు వప్ప జెప్పాడా? ఎంత హాంతకు డనుకున్నారు కాలూరాయి!'

'అయితే గుల్‌నుమ్ యిప్పుడు పటేల్ గారి ఆతాలో వున్నదిగదా! ఆయన కామె లోబడ్డదా?'

'గుల్‌నుమా—పటేల్ కి లోబడ్డమా—కల్లోవార!'

తన ప్రాతిపని చేసుకొనుచునే యింటి యాతడు—

'అయితే, మరి పటేల్ చేసేవని యేమిటి?' అని యడిగెను

'ఏమిటి చేస్తాడా? బుర్ర కొట్టుకుంటాడు. ఇంతకన్న మరియేం చెయ్యమన్నారు?'

'అదికాదు. పటే లామెను లోబరచుకొనుటకు తగిన ప్రయత్నం చెయ్యడం లేదా?'

'ఓ, చెయ్యకేం! చేస్తూనే వున్నాడు; ప్రత్యేకం గది లో వుంచాడు; తగినన్ని సదుపాయాలు, ప్రయత్నాలు చేస్తు న్నాడు. ఒక చలికత్తెవంటి దానీదాన్ని వప్పగించాడు. రోజూ సాయంత్రం, తాను స్వయంగా పూలదండలు, పూలగుత్తులు,

అందులో ముఖ్యంగా గులాబీ పూలచెండ్లు కొని, పట్టుకొని, వెళ్తూవుంటాడు.

'ఔనయ్యా, నాకు తెలుసును.'

'అయితేనేం ఆవిడ నవ్వుతూంటుందా? ఇలాంటివన్న కు లొంగుతుందా? పోపొమ్మంటుంది గాని! ఎంతో కష్టపడి, పూబంతులు మొదలయినవి తీసుకవెళ్ళి పాపం యిస్తాడా—— అన్నీ చింపిచింపి పారేస్తుంది గాని, ఎక్కడయినా ఆనందంగా సంతోషిస్తుందా!

పూగబ్బలను చింపివేయునుకదా!'

'ఏ దెలాగున్నా, కొనకి నా జగదేకసుందరిని నాకు వప్పగించేశాడా? ఇలాగ నేను పటూరించిపోతున్నాను గాని—— నేను అందరికీ పనికొచ్చాను గాని, నా కెవర్గా పనికొచ్చారు కారు గదా అని మాత్రం నేను దుఃఖపడక దప్పదు.'

'సరే, అట్టేవిచారించకు. ఏదో పనిచేసి చూదాములే; నీఅదృష్టం ఎలాగుంటే అలాగుజరుగుతుంది అక్కడేవుండు.'

ఆరవ ప్రకరణము

నాటకాంతర్నాటకము.

'ఏమే, నీలాంబరీ, ఏమి చేయుచున్నావు? రా——ఇట్లు రా. చిన్న పాయంకాలము సుమా రేడు గంటలకే గద్యా.

నా దెచ్చిన సుమగుచ్ఛము జింపివైచి, చిందరవందర జేసినది! నే నిచ్చిన గడువు నిన్నటిరేయితోసరి. రా—ర మ్మను, గుల్ సుమ్—ర మ్మను. ఇదిగో, తన వలపుకాడు సిరాజ్ హీను డిట, తన కొర కెదురు తెన్నులు జూచుచు, వేచియున్నా డని చెప్పి, తోడ్కొనిరమ్ము.'

'చిత్త' మని ఆప్రక్క గదిలోనికిబోయి, నలుదెసలును గలయంజూచి, యొక్కుమ్మడి గంతున నీవలంబడి, 'బాబో!' యని పెద్ద యర పరచి, కంపితదేహవల్లితో, నా నీలాంబరి నోట మాటలేక యూరకుండెను.

పిదప, తా నా గదిలోనికి బోయి, మరలివచ్చి, స్తంభించిపోయెను.

'అయ్యో! ఏమి యాశ్చర్యము! ఎంత విడ్డూరము!! ఎంత మోసము!!!' అనుచు పటేల్ ఖిన్నుడయ్యెను.

ఔ నౌను; నాటకమున నంతర్నాటకమే!

'గుల్‌సుమ్, ఎం దేగితివి? తొలినుండియు నిను, ప్రాణసమానురాలుగ నెంచిన నను గాదని, ఎందు దాగితివి? నిను గూర్చి నే నానపడిన యన్ని వాళ్లు, నీకొరకు నే వెత లందినన్ని, నా శ్చయినను, నను, నీ యంపాగవీక్షణముల, నీ కడగంటి చూపులనైన జూడవైతివిగదా! ఏమిది! సిరాజ్ హీనే యింత దారుణకార్య మొనర్చియుండునా? మొన్నరాత్రి పదు గంటల సమయమునకు నిన్ని గదిలో నుంచియే స్వయముగ తాళము

చేసి యుంచితినిగదా! తరువాత తలుపుదీయుటయు నివు డిపుడేగదా! అదియు నేనేగదా! మరి నీ వెందేగగలవు? ఈ గదినుండి నీ వెట కేగుదమన్నను మరి మార్గములేదే! గాలి వచ్చుటకు మాత్రమే అంతయెత్తున గిటికీ కలదు. దాని కమర్చి యున్న యినుపగజము లూడదీయ నేరికిని వశముకాదుగదా! కానిచో నందు కేమందు? ఇక ముందున కెటు మందు? అయ్యో! ఇది గారడీవిద్యాప్రభావమా? గజకర్ణ గోకర్ణవిద్యల యమోఘఫలితమా? కాక ఇంద్రజాల మహేంద్రజాలముల పర్యవసానమా? లేక నా కనులకు గుల్ సుమ్ వలె నగుపడిన ఆ బంగరుబొమ్మ—ఆ మాణిక్యపు ముద్దుగుమ్మ—యొక్క భూతమా? ఇవి యేవియునుగాక గజకర్ణ గోకర్ణవిద్యా నిపుణుడును ఇంద్రజాల మహేంద్రజాలముల నెరింగినవాడును అని వాకొనం బడుచున్న గురూజీ నాచే బహూకృతు లంది బహుమాన మంద మాసనమున నెంచి కసిక ట్టొనరించి నాకు గాను తయారుచేసిన గారడీ బొమ్మయా! ఏ దెటు లున్నను నే నిపుడే పోయి ఈ కలకత్తాలో జరుగనున్న మదరాసు బ్రాంచి మీటింగునకు రాగల గురూజీని తప్పక గలుసుకొని జరిగిన దంతయు సవిస్తరముగ విస్తరించి ముందునేతల నడిగి చూచెదను. ఇంతకును దైవవశమున గురూజీకి సొమ్మందలేదుగదా!

ఏడవ ప్రకరణము

అమోఘసమావేశము

'జయ్ శాంకరీ! జయ్ భగవతీ! జయ్ కాళీ! జయ్ మహాకాళీ! భూత ప్రేత పిశాచ భేతాళ మోహినీ కామినీ శాకినీ ఢాకినీ లోకభయంకరా! జయము! జయము!! ఇదే సర్వదిగంగనామణులచే నీరాజనం బంది దశదిశల వెలుగొందు తన కీర్తికాంత యను నంచరావారువముం బోలు తన పవన విమానమున నిదే నభాధ్యక్షత వహింప నిలాతలమ్మున కరు దెంచు చున్నాడు.' కరతాళధ్వనులమధ్య నధ్యక్షు మాత్రమాన నము నధిష్ఠింప నాతని యర్ధాంగి యగు 'మాయల' నవినయ మ్మగ నాతని పాదరాజీవమ్ముల కెరగి 'పంచభూతాధినాథా నాథా! మీరాక రాకయుం బోలె అస్మ ద్లోచనచకోరంబులకు వెనుపండువ రియొనర్చుచున్నది. ఏ మగునో ఎట్టి యవాంతర ములు వాటిల్లునో యని వెంగటిలి పునర్దర్శనం బగుదాక నా మనోవ్యథకు మితిలేదు. ఇనుపముందనము మీరు దెరచు నవసరమును నవకాశమును గలుగునంత వరకును నా గుండియ లదరుచునే యున్నవి నాకు చేతనైన పని చేసితిని గాని నే ననుకున్నటులనే జరుగు నను నియమము లేదే! ఏమో పనివానిచేత దీయించు ప్రయత్నమే వారి వారి ప్రసంగము లలో బలకర మైనను కానిచో పండిట్ త్రివిక్రమరావు పేర

దాని తాళముకొరకు తంతి నంపుట లేక లేఖ వ్రాయుటలోను గాగల యూహాలే బలవత్తరములనను నా యూహ లన్నియును నా పన్నాగము లన్నియును వృథాకావలసినవే గదా! మఱియు మీకు దరుణమే జిక్కకుండునే! ఇంతయేల? మీ రదివర కరీందమున కంపిన తంతి మనియార్డరు మిథ్యయని చంద్రమౌళి తంతివలన నరీందమ్ మొఱిగిన పిదప—దైవవశమున శాంకరీ కృపవలన నా మంగళసూత్ర మహిమవలన—మీను తప్పించుకుని రాగలిగి తిరిగీ నాకంట బడిరిగనుక సరిపోయినది గాని కానిచో మీరావని యేమగును?—నాగతి యే మగును? అరీందమ్ బుద్ధి గడ్డి తిన్నదిగనుక సరిపోయెనుగాని—కథంతయు నడ్డముగ దిరిగి అంత ప్రయత్నమును నింతలో గడ్డివరకవలె నెగిరిపోవలసినదేగదా! కాని నేనుమాత్రము నా జాగ్రత్తమీద నుండకపోలేదు. మెకానిక్ చేతి తీయించుటకు వా రాలోచించి 'థర్మోమీయాను' తెప్పించి ప్రయత్నము చేయుచుండినంత సేపును నే నచియంతయును గనిపెట్టుచు నుంటచే నాకు నవ్వు వచ్చుచుండెను. బుఱ్ఱ కొట్టుకున్నను వానివశమా? బ్రహ్మ దిగి రావలసినదే గాని వానికి చేతకా దని వెనుకకు తగ్గగనే త్రివిక్రమరావునకు వ్రాయ వా రాలోచించుచున్నపుడు గూడ నేను తెలువో చూతు నని యుంటిని. వారి యాలోచన మీ తావిని బడుటయు నాపనికి మీరే నంసిద్ధు లగుటయు జూచి తెలుసుకొని వంతసించితినిగాని కానిచో నదివరకే మెకానిక్

వేగమున నాందోళనతో నెవ్వ డెప్పు డని వేచియుండిన నేనే ముందుకు వచ్చి ఆపని నేనే చేయవలసియుండును. అప్పటి స్థితిగతులు కేవలము మారిపోయియుండును.'

'నీబుద్ధికుశలతకును నీ ప్రేమకును నాధన్యవాదములు.'

'మింట కెగయుచు మీా రాడిన మాటలును వింటిని.'

'ఔను. నీ బుద్ధికుశలతకు నాకు కలిగిన యానంద మందువలన నీకు దెలిసి యుండును' అని జరిగిన చర్యలను గూర్చి మఱియు మఱియు బ్రసంగించుచు 'ఔనుగాని నా కొక్క సంగతిమాత్రము బోధపడలేదుసుమా' యని యనెను.

'ఏమీా; ఏది మీాకు బోధపడలేదు?'

'నేను ఇన్ష్యూరెన్సుకవరు బటువాడా (డెలివరీ) పుచ్చుకొనుటకు మన 'యమానో'ని మధుసూధనలాల్ అను పేరుతో కార్ మీాద నంపగా నాతండును ఇన్ష్యూరెన్సు కవరు డెలివరీ పుచ్చుకొని వచ్చి నాకా కవరు నిచ్చుట నే నెరుంగుదును. నేనా కవరును పుచ్చుకొని అది చింపుటకూడా నే నెరుంగుదును. తరి ఆపై కథ మరి నే నెరుంగను మనగుహలో నున్న నీవును మరి యిరుగురు ప్రయాణీకుల యాడవాండ్రును ఏమి జరిగినదో చూచియుందురుగదా అది సవిస్తరముగా చెప్పగలవా?'

'అయ్యో! చెప్పలేకేమి? ఎంత చిత్రమైనా జరిగినది. మీా రేమిటో అరిందమ్లో లోపా లెంచుచున్నారు గాని మీాలోకూడా కొన్నికొన్ని లోపాలు లేకపోలేదు. అందులోను

లోపాలన్న లోపాలా! కొంపముంచే లోపాలే; కొంప ముంచడ మేమిటి? చివరకు పీకలమీదికే వచ్చినవి కావా? ఇంకేమి కావలెను? ఆ ప్రయాణస్తుల ఆడవాండ్రను ఆడవాండ్రను కొనుచున్నారుకదా అమ్మో! వారున్నా మనకు శత్రుకోటి లోనివారే. మొదట తెలుసుకోలేకపోయినాముగాని—'

'నేను అనుమానించినటులే అయినదా? అబ్బా! ఎంత పని! మొదటే అనుమానించినానుకాని—'

'ఔ నౌను. మీ రా కవరు చింపుట నే నెరుగను. మీరు క్రింద పడియుండగా, మీకు కొంచెము దూరముగా, ఒక సీళ్ళతో నుండిన కవరు పడియుండెను. మన 'యమానో' మీకు శైత్యోపచారములు చేయుచుండగా చూచి, నాకు దోచిన సదుపాయములు నేనును, జేయుచుండగా, అకాత్తుగా కొందరు గుంపుగా వచ్చుచుండు టెరింగి, నేనును దూరముగాపోయి, అన్నిచర్యలును గమనించుచుంటిని. వారినిచూచి, వెంగటేలి, 'యమానో' యును దవ్వుల కరుగ, 'నారా! యజమాని నొంటరిజేసి, అవిశ్వాసి, వై నీ క్షేమమును, నీ సౌఖ్యమును, నీ సౌకర్యమును జూచుకొనుచుంటివా?' యని నేను వానిని నిందించి, దాడావృక్షలనుండి గమనించు చుంటిని గాని, నాథా! యేమని చెప్పుదును నా మనోవ్యథాభరము!! మరి చేయుటకు నా కేదియును, దోపక, మునవద్ద నడివరకున్న ప్రయాణీకుల యాడువాండ్రను సహాయముకొరకు వెళ్ళుమని

చెప్పుటకు వారికొరకు చూతును! ఏరీ, మరి!! ఆ వచ్చిన దొమ్మిలో సత్వరము చేరి, వీరును వారును గూడ గలిసి, తెలివి దప్పియుండిన మిమ్ముల నొక్కసారిగ నెత్తుకొని, పోవుచుంటిరి మనవా రెవరును సమీపమున లేరు కొనకు మన 'యమోటా' అయినాలేదు. ఏమిచేయుటకును పాలు పోలేదు సరిగదా, ఆ కవరునం దేమి యుండుట మీకు స్మృతి దప్పినదో ఆలోచించుటకుగాని, ఊహించుటకుగాని, అప్పటి కవకాశము చిక్కలేదు సరేగదా, ఇప్పటికిని నాకు బోధపడలేదు. మన 'యమానో' ను—ఇదుగో, ఇక్కడే ఉన్నాడు—యమానో ఏమిరా! ఆ కవరున నేమియుండెనురా?'

'ఏమో, బాగా పరిశీలించుటకు వీలు లేకపోయెను గాని, అం దొక సన్నని పట్టుదారముతో కలిపి యుంచిన బహు పలచని పట్టునంచి యున్నటుల గానవచ్చెను. అదియైనను బాగుగ పరిశీలింతు మన్నను, దాని నైన నుండనీయక, ఆ వచ్చినవారిలో స్ఫురద్రూపియగు నొకడు దానిని తన జేబున నిడుకొనిపోయెను. ఏమి యేర్పాటు! ఆ వచ్చినవారును, ఇక్కడ నుండిన యిరుగురు స్త్రీలును, నోట మాటగాని, కాలి సవ్వడిగాని లేకనే, కను రెప్పపాటున నంతయు జేసి, మిమ్ములను దీసికొనిపోయి, నన్నంధకారమున ద్రోసిరి'

'ఆఁ—ప్రయాణస్థులనుకొని, మనవద్దనే మీరుంచిన స్త్రీలు, స్త్రీలుకారు, మీకు దోచకుండుట మీ లోపములలో నొకటి కాదా!'

'నే ననుమానించక పోలేదు. మఱియు, లాల్‌చంద్ యింట గది తాళము తెరువబోవునపుడు గూడ, నే నెవరిని నావెంట దీసికొని పోయితినో, వా డరీంధమ్ అయి యుండ నోపునని యనుమానించియే వానినిదీసికొనిపోయితిని. తక్కిన వారును వానియనుచరులై యుందురనియు దలంపక పోలేదు. కావుననే వానిని నావెంట దీసుకపోతిని వా డా గదిలో నుంచ బడినపిదప, వానిని నే ననుమానించుచునే మరలితిని, నే ననుమానించినటులనే, వానివలననే, ఇంత కొంపమునిగినది!'

'ఏలే—ఎవరివలన నైన నేమి? కాతగ్గదే అయినది. అయిన దానిని గూర్చి అంతిగా విచారించుట నుజన పద్ధతి కాదు. ప్రతిహాతము యుండినచో, యెత్తుపై యెత్తులు వేయ గలిగినచో నవి గమనించులే గదా కర్తవ్యము.'

'మఱియొక మాట—నీారు ఏరోప్లేనులో పోవుచుం డగా, అరీంధమ్ యెంతపని చేసెనో చూసినారా!'

'ఔనౌను— మిన్‌టు గన్ ప్రేల్చినాడు!'

'అందుకు నాప్రతిహాతమో!'

'చెప్పుట కేమున్నది! నీ వందుంచిన సెర్చిలైటును నందుకొని, నా మానసమున, నీకు ధన్యవాదములిడి, నీ సాహసమునకును, నీ బుద్ధికౌశల్యములకును, నాశీఃపరంపరల నొసంగితిని. ఆవుడా సెర్చిలైటు సహాయమే లేకున్న, నా కేమియును దిక్కునుదినయును దోపక యేమగునోగదా! మఱియు,

నీ యరీంజమ్ మొన్న మొన్న నే అమలులోనికి వచ్చిన నామిస్టు గన్ యెంత వేగము దెప్పించి వాడుచున్నాడు!'

'అది సరేసరి; తుపాకితో మిమ్ముకాల్చి చంపఁబ్రయత్నించు చుండెనని ఆమొద్దులు తలంచి, సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరు మొదలగువారు, వానిని వారింప బ్రయత్నించిన, 'సయ్యో! బుద్ధిహీనులా' యని యనుకొంటిని కాని ఆ మంద యంతటికిని, అరీందమ్ తరువాత, ఇప్పటికి నిలచియున్న వారిలో, ఒక్క మంగళ్సేన్ మాత్రమే, యాతని చతురిమ గొంతవరకైనను నెరుంగ బ్రయత్నించుచుండును. మీరు మింటి కెగసినపిదప, నాశనుప మందసపు చేతనున్న నేర్పరితనమును గనిపెట్టనెంచి, మంగళ్సేను దాని పలక లన్నియు నెటుల బ్రవేశీకరింపబడెనో పోల్చుటం జేసి, మరల వానిని సమన్వయింప జేసి, మీదికప్పు వేయక, అందుదిగి, పరీక్షించి, చూపెను. మీరుమింటి సంటుటయు, నరీందమ్ ఆశ్చర్యమును, విచ్ఛిన్న మనోరథత్వమును, సిగ్గును, విచారమును, అవమానమును సూచించు మోమున, మీదెన జూచుచుండ, పెంకాసిక్ వేసమున, దిద్పృత్తు లోనొక్కడనై, అంతయు బరికించుచు, నేను నవ్వుచు నిలచితిని.'

'జానాను. వాడెక్కడ— జుమలకాలము నుండియు బనిచేయుచున్నాడు. కాని, మొదటిమాటు మిస్టుగన్ నాకు మిస్ట్రు మన్నులు మరి గానరానీయలేదు. విమాన మెగురు నప్పుడు దేశగలభో, చూచుటకైనను, వీలు చిక్కలేదు.

మన గోట్టముతో నీ వుండుట జూచితిని, మఱియు నేమేమో కలవుగాని, నాకు మఱి దేనియందు దృష్టి లేకుండెను. నాత్రోవ నీబుద్ధి నైపుణ్యమును మాత్రమే, నాకు దృక్పథములై యుండెను. కావున దగ్గ నారంభింపగనే విమానమున నున్న వస్తుచయము దిలకింప, సందా సెర్చిలైటును, మఱియు నేమేమో కలవుగాని, యనియెల్ల నాకేల? బ్రదుకు జీవుడా యని యనుకొని, సెర్చిలైటుకు పవరీయ బ్రయత్నించుచుంటిని. మరల మిష్టుగన్ ప్రేల్చివాడా సాహసుడు! 'ఇంకను—మఱియునింకను పేల్చుకొనుచుందుము' అని యనుకొని, ఫుల్ పవర్, గేజ్ చూడకనే, యొకేసారి యిచ్చితిని, సరి; మరి—మిస్టూలేదు—గన్నూలేదు— నేను పవరూ, గేజ్ మొదలగునవి చూచుచు జాలము జేసితినా, తాను తుపాకి పేల్చునో, తానును నొక విమానముతో, నను వెన్నాడునో యను ననుమానమున, తుపాకి లేటున కందనంతదూరమును, తన పవనవిమానము నను వెంట నంటజాలనంత దూరమును, బోవలె ననుదలంపున, మొదటి సంపూర్ణ కాంతిప్రసారము (Gush of Light) లోనే చాలదూరము పోవగును గదా యని, వెనుమును లాలోచింపకయే ఫుల్‌పవర్ యిచ్చితిని.'

'ఔనౌను—మీ యనుమానమును నిజమే. మాటల వందడిని మరచితిని. తానును ఒక విమానము సిద్ధము చేయక పోలేదు. కార్యము లేదని దోచినది గాని, కానిచో, మిము

వెంట దరిమియేయుండును తెచ్చిన విమానమును మరల గొనిపొమ్మని చెప్పెను. అన్నియును నేను జూచుచునేయుంటిని. అరిందమ్ చేతలకు విస్మయ మందుచునే యుంటిని.'

'అబ్బా! ఆ ప్రయత్నమును గూడ జేసెనా?'

'అయ్యో! అంతటితో నూరకుండెనా! ఏమి జేయుట కును దోపక గాబోలు, మరొకటి కార్యకారియని యెంచియో గాని, మెడకో, కడుపునకో గాని, యేమో దగిలించిన యొక పావురమును, మీ విమానముదెసజూపి, మింటి కెగురవేసెను. దీపము పెట్టు వేళవరకును జూచుచుంటినిగాని, పిదప దృక్పథమే దాటుట, నేమియు గనుంగొనజాలక, నాత్రోవను బోతిని.'

'ఇదియొకటి గూడ జేసెనా! అబ్బా! కాకతాళీయముగా నాబన, మార్చివేయుటే, మంచిపని యైనది'

'ఔ గాని, మీయట్టిమాయలమారులకును, అరిందమ్ నకును మాత్రమే జోడీ! ఇం కెవరు లే కున్నను, రెండవవాని బుద్ధికుశలత గానరా వీలు లేదుగదా యని దలంచుచుందును.'

'ఔనౌను; నన్నలజడి నొందజేసి, నాకొత్తును గలుగ జేసి—మనసున కొకింత వంత దెచ్చిన దెచ్చుగాక, గాని— వాని సమయస్ఫూర్తికిని, వానిదూరదృష్టికిని, వానిబుద్ధినిపుణతకును, దప్పక వానిం గొనియాడి, ధన్యవాదము లొసంగ వలసినదే నా యెత్తులును, వాని పై యెత్తులును, నా యెత్తుపై యెత్తులును, ఒం డొంటిని మించియున్నవి గదా!'

‘అయిన దేమో అయినది గాని, అరిందమ్‌నే మీ రింత కలత జెందించుట కేమి కారణము ?’

‘అరిందమ్‌నకు కలతయా ! ఏమి వెర్రిమాట ! అతడన్నో మిన్నులు విరిగిపై బడినను, తన మన మొకింతయైన జలింపనీడు. హిమ వన్నగ ధైర్య మాతనిది. నే నంత వంత మూనుటకు గారణమా ? ఓ — కావలసినంత కారణ మున్నది. మన ప్రియశిష్యుడును, అలహాబాద్ బ్రాహ్మణకుమారుడును నగు బిన్నాతును, నే నన్నన్నో శాస్త్రముల నారితేరినవానిగ జేసి యుండ, నాత డీతని కారణముననే భ్రష్టుడై పిదప, నాణెములు దమూరుచేయుచున్న నన్ను బట్టుటకు బ్రయత్నములు సేయుచుండ, లజపతిమోహన దేవు భార్యయు, చంచేలీ బాయికిని, మదన్‌మోహన్ పఠాణ్‌కర్ నకును బుత్రికయు, జగదేకసుందరియు, నసామాన్య శేముషీధురీణయు నగు జామలను బట్టి, దాని యంతమునకు గూడ కారణం బయ్యెను. జామల మరికొలదిదినములలో చనిపోవుటకు పూర్వము, గులాబ్ సింగ్ ద్వారా, నా కొక చీటి పంపును, నందుగూడ, నీ యరిందమ్ పొగ రణువ బ్రయత్నించు చుండెను గాని, తా నెందు జయ మొందజాల నను సంశయముమున నున్నట్లునే తెలియవ్రాసినది. మదన్‌మోహన్ పఠేల్‌నకు గుల్‌సుమ్‌ను అప్పగించు నా బ్రయత్నములకు నెన్నేని యవాంతరములు గలుగజేసి యుండెను. ఈతని జంపు ప్రయత్నము నాకును లేదు గాని, ‘జితోస్మి’ యని యనిపించవలె నను బ్రతిజ్ఞ నాయది.

అటులనే, అరిందమ్ గూడ బ్రయత్నించు చున్నటుల గాన వచ్చుచున్నది. కాకున్నచో, నన్ను జెరలో నుంచుటకు పూర్వము, మనగుహనుండి తీసికొనిపోవు మార్గమధ్యమున, నన్నేమి జేసినను చేసియేయుండునుగదా! ఎంతకైనను, ఏమైనను, మిక్కిలి ఔదార్యవంతుడును, ఘనమైన తలంపులు గలవాడును అగు అరిందమ్ సకలజనసంస్తవనీయుడే యగును.'

'కాకేమి! బ్రహ్మారథము పట్టదగిన మేధాశాలి! కాని, నాథా! నీబుద్ధి కసాధ్యమనునది లేదే!'

'నీవు నాయందు గౌరవ ముంచి పలుకుచున్నావుగాని, నీసాయమున గదా నా పన్నాగములు రాణించు!'

'సరే; ఈ యుపచారవాక్యముల కేమి గాని, మీరు ఏరోప్లేనులో, అందరిమధ్యనుండియు దప్పించుకొనుట జూచిన అరిందమ్, మిమ్ములపాల విడడుగదా! ఏమి యాలోచించినారు? బోసీ, ఇంతటితో నీవ్యాయోగము కట్టిపెట్టరాదా?'

'తప్పక యాతండెన్నని యుపమల వన్నకమానడు. నేనిట్టి తరుణమున, 'బోసీ' యని యూరకుంటినా, సరి; మరి; లేదు. ఇంక నను మన నిచ్చునా? ఊరకుండదలంచినచో, నిది వరకే, ప్రప్రథమముననే, యూరకుండవలసినది. అటునేయక గ్రంథముకొంతనడువనిచ్చి, మొదట బిన్నాతుచే నాడించిన నాటకమున, వానిని 'వాడేవీడ' దనిపించి, జామలచే మరి కొంతదూరము నడిపించి, యద్భుతకార్యములకు 'నేనే' దత్తు

రాలనని దానిచే ననిపించి, ఇపుడు నేను ప్రథమభాగమున, దనకు బాధకుడనై, యది పూర్తిజేసి, ద్వితీయభాగమున, నను సంరక్షించుకొను (Defensive) తెరుణమున, చేతగాని పందవలె నూరకుండ దలంచుటకన్న హైన్యమును, ఆత్మగౌర వమునకు లోపమును కలవా? కొంతగ్రంథము సాగనిచ్చి, ఇపు డూరకుంట నా ప్రతిభకు కళంకముకాదా? కావున, సర్వవిధ ముల నీ గ్రంథము పూర్తిగ నడుపనీయవలసినదే.'

'సరేగాని, ఇపుడు డాత డేదోయొకయెత్తు, యెత్తియే యుండునుగదా! దాని కేమి యాలోచించితివి?'

'ఆత డిపుడు నాతప్పిదము కారణముచే నేదో యెత్తు వేయు ననుకొన నక్కరలేదు. జాముల ఉత్తరము ప్రకారము, సిరాజ్‌హీరా యింట సుఖముగ కాపురము సేయుచున్న గుల్ సుమ్‌ను దప్పించి, మదన్‌మోహన్ పటేల్‌నకు నే నప్పగించిన దాదిగ, నావిషయమై, దనకు నభిమాన కుటుంబమును, తనచే నుద్ధరింపబడిన గాపురమును నగుట నా గుల్‌సుమ్‌ను, మరల సంపాదింప నెన్నెని యురు లొడ్డుచునేయున్నాడు. ఎప్పుడును యేదోయొక ఒట్టితగిలియే యున్నది.'

'ఆహా! అప్పుడే రంజకము అంటుకునే యున్నాదా? అయిన మరి ఆర్పలేము. లంకాదహనము కావలసినదే!'

'ఇంతేకాక, నా 'కోటీ' యింకనుపూర్తి కాలేదు.'

'ఏమీ, దారిదోపిడులవలన, లాల్‌చంద్ మొదలగు

ధనికుల యొద్ద కొల్లగొట్టుటవలన, మీరు స్వయంతయారు చేయుచున్న నాణెములవలన, మొత్తము 'ఒక కోటి' రూపాయిలింకను సమకూడనేలేదా?'

'ఏదీ... ఏ పనియైనను, నాకుదృష్టికరముగ, నొక్కపరునను, ఏకబిగిని, జరుపనిచ్చిన గదా! ఏదో యవాంతరము, నేడో యాటంకమును గలుగుచుండ, మనోవాంఛ సిద్ధించునటుల, సంపూర్ణప్రయత్నము జరిపితి నను యానంద మైనను లేదే! ఏదీ సమయము? ఏదీ వేళ? ఏదీ యవకాశము?'

'ఔనౌను. ఆ 'అకరాచీ' ని కిం దేండ్లనుండి పోలీసులో నుంచినారే! ఏమేమిచేసెనో చేసినాడో బ్రతికింతుమా?'

'అది నీపని; ఇప్పుడు నాకు సమయముకాదు.'

'సరే; పోనీగాని, లాల్ నూపరింటెండెంటుకు యిచ్చిన టెలిగ్రాము నేవిధమున నరికట్టగలిగితిరి?'

'అకరాచీ, నీవుచెప్పు, నేను వేరుపనిచూచుకుందును.'

'అమ్మా తాను తంతి ఆఫీసుకు పోవుచు, నన్ను లాల్ చంద్ తోడు రమ్మను మన, నే బోయి, సంగతి నెరిగి, పొందరు సహాయమున, కర్రెంటు నాపి, సమయము నెరిగి, భూమిలో న్యూట్రలైజ్ చేసితిని.'

'అబ్బా! నీవే దైవికముగ నచటి కేగుట తటస్థించకపోయిన, నా యీకథయంతయు నడ్డముగ దిరుగవలసినదేకదా!'

'ఎందుకూ? నాది 'సవ్వమీది పులగ' మైనది. అంతకు ముందే మన 'ఫిబోమనా' పోస్టాఫీసులో నున్నాడుకదా!'

'సరేగాని, నిర్దోషియగు స్వర్ణమయిని మీరింతగా బాధించి, అరిందమ్‌న కింత వంత జేకూర్పనేల.'

'అతని శాంతమును బరీక్షించుటకు, మరియు, మూడు వేలకు తంతి మనియార్డరు మొత్తులో, సులభముగ దప్పించుకొనియె గదా; ఇక దీని కేమి ప్రతిఘాతము సేయగలుగునో చూచెద మనియే యీపని చేయించితిని. దీనిపై నాధారపడిన యొక పెద్ద మొత్తె త్రియుంటిని ఈత త్తరపాటు సమయమున, నాతడు తన భార్య వెంబడి బడి, పోలేదు గదా. స్వర్ణమయి యొడలి రవణముల నాచికొని, సిగపూ వైనను వాడకుండ నామెను, సురక్షితముగ, మరల విడుపజేయ నెంచితిని'

'కానుగాని, రాణివాసము నవమానపరచుట, వీధికి లాగుట, అన్యాయముగ మనోవ్యధ కలిగించుట మొదలగునవి, మీబహద్దూరికి లోపములని, స్వర్ణమయిని 'యమూనో', ద్వారా, రైలున, తన తండ్రి గృహమున కేగునటుల జేసితిగాని, ఈయొడబా టరిందమ్‌నకు మనోవ్యధాకారణముకాదా!'

'అతనికి మనోవ్యధయైన నాగాక గాని, నాకు దగిన భార్యవై, నా యాత్మగౌరవమును గాపాడితివి!'

'సరే; అంతయును బాగుగనే యున్నది. కాని యిక ముందుకు కావలసిన పని యేమి?'

'పనికేమున్నది! నీ పంపిన 'పరోక్షాలో తప్పించుకొనుట' యను నాపని యైనతరువాత, పై మొత్తు పంతు, అరిం

దమ్ దేగాని, నా కా సందర్భమున నేపనియును లేదు. అతని యెత్తు చూచుకొనిన, నాపై యెత్తు ఆలోచించుకొనవలసినదే, కాని మదన్ మోహన్ పటేల్ నా కీయవలసిన మొత్తముతో నా 'కోటి' పూర్తి యగును గదా యని యనుకొనుచుండ, నే ననుకొనిన లాల్ చంద్ బహుమతీమొత్తము రూ. 1,11 లును పోయి, కంఠమున కురియై, మరికొంత శ్రమ తెచ్చిపెట్టినది.

'ఏశ్రమయు నక్కరలేకనే, ఆ లోతక్కువ మీ టంక శాలలో భద్రీ చేసుకొని, లోకకంటకత్వము మానుటే నలహా కారి. 'కానుకాని, పటేల్ నేమిచిక్కు దెచ్చిపెట్టునో యని సంశయించుచున్నాను.' అని జుమల వ్రాసిన చీటిదీసి, దాని వెనుకప్రక్క నేమో వ్రాసి, 'కేసరీ, ఇటు రా; ఇది తీసుకొని వెళ్ళి, నాకు సొమ్ము జరూరుగా గావలయునని పటేల్ తో చెప్పుము' అని కేసరిని పంపివేసెను.

'నాథా, ఆ కేసరీలాల్ రోడ్ వీధిని బింబానులోమ విలోమముల ననుసరించి మీరుచేసిన యంత్రఫలిత మేమి?'

'మూరులా అరీందమ్ నా వీధిని రానీయకుండ జేయు నూహతో నది యమర్చబడెను. అదియైనది. అరీంద మొక తూరిరా దేహ మొకింత చురుక తిరుగ నావీధిని రా సాహసింప డయ్యె. మరి మన ఆశ్రవనము బరీక్షించలేదు. తెలిసినదా.'

'ఇదియా; సరియే.'

కేసరి చీటిం బట్టుకొనిపోవుచు 'మీారే యెదురుపడితిరి. రండు' అని మగుడ సభాస్థానమున కిరువురును రా, నీ నూతనా గతుని సభాధ్యక్షుడు చూచి, 'పటేల్ జీ' మీారే వచ్చేసిరే! ఏమి విశేషములా?' అని ప్రశ్నించెను.

'విశేషములా! కొంపే మునిగినది!'

'ఏమిా! ఏమైనది?'

'అగుట కేమున్నది! గురూజీకి గురువొకడు వచ్చి, మీారు ఎత్తుకొనివచ్చిన గుల్‌నుక్‌ను, నాత డెత్తుకొనిపోయి చెప్పరాని పరాభవ మొనర్చినాడు!'

'ఆఁ—మయశంబరులలోని మాయ లెల్ల నెరిగిన నాకు—బ్రహ్మాదిదేవతలకైన నెఱుంగరాని యంత్ర, తంత్ర, మంత్రము లెరింగిన నాకు—సృష్టికి ప్రతిసృష్టి గల్పించగల మేధాశాలి నౌ నాకు—అరిందమ్‌వంటి నిరూప కాధ్యక్షుని గూడ 'జితోస్మి' యని యనిపించగల నాకు—నీ చరిత్ర వినవలె నను కుతూహలము కలదు; ఏదీ, వినిపింపు' మని యసంఖ్యాకులగు నాంధ్రమహా జనులచే చిరకాలమునుండి యభ్యర్థింపబడుచున్న, అద్భుత జీవచరిత్రగల నాకు—క్షణ కాలమున సికతాక్షేత్రము కేళీకావనముగా మార్పంగల కను కట్టు లెరింగిన నాకు—గురు వొకడా! నాకు పరాభవ మొక టియా!'

'కాకున్న మీా ఇంద్రజాల మహేంద్రజాల విద్యా

ప్రభావమువలన మాయ గుల్ నుష్ను నా కిచ్చి గుల్ నుమ్వలె నా కగుపడజేసి తుద కేమియు లేకుండ జేసితిరి కదా !'

'ఓహో ! ఇదియొకటికదా ! నాశిష్యుడగు ఫూల్ సాహేబు కాలమున నాతడాడించిన నాటకమున నరీందమ్ను మూడు చెరువుల నీరును బ్రాపించు పట్టుల నెన్నో అమానుష కార్యములను, ఇంద్ర మహేంద్రజాలముల నెరపెనే గాని మానవుడిగ ప్రవర్తింపలేదనియును; నా శిష్యురాలగు జాముల ఈ యరీందమ్ను బ్రతారింప బ్రయత్నించిన ఘట్టముల నాడించిన చిత్ర నాటకమున నీమెను దయ్యమనియును, భూతమనియును, మానవమాత్రులు కాదనియును, వారివారి చరిత్రల వినినవా రెంతేని శ్రమపడి వారాడిన యాడిపోతల వినివిని, యటు గాకుండ నేను పంచభూతాధినాధుడ నయ్యు మా శాంకరీ కృపయే ప్రధానముగా నెన్నుకొని, కేవలము మానవికముగ, బ్రాపంచికముగ, ప్రవర్తించుచునే, నేనాతని బ్రతారింప బ్రయత్నించుచున్న యీనాకథలో లోపముల నెంచనున్నారని నే నెరిగియు నట్టి కర్జముల నివర్జింపక, బ్రచారము నేయుచున్నా నని యూహించి కాబోలు మీ రిపు డాడిన మాటల కెంతేని నామనం బెరిసెడిని; గాని మీ వాక్ప్రవాహమున మీ రిపుడు నా పారితోషిక మొసగవేయు తలంపున వచ్చిన వన్నాగము గాకున్న నేమి యీాయుగణ్యావాజ్ఞైపుణ్యము !'

'గురూజీ, పారితోషిక మొసగవేయుటకును, వాగ్ధా

ముల్లంఘించుటకును, అవిశ్వాసి నగుటకును, నేను లుబ్ధుడను, పాపిని, మూర్ఖుడను, కానని నమ్ముము.'

'సరె—ఏదో సచోటాగా, సాఫ్‌సాఫ్‌గా, జరిగినవంగ తంతా చెప్పరాదా ? అందుపై నాలోచింపవచ్చును.'

'మరి యాలోచనా ? లేని గుల్‌సుమ్‌నుగూర్చియా !'

'గుల్‌సుమ్‌పోయిన దన నేమి ? మీ యజాగ్రత్తయే !'

'మరేమో ! స్వయముగ తాళమువేసి తెరచుచుంటిని. గదికిటికీలుతప్ప సందేమియు లేవు ఏమిఘోరమైనపని జరిగినది !'

'మీ రన్న కిటికీలు బాట కెంతయెత్తున నున్నవి ?'

'నేను కొలవలేదు.'

'పోనీ కిటికీగజముల కెం తెంత యెడ ముండును ?'

'ఎంతయో ?...జ్ఞాపకము—చాలదు.'

'మీ రామె నాఖరుదఫా ఎప్పు డెక్కడ నెన్ని గంటలకు చూచిరి ?'

'మొన్నరేయి నాగదిలో 7—30 గంటలకు మా నీలాంబరియే చూచినది. మరల నేటి యుదయమున నామెయే చూచి నాతో గుల్‌సుమ్ లేదని చెప్పినది.'

'నీలాంబరి ఎవతె ?' 'మాదాసి—'

'ఎన్నేండ్లనుండి మీ యాతాలో నున్నది ?'

'నే నెరుగసి కాలము నుండియును—కాని రామరామ ఆమె మనోనైర్మల్యమును, యామె యమాయికత్వమును నెరుంగకయుగాని కాని నా డిటువలె ననుమానింతురా ?'

'సరే, మీ ఆందోళనలో సరియైన భోగట్టా యివ్వలే కున్నారు. స్వయముగానే వచ్చి చూచెదను.'

'ఏమి చూచెదరు? చందురుడు లేని ఆకాశమునా?'

'గుల్నమ్ యేలాగు తప్పించుకొనియెనో మీ రామెనుంచిన గది వివరములును ఆ నీలాంబరి యెవతెయో, ఆ మువంక పౌర్వాపర్యంబులును చూచి, ఊహించి, ఆలోచించవలెగాని అరీందమ్ యే యీపని చేసినయెడ మెచ్చుకోదగును ఇంత సర్వతోముఖ ప్రతిభ గలిగి, నలుదెస లెటుల గమనించు చున్నాడో చూచితివా, మారుటా! అరీందమ్ పై మెత్తు— ఇక నామెత్తుపై మెత్తే మిగిలియున్నది అందుకు నేనిపుడు వీరింటికి పోవలెను; మరలి వచ్చునప్పటికి, రెండుదినములు కావచ్చును. నీవు భద్రముగా మాత్ర ముండుము. నేబోయి వచ్చెద.'

'అయ్యా, పటేల్ గారూ, ఇది నాపని కాదుసుమండీ! మీతో చెప్పకేమి మా జామల యేమివ్రాసినదో ఆప్రకారమే చేసినాను. ఆమె యీప్సితము మీకొరకు నెరవేర్చినాను. ఇక నేనేమిచేసినను నావిధికాదు మీకొరకు చేయవలసినదే గాని, జామల యాత్మప్రీత్యర్థము సేయుటగాదు సుడీ! చల్లకువచ్చి ముంత దాచనేల? చెప్పవలసినది మీ సమ్ముఖముసగాక రాయబార మేల?.........' అనియు నింక నేమో చెప్ప బోవుచుండ, పటేలా గురూజీ ధోరణి కడ్డువచ్చి,

'ఏదీ మాతము; తీయించండి—జామల చీటి—'

అనేక నమస్కారములువ్రాస్తు

గురూజీ,

తమ ప్రియ శిష్యుడును నా ప్రాణ పతియును, అగు ఫూల్‌సాహేబు గతించి చాలకాలము కాలేదు; నేనిపుడు ప్రయత్నించి ఆ అరీంగమ్ ప్రౌగరణబుంకు నెన్నెన్నో యురుల నొద్దుచున్నాను కాని అవి అంతగా వియమయినట్లు లేవు ఏది యెట్లున్నను, తమరిక మూత్రము మదన్‌మోహన్ పటేల్ గారికి గుల్‌సుమ్‌ను వప్పగించి, ఆయన నాకు వాగ్దత్త మొనర్చిన బహుమానము తాముపుచ్చుకుని, నాకుగాని, నాయాత్మకు గాని శాంతి గలుగజేయమని పదేపదే ప్రార్థించుచున్నాను ఇదియేనా కడసారిదిగా గ్రహించి నన్ను సంతోషపెట్టుదురను నమ్మకముతో, వ్రాయు,

తమ ప్రియ శిష్యురాలు,
యోగిని.

యాదాను

'జమలవ్రాసిన ప్రకారమే నొసర్చితిని, గాని మీ వాగ్దానము చొప్పున, నాకు సొమ్మింతవరకును జేరనేలేదు. ప్రభువులుగాన, మరచి యుందురు. నాకు సొమ్ము చాలా జరూరు; గాన నీచీటిని జూచిన వెంటనేయీ 'కేసరి' ద్వారా సొమ్మంపిన, నేను మీకు చాల కృతజ్ఞుడను జరూర్——

కాలూరాయ్

'ఓ, తీయించవ, కేమి! ఏదీ, కేసరీ—తెమ్మిటు దేమ్మా చీటిని' అని యడుగ, నాతం డద్దాని నందీయు, నీటింపును తమకమున, 'మీరాకీ జుమలయు త్తరమును గూడ చదివి గ్రహించవలె ననియే, దీనివెనుక ప్రక్కనే, నా యాదాస్తును, గూడ వ్రాసితిని.' అని యనుచు పకేలున కాచీటి నందీయ నాతం డాయు త్తరము, యాదాస్తుతో కూడ చదివి, 'అయ్యా! 'జుమల వ్రాసిన ప్రకార' మంటిరే; అనగా మీ భావము?'

'నాభావమున కేమున్నది?'

'........................తమరు మాత్రము మదన్ మోహన్ పటేల్ గారికి గుల్ నుమ్‌ను వప్పగించి, ఆయన నాకు వాగ్దత్తమొనర్చిన బహుమానము, తాముపుచ్చుకుని......' ఏమి, వింటిరా? ఇదీ—ఉత్తరములోని ముఖ్యభాగముకదా! మీరు దీని కేక నేమి వ్యాఖ్య చెప్పదలంచుకున్నారో కాని య్యండి.

'ఓహో! ఏమి యర్థము! ఏమి భావము!'

'అర్థభావముల కేమున్నది? గుల్ నుమ్‌ను మీకప్పగించుట నావని, జుమల కిచ్చెదనని మీరు వాగ్దాన మొనర్చిన మొత్తము, నాకొసంగుట మీవని— ఇం కేమున్నది?'

అప్పగించుట అనగా నర్థమేమి?

'ఎక్కడ నున్నను, ఎవరి స్వాధీనమున నున్నాను, ఆమెను తప్పించి, మీ కప్పగించుట యని 'అప్పగించుట' కర్థము.'

'ఊరక 'అప్పగించుట' యను నీపదము నీనెత్తిని గొట్టుకో' యని యనుట వంటిదికాదే! ఈ 'అప్పగించుట' యనగా, ఎక్కడనున్నను, దీనుకొనివచ్చి, నాకు స్వాధీనపరచి నా అనుభవములోనికి దెచ్చుట— అనగా— నాస్వాధీనానుభవములోనుంచి, నా కుపయోగపడులాగున జేయుటే గాని, 'అదుగో' గుల్‌సుమ్ అని దేవతా వస్త్రముం జూపి, 'తే' నాపారితోషిక మనుట, జనులమాట కాదే!

'ఔర్ నహీం బాత్ అమ్కో దర్కార్ నహీం హై! లావ్, లావ్—జరూర్ సే, అమారా బక్షీష్ లావ్—జరూర్ ఝూట్ బాత్ మత్ కరో!'

'ఆఁ—అన్యాయం— ఘోరం—కేవలంధనకాంక్షే!'

'గుల్‌సుమ్‌ను మీకు 'స్వాధీనపరచు' మని, జమల వ్రాయలేదు. మీకామెను స్వాధీనపరచుటే అగత్యమైనయెడల అందుకు ప్రత్యేక బహుమానము నిర్ణయింప బడవలెను. మఱియు నిపుడు దప్పిపోయిన నామెను మరల దెచ్చుటకు వేరొక బహుమాన మేర్పడవలెను. ఇంతకును, మీవాక్శుద్ధిని నమ్మి, అడ్వాన్సునను పుచ్చుకొనక; మందుడనై నేనీ కార్యమున దిగుట నాతప్పే—'.

'అన్నా! ఇవుడీతనితో వాగ్వాదము పెట్టుకుంటినా కార్యభంగ మగు'నని, తన మనమున ననుకొని, 'మీకీయవలసినది యిచ్చుటే గాక, ఇవుడీపనికొరకు, మీరుకోరునది

గూడ నొసంగెదను కాని మీకే కాదింకేరికిని బ్రతాకింప రాని సమర్థుడగు అరిందమ్ యే యాపదిలో నున్నాడని సంశ యించుచు, వెనుకంజవేయుచున్న మీకే పేదీయైనను పెట్ట గలదు. 'అరిందమ్ గాలి తగిలినది—నావశము కాదు' అని మీరనిన, గుల్ నుమ్ తప్పిపోయినందుకు కలిగిన విచారముకన్న యెక్కువ తృప్తి పొందియుందును—'

'అటులనా!' యని దిగ్గునలేచి, 'ఇక రండ'ని యాతని చేయి పట్టుకొని, త్వరగమనుడై, పోవుచుండెను.

మార్గమధ్యమున పతేల్, 'గురూజీ, ఇం దరిందమ్ గాలి తగిలిన దన్నారే! అదే సత్యముకాకున్న, మీతో చేయికలుప నింకొకనికి తాఖత్ లేదే! వెనుక నొకతూరి, 'గుల్ నుమ్ను నాకప్పగించినచో, రెండు గ్రామములు జాగీరుగా నిచ్చెద' నని, నే నరిందమ్ తో.........' అనుచు నింకేమో చెప్ప బోవుచుండ, 'ఆఁ—ఆఁ—ఇం కేమి! అరిందమ్ తోనే! అన్నా పుట్టమీద నేమికట్టినను నాగమయ్యదే పేరే! ఇం దరిందమ్ తప్పక నున్నాడు. ఇట్టి యనంగతకార్యము లొనర్చిన మీతో వ్యవహార మేమిటికి?—ఏల—నాకేల నేగోల! లావ్, లావ్— అమార బక్షీష్!' అని యాతెడ్డు మరలిలో వెనుదిరుగ, 'ఇంతేనా—అరిందమ్ పేరు విన్న మాత్రాన, పిట్టలైనను నీరు ద్రావ వనుమాట సత్యమే! చేతగాక, వెనుకకు మర లుచు; నాపై నేదోయొక దోష మారోపించుటకంటె, చేత కాదనిన నీలతకన్నను నమంజసము కాదా!' యనె పతేల్.

'ఓహో! వచ్చినవాడు ఫల్గుణుడ ♦ వశ్యము గెలువనంగ రాదు.........' 'నేను డబ్బీయలేను—పని చేయించుకొన లేనని మీరనిన నిఃతకన్న బాగుండును.'

'ఏమీ డబ్బు కా?—దేనిదేని కెంతెంత నీయవలెనో, ఇవుడే నిమ్కర్ష వచ్చినచో, ముందుకు మరి పేచీలుండవు.'

ఒకరి నొకరు జూచుచు మాటాడక నిలచిరి.

తన కోటి వ్రాతియగుటలో, నీత డీయవలసినదిగాక, లాల్ చంద్ కేసులో తాళము దీయుటకు, తనకు రావలసినది యురాక, తన పీకలమీదకే దెచ్చిన రూ 1,116 లును కలిపి, మరీ లాగవలె నను నూహ పొడి, గుల్ నుమ్ పటేల్ గృహమున నుండు నను నూహ, అరిందమ్ పొందుటకై నను, ఇవుడివుడే పటేల్ చెప్పిన కారణమే గాక, జూమల చనిపోయినదను వార్తచే మతిభ్రమణమున, దేశభ్రమణ మొనర్చుచున్న గులాబ్ సింగ్ వలన, గుట్టు బయటపడునేమో యను ననుమానమున, తనమాననము తామరపాకున నీటిబొట్టుగుటను, గురూజీయును; లేశమపి తప్పు దొరికెనా మనియు మరియు బారితోషిక మని వేధించుచున్న గురూజీతో కుసుమ గుచ్ఛము తాగొని తెచ్చిన చరిత్రము, నీలాంబరిచే తానదివర కంపిన కబురును, చెప్పిన వగ్గిపై గుగ్గిల మగుగదాయని, యాందోళనావన నంచలిత మనోలలితతో పటేలును, గాబోలు, నొకరి నొకరు జూచుచు, మాటాడక కొండొకతఱ వూరకుండిరిగాని, తుదకు పటేలే,

'గురూజీ! వేయేల? ఆరెండు గ్రామములును జాగీరుగా నిచ్చిన జాలునా?' యని ప్రశ్నించెను.

'ఏదీ! నిశ్చయముగ— శాంకరీ సాక్షిగ— ప్రమాణము చేయుడు.'

'అహా! నిస్సందేహముగ నిరాఘాటముగ— నిర్వివాదముగ— సూర్యచంద్రుల సాక్షిగ— ప్రమాణము చేయుచున్నాను. మరొక్కమాట; గుల్‌సుమ్‌ను నా కప్పగించుటను, నన్ను ప్రేమించునటులగూడ చేయుటనుడీ! తెలిసినదా?'

'సరే; ఇంతేకదూ! పదండి—పోదము.'

ఎనిమిదవ ప్రకరణము

ఇ వ్వ లి క థ

ఆర్యావర్తమునకును, దక్షిణాపథంబునకును, నడుమనుండు మాళవమునకు, పురాణసంబంధముచేతను, పౌరాణికత వలనను ప్రసిద్ధికెక్కిన యుజ్జయినియే రాజధాని.

ఇక్కాలంబున కాలమాన నిర్ణయమున కాంగ్ల గణిత శాస్త్రజ్ఞులు, పాశ్చాత్యదేశమున గ్రీన్‌విచ్ ముఖ్య మధ్యస్థానముగ నెంచుకొని, కాలమాననిర్ణయ వ్యవహారము నడుపు

కొను చున్నటులనే, హిందూదేశమున జ్యోతిష్కులచే, గణితముల నిమిత్తము, ముఖ్య మధ్యస్థానముగ నంగీకరింపబడిన నియ్యుజ్జయిని, అవంతి, విశాల యను నామాంతరములు గలిగి వ్యవహరింపబడుచు, గ్వాలియరు రాష్ట్రమునకు పూర్వ ముఖ్య పట్టణమై, సకలభువనరక్షాదీక్షాదక్షుం డగు విరూపాక్ష, మహాకాళేశ్వరాది దేవాలయము లుండుటంజేసి దీర్ఘయాత్రాపరుల కాలయమై, ప్రసిద్ధ పుణ్యక్షేత్రములలో నొకటియై దనరారుచున్నది.

ఏ పట్టణావతంసము ప్రద్యోత మహారాజనందన యౌ వాసవదత్తాదేవిని, తనపితృగృహమునుండి వత్సరాజుదీసికొని పోయిన చిత్రకథల కాలవాలమై యున్నదో, ఏ కటకసింహము సకల కవివర గురుడని ప్రసిద్ధి గాంచి, లోక ప్రసిద్ధి వడసిన నాటకత్రయినిరచించిన మహాకవి కాళిదాసుచే, కుబేరశపితుం డగు యక్షుడు, మేఘునిమూలమున దన యర్ధాంగికి గబురంపిన కథలోగూడ, నెంతేని హృదయరంజకముగ వర్ణింపబడెనో, ఏ నగరరాజము సంస్కృత వ్యాకరణమున గల గొరంతలు బూరించిన 'పాణిని' కిని, గీర్వాణవ్యాకరణసూత్రములకు వార్తికములు వ్రాసిన 'వరరుచి' కిని, మహాభాష్యమందలి లోపములు సవరించిన 'పతంజలి' కిని, బృహజ్జాతకాది మహాగ్రంథరాజ నిర్మాతయగు 'వరాహమిహిరు' నకును. సంస్కృతపద పారిజాతమనదగిన, నామలింగానుశాసనమునురచియించి, మృతజీవుం

డైన 'అమరసింహు' నకును, వైద్యశాస్త్రమును భూలోక మున కవతరింపజేసిన 'శ్రీమద్ధన్వంతరి' కిని, సుభాషిత రత్నావళి యను నామాంతరము గల నీతి, శృంగార, వైరాగ్య శతకములు రచియించిన భర్తృహరికిని బుట్టి నిల్లయ్యెనో;—అన్నా! రామాయణములో పిడకలవేట వలె మా కేల నీ గోల-కథనడువనీయకుండ ననెదరా ? కానిచూచెదముగాక—ఏ నగరసామ్రాజ్యమును, ఏ రాజు, హిందూరాజ్యరముపై దండెత్తివచ్చిన, మ్లేచ్ఛకుల పాపాటనీ వీతిపోత్రుండై వారిని రూపుమాపి, వైదికధర్మమార్గంబుల పునః ప్రతిష్ఠాపన జేసి, భారతవర్షంబు నేకఛత్రముబుగ బరిపాలనం బొనర్చిన కతన నా ప్రభులకులశిరోమణికీర్తి యాచంద్ర తారకముగ నిల్వలనుండ, నాతనిపేర నొక 'శకము' స్థాపింపబడి, వాడుకలో నుంచబడి నదో, ఏ 'మహీశు' చిత్రవిచిత్రకథల వినిన, వ్రాసిన, జదివిన, బాధ లడంగి జనులు సుఖములే గాంచుచుందు రను నానుడి, నాటికిని నేటికినిం గూడ వాకొనబడుచున్నదో; ఆ సాహస విక్రమాంకభూపాలు (శ్రీ వీరు) పాలించెనో, అట్టి యి యుజ్జయినీ నగరసామ్రాజ్యమున, నా కాలమున, బౌద్ధదేవాలయము లును బెక్కులు గలవు.

అట్టి యి న్నగరమున నానా దుండిన భూస్వాములును జమీందారులును లోనగువారిలో నొకరుం డగు బసవరహీం, మిగుల నైశ్వర్యావార్యవంతుడు. సాలుకు నాలుగులక్షలకు

పై బడిరాబడిగల యీతనికి, కలకత్తాకు సమీపమున నున్న పెద్దదియగు నొక రాజ్యమున కధీశుండగు తమిజుద్దీన్ అను జమీందారుడు, స్నేహితుడును దూరపు బంధుగుండును నై యుంట, నప్పుడప్పుడు తన కుమారుడగు సిరాజ్‌హీన్‌ను స్నేహ మూలమున, నా తమిజుద్దీన్ జమీందారు నింటి కనుపు వాడుక గలదు. తమిజుద్దీన్ కుమరితయగు గుల్‌సుమ్ యును, బసరుహీన్ కుమారుండగు సిరాజ్‌హీన్ యును, సహపాఠకులం బోలె, సిష్టాగోష్ఠిం దిరుగులాడుచుండిన కారణమున, ఒం డొరులకు గాటమగు బరిచితియు, స్నేహమును, వారివారి మనోలతల సంకురించియుండెను. కొంతకాలమునకు సిరాజ్ హీన్ జనకుండగు బసరుహీన్, తన యువసాసకాలమున, తన కొమరునకు ఫోటోగ్రాఫులను దీయు 'కళ' యం దభిరుచి య నియు, నందువ నాకళలో నాతనికి సంపూర్తియగా పరిశ్రమ గలుగజేయ సహాయపడ గోరుచు, తమ్‌జుద్దీన్ పేర నొక లేఖ వ్రాసి గతజీవుం డగుట, నీ సిరాజ్‌హీన్, తన తండ్రి మర ణానంతరము చాలాకాలముపర్యంతము, తమ్‌జుద్దీన్ అధికార మునసే యుండి విద్యాబుద్ధుల గరచి, రానురాను, తమ్‌జుద్దీన్ యొక్క కష్టపు రాణివాసమగు, మోతీబీబీ వలనను, మఱియు నామె ప్రియశిష్యుడగు పూల్‌సాహెబు వలనను, చెప్పరాని యిక్కట్టుల నొంది, ఎట్టకేలకు రక్షకభటశాఖావతంసుడును, నిరూపకాధ్యక్షుండును నగుఅరిందమ్‌చే రక్షింపబడి, గుల్‌సుమ్ నకు పరిణయయుతుడై, చల్లగ కాలము గడుపుచుండెను.

సిరాజ్‌హీన్ ఒకప్పుడు పాటలీపుత్రమునకు లౌకిక కార్యనిర్వహణార్థము పోయియుండ, తన ప్రేయసి యగు గుల్‌సుమ్, ఒక పర్వదినమున, తనచెలిమికత్తెలతో, సీప్రానదీ జలములస్నానముజేసి, విహారాపాత్తుందర్శింపగోరి, యంతఃపుర కాంతలు బహిరంగముగ స్నానముసేయుట కనువుపడమి, తన స్నానాలయముగల పడవను సిద్ధముచేయు తన యంగరక్షకుల కాజ్ఞయొసంగి, దా నొక పల్లకిలో నవ్వీదు వీడి, ఎంతో దూర మున నున్న సీప్రా నదీతటమున కేగి, పల్లకినుండి తన కాలు పడవమీాద బెట్టగనే, లేడవను నదీమధ్యమునకుగొనిపోయి, యం నొరులకంట పడకుండ స్నానముసేయ, తన పడవ నమర్చి యుండిన స్నానాలయమున దాసి కీలు నడల్చినంతనే యొక నిలివెడు నీ రందు జొరబార, నదీజలముచే పడవగాని, పడ వలోపలివారికిగాని, అపాయముగాని, అసౌఖ్యముగాని రా కుండ, నం దంగనామణు లంగరక్షకులై, యప్రమత్తులై గాంచు చుండ, నా మె స్నానముసేయు సందర్భముననే, ఇందూర్ రాణి గారి పడవనడుపు నావికురాలై 'కరీమ్' అనాము, జైనదేవాల యమున గుల్‌సుమ్ నపహరించి, మొదట కాలూరాయికిని, పదంపడి పటేల్‌గారికిని ఒప్పగించగలిగితి నని, కరీమ్‌వలననే విని యుంటిమి గదా. పాపము! సిరాజ్‌హీన్ పాటలీపుత్రమునుండి మగుడి రాకపూర్వమే, తన ప్రేముడికత్తెయయ్యు, నెనొర్ష యిక్కట్టులం బడి పరిణయమైన యందకత్తియయు నగు గుల్

మమ్ స్నానార్థము నీగ్రపా నదికిం బోయి మరలి రాలే దను వార్త తన వీనులంబడ, తన కర్జ మెుక్క రోూరకుంచి, దూర మున నున్న దా బిరాన నరుదెంచి, విచారించి, యేమియుం జేయ దోపమి, దక్షణమ అరీందమ్‌ను కెరుక పరచి యాతని సహాయము నభ్యర్థించుచు, దన ప్రయత్నముల మానక నే యుచు, దిన మొుక యేడాదిగ గడుపుచుండ, ననతికాలముననే,

'తక్షణమే బయలుదేరి రావలెను—పోయిన వస్తువు దొరకినది—క్షేమముగ నున్నది— అరీందమ్'

అని తనపేర నొక తంతివార్త రా నయ్యది జదువు కొని, యొుడ ల్దెలియని యానందసంద్రమున నీదులాడుచు, ప్రయాణసన్నాహమున నుండెను.

తొమ్మిదవ ప్రకరణము

నిరూపణ (1)

'ఇదేనా గది?' 'ఔను—'

'అప్పటినుండియు నీగదిలోనే యుంచిరా?' 'ఔను'

'గ్రదైనా మార్చియుండిన కొంతబాగుండియుండును.'

'సరే—ఇదితొుక తప్పా?'

'తప్పా—మరి తప్పున్నరా! ముందు గది పరీక్ష చేయు నీయండి; అప్పటినుండి యిప్పటివరకును, ఈగదిలోనేయుంచుట తప్పే యని, మీచేతనే ఒప్పించగలను'

'కాబోలు—క్షమించండి. మాటాడితే నాతప్పే యని నిర్ధారణపరచుటకు మహాప్రయత్నములు చేయుచున్నారు.'

'అయ్యో, ఈపూ లేల నీలాగున పరజల్లి యున్నవి?'

'చూచిరా, ఎన్నివిధాల ప్రయత్నము చేసియుంటినో? ఎన్నోరకముల పరములు, మనోల్లాసకరములును, శృంగారరస ప్రధానజనకములును, నగు వస్తువులను, నమర్చియుంటినో!'

'ఈ పూలమాట ముందు చెప్పక, నామాటమరలింప బ్రయత్నమేల?' 'పూలా—నావి; ఔను నేనే తెచ్చితిని.'

'ఎక్కడినుండి?' 'పూలయంగడినుండి—'

'ఎవ రిచ్చిరి?' 'పుష్పలావికుడు—'

'ఓహో! అంతా! వేళాకోళమే? పరేల్‌జీ! ఇదిగో, నే నడిగిన ప్రతి ప్రశ్నకును పదుత్తర మీయుచున్న, నా పారి తోషికము నా కొసంగుడు—నే పోయెదను.'

'పాపము! అప్పటి ఫల్గుణు డిపుడు త్తరు డైనాడే!'

'అయ్యో, కొరగాని మాట లేల? నేను, పది రూపా యిలిచ్చిన, పది రూపాయిలపనే చేయుదును. నూ రిచ్చిన, నూటిపనే చేయుదును వెయ్యేల! ఎంత కంతే! ఇప్పు డీగది పరీక్షకు 200 అక్కడ పెట్టండి. నిరూపణ మాజా చూపెదను.'

'సొమ్మకా నాకు భయము! ఇవిగో!' అని రెండువం దలు నట గ్రుమ్మరింప, నీ గురూజీ అందుకొని, 'ఇకనాప్రతి ప్రశ్నకును నదుత్తర మిచ్చెదరుకదా?'

'నాకు తెలిసి, జ్ఞాపక మున్నంతవరకును——'

'ఆఁ——పుష్పలావికుని పేరు?'

మంచిపేరే——ఏదో 'చంద' అని చెప్పినటులయాది'

'లాల్ చందా?' 'కాదు'

'గోపాల్ చందా?' 'ఆఁ——ఆఁ——అవు నవును.'

'పొట్టి, నల్లని, కురూపికదా?'

'కాదండీ, పొడవగు స్ఫుగద్రూపి; దిద్దిన యవయవ స్ఫురణ——కాని, గురూజీ! మీ రేమి నిరూప కాధ్యక్షునిం బలె నను బ్రశ్నించుచున్నారే!'

'నే నిపు డేమిసేయుచున్నాను? నిరూపణే కదా! ఆ గోపాల్ చంద్ వద్ద నొక్క కుసుమగుచ్ఛ మేనా మరియు నింకే మైనను విలిచితిరా?' 'మరింకేమియు గొనలేదు.'

'సరే; పోనీగాని, ఆ సుమగుచ్ఛము బరీక్షించిరా?'

'లేదుగాని, ఈ సుమగుచ్ఛ బరీక్ష యేల?

'ఇదిగో, ఇదే మీకును నాకును నున్న భేదము ఇం కేదో మిత్రభేద మున్నది' అని యట నేల విరియజల్లియుం డిన పూల జూచుచు, 'ఏదీ, ఆ నీలాంబరి?' యన నా చావున నున్న నీలాంబరియు నెదురుటబడ, 'ఏమి, నీవేనా నీలాంబరివి? ఈపూ లేల యిటుల విరజల్లియున్నవి?' అని యడిగెను.

'ఇది ఆ యమ్మకు మామూలే; బాబుగా రనుదినము ను పూల గోసితెచ్చి యిచ్చుటయును, నామె నిత్యమును జించి, త్రుంపి పరజల్లుటయును మామూలే.'

'నీకష్టమున కెంత బహుమానము దొరికినదే?'

'నా కేమి కష్టము? నా కేమి బహుమానము?'

'ఈ గుల్నమ్ తప్పిపోవుటలో నీవు కష్టపడలేదా? అందు కరిందమ్ నీ కెంత బహుమాన మిచ్చెను?'

'అరిందమ్ యెవరు? నాకు బహుమాన మిచ్చుటేమి? మీమాటలు నాకు బోధపడలేదు.'

'అరిందమ్ యెవరో నీకు తెలియదేమి? నీ విక్కడ నెన్నేండ్లనుండి పని చేయుచున్నావు?'

'దాదా పిరువదియైదు సత్సరములనుండి—బాబుగారి పసితనము నుండియును.'

'సరే; అయ్యా, ఇవేనా కిటికీలు? వీనికి తలుపులు లేవే—మ రేద్వారములును లేవే; అయ్యా, ఏదీ, ఒక పెద్ద నిచ్చెన దెప్పించండి; కిటికీ యినుపగజములు బరీక్షింపవలెను' అని గురూజీ పలుక, నొక డొక యినుప నిచ్చెన దోతేర, నీతం డద్దాని నెక్కి, కిటికీ గజములు పదునాల్గింటినిం గూడ నొక త్రుటికాలము చూచి, గజములు గదలింప, కిటికీ కిరు ప్రక్కల నుండు చెరి రెండుం దక్క తక్కిన మధ్య పదియును కొంచెము కదులుచుండ, నిందొకటి సునాయాసముగను, నున

కరణసహాయమున, గొంచెము కష్టమున నం దొకటియు నూడ దీసి 'ఆహా రసాయనశాస్త్రజ్ఞా!' అనుచు నిచ్చెన దిగెను.

'ఏమండీ; సరియా, పరీక్ష ?'

'చెప్పెదను తాళండి. ఈ గజములు చూచి, ఈ రెంటి కిని గల భేదము మీరు పరీక్షించుచుండుడు ఈగది లోపలి భాగ మంతయును చూచుట యైనది. ఇదిగో ఈ గోడ వీధి వైపు భాగమును గూడ చూచి, నిర్ధారణ పరుపగల నను కొను చున్నా' ననుచు బిరాన వీధిదెస బోయి ఆగోడ బరీక్షించి, ఆ సమీపపు నేలను గుర్తించి, నిదానించి చూచి లోపలికి వచ్చి, 'పటేల్ జీ! ఇక సందేహము లేదు. అరిందమ్ యిందులో పనిచేయక పోయియే యున్నయెడల, 'ఆక్సే అసిట్లయిన్ వెల్డింగుతో, ఈ కిటికి యినుపగజములు కరగించుటయును, మరల నతుకుటయును, జేయ సమర్థు లెవరు ?' అని యీా నిరూపకు డనెను.

'ఔనండీ! అగాన్తో కరగించినపుడు ద్రవభాగము కొంచెము క్రిందికి దిగజారి కట్టిన గుబురులా యివి ?'

'సరిగా పోల్చిరే—'

'కాని ఆమె నెటుల బైటకుకొనిపో గలిగెను ?'

'ఓస్—చొప్పదంటుప్రశ్న; ఇంత లోనచ్చినవాని కది యొక కష్టమా ? పదిగజము లూడబెరికి పెద్దనిచ్చెన సహాయ మున నామెను దీసికొనిపోయి యుండరాదా! నిచ్చెన దాపు

గురుతులు చూచెదరుగాని రండు రండు—నాతో రండు. ఈ గోడ కావలవీధి దెసను చూడగలరు' అనుచు నాయనను దీసికొనిపోయి, తా నదివరకు చూచివచ్చిన గుర్తులీతనికిని జూపి, 'ఏమండీ, నా నిరూపణాభాగముం గూర్చి పరితృప్తిం జెందితిరా ?' యని యడుగుచు, గదిలోపలికి దీసికొనిపోయి, మరల నా యినుపగజములపై నుండిన చిన్నచిన్న గుబురుల జూపుచు 'దీనితో నా నిరూపణ సంపూర్తియైనదికదా; ఈ కిటికీమూలలను ననే ఆమెను గొంచబోయెను. మీరీ గదిలో నామె నప్పటి నుండియు నుంచకపోయిరే యుండిన నీ యవాంతరము వాటిల్లకపోయి యుండునే!' అని తన మాట నిలదీసికొనెను.

వీరీ తీరున సంభాషించుచుండ, నొకడు వచ్చి, 'గురూజీ' యని బిలచి యాయనతో నేమో రహస్యముగ నివేదింప, నీతండును యేమో వ్రాసి 'చూడు అకరాచీ, తక్షణ మీ యుత్తరము—రైలులో పోయి, చూడు—అక్కడ రైలు టపాలో వేయించవలెను సుమా; బహు భద్రము; మెయిలువాళ్లలో పడితీరవలెను......చూడు; నీవు పోవుచున్నావు గాన, మన 'యమోటాతో' పతేల్‌గారిపుడే వచ్చెదరు. వారుకోరుపని నిర్దుష్టముగా నేయవలెనని, నామాటలుగా చెప్పుము.' అని యకరాచీతోచెప్పి 'పతేల్‌జీ, మరి మన మిక్కడ చేయవలసిన పనిలేదు. మీ రిపుడే వీనితో పోయి, మన మిక జేయువలసిన పనుల కాయత్తపడవలెను. యమోటా

అన్నిటం జతురుసు ఇక మీరరుగుడు' అని చెప్పి, 'అది నేను చెప్పినటుల రవానా యగునుకదా!' అని హెచ్చరించి వారిరువుర నంపివేసి తన యత్నమున దాఁ బోయెను.

నిరూపణ 2

'సరోజినీ, గుల్సుమ్ యేమిచేయుచున్నది?'

'ఇప్పుడే భోజనముచేసి కూర్చుని గులాబీపూలు మాలగా తయారుచేయుచున్నది.'

'ఏదీ, ఆమె నిటు రమ్మను. ఆమెపేర నొక యుత్తరము వచ్చినది.'

'సరే; పిలచెదను గాని, మా అమ్మను పిలిపించరా, ఇన్నాళ్ళయినదికదా!'

'అలాగే నమ్మా పిలిపించెదను. మీ తాతగారింట క్షేమముగా పిండివంటలు దినుచు, నిక్కడికన్న నక్కడనే యెక్కువ సుఖముగా నున్నది గదా!'

'పోనీలెండీ; మీ రెప్పుడును ఏదో ఒక హాస్యపు మాటాడి, ఆమాట తప్పించేస్తూనే వున్నారు. ఇంకా యెన్నాళ్ళు అమ్మను అక్కడ వుంచెయ్యాలని అనుకుంటున్నారో?'

'మరి చాలారోజులు మీఅమ్మ అక్కడ వుండదులే. మంగళ్ళనని ఆ పనిమీదనే పంపినానులే. పిలు, పిలు, గుల్సుమ్ని, త్వరగా—'

'ఎందుకూ? ఉత్తరం యివ్వండి. నే నిచ్చేస్తాను.'

'అలాగు కాదమ్మా; రమ్మను.'

'అయితే వుండండి మరి వెళ్తున్నాను?'

సరోజిని నిష్క్రమించును. మరికొంచెముసేపటికి నగ మల్లిన గులాబీపూలహారముతో గుల్ నుమ్ ప్రవేశించును.

'ఏమిబాబయ్యా, ఉత్తరమువచ్చినదట! ఎక్కడనుండి?'

'ఔనమ్మా; ఇదే కవరుఉత్తరము యెక్కడనుండియో తెలియకున్నది. పోస్టల్ ముద్రలేదు. కాని, రైల్వే మెయిల్ సర్వీస్ ముద్ర సెట్ నం 5 రు అని యున్నది. అందువలన నిర్ధారణగా నేమియు దెలియకున్నది. నీ విక్కడ నుండగా, నీ పేర వచ్చుటచేత, సిరాజ్‌హీన్ వ్రాసియుండు ననుకొనుచు న్నాను. ఏమో, ఏదాసికైనను నంచిది. నేను పరీక్షించి, అందున్న సంగతులు చూడకయే నీ కిచ్చివేయుదును.'

'మీరుచూచిన నేమితప్పు, బాబా!'

'అటుల కాదమ్మా' అని యనుచు నా యుత్తర మాత్ర డటునిటు త్రిప్పుచు, దాని భారమును జూచువానిం బలె మరల దానిం బరీక్షించుచు, నొక సూనెచుక్క నా కవరుపై వేసి, కొంతసేపు నెరపి, చూచి, ఆకవరును చింపక, దానిమూతి యంటింపబడిన భాగముపై నించుక తడిచేసి జాగ్రత్తగా దానిని విప్పి, తన ముఖము దూరముగా నుంచి, లోన నున్నది కాగితమే కాని యింకొకటి కాదని నిశ్చయపర

చుకొని గాబోలు, యం దుండు కాగితము దీసి, దాని కొనను పట్టుకుని దులిపి, కవరుపై తనుదులిపి, యామె కొనం గ, నామెయు చిర్నగవున నద్దానిం దమకమున నందికొని, త్వరగమనమున లోనికి బోయి, యాకమ్మను జదువుకొనుటకు బూర్వము నంతకము జూచుకొని, విస్ఫురితముఖముతో, పుల కాంకితతనూలతతో, నానంద వికసిత నయనాంబుజములతో, నుత్తర మెల్ల మెల్లగ జదువుకొని, నం దేమి బోధించుకొనెనో గాని, యానందపారవశ్యమున నన, మరలచావడి కరుదెంచి, 'బాబయ్యా, వీరా అల్లుడుగారు బయలుదేరి వచ్చుచున్నా' రనెను.

'ఏదమ్మా, ఇటుతే—ఊః—పోనీ, నీవే చదువు—వింటాను.'

* * * * *

ఆః—ఆః—అరిందమ్, ఆగు మాగుము! ఎక్కడినుం డియో వచ్చిన యుత్తరము, కాదు—కాదు—సిరాజ్‌హీన్ వ్రాసె నని, నీ వనిన యుత్తరముపట్టుకొని, 'ఏదమ్మా, చదు వు; వింటాను—' అని గుల్‌నుమ్ ఉత్తరము చదువుచుండగా శిథుబాటుగా వినవలె నని యెంచుచున్నావు కాని, మా కొక విషయము చెప్పనిదే ని న్నా యుత్తరము విననీయము. మరియు గుల్‌నుమ్‌ను చదువనీయము. నీ పనులును, నీ నిరూపణకార్య ములును, నీయంతటఁ నీవు చేసుకొనిపోవుచున్నావు. ని న్నను

నరించి పోయినచో నన్నియు దేటపడగలవని గాబోలు, నేది యు నడుగక, నీ త్రోవను బోవుచున్నావు ఏ దేహుల జరిగి నదో, వివరముగా, నేదియు జెప్పవైతివి. మా గ్రంథకర్తయైన నను జెప్పడాయెను. పోనీ యని, నీవారగు సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరు మొదలగు నీ పరిజనులనైన నడిగి దెలిసికొందమన్నను. కాలూరాయి ని స్సధిఃకరించి తప్పించుకొనుదాదిగా వారేరీ, ఎందును గానరారైరి. పోనీ, నీవు చెప్పినను, చెప్పకున్నను, ఇంతవరకును మీమీ చరిత్రల దానేర్చినయట్టుల, నోపిన రీతిని, మా కెరుకసేయుచున్న పావ మీ గ్రంథకర్తనే యడుగుద మన్నను, దన కలమును వడిపడి బోనిచ్చుచున్నాడే! ఇంకెటుల? మా కెన్నో సందేహము లున్నవి. కాలూరాయి యెంతో నేర్పరియు, బహుమేధావంతుడనియు, నక్కడక్కడ నుడివియుంటివే! అరిందమ్, నీ వట్టి దుస్సాధ్యు నెట్టుల బట్టితివో చెప్పవైతివే! మా మానసకాసారముల నీ సందేహాపవనము కలతవెట్టుచున్నది. ఇంకను మేము వేచియుండలేము. ఇక మా కోపిక చాలదు. పోనీ ఇపుడా గుల్‌నుమ్‌చేతి నున్న యుత్తరము వచ్చిన నంచి (కవరు) నంతనేవు బరీక్షించితివే! ఉత్తరమో, అందలి యంశములో యేవియు నక్కరలేక, పోష్టు ముద్రయా నీకు గావలసివచ్చెను? నీ వేల నా కవరుపై తెలబిందువు నెరపి, ఎంతో బరీక్షించి, దానిని చింపక, దాని మూతిం దడిపి, మెల్లన దెరచుచు, నీవు పెడమోమున నం

దున్న కాగితముం దీసితివే! ఏమి, ఏల నంత జంకు నీకు? ఇందు గల విశేషము మొదట మా కెఱుకపరచి, మేము బరితృప్తిం జెందినపిదప సుమా, నీ గుల్సుమ్ ఉత్తరము చదువుట— నీవు వినుట—ఏమి, చిఱునగవున జూచుచున్నావు?

ఓహో! లోకములో జను లాత్మకృత్యంబుల మఱువజాలరుకదా! అలనాటి నీ ఇన్ష్యూరెన్సు కవరుసంగతి యింకను మరవు గా లేదు కాబోలు ఇంతకును నీకును మాకును మరవురా గానిదేఅది ! నీ వపుడు కాలూరాయిని పట్టుటకు రూ. 1,116 ల కరెన్సీనోట్లు గల కవరది యను భ్రమ గొలిపింప నేర్పుమెయి నంపిన ఇన్ష్యూరెన్సు కవరులో, చిక్కని నేతగల పట్టునంచియు, దానిచుట్టును గుల్లదారమును, వీనినిండ రెప్పపాటు కాలమున బని సేయగల విష వాయువుతో, నీ వానాడు నింపియుంచి పంప, పాప మాత డమాయికముగ దానిని చింప, నం దున్నని తెగి, ఆ వాయువు నాతని నాసాపుటముల బ్రవేశించి, వాని నున్మత్తుంగా నొనర్ప, నాసట్టున వాని బట్టిన ఘట్టము మఱువమియా! మరి యామాటయైన నోట ననవైతివి. నీపనుల జూచి, మము బోల్చికొను మందువే? మేమందరము నీయంతవారము కాగలమా? సరియే—పాప మెంత యాతురపడున నాయుత్తరమును వినదలంచితివో; అడుగు మడుగుము—గుల్సుమ్ను—ఆ యుత్తరము చదువుమని—

* * * * *

'ఏదమ్మా, చదువు; వింటాను.'

'తమరే చదువవచ్చును.' అనుచు నాలేఖనందిచ్చెను.

కమ్మం జదెవుకొని, యాతండును చిర్నగవున, అమ్మా ఈకమ్మలో ఉజ్జయిని అని యుండుటచేత, ఉజ్జయినినుండి వ్రాసినటుల నున్నది; కాని తారీఖులేదు మరియు, నాతంతి వార్త అందినతర్వాత, తాను వ్రాయుటకు దిగినంత వ్యవధి యున్నటుల గానరాదు నంతకమును, దస్తూరీయును, ఆయన వియుం బోలియున్నవి'

'ఏమి, తామటుల సందేహించుట? స్వకీయంబగు విష యములగూర్చి గూడ, తమ నిరూపక సామర్థ్యంబుల జూపు చున్నారుగదా యని విచారించుచున్నాను'

స్వగతమున, 'అన్నా, ఈమె మనము నొచ్చినదియై యుండనోపు.' ప్రకాశమున, 'లేదమ్మా, నే నేమియు సంశ యించలేదు, నాతంతివార్త నందికొనినపిదప, నీ యుత్తరము వ్రాయుటకు తగినంత వ్యవధి లేదేమో యనియు, నీయుత్తర మున నుండిన కవరునిమీాద 'ఉజ్జయిని' ముద్రలేక, 'సెట్ 6' అని రైల్వే మెయిల్ సర్వీసు ముద్రమాత్ర మున్నదే యనియు. ననుకొనుచున్నాను గాని మరేమియు లేదు. ఐనను, నాతంతి వార్త నందుకొనిన తక్షణమే బయలుదేరుచు నిది వ్రాసియుండ వచ్చును, ఆ సమీపమున నున్న మరియొక యూరనాగుచు, నీ యుత్తరమును రైల్వే మెయిల్ వాగ్లో వేసియుండవచ్చును కావున నిందేమియు ననందర్భములేదు.' అని సమర్థించుకో ప్రయత్నించుకొనుచు గాబోలు పలికెను.

'సరేగాని, బాబయ్యా, వారువచ్చే తారీఖు మాత్రము తెలిసినదికాదు.'

'అయ్యో, తెలియుకేమి? ఎల్లుండి' అని వ్రాసిరే! మొన్నటి దీయుత్తరము అనగా నేడే యనుటకాదా! ఈ సాయంత్రము 5 గంటలబండి వేళకు మనము పోదము. నీవును సిద్ధముగ నుండుము.'

'బాబయ్యా.........'

'ఏమో చెప్పబోవుచు, సంశయించుచున్నా వేమి?'

గుల్‌సుమ్ విస్మితవదనయై మిన్నకుండెను.

'ఏమమ్మా, దుస్తులనుగూర్చి యాలోచించుచుంటివా? అమ్మా, తమిజుద్దీనును, నన్నును సమభావమున జూచుకొను నీ వేల నిటుల సంశయించుట!'

గుల్‌సుమ్ మారు పలుకలేదు.

'గంట గింటన్నరలో నీకు దగిన దుస్తులు రాగలవమ్మా అప్పుడే పురమాయించినాను. నీ వివాహమునకు పూర్వము నీకు దుస్తులు తయారు చేసినవాడే— కాని, వచ్చుచున్నానని వ్రాసియు, వచ్చినతరువాత, నిన్నును, నన్నును, చూడక పోవునా? చూడకపోయినచో, దానికు రాబని యేమి? మన లను గలసికొనుటకును, మాట్లాడుకొనుటకును, కష్ట సుఖములు గలపోసికొనుటకును గదా రమ్మని తంతివార్తనంపితిని. ఇట్టి పట్టున, నిన్ను వచ్చి తన్నెదుర్కొనగోరనేల?'

గుల్‌సుమ్ ముసిముసినగవున మిన్నకుండెను.

'ఔనును; తా నూరలేసితరి; నీ వావత్సమయమున దైవోపహత వౌట, నిన్నింతటజూతునా యని తహతహం పడుట నిట్టుల వ్రాసియుండు. ఆహా! ఏమిఅన్వయసామర్థ్యము.'

గుల్‌సుమ్ మోమున సునుసిగ్గున, లేనగవున, నచ్చోటు వీడిపోవుచుండ, 'అమ్మా, ఆయన తొందరయు, నాందోళనయు, దమకమును, మన మిర్వురమును బోయి జూతుము గాక! నీవుమాత్ర మీ యుత్తరమున నున్నటుల నచ్చటి కొంటరిగ బోకుమా! ఆయనయే వచ్చి మనలను చూడవలె నంతియ గాని, మనముగాపోవలదు—చూదుముగాక, ఆయన తొందర!' యని రూాయన బలుక, నియ్యామయు నగవు మొగ మెల్ల నల్లికొన, లోనికేగెను.

* * * * *

'ఏమైనది లాల్‌చంద్ కేసు?'

'ఆప్రశ్నకు జవాబుగా మరియొక ప్రశ్న మిమ్ములనడుగవలసియున్నది. 778 ఏడీ?'

'ఎక్కడికి వెళ్ళినాడో; ఇక్కడికి రాలేదు.'

'సరేగాని, వాడీసారి మీకు కనపడినప్పుడు, మరువక, తప్పక నావద్దకు పంపవలెను'

'అలాగే—గాని, మరేమయినా విశేషములా?'

'అన్నీ విశేషములే!'

'వేరు విశేషములా? ఈ 778 తో సంబంధించి యున్నావా?'

'ఆఁ—778 యే—వాడే లేకున్న, లాల్ యింట్లో చోరీయే జరుగకపోయియుండును. దీనికంతా వాడే గ్రంథకర్త.'

'ఆ! ఏమది!! వింతమాట జాడుచున్నారు!!'

'మీకు వింత; నాకు వింత; లాల్‌కో వంత!'

'ఔనులెండి-ఏదో కొంచెము సూచనగా చెప్పరాదా?'

'సూచనగా నేమి? పూర్తిగానే చెప్పవలసియున్నది. కాని ఇవు డేమియు నన వలనుపడదు. వేయేల! వాడే లేకుండిన, నింతవరకీ ఘోరనేరములే జరుగకపోయియుండును.'

'అటులనా? అబ్బా! ఏమియాశ్చర్యము!'

'ఇదే ఆశ్చర్యకరమైనదో—

(1) పోలీసుస్టేషనులో మనమిరువురమును 'జిగొమార్' అను సంతకముతో వచ్చిన యుత్తరమును గూర్చి యోచించి, నేను 12 గంటలు ఆప్రాంతములో లాల్‌చంద్ యింటికి వెళ్ళి, అదివరకే, అక్కడ పెట్రోల్ చేయుచుండుటకు నిర్ణయించబడిన మంగళ్సేన్ మొదలగువారిని టలీస్ చేయుదునని, నేను మీతో చెప్పుచుండగా, అప్పటికి మనవద్దనే యుండి, వినుచుండిన 778 తనకు శెలవు కావలెననిన్నీ, జబ్బుగానున్న తన భార్యకు మందును మాకును చూచుకొనవలసియున్న దనిన్నీ, తన కారాత్రి ఆఫ్‌డ్యూటీకూడా ననిన్నీ చెప్పి, మీవద్ద శెలవు

తీసుకునిపోయినవాడేడీ, మరి రావేలేదే, ఆమరుదినము వరకును? ఇందు కేమందురు?

(2) నేనారాత్రి మీతో ఏదో ప్రసంగవశమున, మాటల ధోరణిని స్టేషనులో నుండిపోయి, నియమిత కాలమున కక్కడికి పోకపోవుటవలననున్నూ, మన నియమిత కాలము వానికి దెలియుటయున్నూ, కారణములు కావా? నా కార్ నుకూడా వాడు వాడుకొనుటకు అవకాశము కలుగుటకు లేదా? ఆ హైర్ న్గల మరియొక కార్ నైనను వాడుకొని, అది స్టేషను దారిని లాల్ యింటికి తీసుకొని పోవుటకున్నూ, వాడు కారకుడుగా నుండుటకు గాని సహాయకుడుగా నుండుటకు గాని, సమ్మతించి ఊరకుండుటకుగాని, అవకాశము లేదా?

3. మరియును, లాల్ బెల్గ్రాము యిచ్చి, మనవద్దకు తిరిగీ వచ్చినప్పుడు, అతనితో వీడును వచ్చియున్నాడు. మీా రది కనిపెట్టనూ లేదు; నే నెక్కడనున్నూ చెప్పియుండనూ లేదు గాని అప్పుడు నా సంశయము ప్రబలమైనది.

4. ద్రోహి మూపరింటెండెంటు రూపముతో వచ్చి, నన్నున్నూ, షెల్లాక్ నున్నూ, రిమాండులో నుంచుమని చెప్పినతోడనే అదివరకే ప్రబలమై యుండిన, నా సంశయము మరింత వృద్ధియై స్థిరపడినది.

5. అనంతర మొకతూరి—మీా రెరుగనే యెరుగరు, చూడండి—ద్రోహిని మేము పట్టి తెచ్చిననాటి రాత్రి, నేను

టెలిఫోనులో పిలచి స్టేషన్ రైటర్‌తో మాట్లాడి నప్పుడు, ఆర్డర్లీ సైకిల్ కాన్‌స్టేబిల్‌ని పంపుమని కోరగా, ఆర్డర్లీ మరియొక డుండగా కూడ, తానునా వద్దకు వచ్చినాడు. అప్పుడు, 'నరే నీవా?' యని నాయనుమానము దృఢీకృతము గావించుకుని, ఇంకేమగునో చూతునుగాక యని నే ననుకొని వానిద్వారా తంతివార్త నంపితిని. కాని అందువలన నేమియు తేలలేదు.

6. ఆఖరికి ఒక చమత్కారము జరిగినది. 'గుల్‌నుమ్ యిక్కడ నున్నది; నీవు బయలుదేరి రావలె' నను తంతివార్త నంపుటకు స్టేషనునుండి ఒక కాన్‌స్టేబిలు నంప గోరగా మరల నీ 728 యే, నాయెదుట తయారయినాడు. అన్నా, ఇది బాగున్నది కాదురా యని, వాని నంపివేసి, మరియొకని ద్వారా పంపినాను. కాని—చూడండి, వాని ఉబలాటము! పిమ్మట నాకు రసీదు తెచ్చియిచ్చినవాని నడిగి తెలుసుకుంటిని. వీడును వాడును గూడ కలిసియే వెళ్ళియుంటిరట—నా మనోక్షేత్రమున నదివరకే నాటబడిన యనుమాన బీజము మొక్కయై, చిగిర్చి, వృద్ధియై, పూచి, కాచి, ఇపుడు ఫలోన్ముఖమునకు వచ్చియున్నదని తోచుచున్నది. ఏదో ఫలితము తేలుట కిక నంతగా నాలస్యము లేదని దలంచెదను. కాని నేను కోరగనే, ఆర్గురు కాన్‌స్టేబిల్సు తుపాకులతోనున్ను, ఇద్దరు లేడీలతోనున్న నే నెక్కడనుండి టెలిఫోన్ చేసినను, నావద్దకు పంపవలసియున్న మీరును హుషారుగానే యుండవలెను.'

'సరే—అలాగే చేయుదును గాని, సిరాజ్‌హీన్ పేర మీా రంపిన తంతివార్తాదర్శకములో, వీని నెట్టుల సంశయించ గలుగుచున్నారు ?'

'ఇపు డిపుడే సిరాజ్‌హీన్ సంతకముతో నొక యుత్తరము గుల్‌నుమ్ పేర వచ్చినది. దాని పోష్టుముద్ర నాకు సందేహ కారణము; అందున్న సంగతులు విన్నారా? ఎంత చమత్కారమో! తాను వచ్చుచున్నాడట కావున, తన నీమె స్టేషను సమీాపమునను న్న రాజకుమార్ రెస్టు హౌసులో కలుసుకొనవలెనట. ఎందుకో? వచ్చేవాడు రాడా; చూడడా? చూచుటకు గాకున్న, నిం కెందుకు తనరాక! ఊరి ముందరకు వచ్చినకొలదిని, ఊరుకు లెక్కువ యగునట్లుల నున్న దీ తొందర—ఈ తమకము—ఈ తహ తహ! నా పెళ్ళి గ్రామము చేరిన పిమ్మట, తాను బయలుదేరుచు నీయుత్తరము వ్రాయుటకు తగినంతవ్యవధి కలదా యని నా సంశయము.'

'ఔను—కావచ్చును మీారు చెప్పిన దంతయు పూర్వ పక్షము సేయ బ్రయత్నింపను కాని, ఎవిూ, తాను వచ్చుచు, దన భార్యను జూడ గోర్కెయుండ, తాను రైలు దిగినతో డనే, త న్నెదుర్కొన జూచువేడుక యుండరాదా! అం దేమి యసంగత మున్నది? మరియు నుత్తరము టపాలో వేయునంత త్వైన ననన్వయము గాదే! పదీ దానిముద్ర?'

'Set No. 5 (సెట్ నెంబరు 5) అని యున్నదిలెండి.

అది ఉజ్జయిని సర్కిల్ తాలూకు నెంబరే. అందులో నేమియు సంశయము లేదు. కాని యీ యుత్తరమే అసంగతమనియు, అనన్వయమనియు నే దలంతును.'

'ఏమో; చూడవలసియున్నది!'

'ఔగాని, డిపార్టుమెంటులుగా మన మిచ్చిన టెలిగ్రామునకు సూపరింటెండెంటుగా రేమనిరి?'

'ఆయన రా వీలులేదనియు, డెప్టీ సూపరింటెండెంటు గారిని చూడమనియు, తంతి వచ్చినది. అయనయును వచ్చి, వివరములు కనుగొని, ఎంక్వైరీ పూర్తిచేసి, ద్రోహినిపట్టి తనకు తెలియజేయుమని చెప్పిపోయిరి'

'సరే. కాని, మీ రొకసారి నాతో మా 'ఔట్ హౌసు' కు వచ్చినచో, మరియొక విశేషముచూపెదను'

* * * *

'ఇతనెవరు?' Mun

'చూచినారుకదా! అటు పదండి; సంగతి సావీవులా కముగా, అంతా చెప్పెదను.' వి సం డి

* * * *

'చూచినారుకదా; వీడు అసలుకే మొసరు పెట్టిన వాడు. జమిాలియాకాలమున నుండిన—ఇప్పుడీ సర్కిల్‌లో లేడుగాని—జత్తీబాబుకి బాగుగ తెలుసును'

'జత్తి' బాబు పరవపుజట్టిలో బాగుగ పని చేసినవాడు. అయితే పూర్వగాథ కేమిగాని, మన ద్రోహిచేత, విఫలమనో రథు డైనవాడు; చెప్పెదను రండని, తీసుకొని పోయెను.

అన్నా, అరీందమ్! నీతో చాల చిక్కుగ నున్నది. ఎక్కడికో దీసికొనిపోయి నీ వా సర్కిల్ ఇన్స్పెక్టరుతో మాట్లాడసేల? మేమును వినిస దప్పా? పోనీ లే; ఆ కరీమ్ గు లాబ్ సింగయి, జమలకాలమున చేసిన కార్యములును, అతని నిజనామమును, మే మెఱుంగుటకు 'నేనే' యను గ్రంథము లేకపోలేదు లే! అతనితో ప్రసంగ మంత మయినపిదప, మరి యిటురాక, వానిం బంపివేసి, నీవు నీకార్యములపై బోవుచు న్నావే! అన్నా! ఏదియు మొదలును గొనయు దెలియనీయవే !

క్రౌ లూ రా యః

ద్వి తీ య ఖ ం డ ము

ఎదురునన్నాహము

మొదటి ప్రకరణము

‘సిద్ధముగా నున్నవి బాబూ, కార్లు—’

‘రామకృష్ణా, ప్రస్తుతం ఒక్క కార్ చాలు.

‘అమ్మా, మనము బయలుదేరవలెను. సిద్ధముగా నున్నావా?’

గుల్సుమ్ ఒక మాణిక్యపు బొమ్మయై, అరీందమ్ ఎదుట నిలచెను ఈమాణిక్యపుబొమ్మను వర్ణించుచు నొక్క వాక్యము వ్రాయుటకై నను వలనుపడనీక మాకలము ముందు కథకు బరుగిడుచున్నది. అదో, ఏమో అరీందమ్ ఉల్లాసమున నున్నాడు—‘యేస్, ఎగ్జాట్లీ! సరిగా నేననుకొనినట్లే అమరినదమ్మా ఆ గౌను—ఆ అంగు అంతాను; నేను ముందుగ పోలీసు స్టేషను తెన్నునపోయి, రాజకుమార్ రెస్టు హౌసు

పడమటిదెస, మధ్యాగదిలో నుండుసు. కార్ మరల రావేగమే బయలుదేరుము. రామకృష్ణ నీ కంగరక్షకుడై రాగలడు'

* * * *

తరణికిరణవారము జల్లారుచున్నది సుమారు రెండు గంటలు కావచ్చినది. వీధి వేకార్ పోవుచున్నను, తనకొరకే వచ్చుచున్నదని బైటకువచ్చి చూచుచు, మరల లోనికిబోవుచు కార్ కొర కెదురుతెన్నులు సూచుచు, నాందోళనావవన సంచలితమనస్కయై, ఇటునటు దిరుగుచుండు గుల్ సుమ్‌ను జూచి, మెల్లన, 'ఎందుకమ్మా, ఆతొందర?—సూర్యో—కార్ వచ్చునులే!' యని సరోజిని గేలిసేయుచుండ, 'నదిగో, రామకృష్ణో, కార్' యని పలుకుచు, పలుచని మేఘముల నందున దోబూచు లాడుచున్న చందురుని చందాన గుల్ సుమ్, ఇలువీడి కార్ నధిరోహింప, మోటారునడచుచుండెను.

రెండవ ప్రకరణము

'పూరుల వెర్రిది. స్వర్ణమయి నేల యులబడి నొందించుట' యని, న న్నడుగడుగునకును నోనాడుడు. ఇంతయును, స్త్రీలోకమునకు వ్యక్తిసంబంధముచే, జాలివొడముట సహజమే గాని, నా యుద్దేశమును, త త్సిద్ధికొరకు నేజేయు ప్రయత్న

ములును, త త్ప్రియత్నముల ప్రమాదరాహిత్యతయు నన్ని కావలయునా? పోనీ, దాని యుబుసున కేమిగాని, వా డెంత దిట్టరి! ఆతని సిరుల సాచితి, మఱియు నాతని నాజడి బెట్టగ నైన వారి బ్రేరేచితి; పడంతికిం దనకు బొం దెడజేసితి. త్రేచితి; లోచితి; వెతల గంద నలంచితి; అప్పుల మోపితి; నేచితి; పెత్రట్టుల పెట్టి, తడవుల వేచి, చూచి, నల్ల మల్లల నాడ నూచితి; మాయూరే! ఎన్నిట న్రొంగడు; ఎదం దలంకడు; బింక మూడడు; కట్టా! ఎట్టిదిట్టరి! ఐన నౌగాక గాని, ఈ యెత్తున, చిత్రమ్మున దిట్టతన మ్మూడక తప్పదు! త్రాహి త్రాహి యనక తప్పదు! అక్కరలేని గొడవల కేగిన, పాప మిట్టియిక్కట్టులు దప్పవు. ఈ యెత్తున గుల్సుమ్, ఈవల నా వలం బడకతప్పదు; అతని పట్టుమగక తప్పదు—తప్పదు' Yes

'ఆఁ—ఎవరది? ఓహో, మీరా! వాః—నరిగా నమ రినదే! ఇ దెవరిపని? యమోటాదా! వా డెక్కడ—జపాన్ సొగసు, జపాన్ చేసాఫు, జపాన్ నేర్పును బ్రదర్శించినాడు. నరే—వదండి. మీ కది యమరిగా నా కేనా యిది యమర లేదు. బిా నౌఖరుగా నేనును లేనా? అన్నియు బాగున్నవి గాని, సభా పిరికితనమును, మీకు కావలసిన గుల్సుమ్తో మాట్లాడుటకై నను సిగ్గును, మీకులేకున్న, మన ప్రయత్నమున నిస్సంశయముగ మనకు జయము కలుగక తప్పదు.'

'ఏదో యొకవంక నెంచవలెననే యుందునా యేమి?'

'ఉన్నమాట కుమకేల ? అది సహజమే యనుడు.'

'నే నేమియు ననను; ఏదో కార్యము పనిశార్యముగ జయ మందజేసిన, మీ రనుకొనినదానికన్న నే నన్నదానికన్న, నేను మరుంగు లధికముగా తెరంగున సంతోషపెట్టెదను.'

'ఔనౌను; మీమాటనన మట్టిదే ! కాని మన మొక్కడికి పోయినను, మీ రేమియు మాటాడవలదు. నా వెంటనంటి వచ్చుటదక్క మరేమియు చేయనక్కరలేదు తడవులం బట్టి అవసరమైన మాటల చెప్పుచుందును. మీ కవిత్వములును, మీ పాండిత్యములును గట్టిపెట్టవలెను.'

పీ రిరువురును ప్రయాణమై పోవుచున్నారు.

*　　*　　*　　*

'ఈ పురసౌధముల నున్న కామినీజనముల జూచియే, కాళిదాసు చెప్పియుండునని దోపింప, నాహా ! ఏమి యీముద్దు గుమ్మల యందము !

'శ్లో॥ గేహేగేహే జంగమా హేమవల్లీ—'

ఏకార్థనముపేతులై, వడివడి నడచుచున్నారు.

(తనలో) 'ఏదో; ఈ వెర్రి అణగినతర్వాతనే ఆయన—'

'వల్యాం వల్యాం పార్వణ శ్చంద్రబింబః'

(తనలో) 'అన్నా, ఈశ్లోకమంతా పూర్తిగా చదువును గాబోలు వేళ యయిపోవుచున్నది. బోలెడుదూర మున్నదే !'

'బింబే బింబే కోకిలానాం విరావో,

'రావేనావే' మన్మథః పంచబాణః.

'దీని వ్యాఖ్యలోకూడా.........'

'ఆఁ—ఆఁ ఆగండి; ఆగండి. ఈ గొడవతో వేళ మించిపోవును. మనము పోవలసినదూరము యెక్కువ; మీ మోహావుత్రియు నెక్కువతో. అన్నా, చిక్కగా నున్నదే! ఇక్కడా శ్లోక మెవ రెరుగరు? కిక్కుమనక పదండు. పోదము—'

వారి గమ్యస్థానము జేర నెంతో బిరీన నరుగుచుండిరి.

* * * *

ఏమి! బండ్లు—మోటారులు—ట్రాములు—

* * * *

'గురూజీ, గురూజీ, చూడు డీ దెన మోటారు!'

'ఆఁ—చూచితిని, మరి నీవు గోకవలదు. గుర్తించితిని. మరి సంశయములేదు. జయ మరచేత నున్నది. వక్కను ద్రొక్కివచ్చిరి. మరి యాందోళన వలదు.

(తనలో) 'ఔరా! ఇక జిక్కితివి!'

వడివడి నడచుచుండిరి.

సాయంకాలము 5 గంటలు ఇంకను కాలేదు	మోహా రంగము	రైల్వే స్టేషను పవిూపమున రాజకుమార్ రెస్టుహౌస్

'వహ్వా! వహ్వా!'

ఉ. 'దాని ముఖప్రభాగరిమ, దాని కపోల కళా విశేషముల్
దాని బెడంగు చూపులును దాని.........'

'ఆఁ—ఆఁ—ఆగవయ్యా, వద్దనుమా—కొంతమున్ చేటట్టున్నది మీ అల్లర — మాట్లాడకూడదు — అంతా స్వగతమే యని యెంత చెప్పినా యింతే!—మరి నావీపు గోక వద్దు—ఔను, చూచినాను — మీరిక్కడే ఉండండి; వంగ తంతా మినిట్లమీద నున్నది—పది అడుగులే!—'

* * *

'జగద్విఖ్యాతి గలవాడ నని యనుకొనుచున్న ఓ అరీం దమ్! ఇంకెందుబోగలవు! ఇక నీకు తెరువెయ్యది? నిన్ను జీలోస్మి యనికించుటకును, నేను కోటీశ్వరుడ ననిపించుకొనుట కును, బద్ధకంకణుడనై మహానాటక మాడించుచున్న నన్నే మరతివో! కాక మరచితివో! నీ కుశాగ్రబుద్ధి యబద్ధమైనదే! నీ 'మేధ' వ్యర్థమైనదే! నీ నిరూపణము లెల్ల నిరూపణములై నవే! నీ ప్రతినకు గతియేదీ! ఇక నా కోడితివని యననగును గదా! న న్నొకతూరి బాధించితి గదా యని యుందువేమో! కపటమార్గమున గదా! అ ట్లయ్యెను మిమ్ముల నందర చిత్ర ప్రతిమల జేయు తెరంగున నెగిరిపోతినే! నను బట్టితి గదా యను నానందమున, నీయిలు చేరి, నీ యూహదాని కొరకాదు దానిం బలె, బ్రలోభనము నొసిసియు, ననుగీర్తించియుండ లేదా! కేలుంబవళుల భేదముల మరచి, గంటల గమనించలేక, ఒక డాని కొకటి యనుకొని, ప్రవర్తింపలేదా! నా సమయముల రెంట నొకటి నెగ్గినది కదా! ఇక నున్నది నేటితో నాకోటి బూర్తియగుటయు, తన్మూలమున యోగిని యాత్మకు శాంతి

కలుగుటయుఁనే కదా! నీ నమయము లన్నియు నిక నీ నమయమున చూచెదగాక! ఇక నేజేసెద నన్నను, జేయునది లేదు. ఇక నాచేతల నెన్న లేవు—ఇక నా కృత్యముల గాంచ లేవు— మరియు, నావలు కాలింప లేవు ఇదియే నా కడసారిపని—'

* * *

'ఔరా! ఏమి దీనియందము.

శా. 'చెండ్లా గుబ్బలు, జాళువా తళుకులా చెక్కిళ్ళు, డాల్పింగిణీ తో, విండ్లా కన్బొమ, లింద్రనీల మణులా వేణీరుచుల్, తమ్మిలేఁ, దూండ్లా బాహువు లింత చక్కదన మొందుంగాన, మీాజవ్వనిం, బెండ్లాడం గనువాడు చేసినది సుమ్మీా భాగ్య మూహింపగన్.'

అహా! యీా మాణిక్యపు బొమ్మకై నా సర్వస్వముం గోలు పోయినను నా కేటిలోటు!

సీ 'చెలియ పెన్నెరి గుంపుఁ జే పట్ట గలిగెనా,
ఘన సంపదలు వేడ్క గాంచినట్లు;
కాంత మోమున మోము గదియింప గలిగెనా
యతులిత రాజత్వ మందినట్లు;

ఊరక పూర్వకవుల నిందింతుము గాని, భావము లన వారి సొమ్ము! అహా! భాష యన, వారిదే!

ముద్దియ కన్దోయి ముద్దాడఁ గల్గెనా,
యింపుమై గువలయం బేలినట్లు;

వనిత కంఠాశ్లేష మొనరింపఁ గల్గెనా,
యరుదార పెన్నిధి యబ్బినట్లు;
తే. గీ. కలికి కెమ్మోవి చవిఁజూడ గలిగెనేని,
యురు సుధాహార వైభవం బొందినటుల;
నెలతతోఁ గూడి క్రీడింప గలిగెనేని,
యతను సామ్రాజ్య మంతయు నమరినట్లు.'

ఆహా! ఆ నిలచిన యందమున కేనే మిచ్చినను దనివి తీరని యీ జగన్మోహనాకార అదే,

ఉ. 'నాదెసఁ జూచుచున్నది, ఘనా ఘనబృందసమానకుంతలా
చ్ఛాదితనిష్కళంక ముఖ చంద్రకళల్ వికసిల్లఁగన్, శిలా
వేదికఁ గేలుమోపి వలపించెద ర మ్మనునట్లు, కామసం
పాదిత మోహపాశముల వైఖరి రాజిలు దృక్పరంపరన్.'

ఆఁ—ఏమిది! గురూజీ ఇంకను రారేల? బహుకాలానుసంధానమందును, రసమును, బసరును, ఘన మణిమంత్రౌషధములును, వైకర్ణిక కావ్యము, గుళిక, మూలిక, బూతియు, దవిలిచి దే నాలోచించు చుండునా? కాని నాడేల యింత యాలస్యము? గొంతెత్తి బిలచెదనా?—గురూజీ!— కాని మిన్నంచుక వేచి నేనే స్వయముగ బోయెద—కాని,

క. 'కమలంబుల కమలంబుల,
గమలానన లోచనముల కాంతి జయించుం,'

* * *

'అన్నా! నేను జేరువ యొసఁగొలదిని వీని యుబలాట మధిక మగుచున్న ట్లున్నది—అబ్బా! పిలచుచున్నాడే! అన్నా!—ఏమి చేయుదు; కొంప ముంచునాఁడేమి! వాని నూరకుండ జేసొజ్ఞ జేసెదను'

'ఏమిది?—అయ్యో, సాధ్యము కాలేదు గాబోలు! మాటాడిన రసభంగ మగా నని, చేసొజ్ఞను రమ్మనుచున్నారా! ఇదో వచ్చుచున్నాను.'

* * *

సమీపించుచున్నాడు.

* * *

'గురూజీ—తమరే—పాపము—ఘోరము—
'దూతి త్వమాకృత మహో సకలం మనుక్తం
సత్వాదృశీ పరహిత ప్రవణాం ఒస్త్రీలోకే.'

యనునంత పనిజేసిరే! అబ్బా! నాకొరకేగి, స్పర్శ సుఖమైన బొందుదు గదా యని, ఏమా, యింత లోనర్ప మేరా నీకు?' అని దీవ్రమున నాతని చేయి నొక యోరకుం ద్రోసి, తన రెండవచేతితో నామె కరమును బట్టబోయెను. సరి—యిరువురును — ఇంక నవ్వాలికథ నెవ్వేధి వ్రాయగలు గుట! వ్రాయక ఊరకుండు టెటులు? ఇక నేను వ్రాయుదు మన్నను కలము సాగదాయె; వ్రాయకున్న, మా చదువరు లూరకుండరాయెను; ఏమిసేతుము' అని—ఇంతకును మాకాభార

మక్కర లేకుండగనే, వారిరువురిలో నొక రేమోయనుచున్నా రుగదా; అటు వినుమా!

'అన్నా, అరిందమ్! ఇదిమావని! నీమగటిమకి దగని పని; ఝూటాకోరులకును, బద్మాషీలకును లక్షణమును, బహాద్దూరీయును నగు నిట్టికార్యము నీయట్టివానికి దగనిపని యని ముమ్మారు గొంతెత్తి సాటగలను. అబ్బా! మొండికత్తితో గొంతుక తెగనరకుచున్నావే! ఒక్కసారిగ నీబేటరీకి ఫుల్ పవర్ నైన నిచ్చివేయుము. పశుబలమువంటి యీ విద్యుచ్ఛక్తి చేసట్టినందుల కెంతేని స్తుతినీయుదవేగాని, శారీరక మగు సిట్టి యాధిని హెచ్చింపక, మరియుమరియు, నీమేధను గనుపరుపుము, నీచేతలు బిన్నాతు కాలమునుండియు నెరింగియు, జమలను నిపుబంధి చిన తెరంగనుభవైక వేద్యమయ్యు, మరల నీగోతిలో బడుట కెంత మందుడనై, యధమనైతిని! ఈ మాణిక్యపుబొమ్మను నిజముగు గుల్సుమ్ యే యను భ్రమ గొలిపింపదగు తెరంగున నిలువబెట్టి, కనులాడకేసి, ఎలెక్ట్రిసిటీతో చార్జిజేసి—విద్యుచ్ఛక్తిని బూరించి, ఓహో! ఈక్రింద నొత ఇన్సులేట్ (మానవకరముల దాకుడువలనను, భూమితో నంటియుండుటవల నను, విద్యుచ్ఛక్తిపోకుండ గాపాడు నుపకరణముబరచియుండ) చేసితివి! ఎంత మోసగించితివి;......
అబ్బా! అమితమా బాధ గానున్నది......తగ్గింపుము......
తగ్గింపుము......'

'ఓహో! సిరాజ్ హీన్ గారే! దయచేయండి; లోపలికి దయచేయండి. గుల్ నుమ్ లోపలనున్నది. ఇంకను భ్రమ యేనా? అన్నా మరుతాపము మతిభ్రమణమునకు గారణ మయ్యెనే, పాపము!' అనె నరీందమ్

'గురూజీ! మీరును భ్రమపడిరే?'

'అయ్యో. మూర్ఖుడా! కార్ లో పోవుచున్న దానిని, నీవు చూచి, నాకు చూపి, ఇటుల కొంపముంచితివి! కానిచో నీఫలితము నీకే అందజేసి యుందును.' (తనలో) 'ఈతనికి మదవిచ్ఛయును, నాకు ధనకాంక్షయు నింతకు దెచ్చినవి' (ప్రకాశముగ) 'ఐన దైనదికాని, అటో, ఇటో, ఏదోయొకటి దేల్చివేసిన బాగుండును. ముఖాముఖమైనది. మరి బాహా బాహి లేదు; గత్యంతరములేని రాజీకాల మాసన్నమైనది. ఆఁ—తగ్గించితివే! నన్ను పట్టుట కిటుల విద్యుచ్ఛక్తి సహాయము గోరనేలయని, నిను నిందింపనులే; నా యట్టివానిని బంధింప నింతకన్న సులభమార్గము, నీకే కాదింకెంత మేధాశాలి కైనను, లేదని నేనెరుగకపోలేదు.'

'నీ పేరును, నీచరిత్రయువిన గడుగుతూహలుడను.'

'అయ్యా. ఇంతకాల మైనది. ఇన్ని యైనవి. మరి నీకును నాకును చిక్కులులేవు. అన్నియు ముగింపుతరిదే యిది; ఇక బ్రత్యక్షమున దాపరిక మేల;

'సర్వజగత్సృష్టి యను నీ ప్రకృతి, నాచే నాడించు చున్న నాటకంబిద యని యెఱింగియు, బౌద్ధకులజుండ నౌట పరమనాస్తికుండనై, ఘనాంతస్వాధ్యాయుండనయ్యు, వేదాంత, మీమాంస శాస్త్రపరిజ్ఞాత నయ్యు పరంపడి, చార్వాకమత స్థుండ నౌట బ్రాహ్మణద్వేషినై, సర్వంబును బ్రకృతిధర్మంబ యని నమ్మి, కర్మసూత్రమే జగత్సృష్టి, స్థితి లయములకా లయ మనుచు షడ్దర్శనముల నధిగమించి, చతుష్షష్టికళల నల వరచికొని, పౌరుషేయములో వేదము లప్రమాణంబులని గుర్తించి, నా ప్రతికార్యంబునకును నాకు బాధ్యతలేదని, యెడనెడ నెదనమ్ముచు, నా చిరుతప్రాయమునందే మాతృ పితృవియోగమున నా జన్మభూమియు, సర్వసంపదల కాల యమ్మును బిల్హణ, కల్హణ, పద్మగుప్త, రత్నాకరాది సంస్కృ తమహాపండిత జన్మభూమియు నౌ గాశ్మీరము వీడి, యా సేతుహిమాచలమేగాక, దేశాంతర ఖండాంతరము లో లాతి విలాతుల నెల్ల గరిడీముచ్చులతో దిరిగి తిరిగి, పాశ్చాత్య శాస్త్రవిశేషము లశేషమ్ములుగ నెరిగి, పదునెనిమిది భాషల బాండితీ మహిమ నొంది, కవిత్వపటుత్వసంపద నలవరచికొని, యంత్రమంత్రతంత్రముల నేర్చి, వశీకరణవేదండ మానీదండ మండ నుండ, దిరుగుండ దని దనివారనమ్మి, ఎందరో శిష్యుల నేకరించి, మించి, నా ప్రేమకు బాత్రురాలును, యీపొం దిన యుంద మనదగినదియు, నిను ధిక్కరించు మేధస్సు గల

దియు నగు మారుల యన, మహారాష్ట్రింగనను జాయగా జేందీసికొని, గోటీశ్వరుండ నా దలంపున నేనాచరించిన పెక్కుకార్యముల కవునవు డడ్డువచ్చుచుండిన నీవు, బహు మేధావంతుడ వని వినివిని, తొలి భిస్మార్క్‌చే నాటక మాడించి, పదంపడి విమలయై, ప్రవిమల యాజమలచే నీకు బుద్ధులు గరుపనెంచి, నాకర్జనుల కెడనెడ నడ్డువాట్లువేయుచుండిన నీతో, నేనే స్వయముగ జేయి గలుప నిశ్చితమనస్కుండనై, నిను బ్రతారింప నమకట్టియు, నీకు లాభకారియానుపనుల నెన్నని వన్ని, తొలి జిగొహూర్ నంతకముతో లాల్‌చందు నింట దోపిడిం గూర్చి, తగినంతవ్యవధి యుండగనే, ముందుగ దెలియజేసి, మాయాప్రయాణస్థుల అబద్ధపు దోపిడికేసునందగా ఫిర్యాదని బొల్చికొనజాలక విచారించుచు, సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరును నీవునుంగూడ తదాలోచనానిమగ్నులై యుండునటుల బన్నగించి, దీకార్‌లో నేనే, నీరై పోయి, మీయధికారవర్గమువారట జూచుచుండగనే, మీకంట నుమ్ము గొట్టి, నాకార్యమొనర్చుకొని, నెన్నని వివరములతో మీపోలిసువారియజాగ్రత్తయు, నిరుపయోగత్వమును లోకమునకు వెల్లడిజేసి, మారువేషముల ననునధిగమింప లేవనియు, నను నను గానొన్నుండును గాంచనీకు దుర్ఘట మాట, నీ చేతల నికనైన ననుడుగుమని దెలియజేయుటకో యన, నేను, నూపరించెండెంటునై, మీసర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరుచేత నిను రిమాండున నుంప

నియమించి, అధికారుల లోనర్చు న్యాయాన్యాయ విచక్ష
ణయు, దోషనిర్దోషజనవివక్షతయు నొకింత సూచించి, యనం
తరము స్త్రీపురుషులై ప్రయాణీకుల వేషమున, నీ మాయా
వాగురం దగులజేయ నెంచి, మాగృహం జేరిన మిము, నొ
కింత శంకించియు హానిం జెందగనీక, లాభలేశజాతితో లాల్
చందు నింట, నే నదివరకే వేసియుంచిన టైమ్ లాక్ (నిర్ణీత
కాలమునకే దెరువబడు బీగము) చే దీయు, నిను గొనిపోయి,
తత్కార్యానంతర మట స్థితిగతులు మించి వచ్చుటం జేసియు
నిను నీవారి సామీప్యమున వీడ దలంపునను, లాల్ నింట
నిను వీడి, నా చేసాపును జూపుచు, నీ సర్వస్వముం దోచు
కొని, నిను నిస్స్వుం జేసియు, చంద్రమాళినై, సిద్ధమైయుండిన
నీ కూతుపెండ్లికై తంతిమూలమున రూ 2,000 లు నీ కంద
జేసి, నీ కెన్నండును ద్రోహ మెంచక, నీ సహచారిణి నగౌర
వించక, తన తండ్రికడ సురక్షితముగ నయ్యామ స్వీడజేసి,
మృతయా ప్రథమ కళత్రవియోగానల మెరింగిన నీకు, యావ
నాంతిమున బునర్వివాహము గష్టపరంపరలకే గాని, సౌఖ్యము
లకు గాదను నీతిగరపుటకో యన, సజీవయా ద్వితీయజాయా
వియోగము గూడ కొం చొకతడవు నొకింత చవిజూపి, తుదకు,
నీచే గుప్పితవు లెత్తున బంధితుండ నయ్యు, ఒక్క యాదుదాని
కున్న పాటి తెలివితేటలు గూడ నీకు లేవునుమా యనియు,
వర్తమాన శాస్త్రపరిజ్ఞానవిద్యావైశద్యములలో, నీవు నేర్చు
కొనవలసిన విషయము లింకను బెక్కులు గల వనియు జెలు

వుచు, పాశ్చాత్య విద్యాప్రభావ మొకింత రుచి చూపి, మింటి కెగసి, మి మ్మందర జిత్తరువుల జేసి, నిం కిటు నెన్నియో నీ కుపకారము లొనర్చియు, నాపై గత్తిగట్టుచున్న వానితో జేయి గలుపక తప్పదుగా యని విచారించి, స్థిరీకృత మనస్కుండనై, అవివాహితగా నున్న కాలము నుండియు గుల్‌నుమ్‌ను గాంక్షించుచు, నీ కానందర్భమున జాగీరుగా రెండు గ్రామము లిచ్చెద ననినను, ఈ జమీందార్ పటేలునకు నీ యసామర్థ్యంబు కతంబునను, నీ ధీరహితచిత్తంబునను, నీతని కామె నప్పగింప జాలమి, నా మేధాశక్తియు, నా ధీరహితచిత్తంబును వెల్లడి సేయుచు, గుల్‌నుమ్ నీతని కప్పగించియు, నీ రసాయనికశాస్త్ర పరిజ్ఞానమున నీత డామెం గోలుపోవ, మగుడ నీనమయమున, నీ బుద్ధిచాతురీమహాత్త్వంబున 'మానవు నజ్ఞానచక్షువునకు గాన వచ్చున దెల్ల సత్యము యని దలంపదగూడ' దని లోకమున జాటు నీ హిందూచిత్రశిల్పకళాచాతురీమహిమచునను, ఎంత వగకీలోగాని, ఈ మాణిక్యపు సాలభంజిక యగు గుల్‌నుమ్‌చే, నీ విద్యుచ్ఛక్తిప్రభావముచే, నేరికొరకు, చిరకాలమునుండియు, నేటివరకును, నీకు సింహస్వప్ననన్నిభమై యుండి, నా నెం 94:7 రు మోటారు పన్నాగ మెరుంగరాకుండ జేసి, తుదకు, గ్రహచారంబుకతన నీవే—కాదు—కాదు. విద్యుచ్ఛక్తిచే దుస్సాధ్యుండనయ్యు, నీకు సుసాధ్యుండ నయిన కాలూరాయుని నేనే.

'నాకథ అంతా యింతే గాని—ఆఁ—ఏ మది వ్రాయు చున్నావు? మరియు వ్రాయించుచున్నావు? నేను తప్పించుకొని పోదు ననే, నీ వ్యత్తినైజము గనుపరచుకొంటివి గాని?—వీ రందరును నను బట్టుటకే! పాప మెన్నివిధముల జాగ్రత్తపడితివి? నీ వేమి చేయించినను, వినశ్వరమౌ నీ చర్మభస్త్రికే గదా! ఆత్మ అజేయమునుమా! మేధాశక్తి దుర్భేద్యమునుమా! శిక్షల యుద్దేశములును, నిర్దేశకులును నన్యాయములునుమా!'

'ఇంతకాలమునకు కాలూనాయిని ప్రత్యక్షముగ జూడ గలిగినందుల కేంతేని ముద మందుచుంటి గాని, అంతపాప విట్టిదురంతము లొనర్చినందులకు మాత్ర మేనామమునుంగుట విచారించుచున్నాను. ఇవు డీ బేటరీపవర్ తగ్గించుట నీతో కొంత సన్మార్గముం గూర్చి ముచ్చటింపనెంచి.........ఆఁ —ఆఁ—ఆగు మాగుము. తెంపరితెనమా—ఇదా పని— ఆగుము' అనుచు నరేందమ్ పలుకుచుండగనే, నెంతవేగమున దీసెనో గాని, తన మొలను వల కాకారముననున్న వధ్యాణము వంటి కత్తిం, దొలుత పటేల్ శిరము దెగవేసి, యనంతరము —మే మిది వ్రాయుట కాలస్య మగుచున్నదిగాని—

'తొలి నీవు కుచ్ఛితవు తెన్నున నను బట్టి, ఠాణాలో నుంచిన రేతిరికడ, '......ఈ వొక్క-రాత్రికి ఏం పడిపో యింది? ఒక్క-నాటి భాగోతానికి మానం గొరిగించుకున్నట్టు?' అని యని యుంటిని. అది యాదిలేదా? మించివచ్చిన, నవుడు

జేయదలంచుకొనిన దిప్పుడే వ్రాయమెను. నా శిష్యులే నీచేత శిక్షితులు కాలేదే; ఇక నేనా? భ్రమపడకుము! నీ చేతులలో నీచప్పుచావుకన్న.........' అని యేమో యనబోవుచు నొక్కవేటున నరికికొని, నేల కొరగెను మొకట పకేలును జంప నెత్తిన కత్తిని బట్టి ప్రయత్నింప సమీపించిన రక్షక భటు లెల్లరును రక్తదగ్ధమున భీతిలి, యావలకు బోయియు, మరికొందరి సాయముకొనిన నాతని సమీపింపబోయిరే గాని, ఇంకేమున్నది? ఏమిన్రాయుటకును, దుష్టజనరుధిరప్రవాహా నిమగ్నయై, దృక్పథము దాటి గొట్టుకొనిపోవుచున్న మల్లేశిని యెల్లబోవుచున్నదే గాని, యేమిన్రాయుటకును నొల్లకున్నది.

* * * * *

ఆ రెండు మృతకళేబరములను గాపాడుటకు రక్షకభటు లాజ్ఞాపింపబడిరేగాని, ఆ సమీపమున నేరును గాపలియుండ సాహసింపజాలక, సేవకావృత్తిధర్మమున కొంకింత శిరములు వంచి, దూదాపుల నిలచి, ఎట్టెటులనో వేగించిరి.

మూడవ ప్రకరణము

"ఓహో! మామగారు, నమస్కారము; క్షేమముగ వచ్చినారా? ఈ సాయంకాలపు బండిలోనే వత్తురని యనుకొనలేదు. మంగళ్సేన్ తొందర పెట్టెనా యేమి?"

'లేదుగాని, ఇక్కడికే యిన్నినాళ్లయినది ?'

'సరేగాని, అత్తగారును క్షేమముగదా ?'

'దైవకృపవలన నందరును క్షేమము'

'మీరువచ్చిన బండిలోనే పండిత త్రివిక్రమరావును, చంద్రమౌళియు రావలసియుండె' ననుచు, దానును గుల్‌నమ్‌యును లోపలికి బోవుచుండ, 'ఏమోయి, బాబూ, నీముఖము మిక్కిలి వాడి, యాయాసము సూచించుచు, నీరసముగా నున్నది ?' అని కిషన్‌చంద్రసేన్‌గా రల్లుం బ్రశ్నించిరి.

'ఏమీలేదు—'

'ఏమోగాని, నీరసముగా నాయాసము సూచించుచునే యున్నది. మేము రైలునుండి వచ్చుత్రోవలో రాజకుమార్ సెట్టు హకానువద్ద నేమో అల్లరగానున్నది జనులు గుమిగూడి యుండిరి. ఏమా గంద్రగోళము ?'

'అయ్యో! అదంతా మనదే; అత్తగారికి జబ్బుగానున్న దనినీ, స్వర్ణమయిని తక్షణం రమ్మని మీరు కార్ పంపినా రనినీ నేను ద్రోవాలగుహాకు పోయియున్న సమయమున, స్వర్ణమయిని దీసికొనిపోజేసి, ఏదో పెద్దమొత్తు మెత్తియుండ, దా నంతలో పట్టుబడుటచేత గాబోలు, ఏమిచేయుటకును దోపమినో యన, రైలులో మీవద్దకు స్వర్ణమయి నంపి వేసిన కాలూరాయి, నేను పట్టుబడియు నాత్మహత్య గావించుకొనినాడు. అక్కడి గంద్రగోళము ఇది.'

'బ్రదికినాము నాయనా; ఇక్కడికి లోకక్షోభ మణగినది. ప్రజ లింక జల్లగ బ్రదుకగలరు.'

'అబ్బా! ఎంతమాట!! అంతవా డంతరించిపోయి నందుల కెంతేని విచారించుటకు మా రెంతమాట యనిరి!' అనుచు భార్యను చూడబోయి, 'ఇదిగో, వెనుక నేను నీతో నపుడపుడు బ్రసంగరీత్యా గుల్‌సుమ్‌ను గూర్చి చెప్పుచుండెడి వాడను. ఈమెయే ఆ గుల్‌సుమ్!' అని యామె నీ స్వర్ణమయికి సందర్భపరచి, ఆ రేయియెల్ల వారివారి గత కష్టతరంగములగూర్చి బ్రసంగించుకొనుచు కాలముబుచ్చిరి.

నాలుగవ ప్రకరణము

వేగుఁజుక్క పొడమినది అదే ఉషఃకాల మాసన్నమైనది తూరుపుదిక్కాంత చీకటిముసుంగు నెడఁద్రోసి, సహజకాంతివంత మగు తన మోముదమ్మి జూపుచున్నదో యని, దోషపరంపర లెల్ల బటాపంచలై వీడుచున్నటుల, భల్లున దెల్లవారుచుండ, ఉజ్జయినినుండి సిరాజ్‌హీన్‌యును, నాగ్‌పూర్‌నుండి పండిత త్రివిక్రమరావును, జబ్బల్‌పూర్‌నుండి చంద్రమౌళియు ఒకబండివెనుక నొకబండితో వచ్చి, వీధితలుపు దట్టుచుండ, నదివరకే నిదురలేచి, ప్రాతఃకాలకృత్యములం దీర్చుకొని రెస్టుహౌసుకు బోఁబ్రయత్నించుచున్న అరిందమ్‌యును

నానవ్వాడి విని, వడివడి తలుపుదెరచి, వచ్చినవారి కాతిథ్య మొసంగి, క్షేమసమాచారముల బ్రశ్నించుకొని, కొంతసేపు వెనుకటి గాథల ముచ్చటించి, జరిగినవిధ మెల్ల నూతనాగతులకు నివే దించి, సిరాజ్‌హీన్‌ను లోపలికి దీసికొనిపోయి, 'అమ్మా, గుల్‌సుమ్, ఇదె సిరాజ్‌హీన్! నీకష్టములు గట్టెక్కినవి, జూడు మాదెన సూర్యభగవానుడును దూరమునుండ నధిష్ఠించి నాడు. మీరును మీరునుం గలసికొంటిరిగదా! ఇక నా బాధ్యత తీరినది కాని అమ్మా; సిరాజ్‌హీన్ నీపేర వ్రాసిన యుత్తర మెప్పుడు వ్రాసిరో, ఏయూర పోస్టున వేసిరో, గొంచె మడిగి చూడు' మని అరీందమ్ సూచింప, నామెయు చిన్నగవున మిన్నకుండ, గుల్‌సుమ్ విలాసముతో వచ్చిన ఆకమ్మ నాతని కొసంగ నాత డద్దానిం జదువుకొని, తన వంతకమా యని భ్రమగొలుపు నా తరుసలిగాని నైపుణ్యమును చేసాపును బ్రస్తుతించి, 'ప్రస్తుతరచనకు వీనిని మెచ్చుకొన వలసినదే; అన్నిరసములును గనపరచి వాడు; వీడన్నిటం జతురుడే, మనము నేర్చుకొనవలసినవి పెక్కులు గలవు' సని సిరాజ్‌హీన్ విస్మయానందముఖుడై నిలువ, 'మనము పోవల సినవేళ యైనది; రం' డని 'మాంగల్సేన్, నీవును శ్రమపడి వ్యర్థ మయిని, మామగారిని దీసికొనివచ్చితివిగదా; ఇపుడు వీరి నందర దోడుకొని వేగ మా రెస్టుహౌసుకు రావలెను. మరియు, మన ఔట్‌హౌసులో, జామలకాలము నుండియు నీతో బరిచయము గల గులాబ్‌సింగ్ పురఫ్ కరీమ్, జామలచే

మాయామోహితుడై, వెర్రివాడై యున్నా గాతనింగూడ దోడ్కొనిర మ్మని అరిందమ్ చెప్పి, వారికి కారులు సిద్ధపరచి తానును, సిరాజ్‌హీన్‌ను, పండిట్ త్రివిక్రమరావును, చంద్ర మౌళియు నొక కార్‌లో, సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరుగారి యింటికి బోయి, యాయనను దోడ్కొని, ఠాణాదెస బోయి, అక్కడ కొన్ని యేర్పాటులుచేసి, త్వరితగతి నా రెస్టు హౌసును జేరి, అక్కడి సిన్నటి సాయంకాలపు తమ గదితాళము దీయుచు, 'సిరాజ్‌హీన్, మీరు మరి నాలుగు రోజు లుండవలెను; తొందరపడి పో నాలోచింపవల' దనుచు, వీ రిరువురును లో ప్రవేశింప, 'ఆఁ—వమిది? గుల్‌నుమ్ నేల నిటకు రప్పించిరి? ఈగది నేల నుంచిరి? ఛీ! రాణివాసపు తెన్నెరుంగని పచ్చి బాపనయ్యలతో మర్యాదల గూర్చి ప్రసంగ మేల? నాదీ తప్పు.........'

అరిందమ్ అన్యాలోచనాపరుం బోలె వేరుదెస జూచుచు నిలచియుండెను.

'ప్యారీ! మేము పోలీసు స్టేషనుకు బోయి వచ్చునంతలో నిండేల వచ్చితివి? ఇంటిమర్యాద వీడి, దేశ్రదిమ్మరివై, ఒరు నింట గాపురం బుండి, సిగ్గులజ్జల వీడి, విడివడి నిటకు రా దగునా? ఇది నీకు దగవా? ఏమి మాటాడ వేమి? ఊఁ— ఇంతకును, నిన్నింతకుదెచ్చి, మీారబెట్టిన నరిందమ్ బాబు...

'బాబూ, అరిందమ్‌జీ! అన్నీ బాగున్నవి గాని, రాణి

వానపమును రో డ్డెక్కించుట మానితమగునా? ఏమిపనియున్న దని యీమె నిటకు రమ్మనిరి?'

'ఈమె నెవరు రమ్మనిరి? నే నెరుగను; మీరే యడిగి తెలిసికొనుడు'

'ఏ మడిగినను, బెల్లముగొట్టిన రాతిరీతి నూరకున్నది; దేశాలంబడి, రో డెక్కి, పరగృహావాసములు జేసినవా రా పిదప తమ భర్తలకే గా దా మరభర్తకైనను లొంగుదురా పరకుసేతురా? నే నెరుగనా?'

'ముదిరినది. ఇక నూరకుండ రా' దనుకొని, 'అయ్యో రామాయణ మంతయు విని 'సీతకు రాము డేమగు?' నని ప్రశ్నించినటుల నున్నది ఇంతసేపును నేమి చెప్పియుంటిని? ఇది, మీ గుల్‌సుమ్ కాదు; ద్రోహిని పట్టుటకు సృజించిన మా గుల్‌సుమ్. ఇందు చిత్రకారుని ప్రజ్ఞావిశేష మశేషము.' అని అరీందమ్ చెప్పుచుండ విని, తన మిత్రవర్గము గూడ వచ్చి, చూచి, ఆశ్చర్యము నొందుచుండ, సిరాజ్‌హీన్ తృప్తి నొందక, తాకిచూచి, నోట మాటలేని ప్రతిమయయ్యెను.

ఐదవ ప్రకరణము

పిదప నాగదికి తాళము వేసి యీవలనున్న మృతకళేబరముల దెస నరీందమ్‌సిరాజ్‌హీనులు వచ్చుచుండ, 'అరీందమ్ నీ ధీచాతురియు, నీ మేధాధార్ఢ్యతయు ననుపమానసీయము'

లని తనమిత్రులు గొనియాడుచుండ, నేకడనుండిరో, నేకొర కయియో గాని, నొక ఆగ, భూపరాగం బెగుర బర్వెత్తివచ్చి, 'ఛీ! ఎంతపనిచేసితివి? ఎంతో మేధావంతుడ వని లోకముచే నెన్నబడుచున్నా నని గర్వమున నున్న నో యరీందమ్, ఎంత పనిచేసితివి! నీ యట్టి యాచితి నెఱింగినవానికిని, గాంభీర్య, విశాలహృదయునకును, దగినపని సుమా; నీ భార్యను సుర క్షితముగ దన తండ్రియింట జేరజేసి, నీకు స్నేహితుడౌ పండిట్ త్రివిక్రమరావున్నై, నీవిలానమున కంపిన ఏరోప్లేన్ గల యినుప మందనవు రసజ్ఞతయుం దొక్కి యాడుదానికి దీసిపోతివే! ఠాణాలో నీ యనుగతులును, నీ యనుచరులును, దక్కంగల పెరవారును తెల్లబోయి చూచుచుండ, మంగళ్సేన్, ఆయినుప మందనము నమన్వయించి, అందు దిగి, నీకు జూపుచుండ, నీ పంచభూతాధినాథుండు ఖేచరమార్గంబున విచ్చలవిడి న్విహరించుచుండ, వెల్లంబోయి, మందుడవై, యంధుడవై, విఫలీకృతమనోరథుండవై, నీవు మింటివైన నాశ్చర్యమున జూచుచుండ, మెకానిన్ వేనమున, నీప్రక్కనే నగుచు, నిలచియున్న నన్ను బోల్చుకొనజాలకుండిన నీవు, యింకను నె న్నెని విద్యా బుద్ధులు గరపవలసియున్నదనియు, నీ కింకను ననుభవము చాల దనియును, నీకు దెలిపిన, మారులను నేను సుమా! ఈ పంచభూతాధినాథు నధీనను, పాపమనాక, నను ననాథం జేసి, ఎంత కొల కొడిగట్టితివి! ఛీ!............'

'మారులా, కాదు—కాదు; నా పన్నాగ మీతని పన్నాగముల వలెనే, తనను బట్టుటకే గాని, చంపుటకు కాదు; తా నాత్మహత్య గావించుకొననే గాని, నే నీతని జంపలేను; నే నీతని యీ యమానుష కార్యమును వారింపగ పోలేను. నీ వెంతమాత్రమును పొరబాటు పడరాదు.'

'ఆహా! నాథా! ఆత్మగౌరవము దక్కించితివి!

'అరిందమ్, మే ముండిన గుహ నీవు చూచియే యుంటివి గదా దానికి దక్షిణమున నాలుగు మైళ్ళ దూరమున నున్న గుహలో, నాభర్త మరణవార్త వినినదోడన, లెక్కలు చూచి, లాల్ చంద్ తాలూకు రూ. 89,865-14-6 లును, బ్యాంకినుండి తీసుకొనిపోయిన రూ. 5,000 లును, ఒక్క చోటనే, పెద్దరాతిగుండువంటి యినుపమందసమున నుంచి, 'పరవిత్తము' అని దానిపై గుర్తించి వచ్చితిని. నీ వటకు పోయి, యుద్దానిం గై కొని, లాల్ చంద్ యొక్క సామ్మతని కిచ్చివేసి, నీది నీవుదీసికొని, 'మారుల' వలన మామానామ్ములు వాపనువచ్చిన' వని, నీ యభిమానపత్రిక యగు 'కేసరి' లో బ్రచురింపుము; మరచెద వేమో సుమా!'

మారుల నిజశిరస్థితాలంకార పద్మరాగమణులు భర్త పాదరాజీవములకు నీరాజనం బిడ, నమస్కరించి,

'ఓ పంచభూతాధినాథా, నాథా, ని న్నెఱుంగక, నీ సామర్థ్యముం దెలిసికొనజాలక, నీ మేధాశక్తిం దనివార గుర్తిం

పజాలక, ప్రతి పదఘట్టనను, ప్రతిమెత్తునను, ప్రతికార్యమునను ననుక్షణమునను, నీ వొనర్చిన మేలును, లాభమును గ్రహించి, కొనియాడంజాలక, ఇంత లొనర్చిన అరిందమ్‌ను గూర్చి నా మనం బొగులు కన్న, నను నొంటి జేసిపోతివే యని యంతగ విచారింపజాల.

'మన్మమనోనాథ గళ గళ ద్రక్తకాంతి విజిత వారిధను ష్కాళాజాలమా, ఓకరవాలమా, నీవెంత ధన్యురాలవు! సృష్టికి ప్రతిసృష్టిగల్పింపగల మన్నాథుని యాత్మకు శాంతిగలుగజేసి, మానవకరముల నీచబాధల దొలగించి, ఆత్మగౌరవము నిలువ బెట్టితివి. నిను బహూకరింప సమర్థమగుమార్గము దోపకున్నది. ఏది యెట్లున్నను, నాయందును గూడ సంపూర్ణ కటాక్షముంచి, మన్నాథుం జేర్పు' మనుచు నట బడియున్న కాలూ రాయి కరవాలముం దిసికొని, తన మొల నున్న నదే తరగతి కత్తి నెడమచేత బట్టుకొని, కదనసీమం బీన్గులనడుమ తాండవం బాడుచుండు రణరంగకాళింబోలె, విరియబోసినకురులతో—

'చలో—జాక్,

అమారా మరద్ కాలూరాయికా పాస్.'

అనుటయు దడవుగాని, తన వక్షోభాగమున బొడిచికొని నిజనాథు పాదములపై కొరగి యసురులం దొరగుట కేమియు నాలస్యము కానేలేదు. అరిందమ్ మిగుల సాహసించి, మారుల నైనను తా పసి మాన్ప ప్రయత్నించెనే గాని, రెప్ప పాటుకాలమున జరిగిన నీ కార్యమున కేదీ వ్యవధి?

జరుగవలసిన విధు లన్నియు జరిగినవి. పద్ధతు లన్నియు గమనింపబడినవి. కంటకాన్వితం బగు మార్గము రాజమార్గం బయినది. దుర్గమము లన్నియు సుగమము లైనవి.

'కరీమ్, చూచితివా? కాలూరాయిని, మూరులను. ఒకప్పుడు నీకు గురూజీ కదూ! అదుగో పడియున్న విశాఖశేల్!

'మంగళ్సేన్, ఈ కరీమ్ యెవడో పోల్చినావా?'

'బాగా పోల్చలేను గాని, ఒకప్పుడు వీడును ద్రోహకోటిలోనివాడే యని దోచుచున్నది. జమీలియాకాలమున నామె మిమ్ముల స్మృతి దప్పించిన సందర్భమున నీత డేమైన సంబంధము గలుగజేసికొనెనేమో యని స్పృహకు వచ్చుచున్నదే గాన బాగా యాదిలేదు.'

'ఆ సందర్భమున సంబంధము కలుగజేసికొనుట మాత్రమే కాదు—నేను తెలివి తప్పియున్న సమయమున, నదివర కెంతకాలము నుండియో గాని జమల మోహానదృష్టులకు లోనైన యామె యపాంగవీక్షణములకు దాసుడై, ఆమె ముదమందు ననుకొని; నను రైలువచ్చుచున్న సమయములో రైలుపట్టాలమీద బారవేసి, పోయి, జమలకు నివేదింప నామెచే గౌరవింపబడుటకు మారుగ దూషింపబడిన గులాబ్సింగ్ వుగఫ్ కరీమ్ యీతడే! పాపము! జమలాక్రాంత మనస్కుం డగు సీతము, జమలాన్వేషణుడై, దేశదేశాల దిరుగుచు, మృతి నొందిన జమలా లగ్నమానసుడై, వెర్రివాడై దిరుగుచు,

మతిభ్రమణము నొందిన దైవోపహతుడు. ఈతనికి చక్కని కన్నె నిచ్చి వివాహ మొనర్చవలెను.' అనుచు నరేంద్రమ్మయును తన మిత్రబృందమును, మంగళ్సేనును మగుడి యిలుసేరిరి.

ఆఱవ ప్రకరణము

మ. 'వరవిన్ వేడికి డస్సి శీతలజల ♦ స్నానంబుగా, నిర్మలాం
బరపాళిందడియాఱి, మంచుజెమరున్ ♦ మాఘర్వానిలంబార్చఁ
గా బురుసా, పట్టుజరీ, బుటాపకికిణీ ♦ ముస్తీబుతో, సాదరా
బురఖాతోడ, జవాహరీపటలితో ♦ భూకాంత కూడెన్
మధున్.'

భీష్మగ్రీష్మతాపమున కోరువంజాలక, జల్లనిపీట జలక మాడి, నిర్మలాంబరమున దడియాఱి, మంచు జెమ్మటలను మాఘమాసానిలమ్మున నార్చికొని, బురుసా, పట్టుజరీబుటా పరికిణీ ముస్తాబుతో, అపరంజి జవాహిరీ సమూహముతో సాదా బురఖాతో, మాధవుం గూడ నెదురుతెన్నులు నూచుచు, సన్నాహ పడుచుండెను.

* * * * *

ఎంతోకాలము గడువలేదు.

బ్యాంకిలో తాను నిలువయుంచుకొనిన సొమ్మున కానాడు కాలూరాయి హస్తలాఘవమే సోకకున్నచో,

నాఁడే కాఁదగిన సరోజినీ వివాహమహోత్సవ మింకా మహో
త్సాహముగ జరుగవలసియున్నది గాబోలు. సభూసురుల
శివమంత్రములు స్వర్ణమయి అక్షింతలును, దివాకర్‌సేన్‌లక్ష్మీ
బాయిలును సమ్మతించుటేగాక, వరుఁడగు మంగళ్సేన్ అంగీ
కార మిదివరకే పొందినదగుట, ఏకార్య మింక ననివార్యముగ
జరుగగలదని, అరిందమ్ వివాహసన్నాహముల నెఱపి, ఇదివర
కేవచ్చియుండిన తన బంధుమిత్రుల సముఖమున, శుభ
ముహూర్తమున, మంగళతూర్యవాదములు సెలంగ, పురో
హితాశీః పరంపరలనడుమ, సముల్లాసముగ, సువ్యాహము
జయప్రదముగ, గన్నులవైభవముగ, గావించెను.

పిదప కరీమును బిలచి, సృష్టిభావము కొంతవరకు దెలిపి
కడుపులో కరుడుగట్టిన దదిమొదలు బొందికి క్షేమమారాదని
చక్కగ బోధించి, జనులమరణము సత్యమే యనియు, చచ్చి
నవా రెంతయేడ్చినను మరలిరారనియు, జనుల అసామాన్య
మగు భూతగణములో జేరినదిగాని మానవమాత్రురాలు గాద
నియు, బోధచేసి, వానిమనసు మార్చి. చక్కని యాజాతి
కన్నెనొకదాని నొకరుకం దెచ్చి, యాతనికి 'నిఖా' చేయించి, ఒక
నాటి సాయంకాలమున, స్వదేశవస్త్రమున, మిత్రగణావృతుం
డయి, గతకాలముం గూర్చియు, తానొందిన కష్టపరంపరల
గూర్చియు, ద్రోహజనవిరచిత నాటకములం గూర్చియు ముచ్చ
టించుచు, 'మంగళ్సేన్, నాకు కొమరుడవయినను, అల్లుండవు

యైనను నీవే; నాకు గూతు రైనను, గొడుకైనను యీ సరో జినియే; నేను నీ యుద్యోగమునకు రాజీనామా దాఖలు చేయుచున్నాను. నాకును వయసు మీరినది. ఫూల్‌సాహెబు చమత్కారములు నీ వెరుగకపోయినను, జూమల కాలమునకు బూర్వమునుండియు నాతోపా టెన్నోపాట్లు పడి, నాకు కుడి భుజమువై యుంటివి ఇప్పుడు నేనును, స్వర్ణమయియు పోయి బ్రహ్మ కపాలమున, సర్వజగన్నాటక సూత్రధారియగు నా శ్రీహరిం గూర్చి, తపము జేసికొనుచు వానప్రస్థమున గాలము పుచ్చుచుందుము. ఈ సరోజిని నీ యధీనము—ఈ భవనము నీది—నా స్థిరచరాస్తులు నీవియు—లాల్‌చంద్ సొమ్ము లాల్‌చంద్‌నకు ముట్టినది. నా సొత్తంతయు నీ యధీనము.

‘మిత్రులారా, చూచితిరా, దేవుని భావనా చమత్కృతి!

శ్రీలం గోరినభంగి నిచ్చి జనులన్ ♦ జిత్రంబుగా రోసి, దు
శ్శీలుర్ ద్రోహిని వానికార్యముననే ♦ శిక్షాయుతుం జేయుచుం
దాలోలుండయి ప్రోచుచున్ సుజనబృం♦దమ్మున్ యశఃకాములన్
లీలం దేల్చెడు నీశుఁ డిచ్చు శుభముల్ ♦ నిత్యంబు నిష్పీటికిన్.

‘ఎంత మేధాశాలి యైన నేమి; ఎంత ధనవంతుడైన నేమి; ఎంత బలాఢ్యుండైన నేమి; ఎంత వాఙ్నైపుణి గలవాడైన నేమి; దురంతరకార్యములు జేయ యత్నించుచు కొంత దూరము జయమంది తుదకు, తన కార్యములవల్లనే, తన

కార్యముల కుత్సితమార్గములను యితరులచే పట్టుబడి యనంతర మంత మొందెను. భగవంతుడు సిరి సంపదలను జనులు కోరిన రీతి నిచ్చి, తా నొసంగిన సంపదలను సద్వినియోగము సేసెడి యట్టివారలకు సద్గతులు గల్పించుచు, నటుగాక, తా నిచ్చు సంపదల దుర్వినియోగ మొనర్చుచో, వారి వారి కార్యముల పట్లనే, వారిని శిక్షాయుతులుగ నొనరుచు నేర్పుగల భగవంతుని చర్యలు దుర్భేద్యములు గదా! ద్రోహచింతలు గలవారి పాట్లు దెలిసికొనుటకు, కాలూరాయి దుర్గతియే మనకు నుదాహరణమాయె గదా!

'కాని, జామలబినె 'న్లత్'లను మించిన అద్వితీయుడై, బహు మేధాశాలియైన వ్యక్తి గతించినందుల కెంతేని విచారించుచున్నాను.

'సిరాజ్ హీన్, మీ కష్టములు గట్టెక్కినవి. ఇక మీరును గుల్షమ్‌యును, మీ యిచ్ఛవచ్చినప్పుడు బయలుదేరి, మీ రాజ్యమున సుఖ ముండుడు.

మిత్రులారా,

'నాతోపాటు మీరందరునుగూడ—గడచినవి గడచినవి గాని—యిప్పుడు సరోజిని వివాహమును కాజేయించినందుల కెంతేని కృతజ్ఞుడను.

'ఇన్నేళ్ళు గొలువున నుండియు, నిన్నేళ్ళు జీవించియు, నిప్పటికే నొనర్చిన గార్య మొక్కటియు లేదు; ఇకముం దెవ్వారి

రక్షింపగలను. రక్షాశిక్షలే మానవు హస్తగతంబు లైననాడు, మరి సృష్టికర్తయేల ? ఇం కెంతకాల మున్నను జీవికి ఐహిక కార్యముల బరమావధి గానరాదు. కావున భార్యాసహిత మ్ముగ నేను బ్రహ్మకపాలమునకు బోయి వానప్రస్థమున నా శేషించిన గాలము పుచ్చిపో బోనున్నాను. నేనును తమకు గృతజ్ఞతాభివందనము లొనర్చి శలవు గై కొనుచున్నాను.'

సిం హా వ లో క న ము

పాఠకులారా,

మీకు చాల యాయాస మైనది; కథయు నంత మైనది. తప్పులతమాషాలలో భ్రమపడి; స్వయంకృతాపరాధమున విస్మయ మొంది; ఎత్తుపై యెత్తుల కామోద మొంది; కథలో చిత్రకథంగల నాటకాం తర్నాటకమ్ములకు మనమ్ముల నక్కజ మ్మొంది; మోహాంధతకెకనక్క మొనర్చి; భిన్నభిన్నములై, విచిత్రముతొ నెదురుసన్నాహములకు కుతూహలులమై; పటేల్, కాలూరాయి, మారుతుల యాకస్మికమరణముల కెంతేని విషాద మొంది; గుల్‌సుమ్‌సిరాజ్‌హీనుల కొం డొరులకు గలిగిన పున ర్దర్శన లాభములకు పంతిన మొంది, సరోజినీమంగళ్సేనుల వివా హముల నారసి; అకిరాచిస్వామిద్రోహమును, పటేల్ పరస్త్రీ వాంఛాలోలత్వమును, కాలూరాయి ధనకాంక్షయును, తల్లాభ ములును జూచినాము గదా !

ఇక నేమున్నది ? అంతా యింతే !